KONSTYTUCJE
ZAKONU BRACI MNIEJSZYCH
KONWENTUALNYCH

Konstytucje_06_02_2020.indd 1 06.02.2020 13:26:31

KONSTYTUCJE
ZAKONU BRACI MNIEJSZYCH
KONWENTUALNYCH

Konstytucje_06_02_2020.indd 2 06.02.2020 13:26:31

KONSTYTUCJE
ZAKONU BRACI MNIEJSZYCH
KONWENTUALNYCH

Wydane z polecenia Najprzewielebniejszego
Brata Marco Tasca
119. Ministra Generalnego
po Serafickim Ojcu Świętym Franciszku

WYDAWNICTWO
OJCÓW FRANCISZKANÓW
NIEPOKALANÓW 2020

Konstytucje_06_02_2020.indd 3 06.02.2020 13:26:31

KONSTYTUCJE
ZAKONU BRACI MNIEJSZYCH KONWENTUALNYCH

Wydane staraniem
Federacji Europy Środkowo-Wschodniej (FEMO)
Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych

Niepokalanów, luty 2020

© Kuria Generalna Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych
Klasztor Świętych Dwunastu Apostołów
Piazza Ss. XII Apostoli, 51
00187 Roma, WŁOCHY
Wszelkie prawa zastrzeżone.
Wydanie na prawach rękopisu do użytku wewnętrznego.

Pozwolenie na druk:
Polski przekład Konstytucji
Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych
został zbadany przez Definitorium Generalne
i uznany za zgodny z wydaniem wzorcowym w języku włoskim.
Prot. N. 965/19, Rzym 31 grudnia 2019
Br. Carlos A. Trovarelli, Minister Generalny OFMConv

Korekta: Malwina Błażejczak
Skład komputerowy: Stanisław Tuchołka
Projekt okładki: Adam Piasek

Wydawnictwo Ojców Franciszkanów Niepokalanów 2020
ul. o. M. Kolbego 5
96-515 Teresin
tel. 46 864 23 08
e-mail: wydawnictwo@niepokalanow.pl
e-sklep: wydawnictwo.niepokalanow.pl

Konstytucje_06_02_2020.indd 4 06.02.2020 13:26:31

Tekst niniejszych Konstytucji Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych jest przekładem z oryginału w języku włoskim, zatwierdzonego przez Kongregację ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego. Przekład i korekta językowa, według oficjalnego tekstu opublikowanego w *Commentarium Ordinis Fratrum Minorum Conventualium* 115 (2018) fasc. 1, ss. 359-550, br. Zbigniew Kopeć OFMConv

Współpraca: br. Piotr Roman Gryziec OFMConv, br. Kazimierz Malinowski OFMConv, br. Jan M. Olszewski OFMConv

Korekta językowa
Beata Chylińska

Tekst Reguły, Testamentu, cytatów z pozostałych pism świętego Franciszka z Asyżu oraz odnośnych biografii zredagowano według: *Źródła franciszkańskie: Pisma świętego Franciszka; Źródła biograficzne świętego Franciszka; Pisma świętej Klary i źródła biograficzne; Teksty ustalające normy dla braci i sióstr od pokuty*, red. R. Prejs, Z. Kijas, Kraków 2005.

Konstytucje_06_02_2020.indd 5 06.02.2020 13:26:31

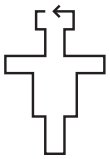

KONSTYTUCJE
ZAKONU BRACI MNIEJSZYCH
KONWENTUALNYCH

Konstytucje_06_02_2020.indd 6 06.02.2020 13:26:31

KONGREGACJA DS. INSTYTUTÓW ŻYCIA KONSEKROWANEGO I STOWARZYSZEŃ ŻYCIA APOSTOLSKIEGO

Prot. n. C.86/2018

Dekret

Ostatnia 201. Kapituła Generalna Nadzwyczajna Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych, po dogłębnym przebadaniu, dokonanym w celu większego przylgnięcia do charyzmatu założycielskiego i Magisterium Kościoła, przeprowadziła rewizję tekstu Konstytucji, zatwierdzonych przez Stolicę Świętą dnia 2 października 1984 r.

W liście z dnia 25 września 2018 r. minister generalny wystosował prośbę o zatwierdzenie znowelizowanych Konstytucji, przyjętych przez zgromadzenie kapitulne obradujące w dniach od 24 lipca do 25 sierpnia 2018 r.

Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, po dokładnym zbadaniu dokumentu, w wyniku którego zostały naniesione niektóre poprawki, na mocy niniejszego dekretu zatwierdza nowe Konstytucje w oparciu o egzemplarz zredagowany w języku włoskim, który zostaje zachowany w jej archiwum.

Konstytucje_06_02_2020.indd 7 06.02.2020 13:26:31

Wyraża żywą nadzieję, że bracia mniejsi konwentualni, czciciele „chwalebnej i błogosławionej Matki Maryi, Dziewicy uczynionej Kościołem", w wierności charyzmatowi założycielskiemu i z pomocą Konstytucji, zawsze będą „odnajdywali obecność «najwyższego, wszechmogącego, dobrego Pana»" przez „życie według świętej Ewangelii i świadczenie o niej w braterskiej wspólnocie, poprzez *minoritas*, w posłuszeństwie, bez własności i w czystości", zgodnie z poleceniem otrzymanym od Założyciela, Serafickiego Ojca św. Franciszka z Asyżu.

Bez względu na wszelkie zarządzenia przeciwne.

Watykan, 29 listopada 2018 r.

W święto Wszystkich Świętych Zakonu Serafickiego

Kard. João Braz De Aviz
Prefekt

Abp José Rodríguez Carballo OFM
Sekretarz

PISMO PRZEWODNIE DO DEKRETU

Prot. n. C.86/2018

Wielebny Ojcze,

Niniejszy list jest odpowiedzią na pismo z dnia 25 września br., w którym przez pośrednictwo prokuratora generalnego została przekazana prośba o zatwierdzenie odnowionego tekstu Konstytucji, przyjętego na kapitule generalnej nadzwyczajnej Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych.

Przedłożony tekst zasługuje na wysoką ocenę; widać w nim wyraźne zaangażowanie w opracowanie sformułowań normatywnych, ubogacone odpowiednimi odniesieniami do pism Założyciela oraz Magisterium Kościoła, które wraz z elementami prawnymi stanowią właściwą harmonię.

Przeto, po uważnym przejrzeniu tekstu, dykasteria przychylnie ustosunkowuje się do przedstawionej prośby, dołączając do niniejszego listu dekret zatwierdzający nowy tekst Konstytucji.

Należy jednak wprowadzić następujące poprawki: art. 34, §2: „decyzją" zastąpić „zgodą"; art. 191, §1: [numer paragrafu] „3" zastąpić „4"; art. 221, §3: „własną" zastąpić „zastępczą".

Po dokonaniu publikacji prosi się uprzejmie o przesłanie dwóch egzemplarzy tekstu Konstytucji w celu umieszczenia ich po jednym egzemplarzu w archiwum i w bibliotece tej dykasterii.

Korzystając z okazji, przekazuję Ojcu wyrazy szacunku w Panu.

Watykan, 29 listopada 2018 r.

Abp José Rodríguez Carballo OFM
Sekretarz

Konstytucje_06_02_2020.indd 9 06.02.2020 13:26:32

PROMULGACJA

Prot. n. 865/18

Najdrożsi Bracia,
Pokój Wam!

Kapituły generalne zwyczajne w 2007 i 2013 r. zadecydowały o podjęciu prac nad rewizją Konstytucji, która charakteryzowała zaangażowanie Zakonu przez ponad dziesięć lat. Dotarliśmy nareszcie do końca wędrówki formacyjnej, która pomogła nam odzwierciedlić i odnowić naszą tożsamość i misję w Kościele. Konstytucje bowiem chcą i powinny być uaktualnieniem Reguły w kontekście Kościoła i społeczeństw, w których my, bracia mniejsi konwentualni, żyjemy.

W pierwszym z dwóch sześcioleci (2007-2013) naszym wspólnym zobowiązaniem było pogłębienie niektórych podstawowych zagadnień. Podjęto przede wszystkim refleksję we wszystkich wspólnotach Zakonu poprzez jednakowej treści fiszki na kapituły klasztorne i różne materiały studyjne, przygotowywane *ad hoc* i publikowane w *Commentarium Ordinis* oraz na stronie internetowej Zakonu.

Proces rewizji Konstytucji nabrał nowego i zdecydowanego tempa, poczynając od kapituły generalnej zwyczajnej w 2013 r., która postanowiła powołać komitet złożony z kilku braci zaangażowanych w pełnym wymiarze czasowym w celu przeprowadzenia

Konstytucje_06_02_2020.indd 11 06.02.2020 13:26:32

procesu opracowania, omówienia, przestudiowania i przedyskutowania tego zagadnienia, a następnie przedłożenia poprawionego tekstu Konstytucji. Kapituła generalna wskazała trzy wytyczne dotyczące rewizji poprzedniego tekstu, który zaczął obowiązywać 25 marca 1985 r., po zakończeniu prac rozpoczętych w 1969 r. Wytyczne te należało uwzględnić w procesie poprawiania nowego tekstu charyzmatyczno-prawnego. Były to: 1) pogłębienie znajomości naszego charyzmatu w świetle rozwoju badań nad franciszkanizmem w ostatnich latach; 2) pogłębione wyjaśnienie pojęć ewangelicznych i teologicznych odnoszących się do życia konsekrowanego w Kościele w świetle faktu, że również Magisterium Kościoła dogłębnie odnowiło jego wizję i słownictwo (począwszy zwłaszcza od koncepcji *komunii* kościelnej i międzyosobowej); 3) poważne potraktowanie znaczących zmian demograficznych i geograficznej *delokalizacji* Zakonu w ostatnich dziesięcioleciach. Konstytucje powinny bowiem odpowiadać na potrzeby wspólnoty braterskiej, która staje się coraz bardziej globalna, różnorodna i pluralistyczna.

Kapituła generalna z 2013 r. zechciała włączyć cały Zakon w proces rewizji poprzez przestudiowanie i przedyskutowanie projektu każdego rozdziału poprawianych Konstytucji w ramach kapituł klasztornych odbywanych w poszczególnych wspólnotach rozproszonych po całym świecie. Wierne zaangażowanie wielu braci i wielu lokalnych wspólnot przyczyniło się w sposób zaskakujący do osiągnięcia większego konsensusu dotyczącego naszej tożsamości braci mniejszych konwentualnych i do lepszego zrozumienia udziału w świadectwie i misji, których wymaga od nas Kościół i których potrzebuje świat. Formacja ustawiczna dla znacznej części Zakonu stała się przyczyną podjęcia wspólnej refleksji nad naszą tożsamością i misją, korzystnie wpływając na jakość życia braterskiego we wspólnocie.

Niedawno zakończona kapituła generalna nadzwyczajna (2018 r.) była momentem głęboko braterskim, ponieważ właśnie

Konstytucje_06_02_2020.indd 12 06.02.2020 13:26:32

na bazie różnych wizji i opinii udało się nam zbliżyć w rozbieżnościach, aby dokonać rewizji i zatwierdzić tekst Konstytucji dostosowanych do naszego powołania, w których w wierny sposób znajduje odzwierciedlenie to, kim jesteśmy, ale nade wszystko to, kim powinniśmy być – w świetle bogactwa naszego charyzmatu – w dzisiejszym Kościele. Ojcowie kapitulni niemal jednomyślnie zobaczyli owoc inspirowany i błogosławiony przez *najwyższego, wszechmogącego, dobrego Pana*: niezastąpioną pomoc w przeżywaniu naszego ewangelicznego powołania, gdziekolwiek Opatrzność nas wzywa. Zachęcam przeto braci ze wszystkich środowisk i jurysdykcji do przyjęcia z pokorą i wiernością inicjatyw, które w nadchodzących latach będą promowane przez ministrów i kustoszy – jako główne zadanie wynikające z ich urzędu – we współdziałaniu z ministrem generalnym i jego definitorium, aby zapewnić nowym Konstytucjom wspólny fundament w mentalności, rozeznaniu i stylu życia dla jurysdykcji, wspólnot i poszczególnych braci.

Na tej drodze niech wspiera nas i towarzyszy nam Dziewica Niepokalana, Królowa i Patronka naszego Zakonu, której kult jest opisany w naszych Konstytucjach jako „złota nić" naszej historii. Niech nas wspomaga i inspiruje Seraficki Ojciec Święty Franciszek oraz wszyscy święci i święte Zakonu Serafickiego. Naszym powołaniem jest świętość, realizująca się w całkowitym oddaniu się Bogu, który „dokonuje cudów" w radosnym, codziennym życiu braterskim i w zaangażowaniu misyjnym, zmierzającym zawsze do dotarcia do ludzi na najodleglejszych peryferiach świata.

Kończąc *procedurę* podjętą w minionych latach i będąc otwartymi na dalszą drogę, którą wskazuje nam Pan, uzyskawszy ostateczne zatwierdzenie Kongregacji ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego dekretem z dnia 29 listopada 2018 r., niniejszym pismem, na mocy mego urzędu, zarządzam publikację i ogłaszam tekst ostateczny Konstytucji

Konstytucje_06_02_2020.indd 13 06.02.2020 13:26:32

Zakonu, które **otrzymują moc prawną od 2 lutego 2019 r.**, od święta Ofiarowania Pańskiego i Dnia Życia Konsekrowanego.

Rzym, Klasztor Świętych Dwunastu Apostołów, 8 grudnia 2018 r., w uroczystość Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny

Brat Marco Tasca
Minister Generalny

Brat Vincenzo Marcoli
Sekretarz Generalny

REGUŁA

SERAFICKIEGO OJCA ŚWIĘTEGO FRANCISZKA

Konstytucje_06_02_2020.indd 15 06.02.2020 13:26:32

REGUŁA ZATWIERDZONA (1223)

Bulla Papieża Honoriusza III

Biskup Honoriusz, sługa sług Bożych, umiłowanym synom, bratu Franciszkowi i innym braciom z zakonu Braci Mniejszych pozdrowienie i apostolskie błogosławieństwo.

Stolica Apostolska ma zwyczaj pozwalać na pobożne życzenia proszących i udzielać chętnie poparcia dla ich chwalebnych pragnień. Dlatego umiłowani w Panu synowie, skłaniając się do pobożnych próśb waszych, regułę waszego zakonu potwierdzoną przez niezapomnianej pamięci papieża Innocentego, naszego poprzednika, do tej [bulli] włączoną, powagą apostolską wam potwierdzamy i niniejszym pismem bierzemy w opiekę. Jest ona następująca:

Rozdział I

W Imię Pańskie!
Zaczyna się sposób życia braci mniejszych

Reguła i życie braci mniejszych polega na zachowaniu świętej Ewangelii Pana naszego Jezusa Chrystusa przez życie w posłuszeństwie, bez własności i w czystości. Brat Franciszek przyrzeka

Konstytucje_06_02_2020.indd 17 06.02.2020 13:26:32

posłuszeństwo i uszanowanie papieżowi Honoriuszowi i jego prawnym następcom, i Kościołowi Rzymskiemu. A inni bracia mają obowiązek słuchać brata Franciszka i jego następców.

Rozdział II
Kandydaci i sposób ich przyjmowania

Tych, którzy przyjdą do naszych braci i pragnęliby przyjąć ten sposób życia, niech bracia odeślą do swoich ministrów prowincjalnych, bo im jedynie, a nie komu innemu, przysługuje prawo przyjmowania braci. Ministrowie niech ich sumiennie wybadają w zakresie wiary katolickiej i sakramentów Kościoła. I jeśli w to wszystko wierzą i pragną to wiernie wyznawać i aż do końca pilnie zachowywać, i jeśli nie mają żon albo, jeśli mają, wstąpiły już one do klasztoru lub z upoważnienia biskupa diecezjalnego dały im na to pozwolenie i same złożyły ślub czystości, i są w takim wieku, że nie mogą budzić podejrzeń – niech im powiedzą słowa Ewangelii świętej, aby poszli, sprzedali całe swoje mienie i starali się rozdać to ubogim. Jeśli nie mogą tego uczynić, wystarczy ich dobra wola. I niech się strzegą bracia i ich ministrowie, aby się nie wtrącali do ich spraw doczesnych, żeby mogli nimi swobodnie rozporządzać, jak Pan ich natchnie. Jeżeli jednak pytaliby o radę, to ministrowie mogą ich posłać do osób bogobojnych, za których radą rozdaliby swoje dobra ubogim. Potem [ministrowie] dadzą im odzież na czas próby, to jest: dwie tuniki bez kaptura, sznur, spodnie i kaparon sięgający do pasa, chyba że tymże ministrom co innego niekiedy wyda się właściwszym według Boga. Po upływie roku próby niech będą przyjęci pod posłuszeństwo, przyrzekając na zawsze zachowywać ten sposób życia i regułę. I stosownie do rozporządzenia Ojca Świętego nie wolno im w żadnym wypadku wystąpić z tego zakonu, bo według

Konstytucje_06_02_2020.indd 18 06.02.2020 13:26:32

świętej Ewangelii *nikt, kto przykłada rękę do pługa, a ogląda się wstecz, nie nadaje się do królestwa Bożego*.

A ci, którzy przyrzekli już posłuszeństwo, niech mają jedną tunikę z kapturem i drugą – którzy chcieliby mieć – bez kaptura. I w razie konieczności mogą nosić obuwie. I niech wszyscy bracia noszą odzież pospolitą, i mogą ją z błogosławieństwem Bożym łatać zgrzebnym płótnem lub innymi kawałkami materiału.

Upominam ich i przestrzegam, aby nie gardzili ludźmi i nie sądzili ich, gdy zobaczą ich ubranych w miękkie i barwne szaty i spożywających wyszukane potrawy i napoje, lecz niech każdy raczej siebie samego sądzi i sobą gardzi.

Rozdział III
Oficjum Boskie i post, i jak bracia mają iść przez świat

Klerycy niech odmawiają oficjum Boskie według przepisów świętego Kościoła Rzymskiego, za wyjątkiem psałterza. Dlatego mogą mieć brewiarze. Bracia nieklerycy niech odmawiają dwadzieścia cztery *Ojcze nasz* za jutrznię, pięć za laudesy, po siedem za prymę, tercję, sekstę i nonę, dwanaście za nieszpory, siedem za kompletę. I niech modlą się za zmarłych.

Niech poszczą od uroczystości Wszystkich Świętych do Bożego Narodzenia. Co do świętego postu, który zaczyna się od Objawienia Pańskiego i trwa nieprzerwanie przez czterdzieści dni, i który Pan uświęcił swoim świętym postem, kto go dobrowolnie zachowa, niech będzie błogosławiony od Pana, a kto nie chce, nie jest do niego obowiązany. Lecz inny post [czterdziestodniowy] przed Zmartwychwstaniem Pańskim niech bracia zachowują. W innych zaś okresach obowiązani są do postu tylko w piątki. W razie oczywistej potrzeby nie są jednak bracia obowiązani do postu cielesnego. Radzę zaś moim braciom w Panu Jezusie

Konstytucje_06_02_2020.indd 19 06.02.2020 13:26:32

Chrystusie, upominam ich i zachęcam, aby idąc przez świat, nie wszczynali kłótni ani nie spierali się słowami i nie sądzili innych. Lecz niech będą cisi, spokojni i skromni, łagodni i pokorni, rozmawiając uczciwie ze wszystkimi, jak należy. I jeśli nie zmusza ich do tego oczywista konieczność lub choroba, nie powinni jeździć konno. *Do któregokolwiek domu wejdą, niech najpierw mówią: Pokój temu domowi*. I zgodnie ze świętą Ewangelią mogą spożywać wszystkie potrawy, jakie im podadzą.

Rozdział IV
Bracia nie powinni przyjmować pieniędzy

Nakazuję stanowczo wszystkim braciom, aby żadnym sposobem nie przyjmowali pieniędzy lub rzeczy mających wartość pieniężną osobiście lub przez zastępcę. Jednak o potrzeby chorych i odzież innych braci powinni się starać tylko ministrowie i kustosze – i to z największą troską – za pośrednictwem przyjaciół duchowych, w zależności od miejsc, pór roku i zimnych krajów, jak to uznają za konieczne, zawsze z tym zastrzeżeniem, aby – jak powiedziano – nie przyjmowali pieniędzy lub rzeczy mających wartość pieniężną.

Rozdział V
Sposób pracy

Ci bracia, którym Pan dał łaskę, że mogą pracować, niech pracują wiernie i pobożnie, tak żeby uniknąwszy lenistwa, nieprzyjaciela duszy, nie gasili ducha świętej modlitwy i pobożności, któremu powinny służyć wszystkie sprawy doczesne. Jako

Konstytucje_06_02_2020.indd 20 06.02.2020 13:26:32

wynagrodzenie za pracę mogą przyjmować rzeczy potrzebne do utrzymania siebie i swoich braci, z wyjątkiem pieniędzy lub rzeczy mających wartość pieniężną, i niech to czynią z pokorą, jak przystoi sługom Bożym i zwolennikom najświętszego ubóstwa.

Rozdział VI

Bracia nie powinni niczego nabywać na własność; zbieranie jałmużny i bracia chorzy

Bracia niech niczego nie nabywają na własność: ani domu, ani ziemi, ani żadnej innej rzeczy. I jako *pielgrzymi i obcy* na tym świecie, służąc Panu w ubóstwie i pokorze, niech ufnie proszą o jałmużnę; i nie powinni wstydzić się tego, bo Pan *dla nas stał się ubogim* na tym świecie.

W tym jest dostojeństwo najwyższego ubóstwa, że ono ustanowiło was, braci moich najmilszych, dziedzicami i królami królestwa niebieskiego, uczyniło ubogimi w rzeczy doczesne, a uszlachetniło cnotami. Ono niech będzie cząstką waszą, która prowadzi do ziemi żyjących. Do niego, najmilsi bracia, całkowicie przylgnąwszy, niczego innego dla imienia Pana naszego Jezusa Chrystusa nie chciejcie nigdy na ziemi posiadać. I gdziekolwiek bracia przebywają lub spotkaliby się, niech odnoszą się do siebie jak członkowie rodziny. I niech jeden drugiemu z zaufaniem wyjawia swoje potrzeby, jeśli bowiem matka karmi i kocha syna swego cielesnego, o ileż troskliwiej powinien każdy kochać i karmić swego brata duchowego! A jeśli który z nich zachoruje, inni bracia powinni tak mu usługiwać, jakby pragnęli, aby im służono.

Konstytucje_06_02_2020.indd 21 06.02.2020 13:26:32

Rozdział VII
Nakładanie pokuty braciom grzeszącym

Jeśli jacyś bracia za podszeptem nieprzyjaciela [duszy] dopuszczą się grzechu śmiertelnego i jeśli idzie o taki grzech, którego odpuszczenie, zgodnie z postanowieniem braci, wymaga zwrócenia się do ministrów prowincjalnych, wspomniani bracia obowiązani są zwrócić się do nich jak najprędzej, bez zwlekania. Ministrowie zaś, jeśli są kapłanami, niech sami z miłosierdziem nałożą im pokutę; jeśli zaś nie są kapłanami, niech ją nadadzą za pośrednictwem innych kapłanów zakonu, jak wobec Boga uznają za lepsze. I niech się strzegą, aby się nie gniewali i nie denerwowali z powodu czyjegoś grzechu, bo gniew i zdenerwowanie są i dla nich, i dla innych przeszkodą w miłości.

Rozdział VIII
Wybór ministra generalnego tego braterstwa i kapituła w Zielone Święta

Wszyscy bracia obowiązani są mieć zawsze jednego z braci tego zakonu za ministra generalnego i sługę całego braterstwa i mają ścisły obowiązek być mu posłuszni. W razie jego śmierci ministrowie prowincjalni i kustosze niech wybiorą następcę na kapitule w Zielone Święta. Na tę kapitułę mają się zawsze zbierać razem ministrowie prowincjalni w miejscu wyznaczonym przez ministra generalnego, i to raz na trzy lata albo rzadziej lub częściej, w zależności od zarządzenia wspomnianego ministra. I jeśli kiedy dla ogółu ministrów prowincjalnych i kustoszów stałoby się widoczne, że wspomniany minister nie jest odpowiedni do służby i ogólnego pożytku braci, obowiązani będą wspomniani bracia,

Konstytucje_06_02_2020.indd 22 06.02.2020 13:26:32

którym powierzony jest wybór, w imię Pańskie wybrać sobie innego na kustosza. Po kapitule zaś Zielonych Świąt poszczególni ministrowie i kustosze, jeśli zechcą i uznają to za dobre, mogą w tym samym roku w swoich kustodiach zwołać swych braci na kapitułę.

Rozdział IX
Kaznodzieje

Bracia niech nie głoszą kazań w diecezji biskupa, który by im tego zabronił. I żaden z braci niech się nigdy nie waży głosić kazań do ludu, dopóki go minister generalny tego braterstwa nie podda egzaminowi, nie zatwierdzi i nie powierzy mu obowiązku kaznodziejskiego. Upominam również i zachęcam tych braci, aby ich słowa w kazaniach, jakie głoszą, były *wypróbowane i czyste* na pożytek i zbudowanie ludu. Niech mówią mu o wadach i cnotach, o karze i chwale słowami zwięzłymi; bo *słowo* skrócone uczynił *Pan na ziemi*.

Rozdział X
Upominanie i poprawianie braci

Bracia, którzy są ministrami i sługami innych braci, niech odwiedzają i upominają swoich braci oraz pokornie i z miłością niech ich nakłaniają do poprawy, nie wydając im poleceń niezgodnych z ich sumieniem i naszą regułą. Bracia zaś, którzy są podwładnymi, niech pamiętają, że dla Pana Boga wyrzekli się własnej woli. Dlatego nakazuję im stanowczo, aby byli posłusznymi swoim ministrom we wszystkim, co przyrzekli Panu zachowywać, a co nie sprzeciwia się ich sumieniu i regule naszej.

Konstytucje_06_02_2020.indd 23 06.02.2020 13:26:33

I gdziekolwiek są bracia, którzy poznają i zrozumieją, że nie zdołają zachować reguły według ducha, powinni i mogą zwrócić się do swoich ministrów. Ministrowie zaś niech ich przyjmą z miłością i dobrocią i niech im okażą tak wielką serdeczność, aby bracia mogli z nimi rozmawiać i postępować jak panowie ze swoimi sługami. Tak bowiem powinno być, aby ministrowie byli sługami wszystkich braci. Upominam zaś i zachęcam w Panu Jezusie Chrystusie, aby bracia wystrzegali się *wszelkiej* pychy, próżnej chwały, zazdrości, *chciwości*, *trosk i zabiegów tego świata*, obmowy i szemrania, i ci, którzy nie umieją czytać, niech się nie starają nauczyć, lecz niech pamiętają, że nade wszystko powinni pragnąć posiąść Ducha Pańskiego wraz z Jego uświęcającym działaniem, modlić się zawsze do Niego czystym sercem i mieć pokorę, cierpliwość w prześladowaniu i w chorobie, i kochać tych, którzy nas prześladują, ganią i obwiniają, bo Pan mówi: *Miłujcie waszych nieprzyjaciół i módlcie się za prześladujących i potwarzających was. Błogosławieni, którzy cierpią prześladowanie dla sprawiedliwości, bo do nich należy królestwo niebieskie. Kto zaś wytrwa aż do końca, ten będzie zbawiony.*

Rozdział XI
Bracia nie powinni wchodzić do klasztorów mniszek

Zakazuję stanowczo wszystkim braciom wdawać się w podejrzane znajomości i rozmowy z kobietami. I niech nie wchodzą do klasztorów mniszek oprócz tych braci, którym Stolica Apostolska udzieliła specjalnego pozwolenia. Niech też nie będą ojcami chrzestnymi mężczyzn lub kobiet, aby z tego powodu nie powstało zgorszenie wśród braci lub z powodu braci.

Konstytucje_06_02_2020.indd 24 06.02.2020 13:26:33

Rozdział XII
Ci, którzy udają się do saracenów i innych niewiernych

Bracia, którzy za boskim natchnieniem zechcieliby udać się do saracenów i innych niewiernych, niech proszą swoich ministrów prowincjalnych o pozwolenie. Ministrowie zaś niech udzielają pozwolenia tylko tym, których uznają za odpowiednich do wysłania. Ponadto nakazuję ministrom na mocy posłuszeństwa prosić Ojca Świętego o jednego z kardynałów świętego Kościoła Rzymskiego, by kierował tym braterstwem, opiekował się nim i utrzymywał je w karności, abyśmy zawsze poddani i położeni pod stopy tego świętego Kościoła, ugruntowani w wierze katolickiej, zachowywali ubóstwo i pokorę, i świętą Ewangelię Pana naszego Jezusa Chrystusa, jak to stanowczo przyrzekliśmy.

Kończy się Reguła i sposób życia Braci Mniejszych.

Zatwierdzenie Reguły

Żadnemu więc człowiekowi nie wolno w ogóle naruszać tego dokumentu naszego potwierdzenia albo zuchwałym postępowaniem sprzeciwiać się mu. Gdyby jednak ktoś odważył się na to, niech wie, że ściągnie na siebie gniew Boga wszechmogącego i Jego Świętych Apostołów Piotra i Pawła.

Dano na Lateranie, 29 listopada [1223], w ósmym roku naszego pontyfikatu.

Kończy się zatwierdzenie Reguły.

Konstytucje_06_02_2020.indd 25 06.02.2020 13:26:33

TESTAMENT

SERAFICKIEGO OJCA ŚWIĘTEGO FRANCISZKA

Konstytucje_06_02_2020.indd 27 06.02.2020 13:26:33

Testament (1226)

Mnie, bratu Franciszkowi, Pan dał tak rozpocząć życie pokuty: gdy byłem w grzechach, widok trędowatych wydawał mi się bardzo przykry. I Pan sam wprowadził mnie między nich i okazywałem im miłosierdzie. I kiedy odchodziłem od nich, to, co wydawało mi się gorzkie, zmieniło mi się w słodycz duszy i ciała; i potem nie czekając długo, porzuciłem świat. I Pan dał mi w kościołach taką wiarę, że tak po prostu modliłem się i mówiłem: „Wielbimy Cię, Panie Jezu Chryste, [tu] i we wszystkich kościołach Twoich, które są na całym świecie, i błogosławimy Tobie, że przez święty krzyż Twój odkupiłeś świat".

Potem dał mi Pan i daje tak wielkie zaufanie do kapłanów, którzy żyją według zasad świętego Kościoła Rzymskiego ze względu na ich godność kapłańską, że chociaż prześladowaliby mnie, chcę się do nich zwracać. I chociaż miałbym tak wielką mądrość jak Salomon, a spotkałbym bardzo biednych kapłanów tego świata, nie chcę wbrew ich woli nauczać w parafiach, w których oni przebywają. I tych, i wszystkich innych chcę się bać, kochać i szanować jako moich panów. I nie chcę dopatrywać się w nich grzechu, ponieważ rozpoznaję w nich Syna Bożego i są moimi panami. I postępuję tak, ponieważ na tym świecie nie widzę niczego wzrokiem cielesnym z Najwyższego Syna Bożego, tylko Jego Najświętsze Ciało i Najświętszą Krew, które oni przyjmują i oni tylko innym udzielają. I pragnę, aby te najświętsze tajemnice

Konstytucje_06_02_2020.indd 29 06.02.2020 13:26:33

były ponad wszystko czczone, uwielbiane i umieszczane w godnych miejscach. Gdzie tylko znajdę w miejscach nieodpowiednich napisane najświętsze imiona i słowa Jego, pragnę je zbierać i proszę, aby je zbierano i składano w odpowiednim miejscu. I wszystkich teologów, i tych, którzy nam podają najświętsze słowa Boże, powinniśmy szanować i czcić jako tych, którzy dają nam ducha i życie.

I gdy Pan zlecił mi troskę o braci, nikt mi nie wskazywał, co mam czynić, lecz sam Najwyższy objawił mi, że powinienem żyć według Ewangelii świętej. I ja kazałem to spisać w niewielu prostych słowach, i Ojciec św. potwierdził mi. A ci, którzy przychodzili przyjąć ten sposób życia, rozdawali ubogim *wszystko, co mogli posiadać*; i zadowalali się jedną tuniką połataną od spodu i z wierzchu, sznurem i spodniami. I nie chcieliśmy mieć więcej.

Oficjum odmawialiśmy my, klerycy, jak inni duchowni; niekierycy odmawiali *Ojcze nasz*; i bardzo chętnie przebywaliśmy w Kościołach. I byliśmy niewykształceni i ulegli wszystkim. I ja pracowałem własnymi rękami, i pragnę pracować; i chcę stanowczo, aby wszyscy inni bracia oddawali się pracy, co jest wyrazem uczciwości. Ci, którzy nie umieją, niech się nauczą, nie z powodu chciwości, aby otrzymać wynagrodzenie za pracę, lecz dla przykładu i zwalczania lenistwa. A kiedy nie dadzą nam zapłaty za pracę, udajmy się do stołu Pańskiego i prośmy o jałmużnę od drzwi do drzwi.

Pan objawił mi, abyśmy używali pozdrowienia: *niech Pan obdarzy was pokojem*. Niech bracia strzegą się, aby wcale nie przyjmowali kościołów, ubogich mieszkań i wszystkiego, co się dla nich buduje, jeśli się to nie zgadza ze świętym ubóstwem, które ślubowaliśmy w regule, goszcząc w nich zawsze jak *obcy i pielgrzymi*.

Nakazuję stanowczo na mocy posłuszeństwa wszystkim braciom, gdziekolwiek są, aby nie ważyli się ani osobiście, ani przez pośredników prosić w kurii rzymskiej o jakiekolwiek pisma

Konstytucje_06_02_2020.indd 30 06.02.2020 13:26:33

[polecające] ani dla kościoła, ani dla żadnego innego miejsca, ani pod pozorem kaznodziejstwa, ani z powodu prześladowania cielesnego; lecz jeśli ich gdzieś nie przyjmą, niech się schronią do innego kraju, aby tam z błogosławieństwem Bożym czynić pokutę.

I bardzo pragnę być posłusznym ministrowi generalnemu tego braterstwa i temu gwardianowi, którego on zechce mi wyznaczyć. I tak chcę być ujęty w jego rękach, żebym bez jego woli i wbrew posłuszeństwu nie mógł się poruszać ani cokolwiek czynić, gdyż on jest moim panem.

I chociaż jestem człowiekiem prostym i chorym, pragnę jednak mieć zawsze kleryka, żeby mi odmawiał oficjum, jak przepisuje reguła. I wszyscy inni bracia powinni tak samo słuchać swoich gwardianów i odmawiać oficjum według reguły. A jeśli znaleźliby się bracia, którzy nie odmawialiby oficjum według reguły i chcieliby wprowadzić jakieś zmiany albo nie byliby katolikami, to wszyscy bracia, gdziekolwiek przebywają, spotkawszy któregoś z nich, obowiązani będą pod posłuszeństwem doprowadzić go do najbliższego kustosza tego miejsca, gdzie go znaleźli. A kustosz pod posłuszeństwem obowiązany jest strzec go pilnie we dnie i w nocy jak więźnia, aby nie mógł mu uciec, dopóki go we własnej osobie nie odda w ręce swego ministra. I minister pod posłuszeństwem obowiązany jest odesłać go przez takich braci, którzy będą go strzec we dnie i w nocy jak więźnia, dopóki nie przyprowadzą go do pana Ostii, który jest panem i opiekunem całego braterstwa, utrzymującym je w karności. I niech nie mówią bracia: „To jest inna reguła", jest to bowiem przypomnienie, pouczenie, zachęta i mój testament, który ja, maluczki brat Franciszek, zostawiam wam, braciom moim umiłowanym, po to, abyśmy bardziej w duchu katolickim zachowywali regułę ślubowaną Panu.

A ministrowi generalnemu i wszystkim innym ministrom i kustoszom zabraniam na mocy posłuszeństwa cokolwiek do

Konstytucje_06_02_2020.indd 31 06.02.2020 13:26:33

tych słów dodawać lub ujmować. Niech to pismo zawsze mają przy sobie wraz z regułą. I na wszystkich kapitułach, które odprawiają, czytając regułę, niech przeczytają i te słowa. I wszystkim moim braciom klerykom i nieklerykom zakazuję stanowczo na mocy posłuszeństwa wprowadzać wyjaśnienia do reguły i do tych słów; niech nie mówią: „Tak należy je rozumieć". Lecz jak Pan dał mi prosto i jasno mówić i napisać regułę i te słowa, tak prosto i bez wyjaśnień rozumiejcie je i gorliwie zachowujcie aż do końca.

I ktokolwiek to zachowa, niech w niebie będzie napełniony błogosławieństwem Ojca najwyższego, a na ziemi błogosławieństwem umiłowanego Syna Jego z Najświętszym Duchem Pocieszycielem i ze wszystkimi mocami niebios, i ze wszystkimi świętymi. I ja, brat Franciszek, najmniejszy wasz sługa, jak tylko mogę, wewnętrznie i zewnętrznie potwierdzam wam to najświętsze błogosławieństwo. [Amen].

KONSTYTUCJE

Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych

Konstytucje_06_02_2020.indd 33 06.02.2020 13:26:33

WYKAZ SKRÓTÓW

Źródła franciszkańskie

1 B	Św. Bonawentura, *Życiorys większy*
1 Cel	Tomasz z Celano, *Życiorys pierwszy*
1 Reg	Św. Franciszek z Asyżu, *Reguła niezatwierdzona (pierwsza)*
2 Cel	Tomasz z Celano, *Życiorys drugi*
2 Lw	Św. Franciszek z Asyżu, *List do wiernych*. Redakcja druga
2 Reg	Św. Franciszek z Asyżu, *Reguła zatwierdzona (druga)*
Absorbeat	Modlitwa przypisywana św. Franciszkowi z Asyżu
KLUw	Św. Franciszek z Asyżu, Kartka podarowana bratu Leonowi – *Uwielbienie Boga Najwyższego*
Kwiatki	*Kwiatki św. Franciszka z Asyżu*
LA	Św. Franciszek z Asyżu, *List do św. Antoniego*
LM	Św. Franciszek z Asyżu, *List do ministra*
LZ	Św. Franciszek z Asyżu, *List skierowany do całego Zakonu* wraz z modlitwą *Wszechmogący, wiekuisty…*
MP	Św. Franciszek z Asyżu, *Modlitwy pochwalne odmawiane przy wszystkich godzinach*
Np	Św. Franciszek z Asyżu, *Napomnienia*
Of	Św. Franciszek z Asyżu, *Oficjum o Męce Pańskiej*
OWKl	Św. Franciszek z Asyżu, *Ostatnia wola napisana dla św. Klary*
PBłM	Św. Franciszek z Asyżu, *Pozdrowienie Błogosławionej Maryi Dziewicy*
Pcn	Św. Franciszek z Asyżu, *Pozdrowienie cnót*
PSł	Św. Franciszek z Asyżu, *Pieśń słoneczna albo pochwały stworzeń*
RKl	*Reguła św. Klary*
T	Św. Franciszek z Asyżu, *Testament*
ŹF	*Źródła franciszkańskie*, Kraków 2005

Konstytucje_06_02_2020.indd 35 06.02.2020 13:26:33

Dokumenty Kościoła

CV	Papież Benedykt XVI, Encyklika *Caritas in veritate*
DV	Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Objawieniu Bożym *Dei Verbum*
EG	Papież Franciszek, Adhortacja apostolska *Evangelii gaudium*
EN	Paweł VI, Adhortacja apostolska *Evangelii nuntiandi*
KKKW	*Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich* (1990)
KPK	*Kodeks Prawa Kanonicznego* (1983)
LG	Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*
LS	Papież Franciszek, Encyklika *Laudato si'*
NAe	Sobór Watykański II, Deklaracja o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich *Nostra aetatae*
NMI	Papież Jan Paweł II, List apostolski *Novo millennio ineunte*
OT	Sobór Watykański II, Dekret o formacji kapłańskiej *Optatam totius*
PC	Sobór Watykański II, Dekret o przystosowanej odnowie życia zakonnego *Perfectae caritatis*
PO	Sobór Watykański II, Dekret o posłudze i życiu kapłanów *Presbyterorum ordinis*
RMi	Papież Jan Paweł II, Encyklika *Redemptoris missio*
SC	Sobór Watykański II, Konstytucja o liturgii świętej *Sacrosanctum Concilium*
VC	Papież Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Vita consecrata*
VD	Papież Benedykt XVI, Adhortacja apostolska *Verbum Domini*

CZĘŚĆ I
ŻYCIE BRACI WEDŁUG EWANGELII

Wprowadzenie duchowe

a) Bóg powołał świętego Franciszka z Asyżu jako prawdziwego ucznia Jezusa Chrystusa w Kościele i w ówczesnej społeczności, naznaczonej wielkimi i złożonymi wyzwaniami. On sam wyznaje, że naszą braterską wspólnotę założył za natchnieniem Bożym: „Mnie, bratu Franciszkowi, Pan dał tak rozpocząć życie pokuty: gdy byłem w grzechach, widok trędowatych wydawał mi się bardzo przykry. I Pan sam wprowadził mnie między nich, i okazywałem im miłosierdzie […]. I gdy Pan zlecił mi troskę o braci, nikt mi nie wskazywał, co mam czynić, lecz sam Najwyższy objawił mi, że powinienem żyć według Ewangelii świętej”[1].

b) Wsłuchując się uważnie w Ewangelię i „widząc, że Pan Bóg co dzień powiększał liczbę jego naśladowców, błogosławiony Franciszek napisał prosto i zwięźle, dla siebie i dla swoich braci obecnych i przyszłych, formę życia i Regułę, używając

[1] T 1-2.14.

Konstytucje_06_02_2020.indd 37 06.02.2020 13:26:33

głównie tekstów świętej Ewangelii, której doskonałego zachowania jedynie pożądał”[2]. Jasno w niej stwierdza, że „Reguła i życie braci mniejszych polega na zachowaniu świętej Ewangelii Pana naszego Jezusa Chrystusa przez życie w posłuszeństwie, bez własności i w czystości”[3].

c) Ewangelicznymi wartościami, stanowiącymi fundament tożsamości Zakonu, które wskazuje Seraficki Ojciec, są: braterska wspólnota przyjęta jako dar od Pana („I gdy Pan zlecił mi troskę o braci…”[4]) oraz *minoritas*, pojęta jako upodobnienie się do Chrystusa pokornego sługi („Wszyscy bez różnicy niech nazywają się braćmi mniejszymi. I jeden drugiemu niech umywa nogi”[5]). One to stanowią istotne elementy charyzmatu.

d) Odnosząc się do Reguły, Franciszek pisze: „Sam Najwyższy objawił mi, że powinienem żyć według Ewangelii świętej. I ja kazałem to spisać w niewielu prostych słowach, i Ojciec Święty potwierdził mi”[6]. A następnie: „Proszę wszystkich braci, aby nauczyli się tekstu i znaczenia tego, co jest napisane w tym sposobie życia dla zbawienia dusz naszych, i aby to sobie często przywodzili na pamięć. I błagam Boga, który jest wszechmogący i w Trójcy jedyny, aby błogosławił wszystkich nauczających, uczących się, zachowujących, pamiętających i spełniających to wszystko, co jest tu napisane dla zbawienia dusz naszych, ilekroć będą to sobie przypominać i wykonywać”[7]. Dla Serafickiego Ojca Reguła jest bowiem „księgą życia, nadzieją zbawienia, rdzeniem Ewangelii, drogą doskonałości, kluczem do raju, umową wiecznego przymierza”[8].

[2] 1 Cel 32.
[3] 2 Reg 1,1.
[4] T 14.
[5] 1 Reg 6,3.
[6] T 14-15.
[7] 1 Reg 24,1-2.
[8] 2 Cel 208.

Konstytucje_06_02_2020.indd 38 06.02.2020 13:26:33

e) Zachowywanie oraz interpretacja Reguły dokonują się pod kierownictwem Ducha Świętego i Kościoła: „abyśmy zawsze poddani i położeni pod stopy tego świętego Kościoła […], zachowywali ubóstwo i pokorę, i świętą Ewangelię Pana naszego Jezusa Chrystusa, jak to stanowczo przyrzekliśmy”[9].

f) Święty Franciszek napomina: „Pan mówi w Ewangelii: «Kto nie wyrzekłby się wszystkiego, co posiada, nie może być moim uczniem»; i: «Kto chciałby zachować swoje życie, straci je». Ten człowiek opuszcza wszystko, co ma, i traci swoją duszę i swoje ciało, który siebie samego oddaje całkowicie pod posłuszeństwo w ręce swego przełożonego […]. I choćby podwładny widział coś lepszego i pożyteczniejszego dla swej duszy niż to, co nakazuje przełożony, niech dobrowolnie złoży Bogu z tego ofiarę i niech stara się spełnić życzenie przełożonego […]. Jeśli przełożony wyda jakieś polecenie niezgodne z jego [podwładnego] sumieniem, wolno mu nie posłuchać, niech go jednak nie opuszcza”[10]. I poucza braci: „I jeśli wytrwają w przykazaniach Pana, jak przyrzekli, zachowując Ewangelię i sposób życia, niech wiedzą, że żyją w prawdziwym posłuszeństwie”[11]. W innym fragmencie tak mówi: „Bracia zaś, którzy są podwładnymi, niech pamiętają, że dla Pana Boga wyrzekli się własnej woli […]. Ministrowie zaś […] niech im okażą tak wielką serdeczność, aby bracia mogli z nimi rozmawiać i postępować jak panowie ze swoimi sługami. Tak bowiem powinno być, aby ministrowie byli sługami wszystkich braci”[12].

g) Błogosławiony Franciszek wobec biskupa asyskiego oddał ojcu ziemskiemu wszystko, co posiadał, powierzając się wyłącznie

[9] 2 Reg 12,4.
[10] Np 3,1-3.5.7.
[11] 1 Reg 5,17.
[12] 2 Reg 10,2.5-6.

Konstytucje_06_02_2020.indd 39 06.02.2020 13:26:34

Bożej opatrzności tymi słowami: „Odtąd swobodnie będę mówił: «Ojcze nasz, któryś jest w niebie»”[13]. Tak to stał się najwierniejszym uczniem i bratem ubogiego Chrystusa: „Ja, maluczki brat Franciszek, pragnę naśladować życie i ubóstwo najwyższego Pana naszego Jezusa Chrystusa i Jego Najświętszej Matki i wytrwać w nim aż do końca”[14]. Za jego przykładem bracia mniejsi z pokorą i ochoczo przyjmują najwyższe ubóstwo, które ich „ustanowiło […] dziedzicami i królami królestwa niebieskiego, uczyniło ubogimi w rzeczy doczesne, a uszlachetniło cnotami, i nie pragną niczego innego […] nigdy na ziemi posiadać”[15]. Ponadto „powinni się cieszyć, gdy przebywają wśród ludzi prostych i wzgardzonych, ubogich i słabych, chorych i trędowatych, i żebraków przy drogach”[16].

h) Natchniony pragnieniem upodobnienia się całkowicie do Chrystusa, święty Franciszek z miłości wybiera życie w czystości. Stąd też zachęca braci do miłowania „z całego serca, z całej duszy, z całego umysłu, z całej siły i mocy, z całego umysłu, ze wszystkich sił, całym wysiłkiem, całym uczuciem, całym wnętrzem, wszystkimi pragnieniami i całą wolą […] Pana Boga, który dał i daje nam wszystkim całe ciało, całą duszę i całe życie”[17]. I prosi „wszystkich braci, tak ministrów, jak innych, aby usunąwszy wszystkie przeszkody i odrzuciwszy wszystkie troski i kłopoty, czystym sercem i czystym umysłem jak najlepiej służyli Panu Bogu, kochali Go, wielbili i czcili; bo tego Bóg ponad wszystko pragnie”[18].

[13] 2 Cel 12.
[14] OWKl 1.
[15] 2 Reg 6,4.6.
[16] 1 Reg 9,2.
[17] Tamże, 23,8.
[18] Tamże, 22,26.

Konstytucje_06_02_2020.indd 40 06.02.2020 13:26:34

Rozdział 1
Charyzmatyczne podstawy Zakonu

1.

§ 1. Zakon Braci Mniejszych Konwentualnych jest zakonem (*religio*) założonym w Kościele przez świętego Franciszka z Asyżu pod nazwą „braci mniejszych", do której niemal od samego początku dodano miano konwentualnych. Ideałem błogosławionego Ojca i braci jest życie według świętej Ewangelii i świadczenie o niej w braterskiej wspólnocie, poprzez *minoritas*, w posłuszeństwie, bez własności i w czystości. Członkowie Zakonu nazywają się braćmi mniejszymi konwentualnymi.

§ 2. Członkowie Zakonu, prowadzeni przez Ducha Świętego, tworzą braterską wspólnotę, której charakterystycznymi rysami są rodzinność i matczyna czułość[19], miłosierdzie[20], wzajemny szacunek, uprzejmość i radość[21], służenie braciom chorym[22], otwartość wobec wszystkich ludzi[23] oraz ewangeliczna prostota w podejmowanej misji[24].

§ 3. Wszyscy bracia dzielą to samo powołanie franciszkańskie konwentualne oraz przyjmują prawa i obowiązki wynikające ze złożonej profesji zakonnej, z wyjątkiem tych, które wypływają ze święceń, gdyż Kościół zalicza nasz Zakon do instytutów kleryckich.

---

[19] Por. 2 Reg 6, 7-8.
[20] Por. tamże, 7, 3: LM 8-10.
[21] Por. 1 Reg 7, 14-16.
[22] Por. 2 Reg 6,9.
[23] Por. 1 Reg 7,14.
[24] Por. tamże, 16,1-7.

Konstytucje_06_02_2020.indd 41 06.02.2020 13:26:34

§ 4. Święty Franciszek pragnął, aby jego bracia nazywali się braćmi mniejszymi[25]. *Minoritas* jest postawą naśladowania Chrystusa ubogiego i pokornego[26], która odrzuca pragnienie panowania[27] oraz prowadzi braci do uległości innym[28], służby jedni drugim[29], solidaryzowania się z ludźmi wzgardzonymi i wyłączonymi ze społeczności[30], promocji i budowania pokoju, gdziekolwiek się znajdą[31], w nieustannym poświęcaniu samych siebie.

§ 5. Zakon prawie od początku istnienia jako swój element konstytutywny odczytał konwentualność, aby wskazać szczególny sposób przeżywania braterskiej wspólnoty. Wymiar konwentualny wyraża się w czynnym i odpowiedzialnym uczestnictwie wszystkich braci w życiu braterskim, szczególnie we wspólnotowej modlitwie liturgicznej, w kapitule klasztornej oraz we wspólnocie stołu. Pod natchnieniem Ducha Świętego bracia w duchu konwentualności podejmują działalność na polu ewangelizacji, teologii, kultury oraz służby rodzinie ludzkiej. Niech też mają na względzie przemiany historyczne, społeczne i kulturowe, także poprzez nowe formy obecności oraz dawania świadectwa.

§ 6. Zakon zrodził się i rozwijał pod szczególną opieką Najświętszej Maryi Panny, a obrona prawdy Jej Niepokalanego Poczęcia jest uważana za „złotą nić" historii naszego Zakonu. Przeto każde dzieło braterskiej wspólnoty powinno być przeżywane w służbie Kościołowi Bożemu tak, aby królestwo

[25] Por. tamże, 6,3.
[26] Por. Flp 2, 3-11.
[27] Por. 1 Reg 5,12.
[28] Por. tamże, 7,1-2.
[29] Por. tamże, 10,1; 2 Reg 6,9.
[30] Por. 1 Reg 9,2.
[31] Por. 2 Reg 3,10-11.

Konstytucje_06_02_2020.indd 42 06.02.2020 13:26:34

Chrystusowe szerzyło się w całym świecie, przede wszystkim pod przewodem Niepokalanej.

§ 7. W ciągłości z pierwotnym charyzmatem i tradycją Zakonu pobożność do „chwalebnej i błogosławionej Matki Maryi, Dziewicy uczynionej Kościołem”[32], rozwinęła się poprzez myśl i świętość braci takich jak Antoni, Bonawentura, Duns Szkot, Józef z Kupertynu i Franciszek Antoni Fasani, a w bezwarunkowym zawierzeniu Niepokalanej świętego Maksymiliana Marii Kolbego znalazła konkretną formę otwarcia na nowe wyzwania misyjne, wsłuchując się w Ducha Świętego i rozpoznając znaki czasu. Seraficki Ojciec, wszyscy święci bracia i męczennik miłości, „patron naszych trudnych czasów”[33], pozostawiają w dziedzictwie wszystkim braciom wymagające powołanie, aby w realia swoich czasów wnosili odwagę misyjną, całkowity dar z siebie i piękno świętości.

2.

Zadaniem wszystkich braci jest ścisłe powiązanie życia kontemplacyjnego z działalnością tak, „aby całe ich życie było napełnione duchem apostolskim, a cała ich działalność apostolska przeniknięta kontemplacją”[34]. Przeto bracia niech odnajdują obecność „najwyższego, wszechmogącego, dobrego Pana”[35] w modlitwie, w podejmowanej misji, w relacjach międzyludzkich, w różnorodności kultur oraz w całym dziele stworzenia.

[32] Por. 1 Reg 23, 6; Pcn 1.
[33] Św. Jan Paweł II, Przemówienie na Anioł Pański z 14 sierpnia 1994 r.
[34] VC 9; por. KPK, kan. 675.
[35] PSł 1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 43 06.02.2020 13:26:34

3.

Cały Zakon i poszczególni bracia podlegają bezpośrednio papieżowi, ze względu na dobro wspólne oraz jako wyraz ich łączności z całym Ludem Bożym.

4.

§ 1. Przez profesję zakonną bracia zobowiązują się publicznie[36] żyć według Ewangelii we wspólnocie braterskiej oraz w duchu *minoritas*, naśladując Chrystusa w posłuszeństwie, bez własności i w czystości, zgodnie z Regułą Braci Mniejszych zinterpretowaną przez Konstytucje.

§ 2. Bracia składają śluby publiczne, czasowe lub wieczyste. W tradycji Zakonu oraz w niniejszych Konstytucjach są one określane jako zwykłe lub uroczyste[37].

§ 3. Przez profesję ślubów uroczystych bracia zostają definitywnie włączeni do Zakonu.

Rozdział 2
Profesja Reguły

5.

§ 1. Reguła świętego Franciszka zatwierdzona przez papieża Honoriusza III, a przez innych papieży objaśniona, jest sposobem życia ewangelicznego ślubowanym przez braci mniejszych konwentualnych i obowiązuje w sumieniu zgodnie z przepisami Konstytucji.

[36] Por. KPK, kan. 607, § 2; KKKW, kan. 410; 504, § 1.

[37] Por. KPK, kan. 607, § 2; 654; 655; 657; 1192, §§ 1-2; KKKW, kan. 410; 504, § 1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 44 06.02.2020 13:26:34

§ 2. Reguła stanowi podstawę życia i prawodawstwa całego Zakonu.

§ 3. W celu lepszego poznania i przyswojenia sobie ducha Reguły bracia, oprócz samej Reguły, niech studiują i zgłębiają także pozostałe pisma świętego Franciszka, źródła franciszkańskie, Konstytucje oraz dokumenty Zakonu i Stolicy Apostolskiej dotyczące Reguły.

6.

§ 1. Autentyczna interpretacja Reguły należy do Stolicy Apostolskiej, zarówno gdy to czyni z własnej inicjatywy, jak też na prośbę kapituły generalnej.

§ 2. Do kapituły generalnej, za zgodą dwóch trzecich głosów, należy przedstawienie Stolicy Apostolskiej zarówno prośby o uchylenie obowiązujących przepisów Konstytucji, jak i o zatwierdzenie nowych w celu przystosowania Reguły do aktualnych wymogów czasu.

§ 3. Wyjaśniająca interpretacja Konstytucji należy do kapituły generalnej; poza kapitułą, w przypadku szczególnie naglącym, minister generalny ze swoim definitorium, w miarę możliwości po zasięgnięciu opinii ministrów prowincjalnych i kustoszy, może udzielać wyjaśnień obowiązujących do najbliższej kapituły. Interpretacja autentyczna należy wyłącznie do Stolicy Apostolskiej.

§ 4. Kapituła generalna może również wydawać prawa i dekrety w sprawie wiernego zachowywania Reguły i Konstytucji.

7.

§ 1. Celem praktycznego wdrożenia norm ogólnych kapituła generalna powinna opracować Statuty dla całego Zakonu, zaś kapituły prowincjalne winny to wykonać dla swoich prowincji.

Konstytucje_06_02_2020.indd 45 06.02.2020 13:26:34

§ 2. Kustodie mogą posiadać własne Statuty, zatwierdzone przez odpowiednią władzę.

§ 3. W przypadku naglącym ministrowie oraz kustosze ze swoimi definitoriami mogą wyjaśniać właściwe Statuty lub wprowadzać w nich zmiany, obowiązujące do najbliższej kapituły.

§ 4. Przed ogłoszeniem Statutów prowincjalnych należy je przedłożyć bezzwłocznie ministrowi generalnemu, aby ze swoim definitorium zbadał i potwierdził ich zgodność z prawem własnym Zakonu.

§ 5. Konstytucje i Statuty obowiązują w sumieniu zależnie od ważności przedmiotu w tym, co odnosi się do ślubów, prawa Bożego lub kościelnego. Stąd też obowiązkiem wszystkich braci jest dogłębna znajomość Konstytucji.

§ 6. Niech bracia dołożą starań, aby Regułę, Konstytucje i Statuty zachowywać przede wszystkim dla wcielenia ideału doskonałości ewangelicznej według ducha Zakonu, jak tego wymaga zobowiązanie wynikające z profesji zakonnej.

§ 7. Regułę i Konstytucje należy czytać wspólnie w czasie i w sposób ustalony w Statutach prowincjalnych.

8.

Dla słusznej i rozumnej przyczyny mogą udzielać czasowej dyspensy od przepisów dyscyplinarnych Konstytucji i Statutów:

a) Minister generalny poszczególnym braciom i klasztorom, a za zgodą swego definitorium również poszczególnym prowincjom;

b) Minister prowincjalny swoim braciom i innym przebywającym w prowincji lub w kustodiach, a za zgodą swego definitorium również poszczególnym klasztorom;

c) Kustosz swoim braciom i innym przebywającym w kustodii, a za zgodą swego definitorium również poszczególnym klasztorom;

Konstytucje_06_02_2020.indd 46 06.02.2020 13:26:34

d) Gwardian swoim braciom i innym przebywającym w klasztorze.

Rozdział 3
Śluby zakonne

9.

§ 1. Ślubując żyć w posłuszeństwie, bez własności i w czystości, bracia uznają uroczyście i publicznie otrzymaną od Boga Ojca łaskę naśladowania Chrystusa w Jego sposobie życia czystego, ubogiego i posłusznego. Jemu poświęcają się całkowicie, w sposób szczególny wypełniając konsekrację chrzcielną[38].

§ 2. Przez profesję ślubów bracia w szczególny sposób jednoczą się z Kościołem i zbawczą misją Chrystusa.

§ 3. Ponadto bracia proroczo świadczą o możliwości uformowania nowego człowieczeństwa w Chrystusie, gdzie wszyscy czują się braćmi i siostrami, żyją w prawdziwej solidarności między sobą oraz promują integralność stworzenia, pokój, sprawiedliwość i dobro wspólne społeczeństwa, zwiastując w ten sposób rzeczywistość przyszłego wieku.

§ 4. Zatem każdy brat wezwany do profesji rad ewangelicznych niech trwa w swoim powołaniu i umacnia je przez wierną współpracę oraz roztropną czujność.

§ 5. Trzy śluby z natury swojej obowiązują pod grzechem ciężkim.

[38] Por. PC 5; VC 30.

Konstytucje_06_02_2020.indd 47 06.02.2020 13:26:34

10.

Przez ślub posłuszeństwa bracia całkowicie składają Bogu własną wolę jako ofiarę całopalną, przez pełne zjednoczenie z wolą Bożą na wzór Jezusa Chrystusa, który przyszedł na ziemię, aby pełnić wolę Ojca; ponadto w duchu wiary poddają się przełożonym w Kościele. Takie posłuszeństwo wcale nie umniejsza godności osoby ludzkiej, ale owszem, pomnażając wolność dzieci Bożych, doprowadza ją do pełnej dojrzałości.

11.

Bracia, jako żywa część Ludu Bożego, katolickiego i apostolskiego, będąc wierni szczególnej obietnicy i przykładowi Serafickiego Ojca, niechaj okazują się mniejszymi szczególnie poprzez posłuszeństwo oraz wierność Kościołowi.

12.

§ 1. Również na mocy ślubu bracia, według przykładu i woli świętego Franciszka, są zobowiązani do posłuszeństwa papieżowi[39].

§ 2. Zobowiązują się też do posłuszeństwa ministrowi generalnemu, następcy świętego Franciszka[40], oraz ministrom, kustoszom i gwardianom, gdy wydają polecenia zgodnie z Regułą i Konstytucjami[41].

§ 3. Bracia mają być posłuszni w tym wszystkim, co nie jest przeciwne Ewangelii, Regule, Konstytucjom oraz ich własnemu sumieniu[42].

---

[39] Por. 2 Reg 1,2; KPK, kan. 590, § 2.

[40] Por. 2 Reg 1,3.

[41] Por. KPK, kan. 601.

[42] Por. Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Instrukcja *Posługa władzy i posłuszeństwo* (11 maja 2008 r.), nr 27.

Konstytucje_06_02_2020.indd 48 06.02.2020 13:26:34

§ 4. Bracia podlegają ordynariuszom miejsca w tym, co według prawa wiąże się z ich władzą pasterską[43].

§ 5. Bracia w duchu miłości oraz *minoritas* niech chętnie służą jedni drugim i niech będą sobie nawzajem posłuszni[44].

13.

§ 1. Ministrowie, kustosze i gwardiani w sprawowaniu swego urzędu niech będą ulegli woli Bożej w duchu miłości i służby; niech chętnie słuchają swoich braci, niech wspierają ich rozwój ludzki i duchowy oraz niech pobudzają ich do wspólnego wysiłku dla dobra wspólnoty braterskiej i Kościoła.

§ 2. Ministrowie, kustosze i gwardiani, mając na względzie dobro wspólne, posiadają władzę decydowania i nakazywania tego, co bracia mają czynić. Niech jednak starają się tak kierować braćmi, aby byli posłuszni w sposób aktywny i odpowiedzialny oraz w nieustannej otwartości i wierności natchnieniom Ducha Świętego wykorzystywali własne talenty.

§ 3. Więzy posłuszeństwa w życiu braterskiej wspólnoty ściśle łączą braci i pozwalają im prowadzić wspólnie misję apostolską oraz koordynować działalność poszczególnych braci.

14.

§ 1. Przez ślub ewangelicznego ubóstwa bracia wyznają, że Bóg, Najwyższe Dobro, jest jedynym, prawdziwym bogactwem człowieka[45], oraz zobowiązują się naśladować przykład Syna Bożego, który dla nas stał się ubogim na tym świecie[46].

---

[43] Por. KPK, kan. 678; VC 49.
[44] Por. 1 Reg 5,14.
[45] Por. VC 21.
[46] Por. 2 Reg 6,3; KPK, kan. 600.

Konstytucje_06_02_2020.indd 49 06.02.2020 13:26:35

§ 2. Bracia, ponieważ zobowiązali się „żyć bez własności", ufni w Bożą opatrzność, wyrzekną się całkowicie posiadania indywidualnej własności dóbr.

§ 3. Niech wspólnotowo rozeznają, jak rozporządzać dobrami doczesnymi, mając na względzie potrzeby braterskiej wspólnoty i ubogich. Ponadto niech umieją dzielić się z innymi dobrami duchowymi, kulturalnymi i materialnymi.

§ 4. Bracia niech powstrzymują się od jakichkolwiek aktów własności, a w używaniu dóbr niech podporządkowują się ministrom, kustoszom i gwardianom oraz niech starają się w rzeczywistości i w duchu naprawdę być i okazywać się ubogimi, przyjmując styl życia prosty i skromny[47].

§ 5. Bracia niech zrzekną się także na rzecz prowincji lub kustodii praw oraz dochodów związanych z jakąkolwiek własnością intelektualną.

§ 6. Bracia niechaj miłują i zachowują najwyższe ubóstwo, jak przystoi naśladowcom pokornego i ubogiego Franciszka, umiejąc wyrzekać się wszystkiego oraz strzec się przed konsumpcyjną mentalnością prowadzącą do gromadzenia i marnotrawstwa, okradającą ubogich i szkodzącą „siostrze naszej matce ziemi"[48].

§ 7. Ministrowie, kustosze i gwardiani niech swym przykładem pociągają braci do życia ubogiego i baczą, aby przez udzielanie nierozważnych pozwoleń zachowanie ubóstwa nie doznało uszczerbku.

15.

§ 1. W duchu „życia bez własności" kandydat przed profesją czasową powinien przekazać zarząd swego majątku osobie

[47] Por. KPK, kan. 668, § 3; KKKW, kan. 529, § 3.
[48] PSł, 9.

Konstytucje_06_02_2020.indd 50 06.02.2020 13:26:35

dowolnie wybranej oraz swobodnie rozporządzić jego używaniem i korzystaniem z dochodów[49].

§ 2. Przed profesją uroczystą tenże kandydat, dokumentem ważnym, tam gdzie to możliwe, również wobec prawa cywilnego, zgodnie z ustaleniami Statutów prowincjalnych lub kustodialnych, powinien zrzec się własności majątku aktualnie posiadanego, pod warunkiem, że to zrzeczenie będzie ważne po złożeniu profesji. Do zmiany tych rozporządzeń, dla słusznej przyczyny, a także do wykonywania wszelkich czynności prawnych w sprawach majątkowych, wymagane jest określone czasowo pisemne pozwolenie ministra lub kustosza[50].

16.

§ 1. Bracia niech pamiętają, że są ubogimi i pielgrzymami na tym świecie[51] oraz że wszystkie dobra przez nich nabyte lub otrzymane nie należą do nich, ale są własnością wspólnoty braterskiej, która nimi rozporządza w celu zaradzenia skromnym i zwyczajnym potrzebom życiowym braci oraz pełnienia dzieł apostolstwa Zakonu i chrześcijańskiego miłosierdzia.

§ 2. Wszystkie dobra, które bracia otrzymują, czy to jako wynagrodzenie za pracę, czy z jakiegokolwiek innego tytułu lub jako darowiznę, choćby jej udzielono przez wzgląd na osobę, stanowią własność klasztoru albo innej osoby prawnej w Zakonie, zgodnie z przepisami Statutów prowincjalnych lub kustodialnych[52].

[49] Por. KPK, kan. 668, § 1; KKKW, kan. 525, § 2.
[50] Por. KPK, kan. 668, § 2; KKKW, kan. 525, § 2; 529, § 4.
[51] Por. 2 Reg 6,2.
[52] Por. KPK, kan. 668, § 3.

Konstytucje_06_02_2020.indd 51 06.02.2020 13:26:35

§ 3. Zgodnie z orzeczeniami Kościoła Zakon, prowincje, kustodie i klasztory mogą posiadać dobra doczesne; natomiast poszczególni bracia nie mogą ich posiadać. Ponadto bez oczywistej potrzeby zapewnienia środków utrzymania braci albo bez uzasadnionego pożytku na prowadzenie dzieł Zakonu nie wolno im posiadać oraz utrzymywać majątku. Zawsze jednak należy unikać wszelkiej postaci chciwości, luksusu lub nieuzasadnionego gromadzenia dóbr[53].

17.

§ 1. Święty Franciszek w swoich pismach wyraża wolę, aby wszyscy bracia oddawali się pracy[54], i zezwala im mieć narzędzia przydatne w ich rzemiośle[55]. Przeto niech bracia uważają się za podległych powszechnemu prawu pracy, aby zapewnić środki konieczne na utrzymanie braterskiej wspólnoty. W przypadku konieczności tam, gdzie bracia dają świadectwo życia ewangelicznego przez ubóstwo, niech z pokorą korzystają ze „stołu Pana", czyli niech proszą o jałmużnę lub zasiłki społeczne i przyjmują je. Zawsze jednak niech powierzają się Bożej opatrzności i solidaryzują z ubogimi.

§ 2. Bracia mogą pobierać wynagrodzenia i emerytury z tytułu pracy oraz zgodnie z przepisami Statutów prowincjalnych lub kustodialnych ubezpieczać się w zakładach ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem, iż owe dochody wpływają do braterskiej wspólnoty.

§ 3. Ministrowie i kustosze z ich definitoriami, zgodnie z zasadami prawnymi poszczególnych krajów, niech zatroszczą się o zapewnienie braciom dostępu do świadczeń emerytalnych

[53] Por. KPK, kan. 634.
[54] Por. T 20.
[55] Por. 1 Reg 7,9.

Konstytucje_06_02_2020.indd 52 06.02.2020 13:26:35

oraz ubezpieczeń zdrowotnych, tak w zakresie zwyczajnym, jak i nadzwyczajnym.

18.

§ 1. Tak poszczególni bracia, jak i cała braterska wspólnota niech wiernie zachowują ubóstwo, a we wszystkim niech unikają jakiejkolwiek przesady i zbytku, aby w ten sposób dawać wyraziste świadectwo prorockie.

§ 2. Życie w ubóstwie, tak poszczególnych braci, jak i całej braterskiej wspólnoty, powinno odzwierciedlać sposób życia ludzi ubogich danego środowiska. Niech zatem bracia chętnie żyją z ubogimi, solidaryzują się w ich cierpieniach i troskach, pracują jak oni oraz z nimi i czynnie im pomagają w ich ludzkim rozwoju. Niech niosą im dobrą nowinę Ewangelii; i niech pozwolą, aby także oni ich ewangelizowali.

§ 3. Bracia niech chętnie znoszą ubóstwo związane z życiem wspólnym oraz niewygody stąd wynikające.

19.

Wspólnota braterska niech dołoży starań, aby środki przeznaczone na działalność apostolską rzeczywiście obracać na ten cel oraz na dalszy rozwój dzieł apostolskich Zakonu. W zarządzaniu tymi środkami bracia powinni się kierować jedynie troską o dobro ludzi i respektować intencje ofiarodawców[56].

20.

§ 1. Prowincje, kustodie i klasztory, ponieważ są częścią jednej braterskiej wspólnoty Zakonu, niech wzajemnie przychodzą sobie z pomocą materialną i personalną tak, aby te części Zakonu, które są lepiej zaopatrzone, pomagały tym, które

[56] Por. KPK, kan. 1267, § 3; KKKW, kan. 1016, § 1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 53 06.02.2020 13:26:35

znajdują się w potrzebie. W sposób szczególny niech wspierają braci gotowych do udania się do prowincji lub kustodii dotkniętych trudnościami oraz odpowiadają na zapotrzebowanie Zakonu, zwłaszcza w tym, co dotyczy formacji i nowych obecności Zakonu w świecie.

§ 2. Statuty generalne ustalą konkretne formy, zgodnie z którymi zarząd Zakonu powinien gromadzić środki na fundusz solidarnościowy i rozdzielać go pomiędzy różne prowincje i kustodie. Zakon bowiem, stanowiąc jedną rodzinę, powinien wyrażać swoją solidarność w stanowczym i stałym wysiłku angażowania się dla dobra wspólnego całej braterskiej wspólnoty.

§ 3. Statuty prowincjalne lub kustodialne powinny ustalić formy solidarności ekonomicznej pomiędzy klasztorami swych prowincji lub kustodii oraz pomiędzy klasztorami a prowincją lub kustodią. Konkretne formy tej pomocy powinny zostać określone i weryfikowane przez odpowiednie kapituły lub, w przypadku naglącym, przez ministra i kustosza z jego definitorium.

21.

Niech ponadto chętnie udzielają z własnego majątku na inne potrzeby Kościoła, na utrzymanie ubogich oraz na promowanie dzieł w zakresie sprawiedliwości, pokoju oraz integralności stworzenia.

22.

Kierując się duchem ubóstwa i powściągliwości, bracia, pozostając w zależności od ministrów, kustoszy i gwardianów, mogą w sposób umiarkowany i odpowiedzialny używać pieniędzy poprzez stosowanie różnych form płatności, zgodnie z normami Statutów prowincjalnych lub kustodialnych.

Konstytucje_06_02_2020.indd 54 06.02.2020 13:26:35

23.

Ponieważ Seraficki Ojciec założył swoją braterską wspólnotę przede wszystkim jako świadectwo ewangelicznego ubóstwa w Kościele, przeto bracia będą dokonywać rozeznania co do nowych form ubóstwa właściwych dla czasu i miejsca. Przyjęcie tych nowych form należy następnie do kapituł.

24.

§ 1. Przez ślub doskonałej czystości, przeżywany czystym sercem i duszą[57], bracia przyjmują styl życia Jezusa, który całkowicie poświęcił się królestwu Bożemu oraz miłości braci. Obierają stan doskonałej wstrzemięźliwości w celibacie jako wyraz miłości ku Bogu i ludziom, znak dóbr eschatologicznych oraz szczególne źródło duchowej płodności[58], która ma swoje źródło w miłości trynitarnej.

§ 2. Przyjmując dobrowolnie życie w czystości, bracia zobowiązują się powstrzymywać od wszystkiego, co jest przeciwne czystości.

25.

§ 1. Bracia, aby przeżywać w czystości miłość do Boga i ludzi, wsparci łaską Bożą, niech wzrastają w wewnętrznej przejrzystości, w umiejętnym kształtowaniu relacji z innymi, w zrównoważeniu psychicznym, w dojrzałości uczuciowej, w panowaniu nad sobą oraz w szczodrym i twórczym zaangażowaniu apostolskim.

§ 2. Niech się starają często przystępować do sakramentów świętych, oddawać się głębokiej modlitwie, wewnętrznie jednoczyć się z Chrystusem, mieć szczególne nabożeństwo

[57] Por. Np 16,2.
[58] Por. KPK, kan. 599; VC. 21.

Konstytucje_06_02_2020.indd 55 06.02.2020 13:26:35

do Dziewicy Maryi, radosne usposobienie wobec braci oraz z oddaniem troszczyć się o będących w potrzebie.

§ 3. Ufni w pomoc Pana i wierząc Jego słowom, bracia niech troszczą się o życie duchowe i praktykują ascezę, czuwając nad własnym sercem. Niech unikają niewłaściwych kontaktów i używają odpowiedzialnie środków komunikacji społecznej, ponadto niech zadbają o to, by ich przyjaźnie były dojrzałe i prawdziwe.

26.

§ 1. W relacjach międzyludzkich bracia niech zawsze odnoszą się do innych z należytym szacunkiem. Niech też przyczyniają się do tworzenia zdrowych i bezpiecznych środowisk.

§ 2. W przypadkach wystąpienia nadużyć, szczególnie wobec nieletnich bądź bezradnych osób dorosłych, ministrowie, kustosze i bracia powinni przestrzegać dyrektyw prawa kościelnego[59].

Rozdział 4
Ustrój Zakonu

27.

Zakon Braci Mniejszych Konwentualnych stanowi jedną wspólnotę braterską obecną w świecie. Gdziekolwiek bracia się znajdują, niech tworzą rodzinę na wzór ewangeliczny[60]. Ministrowie,

[59] Por. Kongregacja Nauki Wiary, *Normae de delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis seu Normae de delictis contra fidem necnon de gravioribus delictis* (21 maja 2010 r.), art. 6; 16.

[60] Por. Mk 3,33-35; 1 Reg 6.

Konstytucje_06_02_2020.indd 56 06.02.2020 13:26:35

kustosze i wszyscy bracia niech dołożą starań, aby stale utrzymywać jedność i ożywiać więzi wspólnoty braterskiej.

28.

§ 1. Dla zapewnienia skutecznej organizacji i kierowania życiem oraz działalnością braci Zakon składa się z prowincji i kustodii, do których bracia są afiliowani.

§ 2. Prowincje i kustodie składają się z klasztorów usytuowanych na danym terytorium, które jest określone i zdefiniowane we właściwych Statutach.

29.

§ 1. Na utworzenie stałej obecności braci przez jakąś prowincję lub kustodię na terenie innej prowincji lub kustodii wymagana jest zgoda obydwu kapituł prowincjalnych bądź kustodialnych, zgoda ministra generalnego i jego definitorium oraz pisemna zgoda biskupa diecezjalnego[61], co stanowi wymóg zapewnienia prawdziwej integracji w aspekcie braterskim, społecznym, kościelnym i kulturowym.

§ 2. Ponadto należy zawrzeć umowę pomiędzy zainteresowanymi ministrami lub kustoszami, za zgodą ich definitoriów, w której ustali się zasady współpracy i wzajemnej pomocy.

30.

§ 1. Prowincje i kustodie składają się z klasztorów, czyli miejscowych wspólnot braterskich, do których bracia należą *de familia*. Klasztor jest miejscem, w którym na co dzień po bratersku współdzieli się życie i misję.

§ 2. Prowincje, dla szczególnych racji, mogą ustanawiać delegatury zgodnie ze Statutami generalnymi i prowincjalnymi.

[61] Por. KPK, kan. 609, § 1; KKKW, kan. 509, § 1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 57 06.02.2020 13:26:35

31.

§ 1. Prowincje, kustodie i delegatury tworzą konferencje lub federacje zgodnie z kryteriami geograficznymi, kulturowymi lub językowymi.

§ 2. Konferencje oraz federacje, dla pogłębienia wzajemnych więzi pomiędzy braćmi, mając na względzie zróżnicowane dary i charyzmaty poszczególnych braci, niech popierają współpracę w dziedzinie formacji początkowej i ustawicznej, udzielają sobie wzajemnie wsparcia ekonomicznego, koordynują prowadzony apostolat i działalność oraz dyspozycyjność braci do udania się do innych prowincji lub kustodii.

§ 3. Poszczególne konferencje oraz federacje powinny opracować własne Statuty, zatwierdzone przez ministra generalnego z jego definitorium, w których zostaną określone: lista członków (prowincje, kustodie, delegatury, misje), ich kompetencje, członkowie z głosem czynnym oraz częstotliwość obrad.

§ 4. Konferencje oraz federacje dla wspólnie podjętych dzieł stałych powinny opracować specjalne Statuty, zatwierdzone przez ministra generalnego z jego definitorium.

32.

Święty Konwent Asyski swoją godnością i dostojeństwem przewyższa wszystkie inne klasztory, gdyż jego pieczy powierzono słynne sanktuarium, w którym spoczywa sam Seraficki Patriarcha i które zostało ogłoszone głową i matką całego Zakonu oraz podniesione do godności bazyliki patriarchalnej i kaplicy papieskiej. Wszyscy bracia będą go uważać za centrum duchowe Zakonu, prowincji i klasztorów i będą się poczuwać do duchowej z nim łączności. W tym Świętym Konwencie należy zatem umieszczać braci wybranych ze wszystkich prowincji, którzy będą potwierdzali wierność wszystkich innych braci z prowincji franciszkańskiemu ideałowi i charyzmatowi i którzy będą zdatni,

Konstytucje_06_02_2020.indd 58 06.02.2020 13:26:35

by przyczyniać się do żywotności tego Konwentu. Święty Konwent Asyski jest prawnie zarządzany przez własny Statut.

33.

§ 1. Zakładanie, dzielenie, jednoczenie, łączenie i znoszenie prowincji lub kustodii generalnej są zastrzeżone kapitule generalnej. Poza kapitułą generalną kompetencje te przysługują ministrowi generalnemu z jego definitorium. W każdym przypadku należy uprzednio wysłuchać zdania zainteresowanych stron.

§ 2. Do założenia prowincji lub kustodii generalnej potrzeba tylu klasztorów i braci po ślubach uroczystych, aby nowa prowincja lub kustodia była zdolna do prowadzenia samodzielnego życia. Statuty generalne powinny ustalić także kryteria zapewniające odpowiednią jakość życia ewangelicznego i braterskiego nowej prowincji lub kustodii generalnej.

§ 3. Te same kryteria należy uwzględnić przy ewentualnym zniesieniu lub przyłączeniu czy połączeniu prowincji lub kustodii generalnej z inną prowincją lub kustodią, aby w ten sposób zapewnić braciom prowadzenie życia prawdziwie wspólnotowego.

§ 4. Kapituła prowincjalna może większością dwóch trzecich głosów założyć kustodię prowincjalną po uprzednim stwierdzeniu odpowiedniej liczby klasztorów i braci po ślubach uroczystych oraz jakości życia ewangelicznego i braterskiego, zgodnie z kryteriami ustalonymi w Statutach generalnych oraz po uprzednim uzyskaniu pozwolenia ministra generalnego udzielonego za zgodą jego definitorium.

§ 5. Zniesienie kustodii prowincjalnej jest zastrzeżone kapitule prowincjalnej, po wcześniejszym wysłuchaniu zdania braci należących do kustodii. Należy przy tym postępować zgodnie z normami prawa kanonicznego oraz Statutów generalnych.

Konstytucje_06_02_2020.indd 59 06.02.2020 13:26:35

34.

§ 1. Założenie i zniesienie klasztoru podległego bezpośrednio ministrowi generalnemu należy do kapituły generalnej, z zachowaniem przepisów prawa powszechnego[62].

§ 2. Założenie klasztoru zastrzeżone jest kapitule prowincjalnej, lecz w przypadku naglącym ministrowi prowincjalnemu za zgodą jego definitorium. Zawsze jednak wymagane jest pozwolenie ministra generalnego wyrażone za zgodą jego definitorium, z zachowaniem przepisów prawa powszechnego[63].

§ 3. Założenie lub zniesienie domu filialnego, zależnego od innego klasztoru, należy do ministra prowincjalnego za zgodą jego definitorium oraz po wysłuchaniu zdania kapituły klasztornej zainteresowanego klasztoru i z zachowaniem prawa powszechnego[64].

§ 4. Zniesienie klasztoru zastrzeżone jest ministrowi generalnemu za zgodą jego definitorium, po wysłuchaniu zdania zainteresowanych i zasięgnięciu rady biskupa diecezjalnego[65].

[62] Por. KPK, kan. 609, § 1; 610; 1215, § 3; KKKW, kan. 509; 510; 870.
[63] Por. KPK, kan. 609, § 1; 610; 611, 1215, § 3; KKKW, kan. 509; 870.
[64] Por. KPK, kan. 609; 616, § 1; KKKW, kan. 509; 510.
[65] Por. KPK, kan. 616, § 1; KKKW, kan. 510.

Konstytucje_06_02_2020.indd 60 06.02.2020 13:26:35

CZĘŚĆ II
ŻYCIE W ZJEDNOCZENIU Z BOGIEM

Wprowadzenie duchowe

a) Święty Franciszek z Asyżu przykładem i słowem wskazuje braciom, iż życie w zjednoczeniu z Bogiem stanowi fundament wspólnoty minoryckiej oraz jej misji.

b) Miłując Boga, Dobro Najwyższe w duchu Serafickiego Ojca, bracia są usilnie wezwani, aby kierowali swoje serca ku Ojcu, który ich stworzył i ukształtował „według ciała na obraz umiłowanego Syna swego i na podobieństwo według ducha”[66], i by się modlili z wdzięcznością: „Ojcze święty i sprawiedliwy, Panie, Królu nieba i ziemi, dzięki Ci składamy z powodu Ciebie samego, że Twoją świętą wolą i przez jedynego Syna Twego stworzyłeś z Duchem Świętym wszystkie byty duchowe i cielesne, a nas […] umieściłeś w raju […]. I dzięki Ci składamy, że jak stworzyłeś nas przez Syna Twego, tak przez świętą miłość Twoją, którą nas umiłowałeś, sprawiłeś, że On, prawdziwy Bóg i prawdziwy Człowiek, narodził się

[66] Np 5,1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 61 06.02.2020 13:26:35

z chwalebnej zawsze Dziewicy, błogosławionej, świętej Maryi i przez Jego krzyż i krew, i śmierć zechciałeś nas wykupić z niewoli”[67].

c) Według błogosławionego Franciszka modlitwa ma pierwszeństwo przed wszystkim innym i wymaga ciągłego zaangażowania: „Przez świętą miłość, którą jest Bóg, proszę wszystkich braci, tak ministrów, jak innych, aby usunąwszy wszystkie przeszkody i odrzuciwszy wszystkie troski i kłopoty, czystym sercem i czystym umysłem jak najlepiej służyli Panu Bogu, kochali Go, wielbili i czcili; bo tego Bóg ponad wszystko pragnie. I przygotowujmy w sobie zawsze mieszkanie i miejsce pobytu Temu, który jest Panem Bogiem wszechmogącym, Ojcem i Synem, i Duchem Świętym”[68].

d) W modlitewnej kontemplacji Franciszka centralne miejsce zajmuje osoba Jezusa Chrystusa. Wcielenie Syna Bożego wprowadza go w pełnię zachwytu: „To Słowo Ojca tak godne, tak święte i chwalebne” z Dziewicy Maryi przyjęło „prawdziwe ciało naszego człowieczeństwa i naszej ułomności. Które, będąc bogate ponad wszystko, zechciało wybrać na świecie ubóstwo wraz z Najświętszą Dziewicą, Matką swoją”[69].

e) Rozważanie męki i śmierci Jezusa u błogosławionego Franciszka wywołuje wzruszenie aż do łez, czyni go fizycznie uczestnikiem cierpień Chrystusa ukrzyżowanego oraz sprawia, że z jego serca płynie modlitwa uwielbienia i chwały: „Wielbimy Cię, Panie Jezu Chryste, [tu] i we wszystkich kościołach Twoich, które są na całym świecie, i błogosławimy Tobie, że przez święty krzyż Twój odkupiłeś świat”[70].

[67] 1 Reg 23,1-3.
[68] Tamże, 22,26-27.
[69] 2 Lw 4-5.
[70] T 5; por. Of, cz. I-II.

Konstytucje_06_02_2020.indd 62 06.02.2020 13:26:36

f) Ojciec Franciszek dogłębnie przeżywa także pokorę tajemnicy eucharystycznej, która pozwala mu wykrzyknąć: „O przedziwna wielkości i zdumiewająca łaskawości! O wzniosła pokoro! O pokorna wzniosłości, bo Pan wszechświata, Bóg i Syn Boży, tak się uniża, że dla naszego zbawienia ukrywa się pod niepozorną postacią chleba! Patrzcie, bracia, na pokorę Boga i wylewajcie przed Nim serca wasze, uniżajcie się i wy, abyście zostali wywyższeni przez Niego”[71]. Dlatego mówi do swych braci: „Błagam was wszystkich, bracia […], abyście tak jak tylko możecie, okazywali wszelkie uszanowanie i wszelką cześć Najświętszemu Ciału i Krwi Pana naszego Jezusa Chrystusa, w którym to, co jest w niebie, i to, co jest na ziemi, zostało obdarzone pokojem i pojednane z wszechmogącym Bogiem”[72].

g) W doświadczeniu duchowym Franciszka ważną oraz życiową rolę odgrywa osoba Ducha Świętego: „Wszechmogący, wiekuisty, sprawiedliwy i miłosierny Boże, daj nam nędznym czynić dla Ciebie to, o czym wiemy, że tego chcesz, i chcieć zawsze tego, co się Tobie podoba, abyśmy wewnętrznie oczyszczeni, wewnętrznie oświeceni i rozpaleni ogniem Ducha Świętego, mogli iść śladami umiłowanego Syna Twego, Pana naszego Jezusa Chrystusa”[73].

h) Seraficki Ojciec okazuje wielką cześć Pismu Świętemu, bo zawiera „wonne słowa” jego Pana, „który jest Słowem Ojca, i słowa Ducha Świętego, które są duchem i życiem”[74]. Prosi więc i zaklina, aby „te oraz inne słowa Pana naszego Jezusa

[71] LZ 27-28; por. Np 1,16-19.
[72] LZ 12.
[73] Tamże, 50-51.
[74] 2 Lw 2-3.

Konstytucje_06_02_2020.indd 63 06.02.2020 13:26:36

Chrystusa […] z pokorą i miłością”[75] zostały przyjęte i wcielone w życie.

i) Święty Franciszek odmawia oficjum Boskie z wielką żarliwością ducha oraz w łączności z Kościołem i wzywa braci, by czynili to „z pobożnością wobec Boga, nie tyle zważając na melodyjność głosów, co na harmonię ducha, aby głos zgadzał się z duchem, a duch z Bogiem, żeby mogli przez czystość serca podobać się Bogu”[76].

j) Błogosławiony Franciszek zawsze kontempluje i czci Matkę Bożą, Maryję, jako Córkę i Służebnicę najwyższego Króla, Ojca niebieskiego, Matkę najświętszego Pana naszego Jezusa Chrystusa, Oblubienicę Ducha Świętego[77], zwracając się do Niej słowami: „Bądź pozdrowiona, Pani, święta Królowo, święta Boża Rodzicielko, Maryjo, która jesteś Dziewicą, uczynioną Kościołem i wybraną przez najświętszego Ojca w niebie. Ciebie On uświęcił z najświętszym, umiłowanym Synem swoim i Duchem Świętym Pocieszycielem, w Tobie była i jest wszelka pełnia łaski i wszelkie dobro”[78].

k) Seraficki Ojciec, przeniknięty na wskroś światłem Ducha Świętego, postanawia „rozpocząć życie pokuty”, a prowadzony przez samego Pana udaje się do trędowatych i okazuje im miłosierdzie, i zaraz potem porzuca „świat”[79]. Dokonując tak radykalnej zmiany życia, idzie za Chrystusem ukrzyżowanym, naśladując „dobrego Pasterza, który dla zbawienia swych owiec wycierpiał mękę krzyżową”[80]. Pragnie, aby także jego bracia byli ludźmi pokuty i nawrócenia: „Wydawajmy

[75] Por. tamże, 87.
[76] LZ 41-42.
[77] Por. Of: Antyfona Komplety, 2.
[78] PBłM 1-3.
[79] Por. T 1-3.
[80] Np 6,1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 64 06.02.2020 13:26:36

również godne owoce pokuty. I kochajmy bliźnich jak siebie samych. A jeśli kto nie chce kochać ich tak jak siebie, niech im przynajmniej nie wyrządza zła, lecz niech im czyni dobrze”[81]. „My wszyscy bracia mniejsi, słudzy nieużyteczni, pokornie prosimy i błagamy, abyśmy wszyscy wytrwali w prawdziwej wierze i pokucie, bo inaczej nikt nie może być zbawiony”[82].

l) Żyjąc w taki sposób, bracia dają świadectwo wypełnienia zachęty świętego Pawła: „A cokolwiek mówicie lub czynicie, wszystko [czyńcie] w imię Pana Jezusa, dziękując Bogu Ojcu przez Niego”[83], jak również naśladują ducha oraz uczynki wiary, nadziei i miłości świętego Franciszka, który zgodnie ze swym hasłem: „Bóg mój i wszystko”[84], przez Jezusa Chrystusa żył w całkowitym zjednoczeniu z Bogiem w Trójcy jedynym, z braćmi i siostrami oraz z wszelkim stworzeniem.

Rozdział 1
Duch i życie modlitwy

35.

§ 1. Bracia przez profesję zakonną poświęcają się całkowicie umiłowanemu nade wszystko Bogu, by żyć wyłącznie dla Pana tak, aby Bóg był wszystkim we wszystkich. Przeto kontemplacja rzeczy Bożych i ustawiczne zjednoczenie z Bogiem

[81] 2 Lw 25-27.
[82] 1 Reg 23,7.
[83] Kol 3,17.
[84] Por. *Kwiatki św. Franciszka z Asyżu*, rozdz. 2.

Konstytucje_06_02_2020.indd 65 06.02.2020 13:26:36

w modlitwie powinno być ich pierwszym i podstawowym obowiązkiem[85].

§ 2. Życie konsekrowane świadczy na sposób prorocki o żywej obecności Ducha Świętego, bo On czyni je szkołą miłości i świętości, uprzywilejowaną przestrzenią wyłącznej miłości Boga i bliźniego oraz znakiem świadczącym o Bożym zamyśle uczynienia z całej ludzkości wielkiej rodziny dzieci Bożych[86].

§ 3. W odpowiedzi na wezwanie Pana, by czuwać i modlić się[87] oraz wpatrując się w przykład Serafickiego Ojca, człowieka, który stał się modlitwą, niech każda braterska wspólnota i poszczególni bracia czujnie zabiegają o należyty poziom życia duchowego[88].

§ 4. Bracia niech z wdzięcznym usposobieniem modlą się zawsze czystym sercem i mają pokorę, cierpliwość i miłość do wszystkich[89].

36.

§ 1. Bracia powinni usilnie starać się o to, aby posiąść Ducha Pańskiego i szukać Jego świętej woli[90], oraz łącząc jak najściślej modlitwę z pracą, prowadzić życie w doskonałym zjednoczeniu z Ojcem niebieskim i otwierać się na działanie Ducha Świętego, by ciągle upodabniać się do Chrystusa.

---

[85] Por. KPK, kan. 663, § 1; KKKW, kan. 538, § 2.

[86] Por. VC 35.

[87] Łk 21,36.

[88] Por. Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Instrukcja *Życie braterskie we wspólnocie* (2 lutego 1994 r.), nr 13.

[89] Por. 2 Reg 10,8-10.

[90] Por. 2 Reg 10,8.

Konstytucje_06_02_2020.indd 66 06.02.2020 13:26:36

§ 2. Bracia powinni życiem i postępowaniem potwierdzać to, czego się nauczyli w Duchu Świętym, uczestnicząc w tajemnicach Chrystusowych, przeto każdy, gdy w swych modlitwach nawiąże ściślejszą łączność z Bogiem, niech się troszczy o to, aby to zjednoczenie z Bogiem Ojcem zachować w życiu codziennym i rozwijać je przez praktykowanie cnót.

§ 3. Niech bracia starają się wszystko oceniać w świetle wiary, by przezwyciężać trudności mocą nadziei w oczekiwaniu przyszłej chwały i coraz bardziej łączyć się z Bogiem w miłości Chrystusa, aby uwielbiać Ojca we wszystkich chwilach swego życia.

Rozdział 2
Modlitwa liturgiczna

37.

Tajemnica Eucharystii jest szczytem i źródłem całej liturgii i życia Kościoła, stąd sprawowanie jej należy uważać za ośrodek całego życia duchowego i apostolskiego tak poszczególnych braci, jak i całej wspólnoty braterskiej.

38.

§ 1. Wszyscy bracia niech codziennie karmią się z podwójnego stołu Pisma Świętego i Eucharystii[91], jednocząc się z paschalną tajemnicą Chrystusa w ofierze z własnego życia, składanej Ojcu przez Ducha Świętego[92].

[91] Por. DV 21; PO 18.
[92] Por. VC 95.

Konstytucje_06_02_2020.indd 67 06.02.2020 13:26:36

§ 2. Ponieważ przez sprawowanie misterium Ciała i Krwi Pańskiej umacnia się i wzrasta jedność oraz wzajemna miłość[93], niech bracia starają się codziennie wspólnie uczestniczyć w liturgii eucharystycznej, aby jaśniej ukazać udział wspólnoty braterskiej w zjednoczeniu z tą Ofiarą; kapłanów, zależnie od możliwości, zachęca się do koncelebry[94].

39.

§ 1. Niech bracia z jak największym szacunkiem pielęgnują Liturgię godzin, uczestnicząc w ten sposób w modlitwie Chrystusa, który w uwielbieniach i błaganiach zanoszonych do Ojca za całą ludzkość jednoczy z sobą Kościół, swoją Oblubienicę.

§ 2. Bracia będą odprawiać Liturgię godzin zgodnie z przepisami Kościoła. Będą się więc starać, aby zwłaszcza jutrznię i nieszpory odmawiać uroczyściej i ze śpiewem, odpowiednio zachęcając wiernych do uczestnictwa w tej modlitwie[95].

§ 3. W każdym klasztorze wszyscy bracia, niemający poważnej przeszkody, niech każdego dnia odmawiają wspólnie w całości Liturgię godzin.

§ 4. Do ministra lub kustosza, za zgodą jego definitorium, na wniosek kapituły klasztornej, należy określenie godzin kanonicznych do wspólnego odmawiania przez tę wspólnotę braterską, która z ważnych przyczyn nie może odmawiać Liturgii godzin w całości.

40.

§ 1. Bracia po profesji uroczystej, którzy nie mogą odprawić Liturgii godzin wspólnie, powinni ją odmówić prywatnie.

[93] Por. tamże.
[94] Por. LZ 30.
[95] Por. *Ogólne wprowadzenie do Liturgii godzin*, nr 20, 33, 40.

Konstytucje_06_02_2020.indd 68 06.02.2020 13:26:36

W przypadku konieczności niech odmawiają oficjum z *Ojcze nasz* przepisane w Regule[96].

§ 2. Bracia po profesji czasowej, którzy nie mogą odprawić Liturgii godzin wspólnie, niech prywatnie odmówią przynajmniej jutrznię i nieszpory; a w przypadku konieczności niech odmawiają oficjum z *Ojcze nasz* przepisane w Regule[97].

41.

§ 1. Ponieważ życie w jedności z Bogiem rozpoczyna się i wzrasta przede wszystkim poprzez liturgię, przeto bracia powinni dołożyć starań, aby się do niej przygotować przez gorliwe studium tekstów liturgicznych oraz by brać w niej udział, jak wymaga tego ich stan i sama natura liturgii.

§ 2. Czynności liturgiczne bracia niech sprawują z oddaniem[98], zgodnie z przepisami Kościoła, mając na względzie odmienność obrządków, doceniając bogactwo Kościołów lokalnych i pozostawiając miejsce na różnice oraz zgodne z prawem dostosowania[99].

§ 3. W czynnościach liturgicznych należy wiernie stosować się do obrzędów Kościoła oraz zachowywać przepisy kalendarza i rytuału zakonnego; jednakże ze względów duszpasterskich można posługiwać się mszałem, rytuałem i kalendarzem Kościołów partykularnych.

§ 4. Do kapituły klasztornej, za zgodą ministra lub kustosza, należy ustalenie szczegółowego porządku odprawiania obchodów liturgicznych i ćwiczeń pobożnych.

[96] Por. 2 Reg 3,3.
[97] Por. tamże.
[98] Por. LZ 14.
[99] Por. SC 38.

Konstytucje_06_02_2020.indd 69 06.02.2020 13:26:36

§ 5. Bracia niech otoczą staranną opieką kościół, relikwie świętych, naczynia i inne sprzęty przeznaczone do kultu liturgicznego.

42.

Bracia obecni w innych Kościołach *sui iuris*, z własnym obrządkiem liturgicznym, niech doceniają bogactwo uczestnictwa w liturgii oraz dziedzictwie duchowym tych Kościołów, zachowując normy ustalone przez właściwą władzę kościelną[100].

Rozdział 3
Inne praktyki pobożne

43.

Bracia niech okazują pełne uszanowanie i wszelką cześć Najświętszemu Ciału i Krwi Pana naszego Jezusa Chrystusa[101]. Kapituła klasztorna w programie modlitw powinna uwzględnić czas na wspólnotową adorację eucharystyczną. Ponadto niech wszyscy bracia chętnie szukają ścisłej łączności z Chrystusem na osobistej adoracji.

44.

§ 1. Bracia niech pilnie słuchają, czytają, medytują i zgłębiają słowo Boże (nieznajomość Pisma Świętego jest bowiem nieznajomością Chrystusa[102]), i niech darzą je takim szacunkiem, jak samo Ciało Pańskie. Niech też poznają właściwe

[100] Por. KKKW, kan. 701.
[101] Por. LZ 12.
[102] Por. DV 25, gdzie cytuje się wypowiedź św. Hieronima.

Konstytucje_06_02_2020.indd 70 06.02.2020 13:26:36

metody i wybierają odpowiednie środki dla zgłębiania słowa Bożego[103].

§ 2. Bracia niech ze szczególną pilnością medytują Ewangelię Pana naszego Jezusa Chrystusa, źródło wszelkiej chrześcijańskiej doskonałości i fundament Reguły Serafickiego Ojca Franciszka.

§ 3. Niech więc chętnie zgłębiają święty tekst zarówno w liturgii, jak i innych celebracjach słowa Bożego.

§ 4. Kapituła klasztorna ponadto niech wyznaczy czas na słuchanie słowa Bożego oraz modlitewną refleksję nad nim, podczas którego cała wspólnota braterska podzieli się tym, czym każdy z osobna został przez nie zainspirowany.

45.

Bracia niech poświęcą codziennie przynajmniej pół godziny na medytację, przykładając do niej należną wagę. Sposób jej odprawiania określą Statuty prowincjalne lub kustodialne.

46.

§ 1. Każdego roku bracia przez pięć pełnych dni powinni uczestniczyć we wspólnych rekolekcjach. Ci, którzy nie mogą odprawić ich wspólnie, mają je odbyć w inny sposób za pozwoleniem ministra lub kustosza. Gwardian powinien czuwać, by bracia uczestniczyli w rekolekcjach.

§ 2. Należy też urządzać dni skupienia, podczas których bracia, w sposób określony przez Statuty prowincjalne lub kustodialne, przez odpowiednie medytacje i nauki poświęcą się zgłębianiu Reguły i Konstytucji oraz praktykom odnowy życia.

[103] Por. VD 32-33.

Konstytucje_06_02_2020.indd 71 06.02.2020 13:26:36

§ 3. Wskazane jest, aby w każdej prowincji i kustodii albo we współpracy pomiędzy poszczególnymi prowincjami i kustodiami była pustelnia lub dom modlitwy, gdzie bracia, którzy o to poproszą, za zgodą ministra lub kustosza mogliby przez określony czas intensywniej oddać się modlitwie w duchu Reguły dla pustelni.

47.

§ 1. Bracia, za przykładem Serafickiego Ojca i według tradycji Zakonu, darząc Najświętszą Maryję Pannę synowskim uczuciem, będą Jej oddawać cześć w czynnościach liturgicznych, w pobożnych ćwiczeniach (jak różaniec, koronka franciszkańska i inne formy lokalnej pobożności) oraz w osobistej modlitwie.

§ 2. Wszyscy bracia niech z pobożną żarliwością oddają cześć Błogosławionej Dziewicy Maryi w tajemnicy Niepokalanego Poczęcia i niech mają Ją za Patronkę i Królową Zakonu. Jej uroczystość niech wszędzie obchodzą z jak największą okazałością, odnawiając akt poświęcenia się Zakonu Jej Osobie, i z wielką gorliwością szerzą Jej kult.

§ 3. Statuty prowincjalne lub kustodialne ustalą sposób oddania się braci Maryi Niepokalanej w duchu świętego Maksymiliana Kolbego.

§ 4. Bracia będą czcić i naśladować świętego Józefa, Opiekuna Zakonu, przedziwny wzór człowieka wiary, całkowicie oddanego Bogu.

48.

§ 1. Uroczyście należy obchodzić święto Serafickiego Ojca świętego Franciszka. Bracia niech stale rozpamiętują jego życie oraz pisma, aby duch seraficki zawsze wiernie trwał wśród jego synów.

Konstytucje_06_02_2020.indd 72 06.02.2020 13:26:36

§ 2. Bracia niech wyjątkową czcią starają się otaczać i naśladować świętą Klarę oraz innych Świętych naszego Zakonu, zwłaszcza świętego Antoniego, Doktora Ewangelicznego, i świętego Bonawenturę, Doktora Serafickiego.

49.

§ 1. Bracia niech utrzymują łączność z Bogiem przez inne praktyki mające swe źródło w tradycji Zakonu oraz w pobożności ludowej właściwej różnym narodom i kulturom[104], przez które oddaje się cześć i przeżywa tajemnice życia Chrystusa i naszego zbawienia.

§ 2. We wszystkich czynnościach liturgicznych i pobożnych ćwiczeniach należy zawsze zachowywać przepisy Kościoła; także osobiste praktyki pobożne i modlitwy niech będą przepojone duchem liturgii.

Rozdział 4
Pokuta i nawrócenie w życiu braci

50.

§ 1. Bracia, którzy przez profesję zakonną odnowili swoją konsekrację chrzcielną i swoje zobowiązanie do naśladowania Jezusa, niech żyją w duchu pokuty i nieustannego nawrócenia, aby całkowicie upodobnić się do Chrystusa[105] i w ten sposób napełniać się Jego miłością do Ojca i do ludzi.

§ 2. Idąc za przykładem świętego Franciszka, który otrzymał łaskę podjęcia życia pokuty przez okazywanie miłosierdzia

[104] Por. EG 124; 126.
[105] Por. Mk 1,15.

Konstytucje_06_02_2020.indd 73 06.02.2020 13:26:36

trędowatym[106], bracia wyrażają pragnienie nawrócenia, radośnie podejmując służbę ubogim, zmarginalizowanym i wykluczonym.

§ 3. W podjętej drodze upodabniania się do Chrystusa ubogiego i ukrzyżowanego bracia niech praktykują ascezę, niezbędnie potrzebną osobie konsekrowanej[107].

51.

§ 1. Jako że upodabnianie się do Chrystusa jest stopniowym procesem dojrzewania, w którym rozpoznaje się działanie Boga Ojca w życiu każdego brata i uznaje się także grzech, słabości i upadki, bracia niech często przystępują do sakramentu pokuty i pojednania.

§ 2. Na tej drodze upodabniania się do Chrystusa bracia niech robią codziennie rachunek sumienia, a także wiernie korzystają z kierownictwa i towarzyszenia duchowego.

52.

§ 1. Bracia niech ofiarują Bogu swoje cierpienia, prześladowania i powszednie kłopoty, jak też ograniczenia niesione przez codzienność oraz życie wspólne.

§ 2. Bracia doświadczający własnych słabości niech je rozwiązują, otwierając się na dialog oraz pomoc współbraci, którzy powinni im okazać wyrozumiałość i miłosierdzie[108].

§ 3. Wszyscy bracia niech tak przeżywają misterium paschalne Chrystusa, by przyjmować z wiarą i nadzieją siostrę śmierć.

[106] Por. T 1-2.
[107] Por. VC 38.
[108] Por. LM 10.

Konstytucje_06_02_2020.indd 74 06.02.2020 13:26:37

53.

§ 1. Bracia niech swoje nawrócenie do Boga łączą z uczynkami miłosierdzia wobec ciała i ducha oraz różnymi czynami pokutnymi jak post, wstrzemięźliwość, jałmużna, zachowanie ciszy, umiarkowane korzystanie ze środków społecznego komunikowania i dobrowolne wyrzeczenia.

§ 2. Bracia niech zachowują obowiązujące w Kościele okresy pokutne, zgodnie z przepisami Kościołów partykularnych.

54.

§ 1. Należy zachować następujące właściwe naszemu Zakonowi okresy pokuty:

a) z nakazu Reguły: od uroczystości Wszystkich Świętych do Bożego Narodzenia i wszystkie piątki całego roku. W tych dniach bracia mają zachować post lub odbyć inne praktyki pokutne, które ustali minister lub kustosz ze swoim definitorium stosownie do wymagań czasu i miejsca;

b) z nakazu tych Konstytucji: wigilie uroczystości Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny i Serafickiego Ojca świętego Franciszka. Odnośnie do pokuty w tych dniach należy zachować przepisy Statutów prowincjalnych lub kustodialnych.

§ 2. Ministrowie i kustosze, po wysłuchaniu zdania swoich definitoriów, mogą zarządzić nadzwyczajne dni modlitwy i/lub pokuty.

CZĘŚĆ III
BRATERSKIE ŻYCIE WE WSPÓLNOCIE

Wprowadzenie duchowe

a) Braterska wspólnota stanowi jedną z cech charyzmatycznych życia franciszkańskiego. Święty Franciszek postrzega ją jako dar Boga, gdy mówi: „Pan zlecił mi troskę o braci”[109]. Uważa wszystkich jej członków za braci: „tak ministrów, jak innych”[110], a powołując się na Ewangelię, stwierdza: „Wy wszyscy jesteście braćmi”[111].

b) Serafícki Ojciec wzywa współbraci, by żyli jak prawdziwi bracia: „I nikogo nie można nazywać przeorem, lecz wszyscy bez różnicy niech nazywają się braćmi mniejszymi. I jeden drugiemu niech umywa nogi”[112]. „I gdziekolwiek bracia przebywają lub spotkaliby się, niech odnoszą się do siebie jak członkowie rodziny. I niech jeden drugiemu z zaufaniem wyjawia swoje potrzeby […]. A jeśli który z nich zachoruje,

[109] T 14.
[110] 1 Reg 22,26.
[111] Tamże, 22,33.
[112] Tamże, 6,3-4.

Konstytucje_06_02_2020.indd 77 06.02.2020 13:26:37

inni bracia powinni tak mu usługiwać, jakby pragnęli, aby im służono”[113].

c) Święty Franciszek mówi jeszcze: „Nie wolno […] braciom piastować władzy ani panować nad nikim, zwłaszcza nad współbraćmi […]. Niech żaden z braci źle nie mówi ani nie czyni drugiemu; niech raczej przez miłość Ducha chętnie służą jedni drugim i będą sobie posłuszni. I to jest prawdziwe i święte posłuszeństwo Pana naszego Jezusa Chrystusa”[114].

d) Święty Franciszek myśli o braterskiej wspólnocie, w której posłuszeństwo ma oryginalny charakter: „Jeśli przełożony wyda jakieś polecenie niezgodne z jego [podwładnego] sumieniem, wolno mu nie posłuchać, niech go jednak nie opuszcza. A jeśli z tego powodu będzie przez kogoś prześladowany, niech go dla Boga miłuje. Kto bowiem woli znosić prześladowanie niż odłączyć się od braci, ten trwa rzeczywiście w doskonałym posłuszeństwie, bo życie swoje oddaje za braci swoich”[115].

e) Błogosławiony Franciszek ustanawia braterską wspólnotę na fundamencie słów Jezusa: „I uciekajmy się do Niego jako do pasterza i biskupa dusz naszych, który mówi: Ja jestem dobrym pasterzem […]. Wy wszyscy jesteście braćmi. I nikogo na ziemi nie nazywajcie waszym ojcem, bo jeden jest wasz Ojciec, który jest w niebie”[116].

f) Błogosławiony Franciszek napomina braci: „I jak matka kocha i karmi swego syna, tak każdy niech kocha i karmi swego brata”[117]; „I niech się strzegą [bracia], aby się nie gniewali i nie denerwowali z powodu czyjegoś grzechu, bo gniew

[113] 2 Reg 6,7-9.
[114] 1 Reg 5,9.13-15.
[115] Np 3,7-9.
[116] 1 Reg 22, 32-34.
[117] Tamże, 9,11.

Konstytucje_06_02_2020.indd 78 06.02.2020 13:26:37

i zdenerwowanie są i dla nich, i dla innych przeszkodą w miłości”[118]; „I choćby [brat] tysiąc razy potem zgrzeszył na twoich oczach, kochaj go bardziej niż mnie, abyś go pociągnął do Pana; i zawsze bądź miłosierny dla takich”[119].

g) Brat Franciszek wzywa braci do okazywania braterskiej miłości zarówno wobec współbraci, jak i wszystkich ludzi: „I niech czynem okazują miłość, jaką mają względem siebie, jak mówi Apostoł: Nie miłujmy słowem ani językiem, ale czynem i prawdą. I niech nikomu nie złorzeczą; niech nie szemrają, nie ubliżają innym […]. I niech będą uprzejmi […]. Niech nie sądzą i nie potępiają. I, jak mówi Pan, niech nie roztrząsają nawet najmniejszych grzechów innych ludzi, a raczej własne grzechy niech rozważają”[120].

h) Serafícki Ojciec miał zwyczaj zwoływać swych braci, aby z nimi rozmawiać o królestwie Bożym. Bracia również żywo pragnęli z nim się spotykać: „Pragnęli się spotykać, a jeszcze bardziej pragnęli razem przebywać. Natomiast czymś ciężkim było dla nich oddzielenie od wspólnoty, gorzkim rozstanie, przykrym odejście”[121]. Franciszek nakazuje braciom i ministrom, by zbierali się razem z ministrem generalnym na kapitułach w celu omawiania wszystkich spraw „nie dość wyczerpująco ujętych w Regule”[122]. Zobowiązuje także wszystkich ministrów prowincjalnych, „by spotykali się ze swymi braćmi, gdzie im się podoba, aby omawiać sprawy Boże”[123]. To, co święty Ojciec Franciszek pisze na temat kapituł

[118] 2 Reg 7,3.
[119] LM 11.
[120] 1 Reg 11,6-12.
[121] 1 Cel 39.
[122] LM 22.
[123] 1 Reg 18,1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 79 06.02.2020 13:26:37

Zakonu, na poziomie lokalnej wspólnoty ma zastosowanie do kapituły klasztornej.

i) Rodzina franciszkańska, jak rozłożyste drzewo, składa się z różnych gałęzi: braci mniejszych, niewiast konsekrowanych, które obierają „regułę życia zakonu sióstr ubogich”[124], czyli klarysek, konsekrowanych mężczyzn i kobiet z Trzeciego Zakonu Regularnego oraz przynależących do Franciszkańskiego Zakonu Świeckich. W najwyższym stopniu jest zatem stosowne, aby wszyscy, którzy mają wspólnego ojca, świętego Franciszka, wytrwale pielęgnowali ducha braterskiej komunii, by charyzmat franciszkański zawsze i wszędzie jaśniał pełnym blaskiem.

j) Duch franciszkańskiego braterstwa rozszerza się następnie na wszystkich ludzi, na których bracia powinni być zawsze otwarci: „I ktokolwiek przyszedłby do nich: przyjaciel czy wróg, złodziej czy łotr, niech go przyjmą uprzejmie”[125]. Powinni też głosić im orędzie pokoju: „Pan objawił mi, abyśmy używali pozdrowienia: niech Pan obdarzy was pokojem”[126]. Duch braterstwa swym zasięgiem obejmuje wreszcie całe stworzenie, w którym święty Franciszek dostrzega odbicie piękna i dobroci Boga: „Pochwalony bądź, Panie mój, ze wszystkimi Twymi stworzeniami”[127].

[124] RKl 1,1.
[125] 1 Reg 7,14.
[126] T 23.
[127] PSł 3.

Konstytucje_06_02_2020.indd 80 06.02.2020 13:26:37

Rozdział 1
Braterska wspólnota franciszkańska

55.

§ 1. Życie braterskie znajduje swój pierwowzór i moc jednoczącą w tajemnicy komunii Osób Trójcy Przenajświętszej[128], która przemienia ludzkie relacje i tworzy nowy typ solidarności[129].

§ 2. Życie braterskie jest szczególnym widzialnym znakiem komunii Kościoła oraz zapowiedzią powszechnej i eschatologicznej jedności, do której on zdąża. Braterska wspólnota przez dzielenie się dobrami, bratnią jedność oraz wspólny projekt życia i działania jest także profetycznym świadectwem wobec świata, często tak podzielonego i zwaśnionego[130].

§ 3. Bracia, aby bardziej pogłębić i wyrazić ewangeliczny sposób życia, zrodzony z natchnienia Bożego w sercu świętego Franciszka[131], łączą się w braterską wspólnotę. Zakorzeniona jest ona w miłości Bożej, ożywiana przez Ducha Świętego, karmiona słowem Bożym i Eucharystią, związana tymi samymi więzami duchowymi i prawnymi oraz zaangażowana w misję Kościoła.

§ 4. Bracia niech z pomocą łaski codziennie budują komunię życia. Dlatego też niech przyjmują siebie wzajemnie jako dar od Pana, niech z całego serca okazują sobie nawzajem miłość,

---

[128] Por. Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Instrukcja *Życie braterskie we wspólnocie* (2 lutego 1994 r.), nr 10.

[129] Por. VC 41.

[130] Por. Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Instrukcja *Życie braterskie we wspólnocie* (2 lutego 1994 r.), nr 10; KPK, kan. 602; 607.

[131] Por. T 14.

Konstytucje_06_02_2020.indd 81 06.02.2020 13:26:37

niech z szacunkiem podchodzą do życiowej historii braci z jej bogactwem i ułomnościami, niech rozwijają szczery dialog, niech otwarcie opowiadają o swoich doświadczeniach, niech z zaufaniem przedstawiają swoje potrzeby, niech się wspierają i przychodzą sobie z pomocą, niech w miłości służą jeden drugiemu[132], niech dla dobra braci rozwijają swoje zdolności i nimi służą, a w ten sposób niech wyrażają swoją przynależność do braterskiej wspólnoty w poszczególnych klasztorach, w prowincjach, w kustodiach i w Zakonie.

56.

§ 1. Bracia niech będą wierni swemu powołaniu do dawania świadectwa i głoszenia wszystkim ludziom orędzia o zbawczej obecności Jezusa Chrystusa oraz możliwości budowania świata bardziej braterskiego i solidarnego z najbardziej zmarginalizowanymi i prześladowanymi. Niech przeto nie obawiają się być twórczymi w urzeczywistnianiu ewangelicznego orędzia, zachowując szczególną czujność wobec zjawisk, które przekształcają relacje międzyludzkie, jak środki społecznego komunikowania, migracja ludności, przemiany kulturowe, społeczne, ideologiczne i religijne.

§ 2. Wzajemny wpływ i przenikanie się kultur są według nauczania Kościoła[133] wartościami, które ubogacają także życie braterskie. Dlatego też wszyscy bracia, świadomi własnej tożsamości, niech przyjmują wielorakie bogactwo różnych kultur i tradycji religijnych oraz popierają łączność i dialog pomiędzy nimi.

[132] Por. 1 Reg 5,14.

[133] Por. RM 52; CV 26; EG 116; Kongregacja ds. Edukacji Katolickiej, *Educare al dialogo interculturale nella scuola cattolica* [*Wychowywać do dialogu międzykulturowego w szkole katolickiej*], nr 33.

Konstytucje_06_02_2020.indd 82 06.02.2020 13:26:37

§ 3. Bracia niech się starają prawdziwie poznawać jeden drugiego, z szacunkiem przyjmować jego odrębność oraz respektować wizję jego kultury.

§ 4. Ewentualne konflikty w życiu braterskim bracia niech przeżywają jako okazję do wzrostu ludzkiego i duchowego, a uznając ograniczoność własnego doświadczenia i własnej wizji życia, niech zabiegają o wzajemną integrację różnych kultur[134].

57.

§ 1. Będąc wezwani, aby stawać się domem i szkołą komunii[135], dla umocnienia jedności w życiu braterskim, formacji początkowej i ustawicznej oraz działalności apostolskiej, należy popierać stosowne i wzajemne kontakty między braćmi w Zakonie, konferencji i federacji, prowincji, kustodii i klasztorze.

§ 2. Dla rozwoju poczucia przynależności, uczestnictwa, współpracy i odpowiedzialności wszystkich braci należy wspierać budowanie klimatu wzajemnego zaufania i otwartości[136]. Dokonuje się to przez skuteczny przepływ informacji i konsultację między braćmi, czy to na kapitułach i innych oficjalnych spotkaniach, czy to we wspólnych i osobistych rozmowach, jak też za pośrednictwem nowych środków przekazu[137].

§ 3. Dla wzrostu ducha braterstwa wszyscy bracia powinni współdziałać w rozeznawaniu woli Bożej poprzez modlitwę, ocenę przemian dokonujących się w Kościele, Zakonie i społeczeństwie oraz wrażliwość na znaki czasu. Niech zatem pamiętają o obowiązku wykonywania decyzji kapituł, ministrów,

[134] Cały ten artykuł czerpie treści z końcowego przesłania Kongresu Braterskiego w Nairobi, *Commentarium Ordinis* (III, 2011), s. 9-14.

[135] Por. NMI 43.

[136] Por. VC 50.

[137] Por. KPK, kan. 633.

Konstytucje_06_02_2020.indd 83 06.02.2020 13:26:37

kustoszy i gwardianów, do których należy kierowanie braterską wspólnotą i jej animacja.

58.

§ 1. Bracia powinni zbierać się na kapitule, aby oświeceni przez Ducha Świętego strzec charyzmatu franciszkańskiego oraz dziedzictwa duchowego Zakonu i poszukiwać odpowiednich sposobów wcielania ich w życie w różnych uwarunkowaniach historycznych i kulturowych[138].

§ 2. Wzajemną miłość i więź między braćmi należy wzmacniać przez kapituły generalne, prowincjalne, kustodialne i klasztorne, które są najbardziej odpowiednimi miejscami wspólnotowego rozeznawania woli Bożej wobec wspólnoty braterskiej[139].

§ 3. Kapituła klasztorna, która – zgodnie z przepisami Konstytucji – może podejmować decyzje czy to poprzez wyrażenie braterskiej zgody, czy to jako organ doradczy gwardiana, czy też jako kolegium sprawujące władzę, w tradycji Zakonu jest jednym z najbardziej znaczących przejawów życia braterskiego. Przez nią wzmacnia się wspólnotę życia i omawia sprawy dotyczące rozwoju ludzkiego, życia duchowego, wspólnotowego i apostolskiego, tak poszczególnych braci, jak i całej wspólnoty. Ponadto kapituła niech troszczy się o formację ustawiczną, a przy zaangażowaniu wszystkich dokonuje wspólnotowego rozeznania, ustala plany działania i podejmuje ich weryfikację, jak też dokonuje oceny życia i udziela braterskich napomnień.

§ 4. Wszyscy bracia, uprawnieni na mocy Konstytucji, art. 228, § 1, w kapitule klasztornej powinni uczestniczyć z żywym

[138] Por. VC 42.
[139] Por. KPK, kan. 631; 632.

Konstytucje_06_02_2020.indd 84 06.02.2020 13:26:37

poczuciem współodpowiedzialności i duchowym zaangażowaniem. Niech wsłuchują się i przyjmują otwartym sercem to, co mówią bracia, oraz pokornie i odważnie[140] wypowiadają swoje zdanie. Niech osobiście wnoszą wkład własnych idei, kompetencji i doświadczenia w celu odnowy życia braterskiego i apostolskiego, rozwiązywania zaistniałych problemów, planowania wspólnych inicjatyw i wprowadzania ich w życie.

59.

§ 1. Ministrowie, kustosze i gwardiani niech będą otwarci oraz wrażliwi na będące owocem poważnego rozeznania słuszne inicjatywy poszczególnych braci, szczególnie te, które dotyczą nowych form ewangelizacji. W ten sposób bracia będą mogli odpowiedzieć na Boże powołanie, dowartościowując otrzymane dary i wydając owoce na rzecz braterskiej wspólnoty, Kościoła i społeczeństwa[141].

§ 2. Działalność oraz osobiste zaangażowanie braci powinny zostać poddane ocenie, dyskusji oraz uzgodnione ze wspólnotą braterską w taki sposób, aby były ukierunkowane na osiągnięcie zarówno dobra osobistego, jak i wspólnego. W każdym przypadku, z pełną dojrzałością ludzką i zakonną, bracia niech przedkładają dobro wspólnoty braterskiej nad swoje osobiste.

60.

§ 1. Ministrowie, kustosze i gwardiani posługę władzy niech sprawują z miłością i dobrocią[142], niech nieustannie ani-

[140] Por. Przemówienie papieża Franciszka wygłoszone na zakończenie III Nadzwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów, 18 października 2014 r.

[141] Por. KPK, kan. 618.

[142] Por. 2 Reg 10,5.

Konstytucje_06_02_2020.indd 85 06.02.2020 13:26:38

mują wspólnotę braterską, zapewniają odpowiedni czas na modlitwę i zabiegają o jej właściwy poziom, niech z szacunkiem odnoszą się do ich ludzkiej godności i popierają odpowiedzialne i aktywne posłuszeństwo, niech dodają odwagi i niosą nadzieję w trudnościach, niech rozwijają charyzmat Zakonu i „wsłuchują się w głos Kościoła" oraz towarzyszą w ustawicznej formacji braci[143].

§ 2. Bracia powinni miłować swych ministrów, kustoszy i gwardianów oraz radosnym sercem okazywać im posłuszeństwo i szacunek, modlić się za nich i chętnie z nimi współpracować, wspierając ich w dźwiganiu ciężaru posługi.

61.

§ 1. Bracia niech zawsze okazują sobie miłość, odnosząc się do siebie uprzejmie i życzliwie, oraz z ewangeliczną szczodrością i po bratersku świadczą sobie nawzajem różne duchowe i materialne przysługi, zabiegając o rozwój i działalność każdego z braci.

§ 2. Bracia niech unikają wszelkich sądów, słów i czynów, które by w jakikolwiek sposób mogły naruszyć lub zakłócić pokój i miłość bratnią.

§ 3. Gdyby zaistniała różnica zdań, do której każdy ma prawo, bracia niech własną opinię wyrażają z przekonaniem i życzliwie, inni zaś niech ją przyjmują z poszanowaniem, poszukując wspólnie lepszego rozwiązania.

§ 4. Bracia niech rozwijają ducha braterskiej komunii, unikają jakiegokolwiek podziału z powodu różnicy wieku, kultury, pochodzenia, formacji, zainteresowań lub działalności i niech chętnie wybaczają jakiekolwiek doznane urazy.

[143] Por. KPK, kan. 619.

Konstytucje_06_02_2020.indd 86 06.02.2020 13:26:38

62.

§ 1. Ministrowie, kustosze, gwardiani i wszyscy bracia niech poświęcą szczególną uwagę i otoczą stałą troską braci w podeszłym wieku, chorych, słabszych bądź przeżywających trudności w sposób, w jaki pragnęliby tego dla siebie, gdyby znaleźli się w podobnej sytuacji[144]. Niech śpieszą im z ludzką i duchową pomocą, a zwłaszcza umożliwiają im korzystanie ze świętych sakramentów, niech podtrzymują ich na duchu poprzez swą obecność, konkretną posługę oraz zapewnią im pomoc medyczną i niezbędną opiekę.

§ 2. Bracia chorzy lub dotknięci jakimś cierpieniem niech bez obawy przedstawią swój stan, aby otrzymać to, co jest konieczne do odzyskania zdrowia lub co może przynieść ulgę w cierpieniu i znoszeniu uciążliwości w chorobie; niech z wiarą znoszą słabości i utrapienia[145], ofiarując swoje cierpienia Bogu w łączności z krzyżem Chrystusa i świadomością, iż w ten sposób przyczyniają się do uświęcenia własnego życia, misji braterskiej wspólnoty oraz dla budowania królestwa Bożego.

Rozdział 2
Specyfika życia braterskiego

63.

Natura wspólnoty braterskiej, będącej ikoną Trójcy Przenajświętszej, wymaga, aby bracia umacniali jedność życia braterskiego

[144] Por. 2 Reg 6,9.
[145] Por. PSł 10.

Konstytucje_06_02_2020.indd 87 06.02.2020 13:26:38

przez wykonywanie wspólnie pewnych czynności. Także działalność, którą dany brat prowadzi indywidualnie, należy dostosować do celów braterskiej wspólnoty.

64.

Kapituła klasztorna, uprzywilejowane narzędzie komunii, planowania i rewizji życia, sporządzi rozkład czynności wykonywanych przez wspólnotę, dostosowany do potrzeb codziennego życia całej wspólnoty braterskiej i poszczególnych braci. Rozkład ten powinien być zatwierdzony przez właściwego ministra lub kustosza.

65.

§ 1. Wszyscy bracia niech będą wierni we wspólnym uczestniczeniu w celebracjach liturgicznych i innych spotkaniach modlitewnych, przez które wnikając w tajemnicę Boga, umacniają więzi wspólnoty pomiędzy sobą oraz Ludem Bożym[146].

§ 2. Bracia, którzy tworzą jedną rodzinę, niech również uczestniczą we wspólnocie stołu, wyrażając w ten sposób wzajemną miłość i podobieństwo do uczty eucharystycznej. Wspólny posiłek winien być poprzedzony krótkim czytaniem duchowym.

§ 3. W pogodnym usposobieniu niech starają się brać czynny udział we wspólnej rekreacji i rozmowach braterskich.

§ 4. Bracia niech troszczą się o utrzymanie domu i w miarę możliwości niech wykonują codzienne posługi domowe, wyrażając w ten sposób ducha *minoritas* i braterskiej wspólnoty.

[146] Por. KPK, kan. 663.

Konstytucje_06_02_2020.indd 88 06.02.2020 13:26:38

66.

§ 1. Dla lepszego zachowania intymności i wolności życia braterskiego kapituła klasztorna powinna część klasztoru zastrzec jedynie dla braci. Decyzja ta podlega zatwierdzeniu przez właściwego ministra lub kustosza. Gwardian może w poszczególnych przypadkach i dla słusznej przyczyny udzielić pozwolenia na wejście do zastrzeżonej części także innym osobom[147].

§ 2. Bracia niech dbają o zachowanie w klasztorze klimatu ciszy, sprzyjającego duchowi modlitwy, pracy oraz nauki.

§ 3. Bracia powinni otrzymać odpowiednie przygotowanie do korzystania ze środków społecznego komunikowania, które oprócz tego, że mogą się przyczynić do rozwoju osoby ludzkiej, pogłębienia wiedzy, wymiany informacji, poszerzenia kontaktów międzyludzkich, są także pożyteczne do prowadzenia ewangelizacji. Bracia niech się nimi posługują w sposób dojrzały, odpowiedzialny i umiarkowany, uważając, aby z ich powodu nie zubożały kontakty z braćmi swojego klasztoru oraz by nie przynosiło to szkody dla ich własnego życia konsekrowanego.

§ 4. Mając na względzie wpływ środków społecznego komunikowania na życie w naszych wspólnotach, jest wskazane, by każda prowincja i kustodia wydała dyrektorium dotyczące właściwego z nich korzystania w świetle dokumentów Nauczycielskiego Urzędu Kościoła[148].

§ 5. Członkowie jednej rodziny franciszkańskiej oraz inni goście, którzy przybywają do naszych klasztorów, niech będą przyjmowani z oznakami uprzejmości[149], miłości i gościnności.

[147] Por. KPK, kan. 667, § 1.
[148] Por. KPK, kan. 666.
[149] Por. 1 Reg 7,14.

Konstytucje_06_02_2020.indd 89 06.02.2020 13:26:38

67.

§ 1. Habit zakonny braci jako znak życia konsekrowanego i braterskiego oraz świadectwo ubóstwa ma być prosty, skromny i przyzwoity; składa się z tuniki z kapturem koloru szarego lub czarnego i białego paska, na którym, zgodnie ze zwyczajem, można nosić koronkę franciszkańską Najświętszej Maryi Panny. Kolor habitu zakonnego powinien zostać ustalony przez Statuty prowincjalne i kustodialne[150].

§ 2. Bracia powinni nosić habit zakonny. Statuty prowincjalne i kustodialne dla szczególniejszych przyczyn, dopóki one trwają, mogą pozwolić na noszenie innego ubioru. Także ten ubiór ma być prosty, skromny i przyzwoity.

68.

§ 1. Gdy bracia podczas podróży przybędą do miasta lub miejscowości, gdzie znajduje się klasztor naszego Zakonu, wskazane jest, aby w miarę możności w nim się zatrzymali, uprzejmie o tym wcześniej powiadamiając.

§ 2. Pozwala się na korzystanie z urlopu, zgodnie ze Statutami prowincjalnymi i kustodialnymi oraz zależnie od okoliczności czasu i potrzeb osobistych, zawsze jednak zgodnie z profesją życia ewangelicznego braci.

69.

§ 1. Bracia niech dziękują Bogu za swoich rodziców, krewnych, przyjaciół, dobroczyńców oraz współpracowników. Niech im okazują wdzięczność, modląc się w ich intencji oraz wspierając w ich trudnościach.

§ 2. Bracia, od chwili ich przynależności do tej wspólnoty braterskiej, niech się nieopatrznie nie mieszają do spraw swoich

[150] Por. KPK, kan. 669, § 1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 90 06.02.2020 13:26:38

krewnych; gdy jednak ci znajdą się w potrzebie, niech ministrowie, kustosze i gwardiani, kierując się roztropnością i miłością, starają się przyjść im z konkretną pomocą, zgodnie ze Statutami prowincjalnymi i kustodialnymi.

§ 3. Dobroczyńców Zakonu, prowincji i kustodii należy otoczyć modlitwą braterskiej wspólnoty, a jeżeli wydaje się to stosowne, właściwi ministrowie lub kustosze niech ich zaliczą do grona przyjaciół Zakonu, prowincji lub kustodii, wybierając właściwą formę wyrażenia tego uznania.

70.

§ 1. Wszyscy, którzy wykonują pracę w klasztorach oraz na rzecz Zakonu, niech będą traktowani sprawiedliwie i z miłością. Zgodnie z umową o pracę oraz obowiązującym prawem cywilnym należy wypłacać im odpowiednie wynagrodzenie. Bracia niech odnoszą się do nich z szacunkiem oraz właściwą dyskrecją.

§ 2. Obecność współpracowników nie zwalnia braci od współodpowiedzialności oraz angażowania się w posługi domowe i prowadzone dzieła.

71.

Niech bracia radują się, gdy inni będą ich uważać za mniejszych, i niech przestają ze sobą jak członkowie jednej rodziny. Gdyby kiedyś trzeba było zastosować porządek pierwszeństwa, należy zachować Statuty generalne.

Konstytucje_06_02_2020.indd 91 06.02.2020 13:26:38

Rozdział 3
Miłość braterska względem zmarłych

72.

§ 1. Jest rzeczą dobrą i zbawienną oraz oznaką bratniej jedności wspólnoty, gdy bracia modlą się za zmarłych[151], szczególnie za współbraci, rodziców, krewnych, przyjaciół i dobroczyńców, aby dzięki jedności wiążącej wszystkie członki Chrystusa zmarłym wypraszać duchową pomoc, a braciom przynosić pociechę płynącą z nadziei.

§ 2. Wyrażając braterską jedność, bracia w miarę możliwości powinni uczestniczyć w pogrzebie współbraci oraz krewnych współbrata, zgodnie ze Statutami prowincjalnymi i kustodialnymi.

§ 3. Bracia powinni nawiedzać miejsca pochówku współbraci i troszczyć się o nie. Niech posiadają na bieżąco uzupełnianą księgę zmarłych, by w ten sposób podtrzymywać żywą pamięć o zmarłych braciach.

§ 4. Za zmarłych braci, rodziców, krewnych i dobroczyńców należy w każdym klasztorze co miesiąc odprawić jedną Mszę Świętą, w której wszyscy bracia powinni uczestniczyć. Jeśli ktoś nie mógłby uczestniczyć, niech odprawi inne ćwiczenia pobożne przewidziane Statutami prowincjalnymi i kustodialnymi.

§ 5. W listopadzie, zgodnie z miejscowymi zwyczajami, w każdej wspólnocie braterskiej należy sprawować liturgię wspomnienia zmarłych z rodziny franciszkańskiej. Wszyscy bracia

[151] Por. 2 Reg 3,4.

Konstytucje_06_02_2020.indd 92 06.02.2020 13:26:38

niech w tym dniu sprawują za nich Liturgię godzin, zaś wszyscy prezbiterzy odprawią Mszę Świętą.

§ 6. Statuty generalne, prowincjalne i kustodialne ustalą dokładniej inne modlitwy za zmarłych.

Rozdział 4
Relacje z całą rodziną franciszkańską

73.

Bracia powinni utrzymywać żywą i wzajemną jedność oraz podejmować współpracę ze wszystkimi członkami całej rodziny franciszkańskiej. Niech zatem wspierają odpowiednie wspólne inicjatywy, aby skuteczniej ukazywać charyzmat franciszkański w życiu i misji Kościoła.

74.

§ 1. Seraficki Ojciec święty Franciszek przyrzekł świętej Klarze i jej siostrom, że otoczy je serdeczną troską i szczególnym staraniem[152]. Ministrowie i kustosze powinni przeto sprawować władzę zwyczajną nad klasztorami klarysek złączonymi z naszym Zakonem oraz nieść pomoc duchową wszystkim klaryskom urbanistkom, wyznaczając do tej posługi odpowiednich i przygotowanych braci. Ponadto niech zabiegają, by wszyscy bracia poznali oraz szanowali ich charyzmat i misję.

§ 2. Ministrowie i kustosze powinni zapewnić pomoc duchową braciom i siostrom konsekrowanym, afiliowanym lub

[152] Por. RKl 6,4.

Konstytucje_06_02_2020.indd 93 06.02.2020 13:26:38

agregowanym do naszego Zakonu, zgodnie z przepisami ich Konstytucji. Niech ich wspierają w dochowywaniu wierności charyzmatowi franciszkańskiemu, utrzymywaniu jedności z Kościołem oraz łączności z rodziną franciszkańską.

75.

§ 1. Ministrowie i kustosze powinni zapewnić pomoc duchową braterskim wspólnotom Franciszkańskiego Zakonu Świeckich, biorąc pod uwagę przepisy Konstytucji generalnych Franciszkańskiego Zakonu Świeckich. Bracia zaś powinni zdobywać i pogłębiać wiedzę z zakresu duchowości Franciszkańskiego Zakonu Świeckich oraz okazywać gotowość niesienia pomocy duchowej braterskim wspólnotom świeckich i współpracować z nimi w ewangelizacji oraz zaangażowaniu społecznym.

§ 2. Ministrowie i kustosze mają władzę kanonicznego erygowania nowych braterskich wspólnot lokalnych Franciszkańskiego Zakonu Świeckich i sprawowania *wyższego kierownictwa* (*altius moderamen*)[153] nad nimi, szanując ich prawną autonomię.

§ 3. Asystent duchowy wspólnoty braterskiej Franciszkańskiego Zakonu Świeckich jest mianowany przez właściwego ministra lub kustosza, po uprzednim wysłuchaniu Rady zainteresowanej wspólnoty braterskiej[154].

76.

Bracia, o ile to możliwe, powinni podejmować współpracę z zespołami badawczymi, naukowcami oraz przy inicjatywach zainspirowanych i wyrażających zainteresowanie osobą świętego

[153] Por. KPK, kan. 303.

[154] Por. *Konstytucje Generalne Franciszkańskiego Zakonu Świeckich*, art. 91, 1-3.

Konstytucje_06_02_2020.indd 94 06.02.2020 13:26:38

Franciszka, franciszkanizmem i „duchem Asyżu", w celu promowania charyzmatu franciszkańskiego także na poziomie kościelnym, ekumenicznym, międzyreligijnym, akademickim i społecznym.

Rozdział 5
Ochrona wspólnoty braterskiej

77.

§ 1. Bracia przeżywający trudności, uświadamiając sobie i żywiąc przekonanie, że nie są w stanie zachować Reguły według ducha, powinni zwrócić się do swoich ministrów, którzy niech ich przyjmą z miłością i dobrocią i okażą im wielką serdeczność[155].

§ 2. Wszyscy bracia, a szczególnie ministrowie, kustosze i gwardiani, powinni bezzwłocznie przychodzić z pomocą współbratu, który znalazłby się w jakiejkolwiek trudności, wysłuchując go, podtrzymując go na duchu, towarzysząc mu, upominając go oraz wzywając do poprawy pokornie i z miłością[156], bez gniewu i zdenerwowania[157], okazując mu zawsze miłosierdzie[158].

§ 3. Do tych, którzy wystąpili z Zakonu, niech wszyscy podchodzą z bratnią miłością, zanosząc za nich modlitwy do Boga i nadal zachowując się względem nich jak prawdziwi bracia.

[155] Por. 2 Reg 10, 4-5.
[156] Por. 1 Reg 5,5.
[157] Por. 2 Reg 7,3.
[158] Por. LM 9-11.

Konstytucje_06_02_2020.indd 95 06.02.2020 13:26:38

§ 4. Ministrowie i kustosze powinni zachować słuszność kanoniczną (*aequitas*) i ewangeliczną miłość wobec braci, którzy otrzymali indult odejścia z Zakonu albo zostali z niego prawnie wydaleni[159].

78.

§ 1. Pozbawiony jest głosu czynnego i biernego:

a) eksklaustrowany z jakiegokolwiek powodu, przez sześć miesięcy od dnia powrotu do klasztoru; okres ten może zostać przedłużony decyzją własnego ministra lub kustosza za zgodą jego definitorium, lecz na czas nie dłuższy niż jeden rok;

b) kto za pośrednictwem ministra lub kustosza wniósł prośbę o dyspensę od obowiązków wynikających z przyjętych święceń lub o indult sekularyzacyjny, od chwili wniesienia prośby do przełożonych kościelnych[160];

c) kto bezprawnie przebywa poza klasztorem przez okres do trzech miesięcy, na podstawie pisemnej deklaracji właściwego ministra lub kustosza[161], przez cały czas przebywania poza klasztorem, oraz przez sześć miesięcy od chwili powrotu do klasztoru; okres ten może zostać przedłużony decyzją własnego ministra lub kustosza za zgodą jego definitorium, lecz na czas nie dłuższy niż dwa lata;

d) kto został ponownie przyjęty po przekraczającym trzy miesiące nielegalnym opuszczeniu Zakonu, przez cztery lata od chwili powrotu.

§ 2. Odnośnie do nakładania innych sankcji kanonicznych należy zachować przepisy prawa powszechnego[162].

---

[159] Por. KPK, kan. 702.
[160] Por. KPK, kan. 290, 3°; 691.
[161] Por. KPK, kan. 665, § 2; 696, § 2.
[162] Por. KPK, kan. 1336-1340.

Konstytucje_06_02_2020.indd 96 06.02.2020 13:26:38

79.

Władzę wydalenia nowicjusza posiada własny minister lub kustosz; w przypadku naglącej konieczności może go wydalić gwardian za zgodą kapituły klasztornej[163].

80.

§ 1. Co do nieobecności w domu zakonnym[164], eksklaustracji[165], indultu odejścia z Zakonu[166] i wydalenia braci[167], czy to po ślubach czasowych, czy uroczystych, należy zachować prawo powszechne[168].

§ 2. W każdym przypadku wydalenia należy bratu przedstawić na piśmie przyczyny usunięcia i dać mu pełną możność przedstawienia własnych racji[169]; ponadto przed wydaniem dekretu o wydaleniu, zachowując przepisy prawne, trzeba dać mu możliwość dobrowolnego opuszczenia Zakonu[170].

Rozdział 6
Braterskie zarządzanie dobrami

81.

Życie braterskie wymaga odpowiedzialnego, roztropnego i przejrzystego zarządzania dobrami na każdym poziomie, zgodnie z kryteriami ubóstwa, *minoritas*, solidarności i miłości. Należy

[163] Por. KPK, kan. 653.
[164] Por. KPK, kan 665.
[165] Por. KPK, kan. 686, § 1; KKKW, kan. 548, § 1.
[166] Por. KPK, kan. 691.
[167] Por. KPK, kan. 694-696.
[168] Por. KPK, kan. 697-702.
[169] Por. KPK, kan. 698.
[170] Por. KPK, kan. 691; 290, 3°.

Konstytucje_06_02_2020.indd 97 06.02.2020 13:26:38

przeto pamiętać, że Bóg jest wszelkim dobrem, największym dobrem, całym dobrem[171] oraz w pełni wszelkim bogactwem naszym[172] i że On w swojej opatrzności powierza nam dobra, abyśmy mądrze ich strzegli oraz o nie się troszczyli.

82.

§ 1. Główna odpowiedzialność za zarządzanie dobrami materialnymi braterskiej wspólnoty należy i jest wykonywana przez kapituły klasztorne, kustodialne, prowincjalne i generalne. Kapituła generalna, prowincjalna i kustodialna może wyraźnie upoważnić właściwego ministra lub kustosza i jego definitorium do załatwiania administracyjnych spraw nadzwyczajnych.

§ 2. Właściwa kapituła generalna, prowincjalna, kustodialna oraz klasztorna powinna wybrać przez balotację ekonoma i poborcę, wyłaniając ich spośród braci kompetentnych i rzetelnych, uznanych za odpowiednich do pełnienia powierzonego obowiązku, który powinni wykonywać pod kierunkiem ministrów, kustoszy oraz gwardianów, zgodnie z normami prawa powszechnego i cywilnego. Ekonom i poborca na właściwej kapitule powinni składać pełne i szczegółowe sprawozdanie z zarządzania dobrami[173].

§ 3. Do ważności alienacji, zamiany, oddania w dzierżawę ruchomości lub nieruchomości potrzebne jest pisemne pozwolenie właściwego ministra lub kustosza i jego definitorium, wydane zgodnie ze Statutami. Jeśli chodzi o transakcję, której suma przewyższa wysokość określoną przez Stolicę Apostolską lub o wota ofiarowane kościołowi, bądź o rzeczy cenne ze względów historycznych lub artystycznych, oprócz

[171] Por. MP 11.
[172] Por. KLUw 4.
[173] Por. KPK, kan. 636.

Konstytucje_06_02_2020.indd 98 06.02.2020 13:26:39

pisemnego zezwolenia ministra generalnego, wydanego za zgodą jego definitorium, potrzebna jest również zgoda Stolicy Świętej[174].

83.

Klasztory, prowincje, kustodie i Zakon oraz inne osoby prawne Zakonu, o których mowa w Statutach prowincjalnych lub kustodialnych, powinny mieć także uznanie cywilne. Należy zatem mianować odpowiednich przedstawicieli prawnych, którzy zawsze w zależności od ministrów, kustoszy i gwardianów osobiście lub przez pełnomocników będą zdatni do podejmowania ważnych wobec prawa cywilnego czynności administracyjnych. Gdyby to było niemożliwe, należy temu zaradzić w inny odpowiedni sposób, ustalony we własnych Statutach i zgodnie z normami prawa cywilnego i kościelnego[175].

84.

§ 1. Należy prowadzić jedną administrację, czy to klasztoru, czy kustodii, czy prowincji, czy Zakonu, włączając do niej wszystkie inne administracje podrzędne różnych urzędów, instytucji, dzieł, darowizn itp.

§ 2. Właściwa kapituła całą administrację klasztoru, kustodii, prowincji i Zakonu powinna powierzyć poborcy i ekonomowi.

§ 3. Poborca powinien zatroszczyć się, by zebrać wszystkie przychody, współpracować z ekonomem i razem z nim dbać o księgi administracyjne.

§ 4. Ekonom powinien dokonywać wszystkich wydatków w granicach swych uprawnień i starać się o środki niezbędne do

[174] Por. KPK, kan. 638, § 3; 1292, § 2.
[175] Por. KPK, kan. 634, § 1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 99 06.02.2020 13:26:39

utrzymania wspólnoty braterskiej oraz dokonywać wpisów przeprowadzanych operacji w odpowiednich księgach.

§ 5. Obowiązki poborcy i ekonoma można łączyć za zgodą Statutów.

85.

§ 1. Nie można łączyć urzędu ministra i kustosza z obowiązkiem poborcy lub ekonoma[176].

§ 2. Gwardian nie może pełnić obowiązku poborcy lub ekonoma klasztoru, chyba że w razie oczywistej konieczności, stwierdzonej przez ministra prowincjalnego za zgodą jego definitorium. Pozwolenie to, na czas ściśle określony, należy wydać na piśmie i przechowywać w odnośnych archiwach.

86.

§ 1. Statuty prowincjalne bądź kustodialne lub kapituła klasztorna określą sprawy administracyjne, które zwyczajnie z urzędu mogą być załatwiane przez gwardiana, ekonoma i poborcę klasztoru.

§ 2. Statuty prowincjalne i kustodialne ustalą sposób przekazywania stałej składki na potrzeby prowincji lub kustodii przez poszczególne klasztory, a w załączniku określą dobra stanowiące majątek stały[177] oraz wchodzące w zakres administracji własnej prowincji i kustodii.

§ 3. Kapituła prowincjalna ustali również zakres uprawnień tak ministra prowincjalnego działającego osobiście i za zgodą jego definitorium, jak i gwardiana oraz kapituły klasztornej.

[176] Por. KPK, kan. 636, § 1.

[177] Por. KPK, kan. 1291; Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, List okólny *Wytyczne dotyczące zarządzania dobrami w instytutach życia konsekrowanego i stowarzyszeniach życia apostolskiego* (2 sierpnia 2014 r.), 1.4.

Konstytucje_06_02_2020.indd 100 06.02.2020 13:26:39

§ 4. Statuty generalne określą w załączniku, które dobra i administracje majątku stałego i dzieł należą do Zakonu; ustalą stałą składkę przekazywaną na potrzeby Zakonu przez prowincje i kustodie, jak też inne szczegółowe zasady zwyczajnego udzielania pomocy w zakresie ekonomicznym.

§ 5. Kapituła generalna ponadto określi ewentualne składki nadzwyczajne, które prowincje i kustodie powinny przekazywać na potrzeby Zakonu, jak też określi pozostałe ewentualne konkretne formy solidarności nadzwyczajnej w zakresie ekonomicznym.

§ 6. Kapituła generalna wyznaczy zakres uprawnień ministra generalnego działającego zarówno osobiście, jak i za zgodą jego definitorium.

87.

§ 1. Mając na względzie zasady obranego ubóstwa ewangelicznego i obowiązek solidarnego podziału dóbr, a także potrzebę planowania ekonomicznego, bracia niech unikają wszelkiego niekoniecznego gromadzenia dóbr. W przeprowadzaniu operacji ekonomicznych należy przestrzegać Statutów generalnych oraz norm prawa powszechnego i prawa cywilnego[178].

§ 2. Należy przestrzegać umów zawartych przez urzędników oraz terminowo i sumiennie uiszczać należność za nabywane rzeczy.

§ 3. Nie wolno zaciągać długów, chyba że istnieje pewność, iż ze zwykłych dochodów lub też w inny, ściśle określony sposób będzie można spłacić odsetki i bez zbytniej zwłoki spłacić kapitał[179].

[178] Por. KPK, kan. 635, § 2; 640.
[179] Por. KPK, kan. 639.

Konstytucje_06_02_2020.indd 101 06.02.2020 13:26:39

88.

§ 1. Jeśli któryś z urzędników w imieniu i na polecenie kapituły czy ministra lub kustosza za zgodą jego definitorium dokona jakiejś czynności, odpowiedzialność ponosi właściwa osoba prawna, a nie osoba prawna nadrzędna.

§ 2. Żadnemu z braci nie wolno w jakikolwiek sposób brać udziału w zarządzie majątkiem osoby fizycznej lub prawnej spoza Zakonu, wyjąwszy nadzwyczajny wypadek i za pisemną zgodą daną przez ministra lub kustosza. W przypadku, gdyby podobnego pozwolenia potrzebował minister lub kustosz, wymagane jest uzyskanie zgody władzy wyższej[180].

§ 3. Jeśli któryś z braci naruszy prawo lub wyrządzi szkodę osobistą z własnej winy lub oszustwa, sam ponosi za to odpowiedzialność[181].

89.

W klasztorze, gdzie *de familia* przebywa mniej niż trzech braci, sam gwardian, zgodnie ze Statutami, składa na piśmie ministrowi prowincjalnemu sprawozdanie z całej administracji, podpisane przez drugiego brata; natomiast w sprawach, w których wymagana jest zgoda kapituły klasztornej, powinien wpierw otrzymać pisemną zgodę ministra prowincjalnego, udzieloną po wysłuchaniu zdania drugiego brata.

90.

Sprawy zarządzania majątkiem Zakonu i prowincji należy omawiać na definitorium generalnym oraz prowincjalnym i na właściwych kapitułach zgodnie z własnymi Statutami.

[180] Por. KPK, kan. 600.
[181] Por. KPK, kan. 639.

Konstytucje_06_02_2020.indd 102 06.02.2020 13:26:39

CZĘŚĆ IV
MISJA BRACI

Wprowadzenie duchowe

a) Święty Franciszek, mając w pamięci misję Jezusa, tak mówi: „Zachowujmy więc słowa, życie i naukę, i świętą Ewangelię Tego, który raczył modlić się za nas do swego Ojca i objawić nam Jego imię, mówiąc: […] Ojcze, «objawiłem Imię Twoje ludziom, których Mi dałeś; gdyż słowa, które Mi dałeś, przekazałem im […]. Jak Ty Mnie posłałeś na świat, tak Ja ich na świat posłałem»”[182].

b) Otrzymawszy od Ukrzyżowanego w kościele świętego Damiana misję naprawy Kościoła i usłyszawszy fragment Ewangelii o rozesłaniu Apostołów, Ojciec Franciszek woła: „To jest, czego chcę, to jest, czego szukam, to całym sercem pragnę czynić”[183]. Od tego momentu z niezmordowanym zapałem oddaje się on głoszeniu Ewangelii. Nawet w czasie choroby używa listu, by kontynuować swoje zaangażowanie misyjne: „Będąc sługą wszystkich, mam obowiązek służyć

[182] 1 Reg 22,41-42.51.
[183] 1 Cel 22.

Konstytucje_06_02_2020.indd 103 06.02.2020 13:26:39

wszystkim i udzielać wonnych słów mojego Pana. […] Zatem […] postanowiłem w tym liście i orędziu przekazać wam słowa Pana naszego Jezusa Chrystusa, który jest Słowem Ojca, i słowa Ducha Świętego, które są duchem i życiem”[184].

c) Gdy Pan zleca mu troskę o braci[185], wysyła ich po dwóch, by głosili „ludziom pokój i pokutę”[186] i by ewangelizowali. Pisze do nich: „Wysławiajcie Go [Pana], bo jest dobry, i wywyższajcie Go w uczynkach waszych, bo po to posłał was na cały świat, abyście słowem i czynem dawali świadectwo Jego głosowi i przywiedli wszystkich do poznania, że oprócz Niego nie ma Wszechmocnego”[187].

d) Błogosławiony Franciszek nakazuje braciom pełną komunię z Kościołem oraz posłuszeństwo ministrom w wykonywaniu misji: „Żaden z braci niech nie głosi kazań wbrew praktyce i zarządzeniom świętego Kościoła i bez pozwolenia swego ministra”[188]; „Bracia niech nie głoszą kazań w diecezji biskupa, który by im tego zabronił”[189].

e) Seraficki Ojciec wzywa braci, by w podejmowaniu dzieła ewangelizacji mieli na uwadze dobro ludzi, do których są posłani: „Upominam również i zachęcam tych braci, aby ich słowa w kazaniach, jakie głoszą, były wypróbowane i czyste, na pożytek i zbudowanie ludu. Niech mówią mu o wadach i cnotach, o karze i chwale słowami zwięzłymi; bo słowo skrócone uczynił Pan na ziemi”[190].

[184] 2 Lw 2.
[185] Por. T 14.
[186] 1 Cel 29.
[187] LZ 8-9.
[188] 1 Reg 17,1.
[189] 2 Reg 9,1.
[190] Tamże, 9,3-4.

Konstytucje_06_02_2020.indd 104 06.02.2020 13:26:39

f) Franciszek kieruje do braci jeszcze inne zachęty, by swoją misję przeżywali w sposób ewangeliczny: „I cieszmy się raczej wtedy, gdy wpadamy w rozmaite pokusy i gdy znosimy na tym świecie dla życia wiecznego różne przykrości lub utrapienia duchowe albo cielesne”[191]; „Gdy bracia idą przez świat, nie powinni niczego brać na drogę”[192], „[…] nie wszczynać kłótni […] i nie sądzić innych. Lecz niech będą cisi, spokojni i skromni, łagodni i pokorni, rozmawiając uczciwie ze wszystkimi […]. Do któregokolwiek domu wejdą, niech najpierw mówią: Pokój temu domowi”[193].

g) Seraficki Ojciec włącza także do Reguły nowy aspekt misji *ad gentes*: „Gdyby którykolwiek brat chciał udać się między saracenów i innych niewiernych, niech idzie za pozwoleniem swego ministra i sługi. A minister, jeśli uzna ich za odpowiednich do wysłania, niech udzieli im pozwolenia i nie sprzeciwia się”[194].

h) Według świętego Franciszka Ewangelia, zanim będzie przepowiadana słowami, najpierw powinna być głoszona życiem: „Bracia zaś, którzy udają się do niewiernych, mogą w dwojaki sposób wśród nich postępować. Jeden sposób: nie wdawać się w kłótnie ani w spory, lecz być poddanymi wszelkiemu ludzkiemu stworzeniu ze względu na Boga i przyznawać się do wiary chrześcijańskiej. Drugi sposób: gdyby wiedzieli, że tak Panu się podoba, niech głoszą słowo Boże, aby [ludzie] uwierzyli […] i zostali chrześcijanami”[195].

[191] 1 Reg 17,8.
[192] Tamże, 14,1.
[193] 2 Reg 3,10-11. 13.
[194] 1 Reg 16,3-4.
[195] Tamże, 16,5-7.

Konstytucje_06_02_2020.indd 105 06.02.2020 13:26:39

i) Ojciec Franciszek mówi także: „Wszyscy […] bracia niech głoszą kazania czynami”[196], wskazując, iż jest to „łaska, że mogą pracować”[197]: „I ja pracowałem własnymi rękami i pragnę pracować; i chcę stanowczo, aby wszyscy inni bracia oddawali się pracy, co jest wyrazem uczciwości. Ci, którzy nie umieją, niech się nauczą”[198]. Gdziekolwiek i w każdej sytuacji „słudzy Boży powinni zawsze oddawać się modlitwie lub jakiemuś dobremu zajęciu”[199].

j) Święty Franciszek wzywa braci, by się nie chlubili z ewentualnych sukcesów w swojej działalności: „Przez miłość, którą jest Bóg, błagam wszystkich moich braci kaznodziejów i tych, którzy się modlą, i tych, którzy pracują, tak kleryków, jak i niekleryków, aby się starali uniżać we wszystkim, aby się nie chełpili ani nie cieszyli i nie wynosili się w duchu z powodu dobrych słów i uczynków, ani nawet z żadnego dobra, jakie Bóg niekiedy czyni lub mówi i dokonuje w nich i przez nich […]”[200], lecz by przypisywali je Bogu, „od którego pochodzi wszelkie dobro”[201].

[196] Tamże, 17,3.
[197] 2 Reg 5,1.
[198] T 20-21.
[199] 1 Reg 7,12.
[200] Tamże, 17,5-6.
[201] Tamże, 17,17.

Konstytucje_06_02_2020.indd 106 06.02.2020 13:26:39

Rozdział 1
Podstawa misji i działalności braci

91.

§ 1. Syn Boży został posłany na świat przez Ojca dla wypełnienia szczególnej misji: niesienia dobrej nowiny ubogim, głoszenia wolności więźniom, a niewidomym przejrzenia, odesłania uciśnionych wolnymi i obwoływania roku łaski Pana[202]. On z kolei powierzył Kościołowi misję głoszenia i wprowadzania w całym świecie królestwa Bożego[203]. Obowiązek ewangelizacji jest przeto łaską i powołaniem Kościoła oraz jego prawdziwą tożsamością[204].

§ 2. Bracia przez profesję rad ewangelicznych w szczególny sposób uczestniczą w misji Kościoła. W ich powołaniu zawarte jest zadanie całkowitego poświęcenia się misji, ponieważ samo życie konsekrowane, pod działaniem Ducha Świętego, staje się misją[205].

§ 3. Wszyscy bracia za wzorem Chrystusa i świętego Franciszka niech głoszą Ewangelię całemu światu i wszelkiemu stworzeniu, czynnie uczestnicząc w misji ewangelizacyjnej Kościoła. Dlatego ich życie powinno zostać przeniknięte duchem misyjnym, a cała działalność misyjna powinna być ożywiana duchem zakonnym[206].

---

[202] Por. Łk 4, 18-19.
[203] Por. LG 5.
[204] Por. EN 14.
[205] Por. VC 72.
[206] Por. PC 8; KPK, kan. 675, § 1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 107 06.02.2020 13:26:39

92.

Bracia przez swoją konsekrację i działalność ewangelizacyjną wnoszą cenny wkład w misję Kościoła i w miarę wcielania powierzonego im przez Ducha Świętego charyzmatu stają się wiarygodnymi świadkami królestwa Bożego w świecie. Dlatego powinni ewangelizować przede wszystkim świadectwem swego życia przez modlitwę, ubóstwo, prostotę, radość i braterstwo, które samo w sobie jest ewangelizacją[207].

93.

§ 1. Jakiegokolwiek rodzaju misja wypełniana przez braci zawsze powinna wyrażać właściwe franciszkańskiemu charyzmatowi konwentualnemu walory braterstwa i *minoritas*, które stają się prorockim znakiem nowego świata.

§ 2. Jako bracia mniejsi powinni zawsze okazywać gotowość do służenia Kościołowi i pomagania ludziom. Niech z pogodnym usposobieniem podejmują skromne obowiązki, nie oczekując wynagrodzenia. Niech wybierają odpowiednie środki oraz zachowują prostotę w relacjach z innymi.

94.

Bracia niech gorliwie oddają się misji i pracy, tak jednak, aby nie gasić lub osłabiać ducha świętej modlitwy i pobożności[208], owszem niech się starają jeszcze gorliwiej modlić, aby uświęcać i czynić owocną całą swą działalność[209].

---

[207] Por. VC 72; Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Instrukcja *Życie braterskie we wspólnocie* (2 lutego 1994 r.), nr 54; KPK, kan. 673.

[208] Por. 2 Reg 5, 2.

[209] Por. KPK, kan. 675, § 2.

Konstytucje_06_02_2020.indd 108 06.02.2020 13:26:39

95.

§ 1. Bracia niech podejmują różnorodną działalność oraz inicjatywy misyjne w posłuszeństwie, braterskiej zgodzie oraz wzajemnej współpracy. Ministrowie, kustosze i gwardiani niech je przydzielają, koordynują i animują nimi stosownie do zdolności i możliwości braci, dla dobra braterskiej wspólnoty i Kościoła.

§ 2. Wszyscy bracia, dokonując stosownego rozeznania wspólnotowego, niech chętnie dzielą się swoimi talentami z będącymi w potrzebie wspólnotami prowincji lub kustodii bądź Zakonu.

§ 3. W planowanie i wykonywanie różnych zadań misyjnych niech bracia angażują się w taki sposób, aby odzwierciedlały jedność i twórczą aktywność wspólnoty braterskiej.

§ 4. Działalność misyjna poszczególnych braci powinna zostać zatwierdzona przez miejscową wspólnotę braterską i skoordynowana z innymi zajęciami wspólnotowymi, w zgodności z programem duszpasterskim prowincji lub kustodii oraz miejscowego Kościoła.

Rozdział 2
Zakres misji i działalności braci

96.

§ 1. Bracia, pod kierownictwem ministrów, kustoszy i gwardianów, będą pełnić swą misję w różnoraki sposób, czy to przez dawanie świadectwa własnym życiem, czy to przez pracę duszpasterską, umysłową, artystyczną, charytatywną i fizyczną.

Konstytucje_06_02_2020.indd 109 06.02.2020 13:26:39

§ 2. Obszary misji franciszkańskiej zasadniczo sprowadzają się do trzech:

a) *missio ad gentes*[210], która od początku zyskała uznanie w tradycji franciszkańskiej i nadal je zachowuje. Jest ona skierowana do narodów i grup społecznych jeszcze niewierzących w Chrystusa, wśród których Kościół nie zapuścił jeszcze korzeni i których kultura nie została jeszcze przeniknięta Ewangelią[211]. W szczególności obejmuje ona kręgi terytorialne, nowe obszary i zjawiska społeczne oraz współczesne trendy kulturowe[212];

b) apostolat lub przepowiadanie, nawoływanie do nawrócenia, asystencja duchowa skierowane do wspólnot chrześcijańskich, które posiadają odpowiednie i trwałe struktury kościelne[213];

c) nowa ewangelizacja, zwłaszcza w krajach od dawna chrześcijańskich, ale czasem również w Kościołach młodszych, gdzie całe grupy ochrzczonych utraciły żywy sens wiary[214].

§ 3. Bracia niech będą wyczuleni na pilne potrzeby naszych czasów oraz różnych obszarów geograficznych i kulturowych. Dzięki odważnemu duchowemu zaufaniu oraz przygotowani przez odpowiednią formację[215] niech próbują nowych dróg i metod dawania świadectwa życia braterskiego[216] oraz prowadzą działalność duszpasterską przystosowaną do czasów i kontekstu kulturowego, w którym działają, posługując się

[210] Por. RMi 33.
[211] Tamże, 34.
[212] Tamże, 37.
[213] Tamże, 33.
[214] Tamże, 33; EG 14.
[215] Por. PC 18.
[216] Por. EN 21.

Konstytucje_06_02_2020.indd 110 06.02.2020 13:26:40

narzędziami wytworzonymi przez postęp kulturowy, społeczny i technologiczny, zgodnie ze wskazaniami Kościoła[217].

§ 4. Chociaż żadna forma misji czy działalności nie powinna być obca Zakonowi, bracia niech w różnych miejscach wybierają takie prace, które odpowiadają na potrzeby Kościoła, w zgodzie z tradycją Zakonu oraz w harmonii z charyzmatem franciszkańskim. Jako bracia mniejsi oraz nic nieposiadający na własność niech będą gotowi pozostawić dzieła już nieaktualne lub mniej odpowiednie[218].

§ 5. Niech bracia, słuchając ludzi, wśród których żyją, i prowadząc z nimi dialog, starają się ich poznać, utrzymywać z nimi łączność i spieszyć im z posługą duszpasterską.

97.

Działalność misyjna braci ma na celu niesienie Ewangelii do wszelkich kręgów rodzaju ludzkiego, aby przenikając je swą mocą od wewnątrz, tworzyła z nich nową ludzkość[219] poprzez modlitwę, świadectwo życia braterskiego, przepowiadanie, sprawowanie sakramentów oraz rozpoznawanie znaków czasu.

98.

Bracia niech dołożą starań, aby zgodnie z wymogami miejsca kościoły oraz sanktuaria przez nich obsługiwane promieniowały radosnym i owocnym życiem chrześcijańskim poprzez świadectwo, ewangelizację i katechezę, piękno celebracji liturgicznych, propagowanie duchowości franciszkańskiej oraz bogatą w inicjatywy działalność duszpasterską.

[217] Por. GS 44.
[218] Por. VC 71.
[219] Por. EN 18.

Konstytucje_06_02_2020.indd 111 06.02.2020 13:26:40

99.

§ 1. Niech bracia, według własnych charyzmatów, pełnią posługę słowa, wiążąc odwieczną prawdę Ewangelii, głoszoną w krótkości słowa[220], z konkretnymi warunkami życia i posługując się skutecznymi środkami, dostosowanymi do potrzeb czasu oraz ludzi.

§ 2. Ponieważ przepowiadanie, jako głoszenie przedziwnych dzieł Boga w dziejach zbawienia, swoją treść powinno czerpać przede wszystkim z Pisma Świętego, niech bracia codziennie czytają, słuchają i zgłębiają słowo Boże, przyjmując je całym sercem, aby mogli lepiej dawać świadectwo życia ewangelicznego oraz odpowiednio przekazywać innym te prawdy, które sami poznali na medytacji.

§ 3. Niech bracia głoszą tajemnicę Chrystusa i Jego Ewangelię pokoju, miłości, miłosierdzia, pokuty i nawrócenia, a także niech zachęcają ludzi, aby prowadzili życie uczciwe, w pełni zgodne z Ewangelią.

§ 4. Aby przepowiadanie Ewangelii mogło odnieść pełny skutek, bracia powinni przygotowywać się sumiennie przez medytację, modlitwę, studium, kursy dokształceniowe oraz ciągłe ćwiczenie, aby zdobywać pełniejszą biegłość w kaznodziejstwie.

§ 5. Pozwolenie na głoszenie kazań w naszych kościołach lub kaplicach wydaje proboszcz lub rektor kościoła tym, którzy przez swego ordynariusza zostali uznani za odpowiednich[221].

[220] Por. 2 Reg 9,4.
[221] Por. KPK, kan. 765; KKKW, kan. 612.

Konstytucje_06_02_2020.indd 112 06.02.2020 13:26:40

100.

§ 1. Ponieważ Eucharystia jest źródłem i szczytem całego życia chrześcijańskiego[222], jej sprawowanie powinno dla braci stanowić główną czynność i najważniejszą misję ich kapłaństwa służebnego i powszechnego.

§ 2. Inne sakramenty, obrzędy i praktyki pobożności ludowej, które wypływają z Eucharystii i do niej zmierzają[223], będą bracia sprawować gorliwie, aby w ten sposób przyczynić się do pogłębienia przez wiernych życia sakramentalnego i modlitwy.

§ 3. Za wzorem Chrystusa, który chętnie przebywał z grzesznikami, bracia niech będą blisko tych, którzy przez grzech doznają ludzkiej ułomności, i niech im głoszą wielkie miłosierdzie Boga, który nie pragnie śmierci grzesznika, lecz aby się nawrócił i miał życie[224]. Bracia prezbiterzy natomiast niech gorliwie sprawują sakrament pokuty i pojednania, okazując współczucie oraz szanując godność każdej osoby.

101.

§ 1. Niech bracia z miłością wychodzą naprzeciw tym, którzy się oddalili od wiary lub od praktyk życia chrześcijańskiego oraz od Kościoła, aby doprowadzić ich do żywego zjednoczenia z Chrystusem.

§ 2. Na wzór Chrystusa, który obchodził miasta i wioski, lecząc wszystkie choroby[225], oraz świętego Franciszka, który okazywał miłosierdzie trędowatym[226], niech bracia otaczają szczególną troską chorych i niedołężnych, niech ich często

[222] Por. LG 11.
[223] Por. SC 10.
[224] Por. Ez 33,11.
[225] Por. Mt 9,35.
[226] Por. T 2.

Konstytucje_06_02_2020.indd 113 06.02.2020 13:26:40

odwiedzają, podtrzymują na duchu, udzielają łaski sakramentów oraz w razie potrzeby przygotowują ich na spotkanie z siostrą śmiercią.

102.

Bracia niech żyją w komunii z Kościołem partykularnym, współpracując z biskupem, duchowieństwem, innymi zakonnikami oraz wiernymi świeckimi, podejmując współpracę oraz uczestnicząc w realizacji przedsięwzięć prowadzonych w diecezji i ubogacając je charyzmatem i wartościami franciszkańskimi[227].

103.

§ 1. W duchu służby Kościołowi bracia niech podejmują się również prowadzenia parafii, jednakże pod warunkiem, aby mogli żyć zgodnie ze swoim powołaniem i dawać skuteczne świadectwo *minoritas* i braterstwa w życiu oraz działalności duszpasterskiej.

§ 2. Ministrowie niech nie przyjmują parafii, w których według przewidywań nie byłoby możliwości prowadzenia prawdziwego życia braterskiego.

104.

Bracia niech chętnie oddają się także kaznodziejstwu ludowemu, kierownictwu duchowemu, prowadzeniu rekolekcji, duszpasterstwu szpitalnemu i więziennemu oraz wśród osób zepchniętych na margines społeczny.

105.

§ 1. W krajach o starej tradycji chrześcijańskiej, dziś częściowo zdechrystianizowanych, bracia niech starają się z odnowionym zapałem, entuzjazmem i w sposób twórczy głosić

[227] Por. KPK, kan. 675, § 3.

Konstytucje_06_02_2020.indd 114 06.02.2020 13:26:40

Ewangelię przez świadectwo życia oraz stosując nowe metody duszpasterskie[228].

§ 2. W krajach od niedawna chrześcijańskich niech bracia głoszą Ewangelię językiem przystępnym dla ludzi różnych kultur i uwarunkowań społecznych.

§ 3. Jako że dzisiejsze społeczeństwa stają się coraz bardziej złożone na poziomie etnicznym, kulturowym i religijnym, bracia niech sprzyjają dialogowi i utrzymują dobre stosunki także z ludźmi innych kultur, wyznań chrześcijańskich i religii oraz niewierzącymi, ze wszystkimi podejmując współpracę w zakresie poszanowania wolności religijnej, w krzewieniu wartości duchowych, moralnych i społeczno-kulturalnych[229] oraz w budowaniu świata bardziej ludzkiego.

106.

§ 1. Bracia niech odkrywają, doceniają i wspierają powołanie, drogę i właściwą misję wiernych świeckich w Kościele[230] oraz w ścisłej komunii niech współpracują w prowadzonej przez nich działalności[231]. Niech chętnie niosą pomoc grupom kościelnym, które zwracają się o opiekę duchową, zawsze dając pierwszeństwo życiu i dziełom braterskiej wspólnoty. Kapituła klasztorna niech zawsze stara się harmonizować wszelkie podejmowane zobowiązania.

§ 2. Bracia niech wszędzie szerzą Franciszkański Zakon Świeckich, dzieląc z jego członkami wspólnotę życia i misji,

[228] Por. Jan Paweł II, Przemówienie na XIX Zgromadzeniu zwyczajnym CELAM, Port-au-Prince, Haiti, 9 marca 1983 r.

[229] Por. NAe 2.

[230] Por. LG 30; 37.

[231] Por. VC 74.

Konstytucje_06_02_2020.indd 115 06.02.2020 13:26:40

współpracując z nimi i wspierając ich działalność, w którą są zaangażowani z racji powołania i charyzmatu[232].

§ 3. Bracia niech się troszczą o żywotność i rozwój Młodzieży Franciszkańskiej oraz grup młodzieżowych o charakterze franciszkańskim, towarzysząc młodym w ich drodze życia chrześcijańskiego oraz ich rozwoju ludzkim i duchowym, wskazując czytelnie piękno charyzmatu franciszkańskiego.

§ 4. Bracia powinni szerzyć i rozwijać Rycerstwo Niepokalanej, które dobrze wyraża ducha maryjnego Zakonu Serafickiego oraz stanowi skuteczną realizację misji.

§ 5. Bracia niech pośród duchowieństwa diecezjalnego szerzą znajomość ducha Franciszkańskiego Zakonu Świeckich i Rycerstwa Niepokalanej, aby sprzyjało ich rozszerzaniu we własnych środowiskach.

107.

Bracia, natchnieni duchem jedności świętego Franciszka, niech w szczególny sposób angażują się w działalność ekumeniczną. Kierując się wskazaniami Kościoła, przez osobiste kontakty, spotkania modlitewne, działalność charytatywną oraz sesje naukowe, niech dążą do osiągnięcia tej jedności, o którą Pan Jezus modlił się do Ojca podczas ostatniej wieczerzy[233]. Bez nieufności i uprzedzeń niech otworzą serce dla innych chrześcijan oraz przede wszystkim niech poszukują pojednania i pokoju w jedynym Bogu[234].

[232] Por. *Reguła Franciszkańskiego Zakonu Świeckich*, 14-19.
[233] Por. J 17,21-23.
[234] Por. EG 244.

Konstytucje_06_02_2020.indd 116 06.02.2020 13:26:40

108.

§ 1. Aby skutecznie towarzyszyć w drodze ludziom obecnych czasów, wsłuchując się w ich problemy, cierpienia i nadzieje, bracia niech w świetle Ewangelii i nauki społecznej Kościoła pogłębiają znajomość uwarunkowań społecznych, ekonomicznych i kulturalnych, angażując się w projekty wspólnotowe oparte na solidarności i braterskim dzieleniu się[235].

§ 2. Bracia niech się angażują w tworzenie warunków wzmacniających poczucie sprawiedliwości oraz godność ludzką osób ubogich i wykluczonych, uważając ich za cierpiące ciało Chrystusa oraz za jedno z samymi sobą[236]. Niech podejmują współpracę z ludźmi dobrej woli w celu odkrywania strukturalnych przyczyn ubóstwa, a w centrum ich starań niech będzie zapewnienie sprawiedliwości i pokoju dla zajmujących ostatnie miejsce w społeczeństwie.

§ 3. Wspólnoty braterskie niech noszą w sercu troskę o zachowanie ziemi jako „wspólnego domu”[237], prowadząc styl życia świadczący o miłości do stworzenia i zgodny z projektami zrównoważonego rozwoju środowiska, wspierając edukacyjne inicjatywy „integralnego nawrócenia ekologicznego”[238].

109.

§ 1. Zgodnie z tradycją Zakonu bracia niech oddają się osobistemu studium[239], dostrzegając w nim środek integralnej formacji i praktykę ascetyczną zawsze aktualną w obliczu

[235] Por. tamże, 87.
[236] Por. tamże, 24; 199.
[237] Por. LS 1-61.
[238] Por. tamże, 137-162.
[239] Por. LA 2.

Konstytucje_06_02_2020.indd 117 06.02.2020 13:26:40

różnorodności kultur oraz wyraz pragnienia głębszego poznania Boga[240].

§ 2. Ministrowie i kustosze niech wspierają działalność kulturalną oraz badania naukowe w zakresie franciszkańskim, biblijnym, teologicznym, filozoficznym, artystycznym i muzycznym, jak też innych dziedzin naukowych i technologicznych, przydatnych w realizacji misji.

§ 3. Na publikację opracowań naukowych z zakresu religii i moralności, czy to wydawanych drukiem, czy to w formie elektronicznej bracia, oprócz pozwolenia ordynariusza miejsca, potrzebują także pozwolenia ministra lub kustosza[241].

§ 4. Bracia, którzy jako wykładowcy lub jako studenci przebywają na wyższych uczelniach, niech dają świadectwo życia franciszkańskiego, łącząc umiłowanie prawdy z mądrością i zachowywaniem Ewangelii.

110.

§ 1. Działalność edukacyjna i nauczanie katechezy stanowią ważne elementy misji Zakonu. Dlatego też bracia niech okazują gotowość podjęcia pracy w szkołach własnych, a także publicznych i prywatnych, również niekatolickich, zarówno jako nauczyciele, jak i na płaszczyźnie duszpasterstwa szkolnego i akademickiego. Niech z innymi tam zatrudnionymi współpracują w dawaniu dojrzałego i głębokiego świadectwa życia Ewangelią w tych środowiskach kulturowych.

§ 2. Bracia niech wspierają i doceniają zrzeszenia byłych wychowanków w prowadzonych przez siebie strukturach edukacyjnych, aby nadal kontynuować dzieło ich formacji.

[240] Por. VC 98.

[241] Por. KPK, kan. 218; 823-824; 832; KKKW, kan. 21; 662, § 2.

Konstytucje_06_02_2020.indd 118 06.02.2020 13:26:40

111.

Do działalności misyjnej Zakonu należą także dzieła społeczne i charytatywne, własne czy też prowadzone przez innych, w które bracia powinni się ofiarnie angażować.

112.

Praca fizyczna, w jej różnorakich formach, wykonywana czy to w ramach wspólnoty braterskiej, czy to poza jej obrębem, stanowi rzeczywisty wkład w misję Zakonu i królestwa Bożego.

113.

§ 1. Wszyscy bracia powinni pracować wiernie i pobożnie[242], a jeśli w pracy są zależni od innych, niech przyjęte obowiązki wypełniają z szacunkiem, uczciwie oraz w duchu franciszkańskiej *minoritas*[243].

§ 2. Ponieważ charyzmaty Ducha Świętego służą zbudowaniu wspólnoty[244], dlatego też kto otrzymał specjalny dar, niech go używa do budowania królestwa Bożego i braterskiej wspólnoty pod kierunkiem ministra, kustosza i gwardiana oraz przy pomocy innych braci.

Rozdział 3
Organizacja misji i działalności braci

114.

Do uprawnień kapituły generalnej, prowincjalnej, kustodialnej i klasztornej należy rozważenie oraz podjęcie zobowiązań

[242] Por. 2 Reg 5,1.
[243] Por. 1 Reg 7,1-2.
[244] Por. 1 Kor 14,12.

Konstytucje_06_02_2020.indd 119 06.02.2020 13:26:40

duszpasterskich i powierzenie ich odpowiednim braciom. Należy wybierać taką działalność, która odpowiada franciszkańskiemu charyzmatowi, wskazaniom Kościoła powszechnego i partykularnego oraz potrzebom ludzi, czasów i miejsca. Do tychże kapituł należy również wybór nowych form misji i tych rodzajów działalności, które pełniej wyrażają aspekt prorocki braterskiej wspólnoty.

115.

§ 1. Kapituła prowincjalna i kustodialna powinny również zbadać i dokonać wyboru głównych kierunków posługi duszpasterskiej oraz opracować Statuty, dostosowane do przepisów diecezjalnych lub regionalnych dla tych dzieł, które wymagają odrębnych przepisów.

§ 2. Minister lub kustosz wspierany przez definitorium niech kieruje dziełami prowincji lub kustodii, koordynuje i pobudza ich rozwój, zgodnie z planem uchwalonym przez kapitułę prowincjalną lub kustodialną, przy współpracy gwardianów i po wysłuchaniu rady właściwych komisji.

116.

§ 1. Zarząd Zakonu powinien popierać i podtrzymywać czynną współpracę pomiędzy różnymi prowincjami i kustodiami, by przez podjęcie zróżnicowanych zadań misyjnych dawać skuteczniejsze świadectwo ewangelicznego życia.

§ 2. Do konferencji i federacji należy koordynowanie działalności, programowanej i realizowanej przy braterskiej współpracy, do której zobowiązały się poszczególne prowincje i kustodie, oraz znalezienie najbardziej odpowiednich form tejże współpracy.

§ 3. Ministrowie i kustosze niech tak animują swoje prowincje i kustodie, aby wspierać jak najszerszą współpracę pomiędzy braćmi w ramach konferencji lub federacji oraz Zakonu.

Konstytucje_06_02_2020.indd 120 06.02.2020 13:26:41

§ 4. Ministrowie i kustosze niech podejmują współpracę z całą rodziną franciszkańską, z konferencjami episkopatów i synodami biskupów, z konferencjami wyższych przełożonych oraz z poszczególnymi biskupami w celu zapewnienia skuteczniejszej koordynacji inicjatyw duszpasterskich.

117.

§ 1. Do zadań gwardiana, wspieranego przez kapitułę klasztorną, należy koordynacja misji i działalności braterskiej wspólnoty, wyznaczanie obowiązków oraz troska o zachowanie jedności między braćmi pełniącymi różne posługi duszpasterskie.

§ 2. Do kapituły klasztornej, bez uszczerbku dla uprawnień przysługujących ministrom, kustoszom i gwardianom, należy podejmowanie decyzji o przyjmowaniu obowiązków na określony czas lub rezygnacji z ich prowadzenia. Ponadto, dla umacniania ducha braterskiej jedności, na kapitule klasztornej należy zdać sprawozdanie z misji duszpasterskiej każdego brata i przeprowadzić dyskusję nad różnymi rodzajami działalności[245].

§ 3. Przy przyjmowaniu działalności duszpasterskiej, do której jest wymagane bądź wskazane zawarcie umowy na piśmie, umowę zawiera minister lub kustosz po wysłuchaniu zdania kapituły klasztornej i za zgodą swojego definitorium. W umowie należy wyraźnie ustalić rodzaj wykonywanej pracy, braci do niej skierowanych, kwestie ekonomiczne i czas trwania umowy.

118.

§ 1. Ministrowie, kustosze i gwardiani będą powierzać braciom tylko te obowiązki, które umożliwiają życie według Reguły;

[245] Por. KPK, kan. 671.

Konstytucje_06_02_2020.indd 121 06.02.2020 13:26:41

zajęcia te należy zawsze dostosować do praktyk wspólnych życia braterskiego.

§ 2. Przy powierzaniu braciom obowiązków i działalności należy brać pod uwagę ich doświadczenie zakonne i duszpasterskie, przygotowanie naukowe i techniczne. Należy zapewnić im odpowiednią formację ustawiczną, aby lepiej mogli wykonywać misję we współczesnym świecie.

§ 3. Ministrowie i kustosze, uważnie rozpoznając znaki czasu, niech dołożą starań, by przygotować wystarczającą liczbę braci kompetentnych i doświadczonych w celu planowania, rozwoju oraz odnowy różnych dzieł podejmowanych przez Zakon.

119.

§ 1. Bracia, którym powierzono jakieś zadanie lub pracę, w ich wykonywaniu powinni być wierni wymogom życia braterskiego, Regule i Konstytucjom, okazując posłuszeństwo ministrom, kustoszom i gwardianom.

§ 2. Bracia, zobowiązani na mocy umowy do wykonywania określonych posług jako zakonnicy, podlegają wizytacji i ocenie ministra lub kustosza oraz nadzorowi gwardiana; natomiast w sprawach odnoszących się do wykonywanego apostolatu podlegają również właściwej władzy kościelnej lub cywilnej.

120.

Bracia odpowiedzialni za duszpasterstwo powinni zastosować się do wskazań konferencji episkopatu oraz biskupów diecezjalnych w tym, co dotyczy sposobu prowadzenia, realizacji programu oraz ustalonych kryteriów pastoralnych[246].

[246] Por. KPK, kan. 678.

Konstytucje_06_02_2020.indd 122 06.02.2020 13:26:41

121.

§ 1. Przyjmowanie parafii należy do ministra prowincjalnego za zgodą jego definitorium i po zasięgnięciu zdania ministra generalnego, któremu należy wysłać kopię odnośnej umowy, z zachowaniem przepisów prawa.

§ 2. Przy przyjmowaniu parafii konieczne jest zawarcie pomiędzy ministrem prowincjalnym a biskupem diecezjalnym umowy, w której należy dokładnie określić wszystkie warunki[247].

§ 3. Bracia, którzy sprawują posługę parafialną, podlegają zgodnie z przepisami prawa jurysdykcji ordynariusza miejsca w tym, co dotyczy obowiązków duszpasterskich. Wszystkie księgi, które podlegają kontroli ordynariusza miejsca, podlegają również nadzorowi właściwych ministrów, kustoszy i gwardianów.

§ 4. Parafię powierza się prowincji lub kustodii, dlatego ministrowi lub kustoszowi za zgodą jego definitorium przysługuje prawo przedstawiania biskupowi diecezjalnemu brata, kandydata na proboszcza, albo gdy duszpasterstwo powierza się wspólnie kilku kapłanom – brata moderatora[248]. To samo obowiązuje przy przedstawianiu brata na rektora kościoła[249]. Ministrowi lub kustoszowi, po wysłuchaniu zdania proboszcza, przysługuje także prawo przedstawiania wikariuszy parafialnych.

§ 5. Chociaż parafię na mocy pisemnej umowy powierza się prowincji lub kustodii, to jednak bezpośrednia odpowiedzialność spoczywa na bracie proboszczu[250]. Bracia wikariusze

[247] Por. KPK, kan. 520, § 2.

[248] Por. KPK, kan. 517, § 1; 520, § 1; 682, § 1; KKKW, kan. 281, § 2; 282; 284, § 2; 287, § 2.

[249] Por. KPK, kan. 556; 557, § 2; KKKW, kan. 304; 305, §§ 1-2.

[250] Por. KPK, kan. 520, § 1; KKKW, kan. 281, § 2; 282.

Konstytucje_06_02_2020.indd 123 06.02.2020 13:26:41

parafialni, mianowani przez biskupa diecezjalnego po przedstawieniu ich przez ministra lub kustosza, współpracują z proboszczem. Za zgodą gwardiana proboszcz korzysta także z pomocy innych braci ze wspólnoty braterskiej.

§ 6. Statuty prowincjalne i kustodialne określą dokładniej kompetencje proboszcza i gwardiana, na którym ciąży obowiązek zachowania odpowiedniej równowagi pomiędzy potrzebami parafialnymi a wymogami życia braterskiego. Statuty, z zachowaniem prawa powszechnego, powinny ponadto określić wszystko, co dotyczy zarządzania majątkiem parafialnym.

§ 7. Brat proboszcz niech zawsze podejmuje współpracę ze swoimi wikariuszami i współpracownikami parafialnymi, urzędami diecezjalnymi, radą parafialną, radą do spraw ekonomicznych parafii. Na kapitule klasztornej okresowo przedstawia sprawozdania duszpasterskie i administracyjne oraz uwzględnia zdanie braterskiej wspólnoty.

§ 8. W przypadku wydatków parafialnych nadzwyczajnych na znaczną sumę brat proboszcz, zanim przedstawi kosztorys radzie parafialnej do spraw ekonomicznych, powinien najpierw przedłożyć go kapitule klasztornej, a następnie ministrowi prowincjalnemu lub kustoszowi z jego definitorium i uwzględnić ich zdanie. Szczegółowe zasady w tym zakresie określą Statuty prowincjalne i kustodialne.

§ 9. Brat proboszcz przedłoży kapitule klasztornej, a następnie ministrowi prowincjalnemu lub kustoszowi z jego definitorium planowane długoterminowe zadania duszpasterskie, które angażują w posługę braterską wspólnotę franciszkańską, i uwzględni ich opinię. Szczegółowe zasady w tym zakresie określą Statuty prowincjalne i kustodialne.

Konstytucje_06_02_2020.indd 124 06.02.2020 13:26:41

§ 10. Jeśli chodzi o czas trwania urzędu proboszcza, chociaż sprawujący ten urząd jest usuwalny zgodnie z przepisem prawa[251], to jednak powinien się cieszyć pewną stabilnością[252].

Rozdział 4
Misja Zakonu *ad gentes*

122.

§ 1. Chrystus Pan posłany przez Ojca rozesłał uczniów na cały świat, by przepowiadali Ewangelię[253]. Ojciec Franciszek, odpowiadając na wezwanie Jezusa, chciał, aby bracia byli świadkami i głosili orędzie Pana wszystkim narodom (*ad gentes*).

§ 2. Misja braci wśród różnych narodów zakłada poważne zaangażowanie się w działalność duszpasterską w Kościołach partykularnych i współdzielenie się charyzmatem franciszkańskim, który jest wzbogacany poprzez dialog oraz proces inkulturacji.

§ 3. Każda obecność Zakonu w świecie powinna być rozpoznawalna przez prostotę i skromność życia. Bracia wypełniają misję, żyjąc jako bracia wśród braci i dając świadectwo, że Bóg jest Ojcem każdego człowieka, a wszystkich ludzi czyni braćmi.

[251] Por. KPK, kan. 682, § 2; KKKW, kan. 543.
[252] Por. KPK, kan. 522; KKKW, kan. 284, § 3.
[253] Por. Mk 16,15.

Konstytucje_06_02_2020.indd 125 06.02.2020 13:26:41

123.

§ 1. W formacji początkowej i ustawicznej powinno pomagać się braciom dojrzewać w świadomości, że chociaż życie franciszkańsko-konwentualne jest już misją samą w sobie, to jednak są oni powołani do podjęcia wyzwań ewangelizacyjnych także poza granicami własnej kultury. Umiłowanie misji należy także wzmacniać przez modlitwę, ofiarę oraz solidarnościowe wsparcie.

§ 2. Niech bracia starają się wzbudzać, współdzielić i podtrzymywać ducha misyjnego wśród świeckich, czyniąc to w sposób szczególny wśród franciszkanów świeckich i członków Rycerstwa Niepokalanej, poprzez formację w grupach misyjnych, doświadczenie wolontariatu, organizowanie dni misyjnych, głoszenie tematycznych kazań, modlitwę oraz zachętę do okazywania solidarności ekonomicznej i duchowej.

124.

§ 1. Bracia, którzy za Boskim natchnieniem odczuwają powołanie, by udać się na misje *ad gentes*, powinni wnieść pisemną prośbę do własnego ministra, który niech udzieli pozwolenia po odpowiednim rozeznaniu ich zdatności[254].

§ 2. Wszyscy bracia niech będą otwarci na rozeznanie wezwania udania się na misję *ad gentes*, gdyby taką propozycję otrzymali od ministra.

125.

§ 1. Ministrowie niech dołożą starań, aby bracia przed udaniem się na misje *ad gentes* bądź w celu *implantatio Ordinis* przygotowali się przez odpowiednie kursy oraz otrzymali

[254] Por. 1 Reg 16, 3; 2 Reg 12, 1-2.

Konstytucje_06_02_2020.indd 126 06.02.2020 13:26:41

niezbędną formację duchową, językową, kulturową, ekumeniczną, międzyreligijną i misjologiczną.

§ 2. Tę formację należy uzupełnić w instytutach na terytorium misyjnym, aby bracia mogli poprawnie mówić językiem ludzi, wśród których żyją, oraz dokładniej poznać ich idee i wierzenia religijne, historię i kulturę. Niech będą otwarci na dialog ze wszystkimi oraz uwrażliwieni na inkulturację Ewangelii i charyzmatu franciszkańskiego.

126.

Zabiegając o przywrócenie jedności wśród wszystkich chrześcijan[255], bracia powinni szukać odpowiednich dróg i metod, aby w sposób właściwy i świadomy współpracować z innymi Kościołami i wspólnotami chrześcijańskimi.

127.

§ 1. Ponieważ życie zakonne wzbogaca działalność misyjną o cenne i ze wszech miar potrzebne pomoce, bracia, na ile to możliwe, niech się starają o zapewnienie stałej obecności Zakonu w realiach misji *ad gentes* za pomocą jasno nakreślonych projektów dotyczących życia braterskiego oraz duszpasterstwa.

§ 2. Formacja, tak początkowa, jak i ustawiczna, powinna stać się priorytetem w każdej nowej obecności misyjnej. Należy z troską zadbać o duszpasterstwo powołaniowe, zaplanować przygotowanie wychowawców i współpracować z innymi prowincjami, kustodiami i delegaturami danej konferencji lub federacji.

§ 3. Bracia miejscowi powinni zostać przygotowani do przejęcia odpowiedzialności za prowadzone dzieła i zarządzanie.

[255] Por. KPK, kan. 755.

Konstytucje_06_02_2020.indd 127 06.02.2020 13:26:41

128.

§ 1. Prowincja, także we współpracy z innymi prowincjami i kustodiami, powinna opracować projekt misyjny *ad gentes*, towarzyszyć rozwojowi nowej obecności do czasu osiągnięcia przez nią dostatecznej autonomii, zapewniając posyłanie do niej braci, wsparcie ekonomiczne oraz przygotowywanie wychowawców.

§ 2. Prowincje niech współpracują między sobą przy otwieraniu nowych obecności misyjnych, solidarnie zapewniając pomoc personalną i ekonomiczną oraz umacniając różne formy partnerstwa.

§ 3. Współpraca ta powinna być koordynowana przez Zakon i/lub przez konferencje i federacje.

§ 4. Sekretariat generalny do spraw animacji misyjnej, który wspiera ministra generalnego i jego definitorium we wszystkim, co dotyczy *missio ad gentes* oraz *implantatio Ordinis*, powinien popierać i szerzyć ducha misyjnego w Zakonie oraz podejmować współpracę z animatorami misyjnymi poszczególnych prowincji i kustodii.

§ 5. Działalność sekretariatu generalnego do spraw animacji misyjnej jest regulowana specjalnym statutem.

CZĘŚĆ V
FORMACJA BRACI

Wprowadzenie duchowe

a) „Święty Franciszek, co dzień pełen pociechy i łaski Ducha Świętego, z wszelką czujnością i troskliwością kształcił nowych synów w nowych zasadach i sposobach życia, ucząc ich chodzić prawymi drogami świętego ubóstwa i świętej prostoty”[256].

b) Sam podejmując formację, święty Franciszek chciał prowadzić braci do życia Ewangelią: „Reguła i życie braci mniejszych polega na zachowywaniu świętej Ewangelii Pana naszego Jezusa Chrystusa”[257] i pójścia Jego śladami[258]. „Stąd też, bracia, strzeżmy się wszyscy bardzo, abyśmy […] nie zagubili lub nie odwrócili naszego umysłu i serca od Pana”[259].

c) Seraficki Ojciec już na początku istnienia Zakonu określił stopnie i zasady różnych etapów formacji: „Jeśli kto z Bożego

[256] 1 Cel 26.
[257] 2 Reg 1,1.
[258] Por. 1 Reg 1,1.
[259] Tamże, 22,25.

Konstytucje_06_02_2020.indd 129 06.02.2020 13:26:41

natchnienia pragnie przyjąć ten sposób życia i przyjdzie do naszych braci, niech będzie przyjęty życzliwie. Jeśli okaże się wytrwały w pragnieniu przyjęcia naszego sposobu życia, […] bracia […] niech go jak najprędzej przedstawią swemu ministrowi. Minister niech przyjmie go z prawdziwą dobrocią, doda zachęty i wytłumaczy mu dokładnie, na czym polega nasz sposób życia […]. [Następnie] minister da mu odzież na czas rocznej próby […]. Po upływie roku i czasu próby niech będzie przyjęty pod posłuszeństwo. Potem nie wolno mu […] «wałęsać się wbrew posłuszeństwu» […]. Nikogo nie wolno przyjmować wbrew praktyce i przepisom Kościoła świętego"[260].

d) Jako że to Pan daje powołanie[261], bracia, świadomi otrzymania bogatego w wartości ludzkie i duchowe oraz bardzo użytecznego dla Kościoła charyzmatu, niech nieustannie się modlą o powołania do Zakonu i aktywnie współpracują z Jego łaską, dając wymowne świadectwo ewangeliczne.

e) Kandydaci przyjęci do Zakonu przez cały okres próby niech się starają „[…] zachowywać naukę i naśladować przykład Pana naszego Jezusa Chrystusa, który mówi: «Jeśli chcesz być doskonałym, idź, sprzedaj wszystko, co masz, i daj ubogim, a będziesz miał skarb w niebie; przyjdź i chodź za Mną». I: «Jeśli kto chce iść za Mną, niech się zaprze samego siebie i weźmie krzyż swój, i naśladuje Mnie». Także: «Jeśli kto chce przyjść do Mnie, a nie ma w nienawiści ojca i matki, i żony, i dzieci, i braci, i sióstr, jeszcze też i życia swego, nie może być moim uczniem»"[262]. Jednocześnie niech się uczą prowadzić takie życie, które błogosławiony Franciszek nazwał życiem braci mniejszych: „aby na podstawie samej nazwy jego

[260] Tamże, 2,1-4. 8-10. 12.
[261] Por. T 14.
[262] 1 Reg 1,1-4.

Konstytucje_06_02_2020.indd 130 06.02.2020 13:26:41

uczniowie uświadamiali sobie, że po to przyszli do szkoły pokornego Chrystusa, aby się uczyć pokory”[263].

f) Po ukończeniu próby przyjęci pod posłuszeństwo przyrzekają przez zachowanie rad ewangelicznych naśladować przykład Pana, który mówi: „Każdy, kto opuściłby ojca lub matkę, braci albo siostry, żonę albo dzieci, domy albo pola dla Mnie, stokroć więcej otrzyma i posiądzie życie wieczne”[264].

g) Pamiętając o zachęcie świętego Franciszka: „Bracia, zacznijmy służyć Panu Bogu, ponieważ dotychczas prawie niceśmy nie postąpili, albo bardzo niewiele”[265], wszyscy bracia niech się angażują w formację ustawiczną, czyli trwającą przez całe życie.

h) Bracia podczas formacji, ulegli łasce Bożej, przez szczery wysiłek oraz przy pomocy wychowawców i braterskiej wspólnoty, powinni nieustannie wzrastać w duchu pokory, prostoty, posłuszeństwa, miłości oraz w pragnieniu wyrzeczenia się wszystkiego, by móc naśladować Chrystusa[266].

i) Bracia, realizując własną formację, powinni uważnie rozważać słowa Serafickiego Ojca: „W imię Pańskie! Proszę wszystkich braci, aby nauczyli się tekstu i znaczenia tego, co jest napisane w tym sposobie życia dla zbawienia dusz naszych, i aby to sobie często przywodzili na pamięć. I błagam Boga, który jest wszechmogący i w Trójcy jedyny, aby błogosławił wszystkich nauczających, uczących się, zachowujących, pamiętających i spełniających to wszystko, co jest tu napisane dla zbawienia dusz naszych, ilekroć będą sobie to przypominać i wykonywać. I całując im nogi, błagam

[263] 1 B 6,5.
[264] 1 Reg 1,5.
[265] 1 Cel 103.
[266] Por. Pcn.

Konstytucje_06_02_2020.indd 131 06.02.2020 13:26:41

wszystkich, aby ten [sposób życia] bardzo kochali, strzegli i przechowywali”[267].

Rozdział 1
Zasady formacji

129.

§ 1. Formacja jest przede wszystkim dziełem Trójcy Przenajświętszej: Bóg Ojciec, za pośrednictwem Ducha Świętego, kształtuje w sercach braci myśli i uczucia swego Syna[268].

§ 2. Formacja braci, dzięki narzędziom ofiarowanym przez Pana Boga, Kościół i Zakon, jest procesem wzrastania w celu naśladowania i upodobnienia się do Chrystusa ukrzyżowanego, ubogiego, czystego i posłusznego, aby oddać się na służbę braterskiej wspólnoty oraz misji.

§ 3. Formacja franciszkańska powinna dogłębnie przenikać wnętrze osoby tak, aby każda intencja, postawa i czyn brata były przejawem upodobnienia się do Pana Jezusa[269].

§ 4. Zasadniczym i uprzywilejowanym miejscem formacji jest braterska wspólnota, do której jest powołany każdy z braci, aby wiernie i wytrwale uczestniczyć w jej życiu, zgodnie z zasadami i normami określonymi w częściach II-IV niniejszych Konstytucji. Proces wzrastania w miłości do Boga i braci jest wysiłkiem formacyjnym trwającym całe życie.

[267] 1 Reg 24,1-3.
[268] Por. VC 66.
[269] Por. tamże, 65.

Konstytucje_06_02_2020.indd 132 06.02.2020 13:26:41

§ 5. Formacja ma dopomóc braciom w przyswajaniu sobie podstawowych wartości franciszkańskiego charyzmatu, według tradycji konwentualnej, aby żyć nimi we własnym kontekście kulturowym, społecznym i kościelnym[270].

130.

Formacja, jako naśladowanie Chrystusa i upodabnianie się do Niego, jest pierwszoplanowym zadaniem Zakonu, który powinien dołożyć wszelkich starań, aby bracia, zgodnie z potrzebami miejsca i czasu[271], osiągnęli odpowiednią dojrzałość i świadomość bycia bratem mniejszym konwentualnym, nieodzowne do spełniania posługi w Kościele i społeczeństwie.

131.

§ 1. Formacja początkowa braci ma się odbywać w domach formacji Zakonu kanonicznie erygowanych[272], pod kierunkiem przygotowanych wychowawców. Należy unikać jakiejkolwiek formy podwójnej przynależności kandydatów wywodzących się z ruchów kościelnych[273]. W domach formacyjnych powinien panować styl życia prosty oraz odpowiedni do miejscowych warunków społecznych i kultury.

§ 2. Rozeznawanie powołania oraz formacja początkowa do życia franciszkańskiego, zarówno ze strony kandydata, jak i Zakonu, powinny trwać cały czas między przyjęciem do postulatu a profesją uroczystą.

---

[270] Por. KPK, kan. 659, § 2.

[271] Por. KPK, kan. 659-661.

[272] Por. KPK, kan. 608.

[273] Por. Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Wskazania dotyczące formacji w instytutach zakonnych *Potissimum institutioni* (2 lutego 1990 r.), nr 93.

Konstytucje_06_02_2020.indd 133 06.02.2020 13:26:42

§ 3. Rozeznawanie powołania oraz formacja do pełnienia posługi związanej z przyjęciem sakramentu święceń, zarówno ze strony kandydata, jak i Zakonu, powinny trwać do przyjęcia sakramentu święceń, zgodnie z postanowieniami prawa powszechnego[274].

§ 4. Rozeznanie i formacja do podjęcia innych form apostolatu lub wykonywania jakiegoś zawodu powinny odbywać się z odpowiednim towarzyszeniem, zgodnie z ustaleniami Statutów prowincjalnych lub kustodialnych.

§ 5. Bracia, w miarę możliwości, powinni kształcić się w instytutach lub wyższych seminariach Zakonu. Gdy podejmują kształcenie w innych odpowiednich instytutach, powinni uzupełnić znajomość historii i charyzmatu franciszkańskiego, gdyby takie przedmioty nie wchodziły w zakres programu akademickiego, zgodnie ze wskazaniami *Ratio studiorum* Zakonu.

§ 6. Bracia powinni odbywać studia w instytutach posiadających uprawnienia do nadawania stopni naukowych, czy to kościelnych, czy to świeckich, zgodnie ze wskazaniami miejscowych konferencji episkopatu lub synodów biskupów.

132.

§ 1. Dom postulatu należący do prowincji lub kustodii zostaje założony lub zniesiony przez ministra prowincjalnego po uzyskaniu zgody jego definitorium i zatwierdzeniu przez ministra generalnego z jego definitorium.

§ 2. Jedynie minister generalny za zgodą swojego definitorium, dekretem wydanym na piśmie, może założyć, przenieść i znieść dom nowicjatu.

[274] Por. KPK, kan. 659, § 3; 1027.

Konstytucje_06_02_2020.indd 134 06.02.2020 13:26:42

§ 3. Domy formacji postnowicjackiej oraz wyższe seminaria w prowincji lub kustodii zostają założone lub zniesione za zgodą kapituły prowincjalnej, po uzyskaniu zatwierdzenia przez ministra generalnego wyrażonego za zgodą jego definitorium.

§ 4. Wspólne dla wielu prowincji i kustodii domy formacji powinny być ustanowione przez zainteresowanych ministrów i kustoszy z ich definitoriami, zawsze jednak za zgodą ministra generalnego z jego definitorium.

§ 5. Jest wskazane, aby konferencje i federacje posiadały wspólne domy formacji, które powinny być ustanowione przez właściwą konferencję lub federację i zatwierdzone przez ministra generalnego z jego definitorium.

§ 6. Dom formacji pod wezwaniem Świętego Bonawentury w Rzymie (*Seraphicum*), podległy bezpośredniej jurysdykcji ministra generalnego, należy uważać za wspólne dla całego Zakonu miejsce formacji i studiów. To centrum formacyjne oferuje braciom możliwość doświadczenia międzynarodowej franciszkańskiej formacji konwentualnej oraz jest miejscem braterskiego życia w dialogu, spotkaniu, szacunku dla różnych kultur (międzykulturowość) i doświadczenia powszechności Zakonu.

133.

§ 1. Cały Zakon powinien posiadać *Ratio formationis* (*Discepolato francescano*), które należy okresowo dostosowywać do potrzeb czasu oraz przedstawić do zatwierdzenia przez kapitułę generalną.

§ 2. Każda prowincja i kustodia powinna mieć własne dyrektorium formacji, przyjęte przez kapitułę prowincjalną lub kustodialną i zatwierdzone przez ministra generalnego z jego definitorium. W przypadku dyrektorium formacji na

Konstytucje_06_02_2020.indd 135 06.02.2020 13:26:42

poziomie konferencji lub federacji należy zachować przepis Konstytucji, art. 223, § 2[275].

§ 3. Również każdy dom formacji w prowincji lub kustodii powinien mieć własny regulamin formacji, zatwierdzony przez ministra lub kustosza z jego definitorium.

§ 4. Każdy dom formacji wspólny dla wielu prowincji lub kustodii powinien mieć własny regulamin formacji, zatwierdzony przez zainteresowanych ministrów i kustoszy.

134.

§ 1. Ministrowie, kustosze i inni bracia powinni domy formacji uważać za serce Zakonu, oferując im pełną współpracę oraz wsparcie.

§ 2. Skuteczność formacji zależy przede wszystkim od wzorowego przykładu braterskiej wspólnoty oraz odpowiednich kwalifikacji wychowawców odznaczających się duchem modlitwy, miłością i roztropnością, posiadających odpowiednią wiedzę humanistyczną i zdolność towarzyszenia formującym się oraz przekazywania i ukazywania im wartości charyzmatu franciszkańskiego[276].

§ 3. W tym celu konferencje i federacje oraz prowincje i kustodie, we współpracy z sekretariatem generalnym do spraw formacji, powinny wspierać formację wychowawców przez kursy organizowane we własnym zakresie i przez inne instytuty.

135.

§ 1. Między ministrami, kustoszami, gwardianami, wychowawcami i braćmi podlegającymi formacji powinny istnieć dialog, wzajemne zrozumienie i współpraca, konieczne w formacji.

[275] Por. KPK, kan. 659, § 2.
[276] Por. VC 66.

Konstytucje_06_02_2020.indd 136 06.02.2020 13:26:42

§ 2. Braterska wspólnota powinna braciom będącym w formacji początkowej zapewnić atmosferę bezinteresowności, gorliwości, zgody oraz wzajemnej pomocy, aby dzięki niej mogli łatwiej wzrastać w życiu duchowym[277]. Bracia w formacji początkowej niech przyjmą jako własne charyzmat oraz misję Zakonu, aby przez to ciągle utwierdzać się w osobistym powołaniu[278].

136.

Obowiązki poszczególnych wychowawców, kryteria ich wyboru, uprawnienia i wzajemne relacje określą *Ratio formationis* Zakonu (*Discepolato Francescano*), właściwe dyrektoria prowincji i kustodii oraz wewnętrzne regulaminy domów formacji. Mianowanie wychowawców powinno odbywać się zgodnie z prawem powszechnym oraz własnym Zakonu.

137.

§ 1. Pomiędzy wychowawcami na wszystkich stopniach formacji powinna panować atmosfera bratniej współpracy. Należy przeto podejmować inicjatywy doskonalące ich osobistą formację.

§ 2. Należy powołać komisję do spraw formacji dla całego Zakonu, konferencji i federacji oraz prowincji i kustodii. Członkostwo i uprawnienia komisji ustalą właściwe dyrektoria.

§ 3. Sekretariat generalny do spraw formacji wspiera ministra generalnego i jego definitorium we wszystkim, co dotyczy formacji, zgodnie z *Ratio formationis* (*Discepolato Francescano*).

[277] Por. KPK, kan. 652, § 4.
[278] Por. KPK, kan. 652, § 3.

Konstytucje_06_02_2020.indd 137 06.02.2020 13:26:42

Rozdział 2
Wymiary formacji franciszkańskiej

138.

By wspomagać wynikające z chrztu świętego upodabnianie się każdego dnia do Chrystusa, w procesie formacji należy uwzględniać wszystkie wymiary osoby. Ich harmonijne zespolenie[279] powinno mieć charakter: progresywny, to jest biorący pod uwagę dynamikę dojrzewania ludzkiego; spersonalizowany, czyli dostosowany do rozwoju osobistego poszczególnych osób; mający odniesienie do kontekstu społeczno-kulturalnego; eklezjalny, aby czuć się integralną cząstką Ciała Chrystusowego.

139.

§ 1. Formacja franciszkańska powinna być drogą progresywnego oczyszczenia i rozwoju relacji z Bogiem, z innymi, z samym sobą i z wszelkim stworzeniem tak, aby pozwalać braciom dojrzewać i wzrastać w cnotach niezbędnych w życiu braterskim, dawaniu świadectwa i misji.

§ 2. W formacji należy szczególnie zatroszczyć się o kształtowanie dojrzałości afektywno-seksualnej każdego brata, która zapewni mu podejmowanie zrównoważonych, trwałych oraz przejrzystych relacji z wszystkimi osobami.

§ 3. Ewentualne oznaki niedojrzałości powinny być rozwiązywane przez wychowawców z zachowaniem zdrowej pedagogii, aby dopomóc bratu we wzrastaniu do prawdziwej wolności. Udowodnione nadużycia powinny być przez wychowawców, ministrów i kustoszy traktowane zgodnie ze wskazaniami Kościoła powszechnego, Kościołów partykularnych i Zakonu.

[279] Por. VC 65.

Konstytucje_06_02_2020.indd 138 06.02.2020 13:26:42

§ 4. Bracia odbywający formację od samego początku powinni przysposabiać się do pracy fizycznej i intelektualnej; i niech nauczą się pojmować życie jako dar i służbę.

§ 5. Od pierwszych lat formacji wychowawcy powinni ukierunkowywać braci odbywających formację na rozpoznanie i pogłębianie własnych talentów oraz oddanie ich na służbę wspólnoty braterskiej.

140.

§ 1. Wychowawcy świadomi, że pierwszym i podstawowym obowiązkiem braci odbywających formację jest poznanie Chrystusa i nawiązanie z Nim relacji[280], powinni zwracać szczególną uwagę na rozwój ich życia chrześcijańskiego, aby stopniowo doprowadzić ich do przylgnięcia i upodobnienia się do Jezusa.

§ 2. Sprawowanie Eucharystii winno być centrum całego życia domu formacyjnego. Bracia odbywający formację niech codziennie posilają się z podwójnego stołu słowa Bożego i Eucharystii, czerpiąc z tych źródeł siłę dla własnego życia duchowego i misji[281].

§ 3. Bracia powinni być formowani w duchu liturgii, szczególnie do sprawowania Liturgii godzin, poprzez którą wychwalają Pana i w łączności z Kościołem zanoszą do Niego modlitwy za cały Lud Boży[282].

§ 4. Bracia będący w formacji powinni być wprowadzani w ducha pokuty i ciągłego nawracania się; ćwiczyć się w ascezie, w ofiarności osobistej i w podejmowaniu dzieł miłosierdzia względem ciała i ducha.

---

[280] Por. KPK, kan. 663, § 1.

[281] Por. KPK, kan. 246, § 1; 663, § 2; KKKW, kan. 346, § 2, 2°; 538, § 2.

[282] Por. KPK, kan. 246, § 2; KKKW, kan. 346, § 2, 3°.

Konstytucje_06_02_2020.indd 139 06.02.2020 13:26:42

§ 5. Bracia podczas formacji powinni nauczyć się patrzeć oczyma Zmartwychwstałego Pana na rzeczywistość zła oraz na grzech w życiu osobistym i innych ludzi, a także nauczyć się z upodobaniem przyjmować i ofiarować przebaczenie[283] jako ostateczne i niezbędne lekarstwo. Dlatego też powinni przyzwyczaić się do częstego przystępowania do sakramentu pokuty; ponadto każdy, zgodnie ze wskazaniami Kościoła, powinien mieć własnego kierownika duchowego, dobrowolnie wybranego, przed którym mógłby z zaufaniem otwierać swoje sumienie[284].

§ 6. Wszyscy bracia powinni otrzymać formację do misji. Ci, którzy po uważnym rozeznaniu ze swymi wychowawcami są wezwani do przyjęcia sakramentu święceń, podczas formacji powinni otrzymać przygotowanie do ścisłego łączenia życia zakonnego z pełnioną posługą święceń, także poprzez stopniowe włączanie w podejmowanie praktyk duszpasterskich.

§ 7. Wszyscy bracia w formacji niech zawsze z synowską pobożnością oddają cześć Matce Bożej Niepokalanej i rozwijają wewnętrzne zjednoczenie z Nią, inspirowane tradycją franciszkańską i dziedzictwem kolbiańskim.

141.

§ 1. Wychowawcy powinni szczególnie zatroszczyć się o przekaz charyzmatu Zakonu, dbając, aby bracia będący w formacji poznali duchowe podstawy życia franciszkańskiego oraz istotę profesji zakonnej w aspekcie teologicznym, kościelnym, charyzmatycznym i kanonicznym.

§ 2. Podczas formacji należy w sposób szczególny zapoznawać braci z życiem braterskim wspólnoty na poziomie lokalnym,

[283] Por. LM 7-10.

[284] Por. KPK, kan. 246, § 4; KKKW, kan. 346, § 2, 4°.

Konstytucje_06_02_2020.indd 140 06.02.2020 13:26:42

własnej prowincji lub kustodii oraz całego Zakonu poprzez codzienne świadectwo i doświadczenie życia.

§ 3. Bracia podczas formacji powinni nauczyć się prowadzić życie ewangeliczne w duchu *minoritas*, prostoty i umiarkowania, rozumiane jako pójście za Chrystusem sługą oraz w bliskości z ludźmi prostymi i ubogimi z własnego środowiska.

§ 4. Bracia odbywający formację powinni ponadto przygotować się do życia w stylu konwentualnym, czyli w braterskiej wspólnocie aktywnej, współodpowiedzialnej oraz ukierunkowanej na kontemplację i misję.

§ 5. Bracia w formacji powinni poznawać i przyswajać sobie Regułę, Konstytucje, źródła franciszkańskie, charakter i historię Zakonu, aby głębiej poznać ducha Serafickiego Ojca i stać się jego wiernymi naśladowcami.

Rozdział 3
Animacja powołaniowa

142.

§ 1. Wszyscy bracia, z wdzięcznym usposobieniem, niech radują się ze szczególnej łaski powołania do franciszkańskiego życia konwentualnego. Wyrażając entuzjazm z powodu otrzymanego daru, niech pamiętają, iż najlepszą akcję powołaniową stanowi pociągająca moc ich radosnego świadectwa życia[285].

[285] Por. PC 24; Papież Franciszek, List apostolski do wszystkich osób konsekrowanych z okazji Roku Życia Konsekrowanego (21 listopada 2014 r.), II,1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 141 06.02.2020 13:26:42

§ 2. Wszyscy bracia przez ufną i wytrwałą modlitwę do Pana żniwa[286] niech się starają o budzenie i pielęgnowanie powołań dla całego Kościoła i dla Zakonu.

§ 3. Bracia niech towarzyszą tym, którzy odczuwają powołanie do franciszkańskiego życia konwentualnego, czyniąc to przez kompetentną pomoc w rozeznawaniu, kierownictwo duchowe[287], wsłuchiwanie się w słowo Boże, modlitwę i braterską rozmowę. I niech ich zaproszą, by przyszli i zobaczyli[288] życie i misję braterskiej wspólnoty.

§ 4. Każda prowincja i kustodia niech troszczy się szczególnie o zorganizowanie duszpasterstwa młodzieży oraz animacji powołaniowej, wybierając stosowne środki i odpowiednich braci, którzy będą prowadzić działalność według wytycznych prowincjalnego lub kustodialnego programu młodzieżowego duszpasterstwa powołań.

§ 5. Należy podejmować inicjatywy powołaniowe we współpracy z Kościołem lokalnym oraz całą rodziną franciszkańską.

143.

Zalążki powołania powinny być troskliwie pielęgnowane zarówno wśród młodych ludzi, którzy kształcą się w szkołach prowadzonych przez Zakon lub gdzie indziej, jak i wśród tych, którzy uczęszczają do naszych kościołów i sanktuariów.

144.

Prowincje i kustodie powinny opracować program sposobu przyjmowania oraz specyficznego itinerarium formacyjnego tych, których Bóg powołuje do naszego Zakonu w zaawansowanym wieku.

---

[286] Por. Mt 9,37-38.
[287] Por. VC 64.
[288] Por. J 1,39.

Konstytucje_06_02_2020.indd 142 06.02.2020 13:26:42

145.

§ 1. Prowincje i kustodie, jeśli właściwe kapituły uznają to za słuszne, po uzyskaniu zgody ministra generalnego i jego definitorium, mogą zakładać niższe seminaria, w których będą rozwijane zalążki powołania franciszkańskiego[289].

§ 2. Młodzi, którzy dla rozeznania swojego powołania franciszkańskiego przebywają w niższych seminariach Zakonu, powinni prowadzić życie odpowiadające ich wiekowi, przygotowaniu duchowemu oraz rozwojowi zgodnie z zasadami zdrowej psychologii, bez zaniedbywania odpowiedniego doświadczenia w relacjach międzyludzkich oraz przy podtrzymywaniu więzi z własną rodziną[290].

§ 3. Proces nauczania w wymienionych seminariach należy zorganizować zgodnie z miejscowymi przepisami i zwyczajami tak, aby kandydaci mogli je bez przeszkody kontynuować gdzie indziej, gdyby obrali inny stan życia.

§ 4. Prowincje i kustodie, zależnie od potrzeby, mogą ustanowić prepostulat dla młodych poszukujących powołania.

Rozdział 4
Postulat

146.

§ 1. Postulat jest etapem formacyjnym, podczas którego kandydaci dokonują wstępnego rozpoznania powołania. W tym celu należy im pomóc dojrzewać w wierze poprzez pogłębioną

[289] Por. OT 3.
[290] Tamże.

Konstytucje_06_02_2020.indd 143 06.02.2020 13:26:42

katechezę; niech otrzymują przygotowanie do lektury słowa Bożego, do życia liturgicznego i sakramentalnego oraz do modlitwy osobistej. Niech poznają ideał świętego Franciszka i franciszkański oraz z nimi się konfrontują; niech doświadczają konkretnie życia braterskiego[291] oraz niech włączają się w praktykowanie różnych form działalności duszpasterskiej lub charytatywnej.

§ 2. Postulat powinien trwać przynajmniej jeden rok, zgodnie ze Statutami prowincjalnymi i kustodialnymi. W niektórych przypadkach czas trwania postulatu może być przedłużony przez właściwego ministra lub kustosza[292]. W tym okresie należy dołożyć starań, aby nastąpiło pełniejsze wzajemne poznanie pomiędzy braterską wspólnotą a kandydatami.

147.

§ 1. Do postulatu można przyjąć katolika mającego przymioty wymagane przez prawo powszechne i Zakonu, niezwiązanego żadną przeszkodą[293], który osiągnął wystarczającą dojrzałość ludzką i jest gotów pogłębiać swoje rozeznanie powołania oraz podjąć zobowiązania życia zakonnego. Kandydat dobrowolnie złoży pisemną prośbę o przyjęcie. Ministrowie i kustosze, także gdy to jest konieczne, z pomocą biegłych, dokonają oceny dojrzałości kandydata i upewnią się co do istnienia u niego oznak i przymiotów prawdziwego powołania do życia braterskiego we wspólnocie.

§ 2. Od każdego postulanta wymaga się szczerej intencji, wolnego wyboru, dobrego zdrowia fizycznego i psychicznego, w razie

[291] Por. VC 67.

[292] Por. Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Wskazania dotyczące formacji w instytutach zakonnych *Potissimum institutioni* (2 lutego 1990 r.), nr 43.

[293] Por. KPK, kan. 597, §§ 1-2; 643; KKKW, kan. 517-518.

Konstytucje_06_02_2020.indd 144 06.02.2020 13:26:42

konieczności stwierdzonego przy pomocy biegłych[294], należytej formacji umysłowej, moralnej i duchowej oraz zdatności do życia w braterskiej wspólnocie i do misji w Zakonie.

148.

Statuty prowincjalne i kustodialne ustalą, jakie świadectwa i dokumenty ma przedłożyć każdy kandydat oraz jaki wiek jest wymagany do rozpoczęcia postulatu i nowicjatu, zgodnie z przepisami prawa powszechnego[295] i miejscowymi wymogami. Władzę przyjmowania do postulatu posiada minister lub kustosz, osobiście lub przez delegata.

149.

Postulant w akcie przyjęcia oświadcza za pomocą pisemnego dokumentu, własnoręcznie podpisanego i datowanego, prawnie uznanego, że dopóki pozostaje w Zakonie, będzie dla niego wykonywał każdą pracę za darmo i bez wynagrodzenia. Dlatego, jeśli opuści proces formacji, nie może niczego się domagać za wykonywaną pracę.

150.

Brat odpowiedzialny za postulat, po uprzednim wysłuchaniu zdania swoich współpracowników oraz uwzględnieniu poprzednich opinii, przedstawi na piśmie sprawozdanie i własną opinię o każdym postulancie właściwemu ministrowi lub kustoszowi, któremu za zgodą jego definitorium przysługuje prawo przyjęcia tegoż kandydata do nowicjatu.

[294] Por. KPK, kan. 642; KKKW, kan. 519.
[295] Por. KPK, kan. 643, § 1; 645, §§ 1-2; KKKW, kan. 517.

Konstytucje_06_02_2020.indd 145 06.02.2020 13:26:42

Rozdział 5
Nowicjat

151.

Nowicjat, którym rozpoczyna się życie w Zakonie[296], jest czasem bardziej intensywnego rozeznawania powołania oraz formacji, podczas której pod kierunkiem mistrza nowicjusz przygotowuje się do złożenia profesji zakonnej. Nowicjusz w trakcie nowicjatu pogłębia osobistą więź z Jezusem Chrystusem oraz przyswaja sobie wartości życia konsekrowanego i ślubów; kształtuje umysł i serce do życia charyzmatem franciszkańskim poprzez studium Reguły i pism świętego Franciszka, źródeł franciszkańskich, Konstytucji i Statutów generalnych. Zgodnie z duchem Zakonu podejmuje także doświadczenie modlitwy, wewnętrznego skupienia, życia braterskiego, osobistego wyrzeczenia, pracy i pokornej służby ubogim[297].

152.

Przyjęcia do Zakonu dokonuje przez dopuszczenie do nowicjatu w prowincji lub kustodii właściwy minister lub kustosz za zgodą swojego definitorium, wyrażoną w tajnym głosowaniu.

153.

§ 1. Postulant, który należy do Kościoła wschodniego *sui iuris*, nie może być legalnie przyjęty do nowicjatu bez pozwolenia Stolicy Apostolskiej, chyba że chodzi o postulanta przeznaczonego dla prowincji lub domu tegoż Kościoła[298].

[296] Por. KPK, kan. 646.
[297] Por. KPK, kan. 652.
[298] Por. KKKW, kan. 517, § 2.

Konstytucje_06_02_2020.indd 146 06.02.2020 13:26:43

§ 2. Brat, który będąc dopuszczony do nowicjatu, pozostaje przypisany do innego Kościoła *sui iuris*, powinien troszczyć się o znajomość i poszanowanie własnego obrządku oraz w miarę możliwości uczestniczyć w liturgii i duchowym dziedzictwie tego Kościoła[299].

§ 3. Bracia, którzy z racji urzędu, posługi lub zadania mają częste kontakty z chrześcijanami innego Kościoła *sui iuris*, powinni dokładnie poznać obrządek tego Kościoła stosownie do powagi urzędu, posługi lub zadania, które wypełniają[300].

154.

§ 1. Rozpoczęcie nowicjatu winno się odbyć publicznie według rytuału zakonnego i w zgodzie ze Statutami prowincjalnymi oraz ustaleniami regulaminów międzyprowincjalnych domów formacji, jeśli takie są ustanowione. Akt ten należy wpisać do odpowiedniej księgi.

§ 2. Kandydaci po przyjęciu do Zakonu powinni odbyć nowicjat przez dwanaście miesięcy w klasztorze na ten cel prawnie przeznaczonym.

§ 3. Minister lub kustosz danej prowincji lub kustodii, w której znajduje się nowicjat, może pozwolić, aby grupa nowicjuszy przebywała przez określony czas w innym domu Zakonu przez niego wyznaczonym.

§ 4. W przypadkach szczególnych i w drodze wyjątku minister generalny za zgodą swojego definitorium może pozwolić, aby kandydat odbył ważnie nowicjat w innym klasztorze Zakonu, pod kierunkiem doświadczonego brata.

[299] Por. KKKW, kan. 40, § 2.
[300] Por. tamże.

Konstytucje_06_02_2020.indd 147 06.02.2020 13:26:43

155.

§ 1. Nieobecność w domu nowicjatu trwająca dłużej niż trzy miesiące, czy to ciągła, czy to z przerwami, powoduje nieważność nowicjatu, przy zachowaniu przepisu Konstytucji, art. 154, § 3 oraz kan. 647-649 KPK. Nieobecność dłuższą niż piętnaście dni należy uzupełnić.

§ 2. Dla słusznej przyczyny minister lub kustosz może pozwolić na przyspieszenie pierwszej profesji, ale najwyżej o piętnaście dni, jak również na jej złożenie poza domem nowicjatu.

§ 3. Minister lub kustosz bądź gwardian domu nowicjackiego i ich delegat może dopuścić do profesji nowicjusza znajdującego się w niebezpieczeństwie śmierci. Jeżeli nowicjusz wyzdrowieje, jego profesja zostaje uznana za niebyłą.

§ 4. Jeśli minister lub kustosz miałby wątpliwość co do zdatności nowicjusza, po uprzednim wysłuchaniu zdania wychowawców, może przedłużyć okres próby, jednak nie więcej niż o sześć miesięcy[301].

156.

§ 1. Nowicjusze, pod kierownictwem mistrza i zgodnie z przepisami prawa[302], pogłębiając to, co przyswoili sobie na postulacie, powinni prowadzić takie życie, którym będą żyć jako profesi.

§ 2. W czasie nowicjatu zabrania się podejmowania studiów, które miałyby na celu zdobycie dyplomów lub specjalizacji wymaganych do pełnienia określonych zadań.

§ 3. Chociaż od nowicjuszy wymaga się pewnego odosobnienia, to jednak za roztropnym uznaniem mistrza wolno im

[301] Por. KPK, kan. 653, § 2; KKKW, kan. 525, § 1.
[302] Por. KPK, kan. 650, § 2; 651; KKKW, kan. 524.

Konstytucje_06_02_2020.indd 148 06.02.2020 13:26:43

utrzymywać odpowiednie kontakty z własną rodziną, ze współbraćmi oraz innymi osobami.

§ 4. Odpowiedzialnym za życie i działalność nowicjatu jest mistrz nowicjatu, który powinien informować kapitułę klasztorną o przebiegu programu formacyjnego.

157.

§ 1. Dopuszczanie do profesji czasowej przysługuje właściwemu ministrowi lub kustoszowi za zgodą jego definitorium, zgodnie z przepisem Konstytucji, art. 152, z zachowaniem przepisu kanonu 656 KPK.

§ 2. Minister generalny własną powagą, po wysłuchaniu zdania ministra lub kustosza i za zgodą swojego definitorium, zachowując przepisy prawa, może dopuszczać do profesji.

§ 3. Pod koniec nowicjatu kandydat winien wnieść do własnego ministra lub kustosza prośbę na piśmie o dopuszczenie do profesji.

158.

§ 1. Mistrz, po wysłuchaniu zdania swych współpracowników i zbadaniu poprzednich sprawozdań, winien na piśmie przedstawić sprawozdanie i opinię o poszczególnych kandydatach właściwemu ministrowi lub kustoszowi, któremu za zgodą jego definitorium przysługuje prawo dopuszczenia nowicjusza do profesji.

§ 2. Minister lub kustosz winien osobiście lub przez delegata rozeznać wolę oraz zdatność nowicjuszy i wysłuchać zdania innych braci z klasztoru.

§ 3. Jeśli nowicjusz znajduje się poza prowincją, minister lub kustosz miejsca otrzyma pisemne sprawozdanie i opinię mistrza formacji (zob. § 1) i przekaże dokumenty, wraz ze swoją opinią, ministrowi lub kustoszowi rodzimej prowincji lub

Konstytucje_06_02_2020.indd 149 06.02.2020 13:26:43

kustodii, któremu za zgodą jego definitorium przysługuje dopuszczenie do profesji.

159.

Jedynie minister generalny za zgodą swego definitorium może ponownie przyjąć kandydata, który po ukończeniu nowicjatu lub po profesji prawnie opuścił Zakon i pragnie ponownie do niego wstąpić. Również minister generalny wyznacza czas odpowiedniej próby przed dopuszczeniem do profesji czasowej, także bez obowiązku powtarzania nowicjatu i, zgodnie z prawem[303], określa czas trwania ślubów przed złożeniem profesji uroczystej, według przepisów Konstytucji, art. 131, § 2 oraz 161.

160.

§ 1. Śluby czasowe przyjmuje minister lub kustosz bądź ich delegat według rytuału zakonnego. Akt profesji należy wpisać do księgi profesji.

§ 2. Formuła ślubów zakonnych jest następująca:

Na cześć i chwałę Najświętszej Trójcy.
Ja, brat N.N.,
powołany przez Boga,
aby wierniej zachowywać Ewangelię,
naśladując naszego Pana Jezusa Chrystusa,
wobec zgromadzonych tutaj braci,
w twoje ręce, Bracie N.N.,
z mocną wiarą i szczerą wolą,
ślubuję Bogu Ojcu, świętemu i wszechmogącemu:
żyć przez rok (albo: przez … lat; albo: żyć na zawsze)
w posłuszeństwie,
bez własności

[303] Por. KPK, kan. 655; 690, § 1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 150 06.02.2020 13:26:43

i w czystości.
Jednocześnie zobowiązuję się
wiernie zachowywać życie i Regułę Braci Mniejszych
zatwierdzoną przez Papieża Honoriusza,
zgodnie z Konstytucjami Zakonu Braci Mniejszych
Konwentualnych.
Przeto całym sercem oddaję się tej braterskiej wspólnocie,
abym pod działaniem Ducha Świętego,
za przykładem Maryi Niepokalanej,
za wstawiennictwem Ojca naszego Franciszka
i wszystkich Świętych,
oraz z pomocą braci
osiągnął doskonałą miłość
w służbie Boga, Kościoła i ludzi.

161.

Śluby składane po nowicjacie są ważne przez trzy lata, następnie w razie potrzeby należy je odnawiać aż do złożenia profesji uroczystej, chyba że Statuty prowincjalne lub kustodialne postanawiają co innego.

Rozdział 6
Postnowicjat

162.

Postnowicjat jest etapem formacji, podczas którego brat przygotowuje się do profesji uroczystej, aby definitywnie poświęcić się Bogu i oddać na służbę braciom. W tym czasie utwierdza się w naśladowaniu Chrystusa i doskonali swoją formację ludzką, duchową, społeczno-kulturalną, teologiczną, zawodową,

Konstytucje_06_02_2020.indd 151 06.02.2020 13:26:43

duszpasterską oraz charyzmatyczną. Wiernie i z zaangażowaniem żyje konsekracją i ślubami, kontynuuje weryfikację swojego powołania, pogłębia znajomość franciszkańskiego charyzmatu i misji, wzrasta w czynnym i odpowiedzialnym uczestnictwie w życiu braterskiej wspólnoty, podejmuje doświadczenia duszpasterskie i charytatywne[304].

163.

Profesi po ślubach czasowych obowiązani są do zachowania Reguły i Konstytucji jak profesi uroczyści, nie posiadają jednak prawa głosu czynnego i biernego. Jak profesi uroczyści mają udział we wszystkich łaskach Zakonu. Dyrektorium własne postnowicjatu określi sposób ich ewentualnego uczestnictwa w kapitułach klasztornych.

164.

§ 1. Ministrowi generalnemu, za zgodą jego definitorium, przysługuje władza udzielania indultu odejścia z Zakonu profesowi o ślubach czasowych, który dla ważnej przyczyny by o to poprosił. Indult ten na mocy samego prawa zawiera dyspensę od ślubów i od wszystkich obowiązków wypływających ze ślubów, chyba że w chwili zawiadomienia profes indultu nie przyjmie[305].

§ 2. Ministrowie i kustosze niech nie odkładają w nieskończoność decyzji wydalenia z Zakonu brata, który okazuje się niezdatnym[306]. Również po wygaśnięciu profesji, jeśli zachodzą słuszne przyczyny, także z powodu choroby, która pojawiła się po profesji, ministrowie i kustosze, po wysłuchaniu

[304] Por. KPK, kan. 659.
[305] Por. KPK, kan. 688, § 2; 692; KKKW, kan. 546, § 2; 549, § 3.
[306] Por. KPK, kan. 696, §§ 1-2; KKKW, kan. 551-552.

Konstytucje_06_02_2020.indd 152 06.02.2020 13:26:43

zdania biegłych[307] i swojego definitorium, mogą nie dopuścić do złożenia następnej profesji.

165.

§ 1. Jest konieczne, aby brat w momencie ślubów uroczystych osiągnął odpowiedni stopień dojrzałości, by stan zakonny, do którego świadomie i nieodwołalnie się zobowiązuje, stał się dla niego prawdziwą pomocą na drodze autentycznego naśladowania Chrystusa.

§ 2. Właściwy minister lub kustosz, za zgodą swojego definitorium oraz po uprzednim zasięgnięciu opinii wychowawców, może czas profesji czasowej przedłużyć, jednak nie dłużej niż do dziewięciu lat[308].

§ 3. Profesja uroczysta, przez którą brat na zawsze poświęca się Bogu i definitywnie zostaje włączony do Zakonu, powinna być poprzedzona, zgodnie z przepisem Statutów, trwającym przynajmniej jeden miesiąc bezpośrednim przygotowaniem uważanym za drugi nowicjat.

§ 4. Przed ślubami uroczystymi kandydat powinien wnieść do własnego ministra lub kustosza prośbę na piśmie o dopuszczenie do ślubów, wyrażając świadomie i dobrowolnie motywacje.

166.

§ 1. Dopuszczanie do ślubów uroczystych przysługuje właściwemu ministrowi lub kustoszowi za zgodą jego definitorium, zgodnie z przepisem Konstytucji, art. 152, z zachowaniem przepisu kanonu 658 KPK.

[307] Por. KPK, kan. 689; KKKW, kan. 547.
[308] Por. KPK, kan. 657, § 2; KKKW, kan. 526, § 2.

Konstytucje_06_02_2020.indd 153 06.02.2020 13:26:43

§ 2. Profesję uroczystą przyjmuje właściwy minister lub kustosz bądź jego delegat według rytuału zakonnego. Profesję tę można dla słusznej przyczyny przyspieszyć najwyżej o trzy miesiące[309]. Akt profesji należy wpisać do księgi profesji, a o jej złożeniu powiadomić także proboszcza miejsca chrztu profesa[310].

167.

§ 1. Jedynie minister generalny, za zgodą swego definitorium, może pozwolić bratu po ślubach uroczystych na przejście do innego instytutu zakonnego albo przyjąć do Zakonu zakonnika po ślubach wieczystych przechodzącego z innego instytutu za pozwoleniem najwyższego przełożonego tegoż instytutu i za zgodą jego rady[311].

§ 2. Na przejście do Zakonu z instytutu świeckiego albo ze stowarzyszenia życia apostolskiego lub z instytutu zakonnego innego Kościoła *sui iuris*[312] należy otrzymać pozwolenie Stolicy Apostolskiej i zastosować się do jej wskazań[313].

§ 3. W tych przypadkach należy zachować przepisy o opiniach wystawionych na piśmie, o czasie próby przed profesją uroczystą oraz o warunkach wymaganych do jej ważności[314].

§ 4. Czas próby winien trwać przynajmniej trzy lata. Pierwszy rok próby należy odbyć na wzór nowicjatu pod kierunkiem doświadczonego zakonnika. Po zakończeniu próby zakonnik może złożyć profesję uroczystą; jeżeli jednak nie chce składać lub nie zostanie do niej dopuszczony przez

[309] Por. KPK, kan. 657, § 3; KKKW, kan. 532.
[310] Por. KPK, kan. 535, § 2; KKKW, kan. 296, § 2.
[311] Por. KPK, kan. 684, § 1; KKKW, kan. 544, § 1.
[312] Por. KKKW, kan. 544, § 3.
[313] Por. KPK, kan. 684, § 5; KKKW, kan. 544, §§ 3-4.
[314] Por. KPK, kan. 645, §§ 2-4; KKKW, kan. 517; 519.

Konstytucje_06_02_2020.indd 154 06.02.2020 13:26:43

właściwego ministra lub kustosza, powinien wrócić do własnego instytutu[315].

168.

§ 1. Podczas postnowicjatu bracia powinni być formowani w teologicznej, filozoficznej i duchowej tradycji szkoły franciszkańskiej. W przypadku, gdyby program kształcenia filozoficzno-teologicznego nie uwzględniał odpowiedniej formacji franciszkańskiej, poszczególne prowincje i kustodie lub konferencje i federacje Zakonu powinny zorganizować odpowiednie kursy uzupełniające (zob. wyżej, Konstytucje, art. 131, § 5). Gdzie jest to możliwe, należy je realizować we współpracy z braćmi z innych rodzin Pierwszego Zakonu.

§ 2. Bracia w postnowicjacie z pomocą wychowawców powinni się formować do życia prostego, odzwierciedlającego charyzmat Zakonu. Powinni być wychowywani tak, aby żyć dla ubogich i z ubogimi oraz przyswajać sobie walory sprawiedliwości, pokoju, integralności stworzenia oraz „ducha Asyżu".

§ 3. Bracia w postnowicjacie powinni otrzymać formację do misji we wszystkich jej wymiarach oraz do współpracy z Franciszkańskim Zakonem Świeckich i Rycerstwem Niepokalanej.

169.

Bracia w postnowicjacie powinni mieć zapewnioną formację specjalistyczną i duszpasterską, która odpowiadałaby ich osobistej dojrzałości duchowej oraz szczególnym wyzwaniom pracy i misji[316].

[315] Por. KPK, kan. 684, § 4; KKKW, kan. 545, §§ 1-2.
[316] Por. KPK, kan. 660.

Konstytucje_06_02_2020.indd 155 06.02.2020 13:26:43

170.

Ministrowie i kustosze razem z braćmi w postnowicjacie powinni dokonać rozeznania co do dalszych studiów różnych dyscyplin naukowych, artystycznych bądź przygotowania zawodowego, zgodnie z osobistymi uzdolnieniami oraz potrzebami prowincji lub kustodii.

171.

Bracia, którzy po uważnym rozeznaniu dokonanym wraz z wychowawcami i ministrami lub kustoszami odczuwają powołanie do pełnienia posługi związanej z przyjęciem sakramentu święceń, powinni otrzymać odpowiednie przygotowanie poprzez odbycie studiów z zakresu filozofii i teologii, zgodnie z przepisami Kościoła[317].

172.

Bracia, którzy pragną być ustanowieni lektorami i akolitami, po odpowiednim przygotowaniu, zgodnie ze wskazaniami miejscowej konferencji episkopatu, powinni wnieść prośbę na piśmie do własnego ministra lub kustosza, który zgodnie z prawem może ich dopuścić do tychże posług[318].

173.

§ 1. Kandydat do przyjęcia sakramentu święceń powinien być profesem uroczystym i wnieść pisemną prośbę do własnego ministra lub kustosza[319]. Diakon przed dopuszczeniem do święceń prezbiteratu, po ukończeniu studiów, powinien odbyć odpowiednią praktykę[320] przez czas określony przepisami miejscowej konferencji episkopatu.

[317] Por. KPK, kan. 659, § 3.
[318] Por. KPK, kan. 1035, § 1.
[319] Por. KPK, kan. 1036.
[320] Por. KPK, kan. 1032, § 2; KKKW, kan. 758, § 1, 4°.

Konstytucje_06_02_2020.indd 156 06.02.2020 13:26:43

§ 2. Dopuszczenie do sakramentu święceń przysługuje własnemu ministrowi lub kustoszowi za zgodą jego definitorium. Przed dopuszczeniem zażąda on opinii o zdatności kandydata od jego wychowawców oraz przynajmniej przed diakonatem przeprowadzi skrutynium z każdym bratem należącym do jego wspólnoty.

§ 3. W wypadku przynależności kandydata do święceń do innej prowincji lub kustodii miejscowy minister lub kustosz zażąda opinii o zdatności od wychowawców oraz przeprowadzi skrutynium wśród wszystkich braci we wspólnocie (zob. § 2), po czym przekaże dokumenty wraz z własną opinią ministrowi lub kustoszowi rodzimej prowincji lub kustodii, któremu, za zgodą jego definitorium, przysługuje prawo dopuszczenia do sakramentu święceń.

§ 4. Przed przystąpieniem do głosowania nad dopuszczeniem oraz przed wystawieniem dymisoriów do święceń minister lub kustosz powinien wszystkie informacje przedstawić swemu definitorium i otrzymać jego zgodę[321].

174.

Zaświadczenie o otrzymaniu święceń należy jak najprędzej wysłać do ministra lub kustosza rodzimej prowincji lub kustodii, wpisać do księgi święceń i zachować w archiwum razem z innymi dokumentami brata. Zaświadczenie o diakonacie oraz prezbiteracie należy także wysłać do proboszcza parafii chrztu wyświęconego brata[322].

175.

§ 1. Wszędzie tam, gdzie konferencje episkopatu wprowadziły stały diakonat, Statuty prowincjalne i kustodialne określą

[321] Por. KPK, kan. 1019, § 1.

[322] Por. KPK, kan. 535, § 2; 1054; KKKW, kan. 296, § 2; 775.

Konstytucje_06_02_2020.indd 157 06.02.2020 13:26:43

normy dotyczące dopuszczenia brata do przyjęcia tychże święceń, z zachowaniem przepisów prawa powszechnego[323].

§ 2. Przy dopuszczaniu stałego diakona do święceń prezbiteratu należy stosować przepisy prawa powszechnego oraz normy miejscowej konferencji episkopatu.

Rozdział 7
Formacja ustawiczna

176.

Zasadniczym celem formacji ustawicznej jest odnowa ewangelicznego życia braci i Zakonu[324], aby pełniej upodobnić się do Chrystusa oraz otwierając się na natchnienia Ducha Świętego, w sposób twórczy i odważny sprostać współczesnym wyzwaniom.

177.

§ 1. Przejście od formacji początkowej do formacji ustawicznej jest dla każdego brata momentem szczególnie delikatnym, dlatego też ministrowie, kustosze i gwardiani niech z wielką uwagą podchodzą do pierwszego włączenia do braterskiej wspólnoty i misji oraz stworzą odpowiednie warunki, aby było ono pozytywne i owocne.

§ 2. Statuty generalne oraz prowincjalne i kustodialne powinny ustalić odpowiednie zasady ułatwiające to przejście.

[323] Por. KPK, kan. 236; 1031, §§ 2-3; 1032, § 3; KKKW, kan. 354; 760, § 2.
[324] Por. PC 18; VC 69; KPK, kan. 661.

Konstytucje_06_02_2020.indd 158 06.02.2020 13:26:43

178.

§ 1. Konferencje i federacje oraz prowincje i kustodie powinny zatroszczyć się o zorganizowanie formacji ustawicznej z całościowym programem i dostosowanymi narzędziami formacyjnymi.

§ 2. Konferencje i federacje, przy współpracy z sekretariatem generalnym do spraw formacji, powinny wspierać oraz organizować praktyki formacji ustawicznej, w tym międzykulturowe.

§ 3. Konferencje i federacje, stosownie do potrzeb, powinny popierać oraz organizować kursy formacji ustawicznej przeznaczone dla wszystkich braci, dla braci różnych grup wiekowych oraz dla braci zaangażowanych w szczególne rodzaje aktywności misyjnej.

§ 4. Statuty prowincjalne i kustodialne powinny określić program oraz sposób realizacji formacji ustawicznej przez prowincję lub kustodię.

179.

Ministrowie i kustosze, mając na względzie potrzeby Zakonu, konferencji i federacji oraz prowincji i kustodii, a także szczególne uzdolnienia każdego brata, powinni zabiegać, by bracia we własnym lub innym kraju odbywali studia specjalistyczne w zakresie franciszkanizmu, nauk kościelnych lub przygotowania zawodowego oraz zdobywali odpowiednie tytuły zawodowe i stopnie naukowe, zarówno kościelne, jak i cywilne.

180.

Mając na względzie wielokulturowy charakter Zakonu oraz szczególne uzdolnienia każdego brata, ministrowie i kustosze niech umożliwią braciom uczestnictwo w inicjatywach braterskich i duszpasterskich organizowanych w innej prowincji lub kustodii.

Konstytucje_06_02_2020.indd 159 06.02.2020 13:26:43

181.

§ 1. Kapituły, ministrowie, kustosze i gwardiani powinni zadbać, by bracia mieli do dyspozycji stosowne pomoce dla ich wzrostu duchowego oraz poszerzenia horyzontów kulturalnych.

§ 2. Minister lub kustosz, za zgodą swojego definitorium, może pozwolić na odbycie okresu szabatowego braciom, którzy o to się zwrócą z uzasadnioną prośbą. Ogólne kryteria związane z przyznaniem tego czasu powinny zostać określone przez Statuty prowincjalne lub kustodialne.

CZĘŚĆ VI
ZARZĄD ZAKONU

Wprowadzenie duchowe

a) Bracia niech na nowo odkrywają źródło wszelkiego autorytetu w Bogu w Trójcy jedynym:

W Ojcu, do którego święty Franciszek kieruje modlitwę: „Wszechmogący, wiekuisty, sprawiedliwy i miłosierny Boże, daj nam, nędznym, czynić dla Ciebie to, o czym wiemy, że tego chcesz, i chcieć zawsze tego, co się Tobie podoba, abyśmy wewnętrznie oczyszczeni, wewnętrznie oświeceni i rozpaleni ogniem Ducha Świętego, mogli iść śladami umiłowanego Syna Twego, Pana naszego Jezusa Chrystusa”[325];

W Synu, o którym Seraficki Ojciec mówi: „Teraz zaś, skoro porzuciliśmy świat, nic innego nie mamy czynić, tylko spełniać wolę Pana i Jemu samemu się podobać”[326]. Jego Ewangelia jest sposobem życia i najwyższą normą braci: „Zachowujmy więc słowa, życie i naukę, i świętą Ewangelię Tego, który raczył modlić się za nas”[327];

[325] LZ 50-51.
[326] 1 Reg 22,9.
[327] Tamże, 22,41.

Konstytucje_06_02_2020.indd 161 06.02.2020 13:26:44

W Duchu Świętym, którego święty Franciszek ukazuje jako przewodnika braci w naśladowaniu Chrystusa. On jest postrzegany „jako generalny minister zakonu”[328], przeto bracia „powinni pragnąć posiąść Ducha Pańskiego wraz z Jego uświęcającym działaniem”[329].

b) Papież Honoriusz III w roku 1223 zatwierdził i uwierzytelnił Regułę świętego Franciszka. Kościół, poprzez swój Nauczycielski Urząd, zawsze sprawował i ciągle wykonuje bezpośrednią władzę nad braćmi, lecz część swej jurysdykcji udzielił i nadal jej udziela władzom Zakonu.

c) Bracia sprawujący władzę powinni ją wykonywać w duchu Założyciela: „Ministrowie […] niech przyjmą [braci] z miłością i dobrocią i niech im okażą tak wielką serdeczność, aby bracia mogli z nimi rozmawiać i postępować jak panowie ze swoimi sługami. Tak bowiem powinno być, aby ministrowie byli sługami wszystkich braci”[330]. „Ci, którzy są postawieni nad innymi, tak powinni się chlubić z tego przełożeństwa, jakby zostali wyznaczeni do obowiązku umywania nóg braciom”[331]. Każdy z ministrów „w stosunku do poszczególnych braci swoich niech okazuje miłosierdzie i niech je zachowa tak, jakby sobie życzył w podobnym wypadku”[332].

d) Bracia zaś „niech pamiętają, że dla Pana Boga wyrzekli się własnej woli. Dlatego nakazuję im stanowczo, aby byli posłuszni swoim ministrom we wszystkim, co przyrzekli Panu zachowywać, a co nie sprzeciwia się ich sumieniu i regule naszej”[333].

[328] 2 Cel 193.
[329] 2 Reg 10,8.
[330] Tamże, 10,5-6.
[331] Np 4,2.
[332] 2 Lw 43.
[333] 2 Reg 10,2-3.

Konstytucje_06_02_2020.indd 162 06.02.2020 13:26:44

e) Według opisu brata Tomasza z Celano, Seraficki Ojciec, zapytany przez pewnego brata, jakim ma być minister generalny tej rodziny, tak mu odpowiedział: „Winien to być człowiek bardzo statecznego życia, wielkiej rozwagi, chwalebnej sławy. Człowiek, który nie ma prywatnych upodobań, iżby na skutek stronniczej miłości nie spowodował zgorszenia w całym zakonie. Człowiek, który chętnie i gorliwie oddawałby się świętej modlitwie […]. Winien być takim człowiekiem, który dla względu ludzkiego nie skala węgła domu, który tak samo troszczy się o małych i prostych, co o mądrych i możnych. Człowiek, co choć mógłby błyszczeć swoim wykształceniem, to jednak jeszcze więcej w obyczajach będzie wzorem świętej prostoty i będzie pielęgnował cnoty. Człowiek, co wyklina pieniądze, które są głównym destruktorem naszej profesji zakonnej i doskonałości […]. Człowiek, który pociesza udręczonych, jako że ma być ostatnią deską ratunku dla strapionych, iżby nie znajdując u niego pociechy, nie owładnęło chorymi schorzenie zwątpienia. Żeby gwałtowników nakłonić do łagodności, niech sam się uniża i niech ustąpi nieco ze swych praw, żeby tylko duszę pozyskać dla Chrystusa. Niech nie zamyka litościwego serca przed zbiegami z Zakonu, co są jak owce, które poginęły, pamiętając, jak potężne są te pokusy, co zdołały popchnąć do tak głębokiego upadku. Chciałbym, aby wszyscy go szanowali jako zastępcę Chrystusa i żeby z całą życzliwością zaopatrywali go we wszystko, co niezbędne. Zaprawdę godzi się, żeby nie lubował się w zaszczytach i nie radował się bardziej ze względów ludzkich, aniżeli ze zniewag […]. Wreszcie winien być kimś takim, co z powodu żądzy zachowania godności żadną miarą nie zeszpeci piękna mężnej sprawiedliwości, jako że ten wielki urząd uważa bardziej za ciężar dla siebie, aniżeli za zaszczyt. Mimo że ma być obiektem miłości dla wszystkich, to jednak, by dla zbytniej jego łagodności nie zrodziła się gnuśność,

Konstytucje_06_02_2020.indd 163 06.02.2020 13:26:44

a ze zbyt szerokiej pobłażliwości rozluźnienie karności, musi być też surowy dla tych, co czynią zło”[334].

f) O współpracownikach ministra generalnego błogosławiony Franciszek powiedział: „Chciałbym jeszcze, by miał socjuszy godnych i szlachetnych, którzy, tak jak i on, świeciliby przykładem we wszystkim, co dobre: surowych przeciw rozkoszom, mocnych przeciw trudnościom, i tak należycie przystępnych, ażeby wszystkich, co przyjdą, przyjmowali ze świętą uprzejmością”[335].

g) Seraficki Ojciec chciał, żeby ministrowie prowincjalni – a dotyczy to też kustoszy – „byli uprzejmi dla podwładnych i tak bardzo życzliwi, iżby nawet winowajcy nie żenowali się zawierzać ich sercu. Chciał, by byli umiarkowani w rozkazach, przebaczający urazy, gotowi raczej znosić krzywdy niż odpłacać krzywdą, jako wrogowie wad, ale lekarze dla popadających w wady. Wreszcie chciał, by ich życie było zwierciadłem karności dla wszystkich innych”[336].

h) „W imię Pańskie! Wszyscy bracia, którzy są ustanowieni ministrami i sługami innych braci, niech rozmieszczają swoich braci w prowincjach i w miejscach, w których będą, niech ich często odwiedzają, i w sposób duchowy napominają i umacniają […]. A ministrowie i słudzy niech pamiętają, że Pan mówi: «nie przyszedłem, aby mi służono, lecz aby służyć», i że troska o dusze braci została im powierzona. Jeśliby któryś z nich zginął z ich winy i przez ich zły przykład, będą musieli w dzień sądu zdać rachunek przed Panem Jezusem Chrystusem”[337].

[334] 2 Cel 185-186.
[335] Tamże, 186.
[336] Tamże, 187.
[337] 1 Reg 4,1-2.6.

Konstytucje_06_02_2020.indd 164 06.02.2020 13:26:44

i) Święty Franciszek uważał, że kapituły braci spełniają niezmiernie ważną rolę w zarządzaniu Zakonem. Jak pisze święty Bonawentura, „z biegiem czasu, gdy liczba braci wzrosła, troskliwy pasterz zaczął zwoływać ich na kapitułę generalną […], aby […] wyznaczyć każdemu z nich obowiązki wynikające z posłuszeństwa”[338]. Do braci zgromadzonych na kapitule przesyłał listy, aby podejmowali wszystkie niezbędne decyzje dla umacniania obserwancji w całym Zakonie: „Słuchajcie, synowie Pana i bracia moi, i posłuchajcie słów moich. Nakłońcie ucha serca waszego i bądźcie posłuszni głosowi Syna Bożego. Zachowujcie przykazania Jego całym sercem i wypełniajcie doskonale Jego rady. Wysławiajcie Go, bo dobry, i wywyższajcie Go w uczynkach waszych, bo po to posłał was na cały świat, abyście słowem i czynem dawali świadectwo Jego głosowi i przywiedli wszystkich do poznania, że oprócz Niego nie ma Wszechmocnego. Trwajcie w karności i w świętym posłuszeństwie i wypełniajcie to, co przyrzekliście Mu dobrym i mocnym postanowieniem”[339].

j) „Chociaż […] nie mógł osobiście uczestniczyć w kapitułach prowincjalnych, to jednak był tam duchowo, dzięki swej troskliwości w sprawowaniu władzy, wytrwałości w modlitwie i skuteczności błogosławieństwa”[340], tak aby kapituły z poczuciem odpowiedzialności mogły „omawiać sprawy Boże”[341]. Już pierwsze, a potem kolejne Konstytucje Zakonu zadanie kierowania każdą wspólnotą braterską Zakonu i prowincji powierzały także kapitułom klasztornym.

[338] 1 B 4,10.
[339] LZ 5-10.
[340] 1 B 4,10.
[341] 1 Reg 18,1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 165 06.02.2020 13:26:44

Rozdział 1
Posługa władzy w Zakonie

182.

Posługa władzy w Zakonie, mająca za cel należyte zarządzanie i animowanie życia i misji wspólnoty braterskiej, jest sprawowana przez kapituły oraz przez ministrów, kustoszy i gwardianów.

183.

§ 1. Najwyższą władzę w całym Zakonie posiada i sprawuje kapituła generalna, która jest szczególnym wyrazem jedności i więzi braterskiej[342].

§ 2. Naczelną władzę w poszczególnych prowincjach i ich kustodiach posiada i sprawuje kapituła prowincjalna[343].

§ 3. W kustodiach generalnych naczelną władzę posiada i sprawuje własna kapituła zgodnie z przepisami Statutów generalnych.

§ 4. Kapitule klasztornej przysługuje władza według przepisów Konstytucji, Statutów generalnych i prowincjalnych.

184.

§ 1. Ministrowie, kustosze i gwardiani Zakonu powinni sprawować władzę zgodnie z przepisami prawa powszechnego i własnego[344]. Mają oni kościelną władzę rządzenia w zakresie zarówno wewnętrznym, jak i zewnętrznym[345]. Przed objęciem swego urzędu obowiązani są złożyć wyznanie wiary

[342] Por. KPK, kan. 631, § 1.
[343] Por. KPK, kan. 632.
[344] Por. KPK, kan. 596, § 2; 129, § 1; KKKW, kan. 511, § 2; 979, § 1.
[345] Por. KPK, kan. 274, § 1; KKKW, kan. 371, § 1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 166 06.02.2020 13:26:44

i przysięgę wierności przed kapitułą lub, zależnie od przypadku, przed przełożonym wyższym[346].

§ 2. Przełożonymi wyższymi, których w naszych Konstytucjach nazywa się ordynariuszami, są: minister generalny w całym Zakonie, minister prowincjalny w swojej prowincji, kustosz generalny i prowincjalny w swojej kustodii oraz ich wikariusze w czasie sprawowania swego urzędu, zgodnie z Konstytucjami art. 194, § 3[347].

185.

§ 1. Jeśli według prawa powszechnego wymagana jest zgoda lub rada, zaś minister, kustosz lub gwardian z jakiejkolwiek przyczyny nie zapyta o taką zgodę lub radę, albo gdy wymagana jest zgoda, a postąpi wbrew wyrażonemu zdaniu, jego akt jest nieważny[348].

§ 2. O zgodę lub radę należy pytać na zwołanym w tym celu wspólnym posiedzeniu, chyba że, gdy chodzi tylko o zasięgnięcie rady, Statuty generalne co innego postanawiają. Fakt prawidłowego zapytania o radę albo o zgodę i jej udzielenie należy zawsze zaznaczyć na piśmie.

186.

§ 1. Kapituły i definitoria niech wiernie wypełniają swoje obowiązki i zgodnie z własnymi kompetencjami niech wyrażają zaangażowanie i troskę wszystkich członków o dobro całej braterskiej wspólnoty.

---

[346] Por. KPK, kan. 833, 8°; Jan Paweł II, Motu proprio *Ad tuendam fidem*, 18 maja 1998 r.

[347] Por. KPK, kan. 134, § 1; 620.

[348] Por. KPK, kan. 127.

Konstytucje_06_02_2020.indd 167 06.02.2020 13:26:44

§ 2. Spraw, które należą do kompetencji kapituły, nie należy przekazywać do rozstrzygnięcia właściwemu definitorium, chyba że dla ważnej przyczyny kapituła większością dwóch trzecich głosów podejmie taką uchwałę.

§ 3. Na kapitułę lub definitorium można zaprosić biegłych, także świeckich, celem zasięgnięcia ich zdania.

187.

§ 1. Do ważności czynności kapitulnych wymagana jest obecność dwóch trzecich uprawnionych do głosowania.

§ 2. Również na posiedzeniach definitoriów wymagana jest obecność dwóch trzecich, chyba że przewiduje się, iż kilku mających prawo głosu z powodu przeszkody trwającej dłużej niż tydzień nie będzie mogło wziąć udziału w posiedzeniu, a sprawa jest pilna – wówczas wystarczy większość bezwzględna.

§ 3. Do podjęcia każdej decyzji jest potrzebna i wystarczy zgoda bezwzględnej większości obecnych, chyba że w jakimś przypadku wyraźnie zastrzeżono inaczej.

Rozdział 2
Urzędy

188.

§ 1. Bracia powołani na urząd powinni tę posługę przyjąć pokornie w duchu służby oraz wiernie i sumiennie ją wypełniać.

§ 2. Urzędy w Zakonie mogą sprawować bracia profesi uroczyści, mający odpowiednie przymioty wymagane przez prawo powszechne i nasze prawo własne.

Konstytucje_06_02_2020.indd 168 06.02.2020 13:26:44

189.

§ 1. Urzędami generalnymi są: urząd ministra generalnego, wikariusza, definitora, sekretarza, prokuratora i ekonoma.

§ 2. Urzędami prowincjalnymi są: urząd ministra, wikariusza, definitora, sekretarza i ekonoma.

§ 3. Urzędami kustodialnymi są: urząd kustosza, wikariusza, definitora, sekretarza i ekonoma.

§ 4. Urzędami klasztornymi są: urząd gwardiana, wikariusza i ekonoma.

§ 5. Wszystkie inne urzędy rozumiane w znaczeniu ogólnym nazywają się w niniejszych Konstytucjach obowiązkami.

190.

§ 1. Wszystkie urzędy generalne, prowincjalne i kustodialne, jeżeli inaczej nie zastrzeżono, nadawane są na właściwej kapitule w wyborach za pomocą kartek. Jeżeli urząd zostanie opróżniony poza kapitułą, na mocy samego prawa obejmują go wikariusze do czasu nowego wyboru; inne zaś urzędy nadaje właściwy minister ze swoim definitorium.

§ 2. Gwardianów, po przedstawieniu kandydata przez ministra prowincjalnego, wybiera przez balotację kapituła prowincjalna albo dla słusznej przyczyny poza kapitułą minister prowincjalny ze swym definitorium. W taki sam sposób na kapitule klasztornej wybiera się wikariusza. Powołani na te urzędy powinni być przynajmniej od dwóch lat profesami uroczystymi[349].

§ 3. Natomiast obowiązki nadaje się przez balotację lub przez nominację, zgodnie z tym, co w poszczególnych przypadkach postanawiają Konstytucje lub Statuty.

[349] Por. KPK, kan. 623; KKKW, kan. 513.

Konstytucje_06_02_2020.indd 169 06.02.2020 13:26:44

191.

§ 1. W wyborach należy zachować prawo powszechne i prawo własne Zakonu. Natomiast za wyjątkiem przypadków zawartych w paragrafach 2 oraz 4 powinien być uznany za wybranego i ogłoszony przez przewodniczącego ten, który po odliczeniu głosów nieważnych otrzymał bezwzględną większość głosów albo po dwóch bezskutecznych głosowaniach w trzecim głosowaniu większość względną. Gdyby w trzecim głosowaniu głosy były równe, wybrany jest starszy profesją uroczystą, a następnie wiekiem.

§ 2. Do trzeciego i ostatniego kolejnego wyboru na ten sam urząd wymagana jest większość kwalifikowana, czyli dwie trzecie głosów. Większość tę należy uzyskać w pierwszym lub w drugim głosowaniu. Również w trzecim i ostatnim wyborze gwardiana dla tego samego domu obowiązuje ten sam przepis o kwalifikowanej większości głosów. Nie zezwala się jednak, aby bracia przez dłuższy czas pełnili bez przerwy urzędy, z którymi łączy się sprawowanie władzy[350].

§ 3. Wybór na urząd ministra generalnego, definitora generalnego, ministra prowincjalnego i kustosza jest ograniczony do dwóch bezpośrednio następujących po sobie kadencji.

§ 4. W wyborach ministra generalnego i prowincjalnego, jak również kustosza generalnego dozwolonych jest pięć głosowań. Po drugim bezskutecznym głosowaniu nie mają głosu biernego ci kandydaci, których wybór wymaga większości kwalifikowanej. W piątym głosowaniu głos bierny mają tylko ci dwaj, którzy w czwartym głosowaniu otrzymali większość względną; jeśli kilku otrzymało tę samą liczbę głosów, to wszyscy są kandydatami, w piątym głosowaniu nie mają jednak głosu czynnego; wybrany jest ten, który otrzymał

[350] Por. KPK, kan. 624, § 2; KKKW, kan. 514, § 3.

Konstytucje_06_02_2020.indd 170 06.02.2020 13:26:44

względną większość głosów, a w razie równości głosów starszy profesją uroczystą, a następnie wiekiem.

§ 5. Minister generalny jest wybierany w wyborze kanonicznym, zgodnie z przepisem Konstytucji, art. 191, § 4. Innych ministrów, kustoszy oraz gwardianów ustanawia się również według Konstytucji, jednak pod warunkiem, że w razie wyboru powinni otrzymać zatwierdzenie przez właściwego przełożonego wyższego, zgodnie z przepisem prawa[351], a w razie nominacji przez przełożonego należy wpierw przeprowadzić odpowiednią konsultację.

192.

§ 1. Urzędy generalne trwają sześć lat, natomiast urzędy prowincjalne, kustodialne i klasztorne cztery lata.

§ 2. Obowiązki powierzone przez kapitułę generalną trwają sześć lat. Obowiązki powierzone przez ministra generalnego drogą nominacji można pełnić przez czas określony lub nieokreślony, lecz nie dłużej niż przez okres trwającej sześcioletniej kadencji; są jednak odnawialne.

§ 3. Obowiązki powierzone przez kapitułę prowincjalną lub kustodialną trwają cztery lata. Obowiązki powierzone przez ministra prowincjalnego lub kustosza drogą nominacji można pełnić przez czas określony lub nieokreślony, lecz nie dłużej niż przez okres trwającej czteroletniej kadencji; są jednak odnawialne.

193.

§ 1. Dla umacniania braterskiej miłości i zgody we wspólnocie ministrowie i kustosze niech często kontaktują się z braćmi przez osobiste rozmowy, odwiedziny braterskie, listy

[351] Por. KPK, kan. 179, §§ 1-5; 625, § 3; KKKW, kan. 959-960.

Konstytucje_06_02_2020.indd 171 06.02.2020 13:26:44

i sprawozdania z działalności kapituł i definitoriów, podając do wiadomości wszystko, co wiąże się z życiem braterskiej wspólnoty[352].

§ 2. Minister i kustosz przynajmniej raz w czasie swego urzędowania, osobiście lub przez delegata, powinien przeprowadzić wizytację kanoniczną zgodnie z zasadami ustalonymi w Statutach generalnych i złożyć z niej sprawozdanie na właściwej kapitule zwyczajnej[353].

§ 3. Podczas wizytacji minister lub kustosz powinien odnosić się do współbraci pokornie i z miłością, dokładnie zbadać, według wskazówek podanych w dyrektorium, życie i misję wspólnoty braterskiej oraz realizację planu czteroletniego zarówno klasztoru, jak i prowincji lub kustodii, a na kapitule klasztornej przedstawić końcowe wnioski w celu wspólnego ich omówienia. Po upływie odpowiedniego czasu od przeprowadzonej wizytacji kanonicznej minister lub kustosz powinien zweryfikować postęp danej wspólnoty.

194.

§ 1. Ministrowie, kustosze i gwardiani zobowiązani są do rezydencji, aby zawsze byli dostępni dla braci[354].

§ 2. Ministrowie i kustosze niech stale informują swoich wikariuszy o sprawach dotyczących zarządu i administracji oraz niech chętnie korzystają z ich pomocy w załatwianiu spraw zwyczajnych.

§ 3. Minister, kustosz i gwardian, który z powodu nieobecności lub przeszkody nie może spełniać swego urzędu, winien zawiadomić swego wikariusza, który zgodnie z prawem

[352] Por. KPK, kan. 619.
[353] Por. KPK, kan. 628, §§ 1; 3.
[354] Por. KPK, kan. 629.

Konstytucje_06_02_2020.indd 172 06.02.2020 13:26:45

i w stałej współpracy z ministrem, kustoszem lub gwardianem będzie załatwiał sprawy.

195.

§ 1. W duchu braterskiej dyspozycyjności niech brat zrzeknie się powierzonego mu urzędu, jeśli minister lub kustosz osądzi, że dla dobra wspólnego jest on potrzebny do pełnienia innego urzędu.

§ 2. Zrzeczenie się urzędu i obowiązków nadanych przez kapitułę może przyjąć właściwa kapituła w czasie swego trwania, zaś poza kapitułą minister lub kustosz za zgodą lub radą swego definitorium, zależnie od rodzaju sprawy. Zrzeczenie się urzędów nadanych przez definitorium może przyjąć minister za zgodą definitorium; zaś z obowiązków powierzonych przez nominację – minister lub kustosz, który je nadał.

§ 3. Złożoną poza kapitułą rezygnację ministra generalnego może przyjąć jedynie Stolica Apostolska; rezygnację ministra prowincjalnego i kustosza generalnego – minister generalny za zgodą swego definitorium; rezygnację kustosza prowincjalnego – minister prowincjalny za zgodą swego definitorium.

196.

§ 1. Wszystkie urzędy albo obowiązki w Zakonie są usuwalne. Jednak w ich pełnieniu bracia powinni się cieszyć pewną stabilnością, której wymaga dobro samych braci, Zakonu i powierzonych ich pieczy osób.

§ 2. Bracia nie powinni być usuwani z urzędów powierzonych na określony czas, chyba że zaistnieje odpowiednio ważna przyczyna, uznana i prawnie stwierdzona przez ministra lub kustosza i jego definitorium. Przy usuwaniu z urzędu, stosując zasadę sprawiedliwości i słuszności kanonicznej (*aequitas*),

Konstytucje_06_02_2020.indd 173 06.02.2020 13:26:45

zawsze należy zachować klimat braterstwa, poszanowania i miłości, zgodnie ze wskazaniami Statutów generalnych[355].

§ 3. Usunięcie brata z urzędu należy do tej władzy, która zgodnie z Konstytucjami, art. 195, może przyjmować jego rezygnację z urzędu.

§ 4. Minister prowincjalny za zgodą swego definitorium może ze słusznej przyczyny usunąć gwardiana, zgodnie z przepisami Statutów generalnych[356].

197.

Minister generalny za zgodą swego definitorium może dla słusznej przyczyny udzielić dyspensy od przepisów naszego prawa własnego, które zabraniają łączenia kilku urzędów albo określają niezdolność do ich sprawowania.

Rozdział 3
Kapituła generalna

198.

§ 1. Kapitułę generalną zwołuje minister generalny. Kapituła odbywa się zgodnie ze Statutami generalnymi.

§ 2. Kapituła generalna zwyczajna, na której wybiera się ministra generalnego, odbywa się w okresie Zesłania Ducha Świętego, z zachowaniem Konstytucji, art. 205.

[355] Por. KPK, kan. 624, § 3.
[356] Por. KPK, kan. 193; 624.

Konstytucje_06_02_2020.indd 174 06.02.2020 13:26:45

199.

Minister generalny, za zgodą swego definitorium lub na prośbę większości ministrów prowincjalnych, zwoła kapitułę generalną nadzwyczajną dla omówienia ważniejszych lub naglących spraw Zakonu.

200.

§ 1. Uczestnikami kapituły w poszczególnych sesjach kapituły generalnej zwyczajnej i nadzwyczajnej są: minister generalny, byli ministrowie generalni, definitorzy generalni, ministrowie prowincjalni, kustosze generalni i prowincjalni oraz delegaci z prowincji zgodnie z normą Statutów generalnych.

§ 2. Ministra prowincjalnego albo kustosza generalnego lub prowincjalnego, mającego prawnie uzasadnioną przeszkodę, zastępuje wikariusz, a gdyby i on na kapitułę przybyć nie mógł, właściwy minister lub kustosz wysyła delegata.

201.

Obradom kapituły generalnej przewodniczy minister generalny lub w razie jego nieobecności wikariusz.

Rozdział 4
Minister generalny i jego definitorium

202.

§ 1. Kandydat na ministra generalnego powinien być profesem uroczystym przynajmniej od dziesięciu lat.

§ 2. Minister generalny jako ojciec i sługa całej braterskiej wspólnoty ma obowiązek kierowania i troszczenia się o Zakon,

Konstytucje_06_02_2020.indd 175 06.02.2020 13:26:45

wspierania odnowy życia i misji oraz innych przedsięwzięć Zakonu podejmowanych na chwałę Boga i dla budowania Jego królestwa.

203.

Minister generalny posiada w całym Zakonie władzę zwyczajną własną, wykonywaną zgodnie z przepisami prawa powszechnego[357] i prawa własnego.

204.

W zarządzaniu Zakonem ministrowi generalnemu pomagają definitorzy generalni, którymi są asystenci generalni. Podczas sześciolecia nie mogą oni być wybrani na urzędy prowincjalne.

205.

W razie wygaśnięcia urzędu ministra generalnego poza kapitułą wikariusz generalny obejmuje władzę nad Zakonem i zwołuje kapitułę generalną, którą należy odbyć nie wcześniej niż trzy, a nie później niż sześć miesięcy od chwili ustania urzędu ministra generalnego.

206.

Do obowiązków definitorów generalnych należy poznanie życia i misji Zakonu, utrzymywanie więzi z braćmi powierzonego im regionu, badanie przedłożonych spraw i przekazywanie o nich swej opinii ministrowi generalnemu lub na definitorium oraz wspieranie ministra generalnego w jego posłudze.

207.

Prokurator, sprawując urząd generalny, ma za zadanie, na polecenie ministra generalnego, troszczyć się o sprawy Zakonu w Stolicy

[357] Por. KPK, kan. 622.

Konstytucje_06_02_2020.indd 176 06.02.2020 13:26:45

Apostolskiej, za wyjątkiem spraw dotyczących postulacji generalnej. Jest on wybierany przez ministra generalnego wraz z jego definitorium.

208.

Zgodnie z normami Statutów generalnych powinny być ustanowione różne obowiązki oraz sekretariaty dla rozpatrywania szeregu zagadnień dotyczących życia i misji Zakonu, w celu wprowadzania w życie postanowień uchwalonych na kapitule lub powziętych na definitorium generalnym oraz dla niesienia pomocy prowincjom i kustodiom oraz konferencjom i federacjom.

Rozdział 5
Kapituła prowincjalna

209.

§ 1. Kapitułę prowincjalną zwyczajną zwołuje minister generalny. Kapituła ta odbywa się zgodnie z normami Statutów generalnych.

§ 2. Minister prowincjalny za zgodą swego definitorium zwoła kapitułę nadzwyczajną, ilekroć tego będą wymagać ważne sprawy prowincji, informując o tym bezzwłocznie ministra generalnego.

210.

§ 1. Przewodniczącym kapituły zwyczajnej, od pierwszej do czwartej sesji kapituły włącznie[358], jest minister generalny lub

[358] Por. *Dyrektorium kapituły prowincjalnej zwyczajnej.*

Konstytucje_06_02_2020.indd 177 06.02.2020 13:26:45

jego delegat. Na następnych sesjach kapituły zwyczajnej oraz na innych kapitułach przewodniczy minister prowincjalny.

§ 2. Prawo do udziału w kapitule prowincjalnej zwyczajnej mają: minister generalny lub jego delegat, były minister generalny w rodzimej prowincji, minister prowincjalny, były minister prowincjalny, który na ostatniej kapitule zwyczajnej złożył urząd (tylko w następnej kapitule zwyczajnej), kustosze prowincjalni, definitorzy prowincjalni, delegaci wybrani zgodnie ze Statutami generalnymi, chyba że minister generalny za zgodą swojego definitorium, zgodnie ze Statutami, poweźmie decyzję o udziale wszystkich braci profesów uroczystych.

§ 3. Prawo do udziału w kapitule prowincjalnej nadzwyczajnej mają wszyscy uczestnicy poprzedniej kapituły prowincjalnej zwyczajnej, chyba że minister generalny, za zgodą swojego definitorium, poweźmie decyzję o udziale wszystkich braci profesów uroczystych w kapitule, zgodnie ze Statutami.

211.

§ 1. Wybór ministra prowincjalnego może odbywać się według różnych sposobów ustalonych przez Statuty generalne.

§ 2. Wybór sposobu ma być ustalony przez Statuty prowincjalne.

§ 3. Statuty prowincjalne w zgodności ze Statutami generalnymi określają system wyboru oraz liczbę delegatów wybieranych czy to w prowincji, czy to w kustodii.

212.

Jeżeli dla ważnej przyczyny kapituła prowincjalna zwyczajna nie może być sprawowana, ministra prowincjalnego i jego definitorium mianuje minister generalny za zgodą swego definitorium i po wysłuchaniu, w miarę możliwości, zdania braci tej prowincji.

Konstytucje_06_02_2020.indd 178 06.02.2020 13:26:45

213.

§ 1. Minister prowincjalny i kustosz mogą być zgodnie z prawem usunięci z urzędu, jeśli z własnej winy albo przez zaniedbanie dokonali lub zaniechali czynów, przez które wyrządzili poważne szkody innym. Szkoda ta, podlegająca ocenie ministra generalnego z jego definitorium, może być fizyczna, moralna, duchowa lub majątkowa.

§ 2. Z poważnej przyczyny oraz dla dobra Kościoła i Zakonu minister generalny, za zgodą swojego definitorium, ma prawo mianować ministra prowincjalnego lub kustosza i ich definitorium, w miarę możliwości po zasięgnięciu zdania braci tej prowincji lub kustodii[359].

§ 3. W takich szczególnych przypadkach minister generalny, po wysłuchaniu zdania definitorium prowincjalnego, za zgodą definitorium generalnego może na określony czas mianować komisarza[360].

§ 4. W tych samych szczególnych przypadkach minister generalny, za zgodą swojego definitorium, może mianować stałego wizytatora, który będzie wspierał ministra prowincjalnego lub kustosza i ich definitorium w zarządzaniu prowincją lub kustodią. Uprawnienia i czas trwania obowiązku wizytatora zostaną określone w dekrecie nominacyjnym.

[359] Por. Papież Franciszek, Motu proprio *Come una madre amorevole* [*Kościół jak kochająca matka*], 4 czerwca 2016 r.

[360] Por. KPK, kan. 137, §§ 1. 3.

Konstytucje_06_02_2020.indd 179 06.02.2020 13:26:45

Rozdział 6
Minister prowincjalny i jego definitorium

214.

Kandydat na ministra prowincjalnego powinien być profesem uroczystym przynajmniej od pięciu lat, odznaczać się dojrzałością, roztropnością i doświadczeniem, mieć ducha franciszkańskiego, jak też inne przymioty wymagane przez prawo powszechne[361].

215.

Minister, darząc wszystkich uczuciem miłości i troszcząc się o nich, powinien usilnie zabiegać o to, aby bracia prowadzili życie zgodne z nakazami Reguły i Konstytucji oraz coraz bardziej wzrastali w świętości oraz budowaniu braterskiej wspólnoty i Kościoła.

216.

Minister prowincjalny ma władzę zwyczajną własną w całej prowincji, w zależnych od niej kustodiach, we wszystkich klasztorach, domach i nad wszystkimi braćmi zgodnie z prawem własnym[362].

217.

Definitorium ministra prowincjalnego tworzą wikariusz i trzej inni definitorzy, chyba że Statuty prowincjalne wymagają większej liczby.

[361] Por. KPK, kan. 129, § 1; 134, § 1; 274, § 1; KKKW, kan. 979, § 1; 984, § 3; 371, § 1.

[362] Por. KPK, kan. 134, § 1; 617; 620.

Konstytucje_06_02_2020.indd 180 06.02.2020 13:26:45

218.

Wikariusz prowincji zastępuje i zajmuje miejsce ministra prowincjalnego w razie jego nieobecności lub przeszkody. Po ustaniu władzy ministra prowincjalnego poza kapitułą wikariusz natychmiast zawiadamia ministra generalnego o wygaśnięciu urzędu i zachowując swój tytuł wikariusza, obejmuje urząd i pełni go do kapituły zwyczajnej. Jeśli urząd ministra prowincjalnego ustanie przed zakończeniem drugiego roku kadencji, minister generalny może zwołać nową kapitułę prowincjalną (zob. Konstytucje, art. 211, § 1).

219.

Dla koordynacji i wspierania działalności prowincji należy utworzyć odpowiednie komisje prowincjalne. Liczbę tych komisji, ich członków, zakres uprawnień i metodę pracy powinny ustalić Statuty prowincjalne.

Rozdział 7
Kustosz i jego definitorium

220.

§ 1. Przepisy rozdziałów 5. i 6. dotyczące prowincji i jej urzędników, z zachowaniem odpowiedniego stosunku prawnego, odnoszą się również do kustodii generalnej.

§ 2. Władza w kustodii generalnej, jako zastępcza, może dla słusznej przyczyny zostać ograniczona przez Statuty, zatwierdzone przez kapitułę generalną.

Konstytucje_06_02_2020.indd 181 06.02.2020 13:26:45

221.

§ 1. Kustodia prowincjalna, zgodnie ze Statutami prowincjalnymi, może odbywać własną kapitułę, której kompetencje ustalają Statuty.

§ 2. Kustosza prowincjalnego, jego wikariusza i przynajmniej dwóch definitorów wybiera kapituła prowincjalna lub kustodialna, zgodnie z przepisem Statutów prowincjalnych.

§ 3. Kustosz ma władzę zwyczajną zastępczą w całej kustodii, we wszystkich klasztorach i nad wszystkimi braćmi.

222.

§ 1. Do zadań kustosza należy kierowanie życiem i misją braterskiej wspólnoty oraz zgodnie z Konstytucjami, art. 127, § 2, dbanie o rozwój animacji powołaniowej.

§ 2. Za zgodą swego definitorium kustosz może przyjmować kandydatów do kustodii i dopuszczać ich do profesji oraz wystawiać dymisorie do święceń; może również mianować lub zmieniać gwardianów, zawierać pisemne umowy z biskupami diecezjalnymi (zob. Konstytucje, art. 117, § 3) i przedstawiać im braci na urząd proboszcza.

§ 3. Kapituła prowincjalna i Statuty prowincjalne mogą ograniczyć władzę kustosza, jako zastępczą, co do innych spraw, zwłaszcza nadzwyczajnych.

Konstytucje_06_02_2020.indd 182 06.02.2020 13:26:45

Rozdział 8
Konferencje i federacje

223.

§ 1. Konferencja składa się z ministrów i kustoszy, federacja natomiast z ministrów, kustoszy i delegatów. Rola i zadania tych struktur są określone w Konstytucjach, art. 31.

§ 2. W celu wspierania współpracy w kwestiach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania i biorąc pod uwagę, że konferencje i federacje nie posiadają władzy jurysdykcyjnej, ich decyzje, aby miały moc obowiązującą dla wszystkich do nich należących prowincji, kustodii, delegatur i misji, muszą wcześniej zostać zaaprobowane, a następnie ogłoszone przez ministra generalnego z jego definitorium.

§ 3. Decyzję można przedłożyć ministrowi generalnemu, jeżeli została powzięta wymaganą większością głosów określoną w Statutach konferencji lub federacji.

§ 4. Przewodniczący, wybrani zgodnie z własnymi Statutami konferencji i federacji, powinni być okresowo zwoływani przez ministra generalnego w celu omówienia spraw dotyczących życia i misji Zakonu.

224.

Każda konferencja i federacja powinna za pośrednictwem asystenta własnego obszaru utrzymywać i popierać ścisłe kontakty z ministrem generalnym i jego definitorium oraz z innymi konferencjami i federacjami. Sekretarz konferencji lub federacji będzie redagował sprawozdania oraz inne dokumenty i przesyłał je zainteresowanym prowincjom, kustodiom i delegaturom, zaś przewodniczący konferencji lub federacji będzie informował

Konstytucje_06_02_2020.indd 183 06.02.2020 13:26:45

wszystkich braci o ważniejszych problemach i sprawach wniesionych i rozstrzyganych przez konferencję lub federację.

225.

Ministrowie, kustosze i delegaci niech chętnie współpracują z właściwymi konferencjami przełożonych wyższych na różnym szczeblu, aby przez ścisłą łączność z odpowiednimi konferencjami biskupów osiągnąć lepszą koordynację podejmowanej działalności.

Rozdział 9
Gwardian i kapituła klasztorna

226.

§ 1. Braterską wspólnotą klasztorną zarządza gwardian osobiście albo wraz z kapitułą klasztorną.

§ 2. Klasztor składa się z co najmniej trzech braci.

227.

§ 1. Obowiązkiem gwardiana jest animowanie i kierowanie życiem oraz misją braterskiej wspólnoty i poszczególnych braci oraz koordynowanie ich zgodnie z Regułą, Konstytucjami i Statutami.

§ 2. Gwardian ma władzę zwyczajną nad wszystkimi braćmi należącymi do klasztoru i nad innymi, którzy w nim mieszkają.

228.

§ 1. Wszyscy bracia po profesji uroczystej *de familia* należący do klasztoru, zgodnie z Konstytucjami, art. 231, mają prawo

Konstytucje_06_02_2020.indd 184 06.02.2020 13:26:45

kapitulne i tworzą kapitułę klasztorną, której przewodniczącym jest gwardian. W domach formacji należy zachować Statuty generalne.

§ 2. Gwardian powinien zwołać kapitułę zwykle raz w miesiącu bądź ilekroć uzna to za konieczne, zaś w razie jego nieobecności, jeśli sprawy nie można odłożyć, kapitułę zwołuje wikariusz klasztoru.

229.

§ 1. Do zadań kapituły klasztornej należy wybór urzędników w klasztorze, jak też ustalanie zasad wypełniania poszczególnych obowiązków. Inne sprawy, które na kapitule klasztornej należy rozpatrywać kolegialnie, znajdują się w przepisach prawa własnego.

§ 2. Sprawy, w których gwardian powinien uzyskać zgodę kapituły klasztornej lub zasięgnąć jej rady, są ustalone w Konstytucjach, mogą je także określać Statuty. W tych przypadkach przepisy Konstytucji i Statutów o definitoriach mają zastosowanie również do kapituły klasztornej.

230.

Gwardiana klasztoru, podlegającego bezpośrednio jurysdykcji ministra generalnego, ustanawia minister generalny ze swoim definitorium; urzędników natomiast powołuje kapituła tegoż klasztoru.

231.

§ 1. Wszystkich braci profesów umieszcza się *de familia* w klasztorach, gdzie przebywają i tam korzystają z praw oraz wypełniają obowiązki zgodnie z Konstytucjami.

§ 2. Każdy brat profes uroczysty posiada głos czynny i bierny tylko w jednym klasztorze i w jednej prowincji lub kustodii,

Konstytucje_06_02_2020.indd 185 06.02.2020 13:26:45

rodzimej albo innej, z wyjątkiem sytuacji, o której mowa w art. 204.

§ 3. Bracia, którzy zgodnie z prawem na mocy listu obediencyjnego oraz umowy należą do Świętego Konwentu i Kustodii w Asyżu, zachowując prawa prowincjalne w prowincji lub kustodii swej przynależności, cieszą się także szczególnym przywilejem prawa głosu czynnego i biernego w kapitule kustodialnej, w drodze odstępstwa od normy ogólnej (Konstytucje, art. 231, § 2), chyba że inaczej zostanie to ustalone przez właściwych przełożonych wyższych (Konstytucje, art. 78; 231, § 4).

§ 4. Bracia, przebywający w klasztorze poza własną prowincją lub kustodią, mają prawa i obowiązki zgodnie z umową zawartą pomiędzy właściwymi ministrami i kustoszami, po wysłuchaniu zdania zainteresowanego brata. W liście obediencyjnym, uwzględniając treść umowy, należy wyraźnie określić prawa i obowiązki brata oraz czas jego pobytu poza prowincją lub kustodią, zgodnie z ustaleniami Statutów generalnych.

§ 5. Brata z własnej do innej prowincji lub kustodii można przenieść albo na stałe, albo na określony czas, za zgodą zainteresowanego brata oraz ministrów lub kustoszy obydwóch prowincji lub kustodii, przy uprzedniej zgodzie właściwego definitorium.

***

COSTITUZIONI
DELL'ORDINE DEI
FRATI MINORI CONVENTUALI

Il presente testo in lingua italiana è il testo originale
approvato dalla
Congregazione per gli Istituti di Vita Consacrata
e le Società di Vita Apostolica.

Niniejszy tekst w języku włoskim jest tekstem oryginalnym
zatwierdzonym przez
Kongregację ds. Instytutów Życia Konsekrowanego
i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego.

Konstytucje_06_02_2020.indd 187 06.02.2020 13:26:46

SIGLE

Le Fonti Francescane

1Cel—*Vita Prima del Beato Francesco* di Tommaso da Celano
2Cel—*Vita Seconda o Memoriale nel Desiderio dell'Anima* di Tommaso da Celano
2Lfed—*Lettera ai Fedeli (2ª redazione)* di S. Francesco d'Assisi
2Test—*Testamento* di S. Francesco d'Assisi
Am—*Ammonizioni* di S. Francesco d'Assisi
Cant—*Cantico di Frate Sole* di S. Francesco d'Assisi
FF—*Fonti Francescane*, 3ª ed. Padova: Editrici Francescane, 2011.
Fior—*I Fioretti di S. Francesco*
LAnt—*Lettera a Frate Antonio* di S. Francesco d'Assisi
LM—*Legenda Maggiore* di S. Bonaventura da Bagnoregio
LMin—*Lettera a un Ministro* di S. Francesco d'Assisi
LodAl—*Lodi al Dio Altissimo* di S. Francesco d'Assisi
Lora—*Lodi per Ogni Ora* di S. Francesco d'Assisi
LOrd—*Lettera a Tutto l'Ordine* di S. Francesco d'Assisi
Rb—*Regola Bollata* (1223)
Rnb—*Regola non-Bollata* (1221)
RsC—*Regola di S. Chiara*
SalV—*Saluto alla Beata Vergine Maria* di S. Francesco d'Assisi
Salvir—*Saluto alle Virtù* di S. Francesco d'Assisi
UffPass—*Ufficio della Passione del Signore* di S. Francesco d'Assisi
Uvol—*Ultima Volontà* di S. Francesco d'Assisi

Konstytucje_06_02_2020.indd 189 06.02.2020 13:26:46

Le Sigle Ecclesiali

CCEO—*Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium* (1990)
CDF—Congregazione per la Dottrina della Fede
CEC—Congregazione per l'Educazione Cattolica
CIC—*Codex Iuris Canonicis* (1983)
CIVCSVA—Congregazione per gli Istituti di Vita Consacrata e le Società di Vita Apostolica
CV—*Caritas in Veritate*, Lettera Enciclica del Papa Benedetto XVI
DV—*Dei Verbum*, Costituzione Dogmatica del Concilio Vaticano II
EG—*Evangelii Gaudium*, Esortazione Apostolica del Papa Francesco
EN—*Evangelii Nuntiandi*, Esortazione Apostolica del Papa S. Paolo VI
GS—*Gaudium et Spes*, Costituzione Pastorale del Concilio Vaticano II
LG—*Lumen Gentium*, Costituzione Dogmatica del Concilio Vaticano II
LS—*Laudato Sì*, Lettera Enciclica del Papa Francesco
NAe—*Nostra Aetate*, Dichiarazione del Concilio Vaticano II
NMI—*Novo Millennio Ineunte*, Lettera Apostolica del Papa S. Giovanni Paolo II
OT—*Optatam Totius*, Decreto del Concilio Vaticano II
RM—*Redemptoris Missio*, Lettera Enciclica del Papa S. Giovanni Paolo II
PC—*Perfectae Caritatis*, Decreto del Concilio Vaticano II
SC—*Sacrosanctum Concilium*, Costituzione del Concilio Vaticano II
VC—*Vita Consacrata*, Esortazione Apostolica del Papa S. Giovanni Paolo II
VD—*Verbum Domini*, Esortazione Apostolica del Papa Benedetto XVI

CAPITOLO I

LA VITA EVANGELICA DEI FRATI

Introduzione Spirituale

a) San Francesco d'Assisi, che Dio suscitò quale autentico discepolo di Gesù Cristo nella Chiesa e nella società del suo tempo, segnate da grandi e complesse sfide, confida di aver istituito la nostra fraternità sotto l'impulso di una ispirazione divina: «Il Signore dette a me, frate Francesco, di incominciare a fare penitenza così: quando ero nei peccati mi sembrava cosa troppo amara vedere i lebbrosi, e il Signore stesso mi condusse tra loro e usai con essi misericordia… E dopo che il Signore mi dette dei fratelli, nessuno mi mostrava che cosa dovessi fare; ma lo stesso Altissimo mi rivelò che dovevo vivere secondo la forma del santo Vangelo»[1].

b) Ascoltando attentamente il Vangelo e «vedendo che di giorno in giorno aumentava il numero dei suoi seguaci, il beato Francesco scrisse per sé e per i frati presenti e futuri, con semplicità e brevità, una norma di vita o Regola, composta soprattutto di espressioni del Vangelo, alla cui osservanza perfetta continuamente aspirava»[2]. In essa afferma chiaramente che «la Regola e vita dei Frati Minori

[1] 2Test 1-2.14: FF 110.116.

[2] 1Cel 32: FF 372.

Konstytucje_06_02_2020.indd 191 06.02.2020 13:26:46

è questa, cioè osservare il santo Vangelo del Signore nostro Gesù Cristo, vivendo in obbedienza, senza nulla di proprio e in castità»[3].

c) I valori evangelici indicati dal Serafico Padre quali fondamento della identità dell'Ordine sono: la fraternità, accolta come dono del Signore («E dopo che il Signore mi dette dei fratelli…»[4]), e la minorità, intesa come conformazione a Cristo umile servo («Tutti allo stesso modo siano chiamati frati minori. E l'uno lavi i piedi all'altro»[5]). Essi pertanto costituiscono gli elementi essenziali del carisma.

d) Riferendosi alla Regola, Francesco scrive: «Lo stesso Altissimo mi rivelò che dovevo vivere secondo la forma del santo Vangelo. E io la feci scrivere con poche parole e con semplicità, e il signor papa me la confermò»[6]. E ancora: «Prego tutti i frati di imparare la lettera e il significato delle cose che in questa vita sono state scritte a salvezza della nostra anima, e di richiamarle frequentemente alla memoria. E prego Dio affinché egli stesso, che è onnipotente, trino e uno, benedica tutti quelli che insegnano, imparano, hanno con sé, ritengono a memoria e mettono in pratica queste cose»[7]. Per il Serafico Padre, infatti, la Regola è «il libro della vita, speranza di salvezza, midollo del Vangelo, via della perfezione, chiave del Paradiso, patto di eterna alleanza»[8].

e) L'osservanza e l'interpretazione della Regola vanno attuate sotto la guida dello Spirito Santo e della Chiesa: «sempre sudditi e soggetti ai piedi della medesima santa Chiesa… osserviamo la povertà, l'umiltà e il santo Vangelo del Signore nostro Gesù Cristo, che abbiamo fermamente promesso»[9].

f) San Francesco ammonisce: «Dice il Signore nel Vangelo: chi non avrà rinunciato a tutto ciò che possiede non può essere mio discepolo; e: chi vorrà salvare la sua anima, la perderà. Abbandona tutto quello che possiede e perde la sua anima e il suo corpo colui che offre

[3] Rb 1,1: FF 75.
[4] 2Test 14: FF 116.
[5] Rnb 6,3: FF 23.
[6] 2Test 14-15: FF 116.
[7] Rnb 24,1-2: FF 72.
[8] 2Cel 208: FF 797.
[9] Rb 12,4: FF 109.

Konstytucje_06_02_2020.indd 192 06.02.2020 13:26:46

tutto se stesso all'obbedienza nelle mani del suo prelato. E se qualche volta il suddito vede cose migliori e più utili alla sua anima di quelle che gli ordina il prelato, di sua spontanea volontà sacrifichi a Dio le sue e cerchi invece di adempiere con l'opera quelle del prelato … Se poi il prelato dovesse comandare al suddito qualcosa contro la sua anima, pur non obbedendogli, tuttavia non lo abbandoni»[10]. E insegna ai frati: «E quando perseverano nei comandamenti del Signore, che hanno promesso attraverso il santo Vangelo e la loro forma di vita, sappiano che sono nella vera obbedienza»[11]. In un altro brano dice ancora: «I frati poi, che sono sudditi, si ricordino che per Dio hanno rinnegato la propria volontà… I ministri, poi, …usino nei loro confronti [dei frati] tanta familiarità, che quelli possano parlare con loro e fare come i padroni con i loro servi; infatti, così deve essere, che i ministri siano i servi di tutti i frati»[12].

g) Dal momento in cui il beato Francesco, davanti al vescovo di Assisi, riconsegnò ogni suo avere al padre terreno, affidandosi esclusivamente alla Provvidenza divina con queste parole: «d'ora in poi… potrò dire liberamente: Padre nostro che sei nei cieli»[13], divenne fedelissimo discepolo e fratello di Cristo povero: «Io, frate Francesco piccolino, voglio seguire la vita e la povertà dell'altissimo Signore nostro Gesù Cristo e della sua santissima Madre, e perseverare in essa sino alla fine»[14]. Sul suo esempio, i Frati Minori abbracciano con umiltà e con letizia l'altissima povertà, che li ha costituiti «eredi e re del regno dei cieli», li ha fatti «poveri di cose» e li «ha innalzati con le virtù», e non vogliono «possedere niente altro in perpetuo sotto il cielo»[15]. Inoltre, «devono essere lieti quando vivono tra persone di poco conto e disprezzate, tra poveri e deboli, infermi e lebbrosi e tra i mendicanti lungo la strada»[16].

[10] Am 3,1-3.5-7: FF 148.150.
[11] Rnb 5,17: FF 21.
[12] Rb 10,2.5-6: FF 101-102.
[13] 2Cel 12: FF 597.
[14] Uvol 1: FF 140.
[15] Rb 6,4.6: FF 90.
[16] Rnb 9,2: FF 30.

Konstytucje_06_02_2020.indd 193 06.02.2020 13:26:46

h) Spinto dal desiderio di conformarsi pienamente a Cristo, san Francesco abbraccia la castità come scelta di amore. Ed esorta i frati ad amare «con tutto il cuore, con tutta l'anima, con tutta la mente, con tutta la capacità e la fortezza, con tutta l'intelligenza, con tutte le forze, con tutto lo slancio, tutto l'affetto, tutti i sentimenti più profondi, tutti i desideri e le volontà il Signore Iddio, il quale a tutti noi ha dato e dà tutto il corpo, tutta l'anima e tutta la vita»[17]. E prega «tutti i frati, sia i ministri sia gli altri, che, allontanato ogni impedimento e messi da parte ogni preoccupazione e ogni affanno, in qualunque modo meglio possono, si impegnino a servire, amare, onorare e adorare il Signore Iddio, con cuore mondo e con mente pura, ciò che egli stesso domanda sopra tutte le cose»[18].

Titolo I

I Principi Carismatici dell'Ordine

1.

§1. L'Ordine dei Frati Minori Conventuali è la *Religio* fondata da san Francesco d'Assisi nella Chiesa col nome di "frati minori", al quale, fin quasi dagli inizi, si aggiunse la qualifica di conventuali. L'ideale del beato Padre e dei frati è vivere e testimoniare il santo Vangelo in comunione fraterna, minorità, obbedienza, senza nulla di proprio e in castità. I membri dell'Ordine si chiamano Frati Minori Conventuali.

§2. Guidati dallo Spirito Santo, i membri dell'Ordine formano una fraternità i cui tratti caratteristici sono la familiarità e la tenerezza materna[19], la misericordia[20], il rispetto, la cortesia e la gioia[21],

[17] Ivi 23,8: FF 69.
[18] Ivi 22,26: FF 60.
[19] Cfr. Ivi 6,7-8: FF 91-92.
[20] Cfr. Ivi 7,3: FF 95; LMin 8-10: FF 235.
[21] Cfr. Rnb 7,14-16: FF 26-27.

Konstytucje_06_02_2020.indd 194 06.02.2020 13:26:46

il servizio ai fratelli malati[22], l'accoglienza di tutti gli uomini[23] e l'evangelica semplicità nella missione[24].

§3. Tutti i frati condividono la stessa vocazione francescana conventuale e assumono i diritti e i doveri propri della professione religiosa, ad eccezione di quelli che provengono dall'ordine sacro, in quanto il nostro Ordine è inserito dalla Chiesa tra gli istituti clericali.

§4. San Francesco volle che i suoi frati si chiamassero Frati Minori[25]. La minorità è una caratteristica della sequela di Cristo povero ed umile[26], che stimola i frati a rifiutare il potere[27], a essere sottomessi a tutti[28], a servirsi reciprocamente[29], a essere solidali con gli esclusi ed emarginati della società[30], a promuovere e costruire la pace ovunque si trovino[31], in una continua espropriazione di sé.

§5. Quasi fin dagli inizi della sua esistenza l'Ordine ha sentito come suo elemento costitutivo la conventualità per indicare un modo particolare di vivere la fraternità. La dimensione della conventualità si esprime nella partecipazione attiva e corresponsabile di tutti i frati alla vita fraterna, specialmente nella preghiera liturgica comunitaria, nel Capitolo conventuale e alla mensa comune. Mossi dallo Spirito Santo, i frati agiscono nello spirito della conventualità nei campi dell'evangelizzazione, della teologia, della cultura e del servizio all'umanità. Così pure prestano attenzione ai cambiamenti storici, sociali e culturali, anche con nuove forme di presenza e testimonianza.

§6. L'Ordine è nato e si è sviluppato sotto la particolare protezione della Beata Vergine Maria, e la difesa della verità dell'Immacolata Concezione è riconosciuta come il "filo aureo" della storia del nostro

[22] Cfr. Rb 6,9: FF 92.
[23] Cfr. Rnb 7,14: FF 26.
[24] Cfr. Ivi 16,1-7: FF 42-43.
[25] Cfr. ivi 6,3: FF 23.
[26] Cfr. Fil. 2, 3-11.
[27] Cfr. Rnb 5,12: FF 19.
[28] Cfr. ivi 7,1-2: FF 24.
[29] Cfr. ivi 10,1: FF 34; Rb 6,9: FF 92.
[30] Cfr. Rnb 9,2: FF 30.
[31] Cfr. Rb 3,10-11: FF 85.

Konstytucje_06_02_2020.indd 195 06.02.2020 13:26:46

Ordine. Per tanto ogni opera della fraternità sia vissuta al servizio della Chiesa di Dio, così che si estenda il Regno di Cristo in tutta la terra, soprattutto sotto la guida dell'Immacolata.

§7. In continuità con il carisma originario e la tradizione dell'Ordine, la devozione alla «gloriosa e beatissima madre Maria, Vergine fatta Chiesa»[32] si è sviluppata attraverso il pensiero e la santità dei frati come Antonio, Bonaventura, Duns Scoto, Giuseppe da Copertino e Francesco Antonio Fasani, e nell'affidamento incondizionato all'Immacolata di san Massimiliano M. Kolbe ha trovato una forma concreta di apertura alle nuove sfide missionarie, in ascolto dello Spirito Santo e dei segni dei tempi. Il Serafico Padre, tutti i fratelli santi e il martire della carità, «patrono dei nostri difficili tempi»[33] lasciano in eredità a tutti i frati una vocazione esigente, perché portino nella concretezza del proprio tempo l'audacia nella missione, il dono totale di sé e la bellezza della santità.

2.

È compito di tutti i frati unire in se stessi vita contemplativa e vita attiva, di modo che tutta la loro esistenza sia pervasa dallo spirito apostolico e tutta l'azione apostolica sia compenetrata di contemplazione[34]. Perciò i frati ricerchino la presenza dell'«altissimo, onnipotente, bon Signore»[35] nella preghiera, nella missione, nelle relazioni umane, nelle differenti culture e nella creazione.

3.

L'Ordine intero e i singoli frati sono immediatamente soggetti al Papa, in vista del bene comune e come espressione della loro comunione con tutto il popolo di Dio.

[32] Cf. Rnb, XXIII, 6: FF 67; SalV 1: FF 259.
[33] San Giovanni Paolo II, Angelus del 14 Agosto 1994.
[34] Cfr. VC 9; CIC, can. 675.
[35] Cant 1: FF 263.

Konstytucje_06_02_2020.indd 196 06.02.2020 13:26:46

4.

§1. Con la professione religiosa i frati si impegnano pubblicamente[36] a vivere il Vangelo in fraternità e minorità, seguendo Cristo in obbedienza, senza nulla di proprio e in castità, secondo la Regola dei Frati Minori interpretata dalle Costituzioni.

§2. I frati emettono i voti pubblici, temporanei o perpetui. Nella tradizione dell'Ordine e nelle presenti Costituzioni sono detti semplici o solenni[37].

§3. Con la professione solenne dei voti i frati vengono definitivamente incorporati all'Ordine.

Titolo II
La Professione della Regola

5.

§1. La Regola di san Francesco, confermata da papa Onorio III e interpretata da altri Sommi Pontefici, è la forma di vita evangelica professata dai Frati Minori Conventuali, e obbliga in coscienza a norma delle Costituzioni.

§2. La Regola è il fondamento della vita e della legislazione di tutto l'Ordine.

§3. Per conoscere e fare proprio lo spirito della Regola, i frati studino e approfondiscano, oltre alla Regola, gli altri scritti di san Francesco, le fonti francescane, le Costituzioni, i documenti dell'Ordine e quelli della Sede Apostolica riguardanti la Regola.

6.

§1. È diritto della Sede Apostolica interpretare la Regola in modo autentico, di propria iniziativa o su richiesta del Capitolo generale.

---

[36] Cfr. CIC, can. 607, §2 e CCEO, cann. 410; 504, §1.

[37] Cfr. CIC, cann. 607, §2; 654; 655; 657; 1192, §§1-2 e CCEO, cann. 410; 504, §1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 197 06.02.2020 13:26:46

§2. È diritto del Capitolo generale, con il consenso dei due terzi dei vocali, proporre all'approvazione della Sede Apostolica sia l'abrogazione delle norme vigenti delle Costituzioni sia l'approvazione di nuove, come adattamento della Regola alle nuove esigenze dei tempi.

§3. L'interpretazione dichiarativa delle Costituzioni è di competenza del Capitolo generale; fuori del Capitolo, in caso molto urgente, il Ministro generale con il suo Definitorio, consultati possibilmente i Ministri e Custodi, può darne l'interpretazione valida fino al Capitolo successivo. Tuttavia è prerogativa della Santa Sede darne l'interpretazione autentica.

§4. Lo stesso Capitolo generale può emanare leggi e decreti relativi alla fedele osservanza della Regola e delle Costituzioni.

7.

§1. Per la pratica esecuzione delle leggi generali, il Capitolo generale emani speciali Statuti per tutto l'Ordine, mentre per le singole Province disponga altrettanto il Capitolo provinciale.

§2. Le Custodie possono avere propri Statuti, approvati dall'autorità competente.

§3. In caso di necessità, è facoltà dei Ministri e Custodi con i propri Definitori interpretare o mutare i rispettivi Statuti, con validità fino al Capitolo successivo.

§4. Gli Statuti provinciali, prima della promulgazione, siano comunicati tempestivamente al Ministro generale perché, con il suo Definitorio, ne constati e dichiari la conformità al diritto proprio dell'Ordine.

§5. Le Costituzioni e gli Statuti obbligano in coscienza, secondo l'importanza dell'oggetto, in quelle cose che riguardano i voti e le leggi divine o ecclesiastiche. Per questo è dovere di tutti i frati conoscere profondamente le Costituzioni.

§6. I frati si impegnino a osservare la Regola, le Costituzioni e gli Statuti soprattutto per conformarsi all'ideale evangelico, secondo lo spirito dell'Ordine, come esige l'obbligo assunto con la professione religiosa.

§7. La Regola e le Costituzioni si leggano in comune, nel tempo e modo stabiliti dagli Statuti provinciali.

Konstytucje_06_02_2020.indd 198 06.02.2020 13:26:46

8.

Dalle norme disciplinari delle Costituzioni e degli Statuti, per cause ragionevoli e a tempo determinato, possono dispensare:

a) il Ministro generale per i singoli frati e Conventi, come pure, con il consenso del suo Definitorio, per le singole Province;

b) il Ministro provinciale per i suoi frati e gli altri che dimorano nella Provincia e nelle Custodie e, con il consenso del suo Definitorio, anche per i singoli Conventi;

c) il Custode per i suoi frati e gli altri che dimorano nella Custodia e, con il consenso del suo Definitorio, anche per i singoli Conventi;

d) il Guardiano per i suoi frati e per gli altri che dimorano nel Convento.

Titolo III

La Professione dei Voti

9.

§1. Facendo voto di vivere in obbedienza, senza nulla di proprio e in castità, i frati riconoscono solennemente e pubblicamente di aver ricevuto da Dio Padre la grazia di seguire Cristo nel suo stile di vita casta, povera e obbediente. A Lui si dedicano totalmente, portando a compimento in modo particolare la consacrazione battesimale[38].

§2. Con la professione dei voti i frati si uniscono in modo particolare alla Chiesa e alla missione salvifica di Cristo.

§3. Inoltre, testimoniano profeticamente la possibilità di una nuova umanità in Cristo, dove tutti si riconoscono fratelli e sorelle e vivono una vera solidarietà, e dove vengono promossi l'integrità del creato, la pace, la giustizia e il bene comune della società. In tal modo annunciano il mondo che verrà.

[38] Cfr. PC 5; VC 30.

Konstytucje_06_02_2020.indd 199 06.02.2020 13:26:47

§4. Ogni frate perciò, chiamato alla professione dei consigli evangelici, perseveri nella sua vocazione e la rafforzi con fedele cooperazione e prudente vigilanza.

§5. I tre voti obbligano *sub gravi* nel loro genere.

10.

Con il voto di obbedienza i frati offrono a Dio, come olocausto di se stessi, la piena dedizione della propria volontà per unirsi direttamente alla volontà divina, sull'esempio di Gesù Cristo che venne in terra per fare la volontà del Padre; e in spirito di fede si sottomettono ai Superiori nella Chiesa. Questa obbedienza, lungi dal diminuire la dignità della persona umana, la fa pervenire a una ulteriore maturità, avendo accresciuto la libertà dei figli di Dio.

11.

I frati, come parte viva del popolo di Dio e da uomini cattolici e apostolici, conformandosi alla specifica promessa e all'esempio del serafico Padre, si dimostrino minori soprattutto nell'obbedienza e nella fedeltà alla Chiesa.

12.

§1. I frati, secondo l'esempio e la volontà di san Francesco, sono tenuti a prestare obbedienza al Sommo Pontefice[39], anche in forza del voto.

§2. Prestino obbedienza al Ministro generale, successore di san Francesco[40], e ai Ministri, Custodi e Guardiani quando comandano secondo la Regola e le Costituzioni[41].

§3. I frati obbediscano in tutto quello che non è contrario al Vangelo, alla Regola, alle Costituzioni e alla propria coscienza[42].

§4. Sono soggetti agli Ordinari del luogo, per quanto riguarda la loro autorità pastorale, a norma del diritto[43].

---

[39] Cfr. Rb 1,2: FF 76; CIC, can. 590 §2.
[40] Cfr. Ivi 1,3: FF 76.
[41] Cfr. CIC, can. 601.
[42] Cfr. CIVCSVA, *Il servizio dell'autorità e l'obbedienza, 27.*
[43] Cfr. CIC, can. 678; VC. 49.

Konstytucje_06_02_2020.indd 200 06.02.2020 13:26:47

§5. In spirito di carità e di minorità i frati si servano e si obbediscano vicendevolmente[44].

13.

§1. Nell'adempimento del proprio ufficio i Ministri, Custodi e Guardiani siano docili alla volontà di Dio in spirito di carità e di servizio, ascoltino volentieri i loro frati, favoriscano la loro crescita umana e spirituale, e promuovano la loro collaborazione per il bene della fraternità e della Chiesa.

§2. I Ministri, Custodi e Guardiani hanno, in vista del bene comune, l'autorità di decidere e comandare ai frati ciò che è da farsi. Tuttavia curino di guidare i frati a obbedire in maniera attiva e responsabile e a valorizzare i propri talenti, rimanendo attenti e fedeli alla chiamata dello Spirito Santo.

§3. L'obbedienza vissuta nella fraternità crea un legame molto stretto tra i frati e consente loro di realizzare insieme la missione apostolica della fraternità e di coordinare le attività di ciascuno.

14.

§1. Con il voto di povertà evangelica i frati confessano che Dio, sommo bene, è l'unica vera ricchezza dell'uomo[45], e si impegnano a seguire l'esempio del Figlio di Dio che per noi si è fatto povero in questo mondo[46].

§2. Fiduciosi nella provvidenza divina i frati, poiché si sono impegnati a vivere "senza nulla di proprio", rinuncino totalmente alla proprietà individuale dei beni.

§3. Compiano insieme il discernimento circa la gestione dei beni temporali, tenendo conto delle necessità della fraternità e dei poveri. Inoltre, sappiano mettere a disposizione degli altri i beni spirituali, culturali e materiali.

§4. I frati si astengano da ogni atto di proprietà, dipendendo nell'uso dei beni dai Ministri, Custodi e Guardiani, e curino di essere

[44] Cfr. Rnb 5,14: FF 20.
[45] Cfr. VC 21.
[46] Cfr. Rb 6,3: FF 90; CIC, can. 600.

Konstytucje_06_02_2020.indd 201 06.02.2020 13:26:47

e mostrarsi veramente poveri nelle cose e nello spirito, assumendo uno stile di vita semplice e sobrio[47].

§5. I frati cedano alla Provincia o Custodia anche il diritto e il ricavato di qualsiasi proprietà intellettuale.

§6. I frati amino e vivano l'altissima povertà come conviene ai seguaci di Francesco umile e povero: sappiano espropriarsi di tutto e rifiutino la mentalità del consumo che induce all'accumulazione e allo spreco, ruba ai poveri e danneggia "sora nostra matre Terra"[48].

§7. I Ministri, Custodi e Guardiani con il loro esempio stimolino i frati a vivere da poveri ed evitino che, con indiscriminati permessi, si manchi all'osservanza della povertà.

15.

§1. Nello spirito del "senza nulla di proprio", prima della professione temporanea, il candidato ceda l'amministrazione dei beni a chi vuole, e disponga liberamente circa il loro uso e usufrutto[49].

§2. Prima della professione solenne, lo stesso candidato, sotto condizione della professione, faccia rinuncia alla proprietà dei beni attraverso un documento secondo quanto viene precisato negli Statuti provinciali o custodiali. Questo documento possibilmente sia valido anche in foro civile. Dovendo, per giusta causa, cambiare queste disposizioni e porre qualunque altro atto circa i beni temporali, si richiede la licenza scritta del Ministro o Custode[50] *pro tempore*.

16.

§1. I frati ricordino che sono poveri e pellegrini in questo mondo[51] e che tutti i beni da essi guadagnati o ad essi pervenuti non sono di loro proprietà, ma della fraternità, la quale li gestisce per la vita sobria e semplice dei frati, per l'apostolato dell'Ordine e per le opere di carità.

---

[47] Cfr. CIC, can. 668 §3; CCEO, can. 529 §3.
[48] Cant 20: FF 263.
[49] Cfr. CIC, can. 668 §1 e CCEO, can. 525 §2.
[50] Cfr. CIC, can. 668 §2 e CCEO, cann. 525, §2; 529, §4.
[51] Cfr. Rb 6,2: FF 90.

Konstytucje_06_02_2020.indd 202 06.02.2020 13:26:47

§2. Tutti i beni che i frati ricevono, o come stipendio di un lavoro, o sotto qualunque altro titolo o donazione, sia pure fatta personalmente al religioso, diventano proprietà del Convento o, secondo gli Statuti provinciali o custodiali, di un'altra persona giuridica dell'Ordine[52].

§3. Secondo le dichiarazioni della Chiesa, l'Ordine, le Province, le Custodie e i Conventi possono possedere beni temporali, mai però i singoli frati. Tuttavia non posseggano e mantengano beni senza un'evidente necessità per la vita dei frati o senza una proporzionata utilità per le opere dell'Ordine. In ogni caso provvedano che si eviti qualsiasi forma di avarizia, di lusso o di accumulazione indebita[53].

17.

§1. Secondo la volontà di san Francesco, il quale scrive che tutti i frati debbono lavorare[54] e possono usare gli strumenti necessari per lo svolgimento del loro lavoro[55], i frati si sentano legati alla comune legge del lavoro, per procurare il necessario alla fraternità. In caso di necessità, laddove i frati danno una testimonianza di vita evangelica povera, ricorrano umilmente alla "mensa del Signore" ossia chiedano e accettino elemosine o sussidi sociali, ponendo sempre la loro fiducia nella Provvidenza divina. Siano sempre solidali con i poveri.

§2. È consentito che i frati ricevano retribuzioni e pensioni provenienti dal lavoro e che si iscrivano alle associazioni di previdenza sociale secondo gli Statuti provinciali o custodiali, fermo restando che tali entrate vanno alla fraternità.

§3. I Ministri e Custodi con i loro Definitori provvedano alla pensione e all'assistenza sanitaria ordinaria e straordinaria dei frati, secondo le leggi e le norme dei differenti paesi.

---

[52] Cfr. CIC, can. 668 §4.
[53] Cfr. CIC, can. 634.
[54] Cfr. 2Test 20: FF 119.
[55] Cfr. Rnb 7,9: FF 25.

Konstytucje_06_02_2020.indd 203 06.02.2020 13:26:47

18.

§1. Sia i singoli frati che le fraternità osservino fedelmente la povertà, così da esserne una chiara testimonianza profetica. In tutte le cose evitino quanto sa di lusso e di ricercatezza.

§2. La vita di povertà dei frati e delle fraternità rispecchi il tenore di vita della gente povera del proprio ambiente. Perciò i frati amino vivere tra i poveri, si sentano solidali con le loro sofferenze e angustie, lavorino come loro e con loro e si impegnino attivamente per la loro promozione umana. Portino loro il lieto messaggio del Vangelo e si lascino evangelizzare da loro.

§3. I frati sappiano accettare volentieri la povertà della vita comune e i disagi che da essa derivano.

19.

La fraternità provveda che i beni destinati alle attività di apostolato siano realmente utilizzati per quello scopo e per l'espansione delle opere apostoliche dell'Ordine. Nella gestione di questi beni i frati siano unicamente attenti al bene delle persone e rispettino le intenzioni degli offerenti[56].

20.

§1. Le Province, le Custodie e i Conventi, poiché sono parte dell'unica fraternità dell'Ordine, siano solidali tra di loro condividendo le risorse materiali e umane, in modo che quelle parti dell'Ordine che godono di maggiori beni vengano in aiuto a quelle che si trovano in necessità. In particolare promuovano la mobilità dei frati in favore delle Province e Custodie che si trovano in difficoltà e in favore dei bisogni dell'Ordine, specialmente nel campo della formazione e di nuove presenze dell'Ordine nel mondo.

§2. Gli Statuti generali indichino le forme concrete con cui il governo dell'Ordine deve esigere e amministrare la solidarietà economica tra le diverse Province e Custodie. Essendo l'Ordine un'unica famiglia,

[56] Cfr. CIC, can. 1267, §3 e CCEO, can. 1016, §1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 204 06.02.2020 13:26:47

la solidarietà esprima la ferma e costante determinazione ad impegnarsi per il bene comune di tutta la fraternità.

§3. Gli Statuti provinciali o custodiali indichino le modalità di solidarietà economica tra i Conventi della stessa Provincia o Custodia, e tra i Conventi e la Provincia o Custodia. Le forme concrete di tale solidarietà siano determinate e verificate dai rispettivi Capitoli o, in caso di urgenza, dai Ministri e Custodi con i loro Definitori.

21.

Dai propri beni si traggano contributi per le necessità della Chiesa, per il sostentamento dei poveri e per le opere di promozione della giustizia, della pace e dell'integrità del creato.

22.

Salvaguardando lo spirito della povertà e della sobrietà, sotto l'autorità dei Ministri, Custodi e Guardiani, i frati possono fare un moderato e responsabile uso del denaro nelle sue diverse modalità, secondo le norme degli Statuti provinciali o custodiali.

23.

Avendo il Serafico Padre costituito la sua fraternità nella Chiesa soprattutto come testimonianza di povertà evangelica, si adoperino i frati a fare discernimento e ad adottare nuove forme di povertà adatte ai tempi e ai luoghi. Spetta successivamente ai Capitoli prendere una decisione circa queste nuove forme.

24.

§1. Col voto di castità perfetta, vissuto con cuore e animo puro[57], i frati assumono lo stile di vita di Gesù che si è dedicato totalmente al Regno di Dio e all'amore dei fratelli. Scelgono lo stato di continenza perfetta nel celibato come espressione di amore verso Dio e verso gli uomini, come segno dei beni escatologici e fonte particolare di fecondità spirituale[58], che ha la sua sorgente nell'amore trinitario.

[57] Cfr. Am 16,2: FF 165.
[58] Cfr. CIC, can. 599; VC. 21.

Konstytucje_06_02_2020.indd 205 06.02.2020 13:26:47

§2. Abbracciando liberamente la vita di castità, i frati si astengono da tutto ciò che è contrario alla castità.

25.

§1. Per vivere in castità l'amore a Dio e ai fratelli, i frati, sostenuti dalla grazia divina, crescano nella trasparenza interiore, nella capacità di relazione con gli altri, nell'equilibrio psicologico, nella maturità affettiva, nel dominio di sé e nel generoso e creativo impegno apostolico.

§2. Curino la partecipazione frequente ai sacramenti, la preghiera profonda, l'unione intima con Cristo, il rapporto intenso con la Vergine Maria, le relazioni fraterne gioiose e la generosa dedizione a chi è nel bisogno.

§3. Fiduciosi nella parola e nell'aiuto del Signore, i frati curino la vita spirituale e pratichino l'ascesi, vigilando sul proprio cuore. Evitino le occasioni rischiose, utilizzino con responsabilità i mezzi di comunicazione sociale e sappiano coltivare amicizie mature e autentiche.

26.

§1. Nelle relazioni con le persone i frati mantengano un contegno di grande rispetto. Inoltre si adoperino a creare ambienti sani e sicuri.

§2. In caso di abusi, specie nei confronti dei minori di età o degli adulti vulnerabili, i Ministri, i Custodi e i frati osservino le direttive del diritto ecclesiale[59].

Titolo IV

La Struttura dell'Ordine

27.

L'Ordine dei Frati Minori Conventuali è un'unica fraternità diffusa nel mondo. Ovunque si trovino i frati costituiscano una famiglia sullo stile

[59] Cfr. CDF, *Normae de delictis reservatis seu Normae de delictis contra fidem necnon de gravioribus delictis* (21 maggio 2010), art. 6 e 16.

Konstytucje_06_02_2020.indd 206 06.02.2020 13:26:47

evangelico[60]. I Ministri, i Custodi e tutti i frati promuovano, mantengano e ravvivino sempre l'unità e la comunione.

28.

§1. Per un'efficace animazione e organizzazione della vita e delle attività dei frati, l'Ordine si articola in Province e Custodie, alle quali vengono affiliati i frati.

§2. Le Province e le Custodie, formate da Conventi, insistono su un territorio che è determinato e definito nei rispettivi Statuti.

29.

§1. Perché possa esserci una stabile presenza dei frati di una Provincia o Custodia nel territorio di un'altra, si richiede il consenso di entrambi i Capitoli provinciali o custodiali, il consenso del Ministro generale con il suo Definitorio e il consenso scritto del Vescovo diocesano[61], e ciò allo scopo di favorire una reale integrazione fraterna, sociale, ecclesiale e culturale.

§2. Inoltre si stipuli una convenzione tra i rispettivi Ministri o Custodi con il consenso dei propri Definitori, nella quale siano precisate le modalità della cooperazione e della solidarietà.

30.

§1. Le Province e le Custodie sono formate da Conventi, ossia da fraternità locali, nelle quali i frati vengono collocati di famiglia. Il Convento è il luogo dove si ravviva e si condivide fraternamente e quotidianamente la vita e la missione.

§2. Le Province per motivi particolari possono erigere delle Delegazioni a norma degli Statuti generali e provinciali.

31.

§1. Le Province, Custodie e Delegazioni sono raggruppate in Conferenze o Federazioni secondo criteri geografici, culturali o linguistici.

[60] Cfr. Mc 3,33-35; Rnb, VI.

[61] Cfr. CIC, can. 609, §1 e CCEO, can. 509, §1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 207 06.02.2020 13:26:47

§2. Al fine di approfondire le relazioni e la conoscenza tra i frati, nel rispetto della diversità dei doni e dei carismi dei frati, le Conferenze e Federazioni favoriscano la collaborazione nella formazione iniziale e permanente, la cooperazione solidale nell'economia, il coordinamento dell'apostolato e del lavoro, e la disponibilità dei frati ad andare in altre Province o Custodie.

§3. Le singole Conferenze e Federazioni redigano propri statuti nei quali siano indicati i componenti (Province, Custodie, Delegazioni e Missioni), le loro competenze, i membri con voce attiva e i tempi di riunione. Essi dovranno essere approvati dal Ministro generale con il suo Definitorio.

§4. Le Conferenze e Federazioni redigano statuti speciali per le opere stabili intraprese insieme. Essi dovranno essere approvati dal Ministro generale con il suo Definitorio.

32.

Il Sacro Convento di Assisi sovrasta tutti gli altri Conventi per la sua altissima dignità, essendo affidato alla sua custodia l'insigne santuario nel quale riposa lo stesso Serafico Padre, e per essere stato dichiarato capo e madre di tutto l'Ordine ed eretto in Basilica patriarcale e Cappella papale. Tutti i frati lo ritengano come centro della spiritualità dell'Ordine, delle Province e dei Conventi, e ad esso si sentano spiritualmente legati. È doveroso che nello stesso Sacro Convento vengano collocati dei frati scelti da tutte le Province, i quali testimonino e confermino la fedeltà di tutti gli altri frati della Provincia verso il carisma e la perfezione francescana, e siano capaci di promuovere la vitalità del Convento medesimo. Il Sacro Convento è retto giuridicamente da uno Statuto particolare.

33.

§1. L'erezione, la divisione, l'unione, la fusione e la soppressione di una Provincia o di una Custodia generale competono al Capitolo generale. Fuori del Capitolo generale, spetta al Ministro generale con il suo Definitorio prendere tutti questi provvedimenti. In ogni caso si ascoltino prima le parti interessate.

Konstytucje_06_02_2020.indd 208 06.02.2020 13:26:47

§2. Per l'erezione di una Provincia o di una Custodia generale è necessario un numero di Conventi e di frati professi solenni tale da consentire alla nuova Provincia o Custodia una vita autonoma. Gli Statuti generali stabiliscano pure i criteri per garantire la qualità della vita evangelica e fraterna della nuova Provincia o Custodia generale.

§3. Sulla base di tali criteri si compia il discernimento per l'eventuale soppressione, fusione, o unione di una Provincia o Custodia generale con un'altra Provincia o Custodia, in modo da assicurare ai frati una vita veramente fraterna.

§4. Avendo verificato la presenza di un congruo numero di Conventi e di frati professi solenni e la qualità della vita evangelica e fraterna secondo i criteri stabiliti dagli Statuti generali, previo il consenso del Ministro generale con il suo Definitorio, spetta al Capitolo provinciale, col voto affermativo dei due terzi dei vocali, l'erezione di una Custodia provinciale.

§5. La soppressione di una Custodia provinciale compete al Capitolo provinciale, dopo che sono stati ascoltati i frati della Custodia; si proceda a norma del diritto canonico e secondo gli Statuti generali.

34.

§1. L'erezione e la soppressione di un Convento posto sotto la giurisdizione diretta del Ministro generale viene decretata dal Capitolo generale, a norma del diritto universale[62].

§2. L'erezione di un Convento compete al Capitolo provinciale; ma in caso urgente al Ministro provinciale con il consenso del suo Definitorio. Sempre però è necessario il consenso del Ministro generale con consenso del suo Definitorio, a norma del diritto universale[63].

§3. Il Ministro provinciale, con il consenso del suo Definitorio e interpellato il Capitolo conventuale del Convento interessato, può erigere o sopprimere una casa filiale sotto la dipendenza di quello stesso Convento, salvo il diritto universale[64].

[62] Cfr. CIC, cann. 609, §1; 610; 1215, §3 e CCEO, cann. 509; 510; 870.
[63] Cfr. CIC, cann. 609, §1; 610; 611, 1215, §3 e CCEO, cann. 509; 870.
[64] Cfr. CIC, cann. 609; 616, §1 e CCEO, cann. 509; 510.

Konstytucje_06_02_2020.indd 209 06.02.2020 13:26:47

§4. La soppressione di un Convento è riservata al Ministro generale con il consenso del suo Definitorio, dopo aver ascoltato gli interessati e consultato il Vescovo diocesano[65].

[65] Cfr. CIC, can. 616, §1 e CCEO, can. 510.

Konstytucje_06_02_2020.indd 210 06.02.2020 13:26:47

CAPITOLO II

LA VITA DI UNIONE CON DIO

Introduzione Spirituale

a) San Francesco d'Assisi con il suo esempio e la sua parola indica ai frati che la vita di unione con Dio è il fondamento della fraternità minoritica e della loro missione.

b) Amando Dio sommo bene nello spirito del Serafico Padre, i frati sono sollecitati a dirigere il loro cuore al Padre che li ha creati e li ha formati «a immagine del suo diletto Figlio secondo il corpo e a similitudine di lui secondo lo spirito»[66], e a pregare con riconoscenza: «Padre santo e giusto, Signore Re del cielo e della terra, per te stesso ti rendiamo grazie, perché per la tua santa volontà e per il tuo Figlio unigenito con lo Spirito Santo hai creato tutte le cose spirituali e corporali, e noi… hai posto in paradiso… E ti rendiamo grazie, perché come tu ci hai creato per mezzo del tuo Figlio, così per il verace e santo tuo amore, con il quale ci hai amato, hai fatto nascere lo stesso vero Dio e vero uomo dalla gloriosa sempre vergine beatissima santa Maria, e per la croce, il sangue e la morte di lui ci hai voluti redimere dalla schiavitù»[67].

[66] Amm 5,1: FF 153.
[67] Rnb 23,1-3: FF 63-64.

Konstytucje_06_02_2020.indd 211 06.02.2020 13:26:47

c) La preghiera secondo il beato Francesco ha la priorità su tutte le altre cose ed esige un impegno costante: «Nella santa carità, che è Dio, prego tutti i frati, sia i ministri sia gli altri, che, allontanato ogni impedimento e messi da parte ogni preoccupazione e ogni affanno, in qualunque modo meglio possono, si impegnino a servire, amare, onorare e adorare il Signore Iddio, con cuore mondo e con mente pura, ciò che egli domanda sopra tutte le cose. E sempre costruiamo in noi un'abitazione e una dimora permanente a lui, che è il Signore Dio onnipotente, Padre e Figlio e Spirito Santo»[68].

d) Al centro della contemplazione orante di Francesco c'è la persona di Gesù Cristo. L'incarnazione del Figlio di Dio lo lascia pieno di stupore: il Verbo del Padre «così degno, così santo e glorioso» riceve dalla vergine Maria «la vera carne della nostra umanità e fragilità. Lui così ricco sopra ogni altra cosa, volle scegliere in questo mondo, insieme alla beatissima Vergine, sua madre, la povertà»[69].

e) La meditazione sulla passione e morte di Gesù provoca nel beato Francesco lacrime e gemiti, lo rende partecipe anche fisicamente delle sofferenze di Cristo crocifisso e fa sgorgare dal suo cuore preghiere di adorazione e di lode: «Ti adoriamo, Signore Gesù Cristo, anche in tutte le tue chiese che sono nel mondo intero e ti benediciamo, perché con la tua santa croce hai redento il mondo»[70].

f) Il padre Francesco rimane fortemente colpito anche dall'umiltà del mistero eucaristico, che gli fa esclamare: «O ammirabile altezza e stupenda degnazione! O umiltà sublime! O sublimità umile, che il Signore dell'universo, Dio e Figlio di Dio, si umili a tal punto da nascondersi, per la nostra salvezza, sotto poca apparenza di pane! Guardate fratelli, l'umiltà di Dio, e aprite davanti a lui i vostri cuori; umiliatevi anche voi, perché siate da lui esaltati»[71]. Perciò dice ai suoi frati: «Scongiuro tutti voi, fratelli… che prestiate tutta la riverenza e tutto l'onore che vi sarà possibile al santissimo corpo e sangue del Signore nostro Gesù Cristo, nel quale le cose che sono nei cieli

[68] Rnb 22,26-27: FF 60-61.
[69] 2Lfed 4-5: FF 181-182.
[70] 2Test 5: FF 111; UffPass: FF 280-294.
[71] LOrd 27-28: FF 221; Am 1,16-19: FF 144.

Konstytucje_06_02_2020.indd 212 06.02.2020 13:26:48

e quelle che sono sulla terra, sono state pacificate e riconciliate a Dio onnipotente»[72].

g) Nell'esperienza spirituale di Francesco un ruolo importante e vitale ha la persona dello Spirito Santo: «Onnipotente, eterno, giusto e misericordioso Iddio, concedi a noi miseri di fare, per tuo amore, ciò che sappiamo che tu vuoi, e di volere sempre ciò che a te piace, affinché, interiormente purificati, interiormente illuminati e accesi dal fuoco dello Spirito Santo, possiamo seguire le orme del tuo Figlio diletto, il Signore nostro Gesù Cristo»[73].

h) Il Serafico Padre ha una grande venerazione per la Sacra Scrittura che contiene «le fragranti parole» del suo Signore «che è il Verbo del Padre, e le parole dello Spirito Santo, che sono spirito e vita»[74]. E prega e scongiura «che queste e le altre parole del Signore nostro Gesù Cristo con umiltà e amore siano accolte e messe in pratica»[75].

i) San Francesco celebra l'ufficio divino con grande ardore d'animo, in comunione con la Chiesa, e invita i frati a farlo «con devozione davanti a Dio, non preoccupandosi della melodia della voce, ma della consonanza della mente, così che la voce concordi con la mente, la mente poi concordi con Dio, affinché possiamo piacere a Dio mediante la purezza del cuore»[76].

j) Il beato Francesco sempre contempla ed onora la Madre di Dio, Maria, «figlia e ancella dell'altissimo sommo Re, il Padre celeste, madre del santissimo Signore nostro Gesù Cristo, sposa dello Spirito Santo»[77] e la saluta così: «Ave Signora, santa regina, santa genitrice di Dio, Maria, che sei vergine fatta chiesa ed eletta dal santissimo Padre celeste, che ti ha consacrata con il santissimo suo Figlio diletto e con lo Spirito Santo Paracleto; tu in cui fu ed è ogni pienezza di grazia e ogni bene»[78].

---

[72] LOrd 12: FF 217.
[73] Ivi 50-51: FF 233.
[74] 2Lfed 2-3: FF 180.
[75] Cfr. ivi 87: FF 206.
[76] LOrd 41-42: FF 227.
[77] Antifona UffPass 2: FF 281.
[78] SalV 1-3: FF 259.

Konstytucje_06_02_2020.indd 213 06.02.2020 13:26:48

k) Illuminato dalla luce dello Spirito Santo, il Serafico Padre comincia «a fare penitenza» e, condotto dal Signore stesso, si reca tra i lebbrosi e usa loro misericordia, e poco dopo esce «dal secolo»[79]. Compie così un radicale cambiamento di vita ponendosi alla sequela di Cristo crocifisso, il «buon pastore, che per salvare le sue pecore sostenne la passione della croce»[80]. Vuole che anche i suoi frati siano uomini di penitenza e conversione: «Facciamo, inoltre, frutti degni di penitenza. E amiamo i prossimi come noi stessi. E se qualcuno non vuole amarli come se stesso, almeno non arrechi loro del male, ma faccia del bene»[81]; «noi tutti frati minori, servi inutili, umilmente preghiamo e supplichiamo perché tutti perseveriamo nella vera fede e nella penitenza, poiché nessuno può salvarsi in altro modo»[82].

l) Vivendo in tal maniera, i frati testimoniano quanto dice san Paolo: «Qualunque cosa facciate, in parole e in opere, tutto avvenga nel nome del Signore Gesù Cristo, rendendo grazie per mezzo di lui a Dio Padre»[83]; e nello stesso tempo imitano lo spirito e le opere di fede, di speranza e di carità di san Francesco, il quale, mettendo in pratica il suo stesso motto "Dio mio e mio tutto"[84], vive in Gesù Cristo la piena comunione con Dio uno e trino, con i fratelli, le sorelle e con tutto il creato.

Titolo I

La Vita e lo Spirito di Preghiera

35.

§1. Con la professione religiosa i frati si dedicano in modo totale a Dio sommamente amato così da vivere totalmente del Signore, affinché Dio sia tutto in tutti. Per questo la contemplazione delle verità

[79] 2Test 1-3: FF 110.
[80] Am 6,1: FF 155.
[81] 2Lfed 25-27: FF 190.
[82] Rnb 23,7: FF 68.
[83] Col. 3,17.
[84] Cfr. Fior 2: FF 1827.

Konstytucje_06_02_2020.indd 214 06.02.2020 13:26:48

divine e la costante unione a Dio nell'orazione deve essere il loro primo e principale impegno[85].

§2. La vita consacrata testimonia profeticamente la presenza viva dell'azione dello Spirito Santo, che la rende scuola di santità, spazio privilegiato di amore assoluto a Dio e al prossimo, e segno del progetto divino di fare dell'umanità l'unica famiglia dei figli di Dio[86].

§3. Come risposta all'ammonimento del Signore a vegliare e pregare[87], e sull'esempio del Serafico Padre, uomo fatto preghiera, ogni fraternità e ogni frate siano vigilanti nel curare la qualità della vita spirituale[88].

§4. Con animo grato i frati preghino sempre con cuore puro e abbiano umiltà, pazienza e amore verso tutti[89].

36.

§1. I frati procurino di avere sempre lo spirito del Signore e di ricercare la sua santa volontà[90] e, unendo intimamente preghiera ed azione, pratichino una perfetta vita di unione con il Padre celeste, aperti all'azione dello Spirito Santo per lasciarsi conformare continuamente a Cristo.

§2. I frati realizzino nella vita e nel loro modo di agire quanto hanno appreso nello Spirito Santo con la partecipazione ai misteri di Cristo; ciascuno, dopo essere stato in unione più intensa con Dio attraverso la preghiera, sia sollecito nel conservare nella vita quotidiana l'unione con lo stesso Dio Padre ed accrescerla con opere di virtù.

§3. I frati imparino a considerare tutte le cose alla luce della fede, a superare le difficoltà con la forza della speranza in attesa della gloria futura, e ad unirsi sempre più a Dio nella carità di Cristo, per glorificare il Padre in tutti momenti della loro vita.

---

[85] Cfr. CIC can. 663, §1; CCEO can. 538, §2.
[86] Cfr. VC 35.
[87] Cfr. Lc. 21,36.
[88] Cfr. CIVCSVA, *Vita Fraterna in Comunità* 13.
[89] Cfr. Rb 10,8-10: FF 104.
[90] Cfr. Ivi, 10,8 FF 104

Konstytucje_06_02_2020.indd 215 06.02.2020 13:26:48

Titolo II

La Preghiera Liturgica

37.

Il mistero eucaristico è culmine e fonte di tutta la liturgia e la vita della Chiesa; la sua celebrazione sia pertanto il centro di tutta la vita spirituale ed apostolica dei singoli frati e della fraternità.

38.

§1. Tutti i frati partecipino ogni giorno alla duplice mensa della Parola e dell'Eucaristia[91] unendosi al mistero pasquale di Cristo nell'offerta della propria vita al Padre mediante lo Spirito Santo[92].

§2. Poiché nella celebrazione del mistero del Corpo e del Sangue del Signore si consolidano e incrementano l'unità e la carità[93], i frati cerchino di partecipare insieme tutti i giorni alla liturgia eucaristica. Sia incoraggiata, secondo l'opportunità, la concelebrazione dei sacerdoti[94].

39.

§1. I frati tengano in grande considerazione la Liturgia delle Ore. In essa, infatti, partecipano alla preghiera di Cristo che unisce a Sé la Chiesa, sua Sposa, nella lode e nell'intercessione che rivolge al Padre per tutta l'umanità.

§2. I frati celebrino la Liturgia delle Ore secondo le norme della Chiesa. Perciò procurino di celebrare in maniera più solenne, e lodevolmente con il canto, le Lodi mattutine e i Vespri, promuovendo opportunamente la partecipazione dei fedeli a questi momenti di preghiera[95].

---

[91] Cfr. DV 21; PO 18.
[92] Cfr. VC 95.
[93] Cfr. VC 95.
[94] Cfr. LOrd 30: FF 222.
[95] Cfr. *Principi e Norme*, N. 20, 33, 40.

Konstytucje_06_02_2020.indd 216 06.02.2020 13:26:48

§3. In ogni Convento tutti i frati, legittimamente non impediti, celebrino in comune ogni giorno integralmente la Liturgia delle Ore.

§4. Spetta al Ministro o Custode con il consenso del suo Definitorio, su proposta del Capitolo conventuale, determinare quali ore canoniche dovranno essere celebrate in comune in quelle fraternità ove, per gravi ragioni, non sia possibile celebrare la Liturgia delle Ore per intero.

40.

§1. I frati professi solenni che non possono celebrare in comune la Liturgia delle Ore, lo facciano in privato. In caso di necessità recitino l'ufficio dei Padre nostro secondo la Regola[96].

§2. I frati professi temporanei che non possono celebrare in comune la Liturgia delle Ore preghino in privato almeno le Lodi mattutine e i Vespri; in caso di necessità recitino l'ufficio dei Padre nostro secondo la Regola[97].

41.

§1. Poiché l'unione di vita con Dio si fonda e si accresce soprattutto mediante le azioni liturgiche, i frati vi si dispongano con un frequente studio dei testi liturgici, e vi partecipino come lo esige il proprio stato e la stessa natura della liturgia.

§2. I frati celebrino le azioni liturgiche con riverenza[98] secondo le norme della Chiesa. Si tenga conto della varietà dei riti e si valorizzi la ricchezza delle Chiese locali, facendo spazio alle diversità e ai legittimi adattamenti[99].

§3. Nelle azioni liturgiche si segua fedelmente il rito della Chiesa e si osservi il calendario e il rituale dell'Ordine. Per motivi pastorali possono essere usati il messale, il rituale e il calendario delle Chiese particolari.

---

[96] Cfr. Rb 3,2.
[97] Cfr. Rb 3,2.
[98] Cfr. LOrd 14: FF 218.
[99] Cfr. SC 38.

Konstytucje_06_02_2020.indd 217 06.02.2020 13:26:48

§4. Spetta al Capitolo conventuale, con il consenso del Ministro o Custode, disporre le circostanze e l'ordine delle celebrazioni liturgiche e delle pratiche di pietà.

§5. I frati abbiano grande cura della chiesa, delle reliquie dei santi, delle suppellettili e delle altre cose destinate al culto liturgico.

42.

I frati presenti in altre Chiese *sui iuris*, con rito proprio ritengano una ricchezza la partecipazione alla liturgia e al patrimonio spirituale di tali Chiese e si conformino a quanto stabilito dalle competenti autorità ecclesiastiche[100].

Titolo III

Le Altre Azioni Sacre

43.

I frati prestino tutta la riverenza e tutto l'onore al santissimo Corpo e Sangue del Signore nostro Gesù Cristo[101]. Il Capitolo conventuale programmi momenti comunitari di adorazione eucaristica. Inoltre tutti i frati amino intrattenersi in colloquio con Cristo nell'adorazione personale.

44.

§1. I frati ascoltino, leggano, meditino e studino assiduamente la Parola di Dio (infatti l'ignoranza delle Scritture è ignoranza di Cristo[102]) e la venerino come se fosse lo stesso Corpo del Signore. In questo impegno i frati sappiano individuare e valorizzare gli strumenti adeguati[103].

[100] Cfr. CCEO, 701.
[101] Cfr. LOrd 12: FF 217.
[102] Cfr. DV 25, dove si cita S. Girolamo.
[103] Cfr. VD 32-33.

Konstytucje_06_02_2020.indd 218 06.02.2020 13:26:48

§2. I frati meditino diligentemente in particolare modo il Vangelo del nostro Signore Gesù Cristo, fonte di tutta la perfezione cristiana e fondamento della Regola del Serafico Padre Francesco.

§3. Pertanto, si accostino volentieri al sacro testo sia mediante la liturgia, sia mediante le altre celebrazioni della Parola di Dio.

§4. Inoltre, il Capitolo conventuale programmi occasioni di ascolto, preghiera e riflessione sulla Parola di Dio e tutta la fraternità condivida ciò che la Parola ha ispirato ad ognuno.

45.

I frati dedichino alla meditazione almeno mezz'ora al giorno, dando ad essa l'importanza dovuta. Gli Statuti provinciali o custodiali ne determinino le modalità.

46.

§1. Ogni anno i frati partecipino agli esercizi spirituali in comune per la durata di cinque giorni interi. Quelli che non possono compierli in comune li facciano in un'altra maniera col permesso del Ministro o Custode. Il Guardiano vigili che i frati partecipino agli esercizi spirituali.

§2. Vi siano parimenti giorni di ritiro, durante i quali i frati si dedichino, con opportune meditazioni e istruzioni, allo studio della Regola e delle Costituzioni, e ad esperienze di rinnovamento della vita, secondo i modi fissati negli Statuti provinciali o custodiali.

§3. È opportuno che in ogni Provincia e Custodia, o in collaborazione tra diverse Province e Custodie, vi sia un eremo o una casa di preghiera in cui i frati che lo richiedono, avuto il consenso del Ministro o Custode, possano dedicarsi più intensamente alla preghiera per un determinato periodo di tempo, nello spirito della Regola di Vita per gli Eremi.

47.

§1. Sull'esempio del Serafico Padre e secondo le tradizioni dell'Ordine, i frati esprimano il loro amore filiale alla Beata Vergine Maria con celebrazioni liturgiche, con pratiche di pietà (come il rosario,

Konstytucje_06_02_2020.indd 219 06.02.2020 13:26:48

la corona francescana e altre forme locali di devozione) e con la preghiera personale.

§2. Tutti i frati venerino con fervorosa pietà la Beata Vergine Maria nel mistero della Immacolata Concezione, e La abbiano come Patrona e Regina dell'Ordine. Ne celebrino ovunque la festa con la massima solennità, rinnovando a Lei anche la consacrazione dell'Ordine, e con grande zelo ne propaghino la devozione.

§3. Gli Statuti provinciali o custodiali stabiliscano le modalità dell'affidamento dei frati a Maria Immacolata nello spirito di san Massimiliano Kolbe.

§4. I frati venerino ed imitino san Giuseppe, Patrono dell'Ordine, mirabile esempio di uomo credente, totalmente dedito a Dio.

48.

§1. Si celebri con solennità la festa del Serafico Padre san Francesco. I frati ne meditino costantemente la vita e gli scritti affinché il suo spirito serafico sia sempre presente nei suoi figli in tutta fedeltà.

§2. Con particolare devozione i frati cerchino di venerare e di imitare santa Chiara e gli altri santi del nostro Ordine, specialmente sant'Antonio, dottore evangelico, e san Bonaventura, dottore serafico.

49.

§1. I frati alimentino la loro vita di unione con Dio anche con altre pratiche ispirate alla tradizione dell'Ordine e alla pietà popolare tipica delle varie nazioni e culture[104], per mezzo delle quali si venerano e si celebrano i misteri della vita di Cristo e della nostra salvezza.

§2. Per quanto riguarda le azioni liturgiche e le pie pratiche, si osservino sempre le norme della Chiesa; anche le devozioni e le orazioni personali si ispirino allo spirito della liturgia.

[104] Cfr. EG 124; 126.

Konstytucje_06_02_2020.indd 220 06.02.2020 13:26:48

Titolo IV

Penitenza e Conversione nella Vita dei Frati

50.

§1. Poiché con la professione religiosa hanno rinnovato la loro consacrazione battesimale e il loro impegno nella sequela di Gesù, i frati vivano in spirito di penitenza e di continua conversione per conformarsi in tutto a Cristo[105] ed essere così pervasi dell'amore di Lui verso il Padre e verso gli uomini.

§2. Sull'esempio di san Francesco, che ha avuto la grazia di incominciare a far penitenza usando misericordia ai lebbrosi[106], i frati manifestino la loro volontà di conversione mettendosi gioiosamente al servizio dei poveri, degli emarginati e degli esclusi.

§3. Nel cammino di conformazione a Cristo povero e crocifisso i frati pratichino l'ascesi che è indispensabile alla persona consacrata[107].

51.

§1. Poiché la conformazione a Cristo è un processo di maturità progressiva che riconosce l'opera del Padre nella vita di ciascun frate e conosce anche il peccato, le debolezze e le cadute, i frati celebrino frequentemente il Sacramento della Penitenza e Riconciliazione.

§2. In questo itinerario di conformazione a Cristo, i frati pratichino l'esame di coscienza quotidiano e ricorrano con fiducia anche alla direzione o accompagnamento spirituale.

52.

§1. I frati offrano a Dio le sofferenze, le persecuzioni e i disagi di ogni giorno, nonché i limiti inerenti alla vita quotidiana e alla vita comune.

---

[105] Cfr. Mc 1,15.
[106] Cfr. 2Test 1-2: FF 110.
[107] Cfr. VC 38.

Konstytucje_06_02_2020.indd 221 06.02.2020 13:26:48

§2. I frati che stanno sperimentando la realtà delle proprie fragilità, affrontino queste situazioni aprendosi al dialogo e all'aiuto dei confratelli, i quali avranno per loro comprensione e misericordia[108].

§3. Tutti i frati vivano il mistero pasquale di Cristo anche accogliendo sorella morte con fede e speranza.

53.

§1. I frati uniscano la loro conversione a Dio con le opere di misericordia corporali e spirituali e con varie opere di penitenza tra le quali il digiuno, l'astinenza, l'elemosina, il silenzio, il moderato uso dei mezzi di comunicazione e le rinunce volontarie.

§2. I frati osservino i tempi penitenziali stabiliti dalla Chiesa, secondo le disposizioni delle Chiese particolari.

54.

§1. I tempi di penitenza propri dell'Ordine da osservarsi sono i seguenti:

a) per comando della Regola: dalla festa di tutti i Santi fino alla Natività del Signore, e ogni venerdì dell'anno. In questi tempi penitenziali i frati devono osservare il digiuno oppure altre forme di penitenza che il Ministro o Custode con il suo Definitorio avrà stabilito, secondo i tempi e i luoghi;

b) in forza delle presenti Costituzioni: la vigilia delle solennità dell'Immacolata Vergine Maria e del Serafico Padre san Francesco. In queste due vigilie si osservino le norme penitenziali stabilite dagli Statuti provinciali o custodiali.

§2. I Ministri e Custodi, sentiti i loro Definitori, possono stabilire giorni straordinari di preghiera e/o di penitenza.

[108] Cfr. Lmin 10: FF 235.

Konstytucje_06_02_2020.indd 222 06.02.2020 13:26:48

CAPITOLO III

LA VITA FRATERNA IN COMUNIONE

Introduzione Spirituale

a) La fraternità è uno degli elementi carismatici della vita francescana. San Francesco la vede come un dono di Dio: «Il Signore mi dette dei fratelli»[109], considera i suoi membri «tutti fratelli, sia i ministri sia gli altri»[110], e citando il Vangelo afferma: «Voi siete tutti fratelli»[111].

b) Il Serafico Padre invita i frati a vivere da veri fratelli: «E nessuno sia chiamato priore, ma tutti allo stesso modo siano chiamati frati minori. E l'uno lavi i piedi dell'altro»[112]; «E ovunque sono e si incontreranno i frati, si mostrino tra loro familiari l'uno con l'altro. E ciascuno manifesti all'altro con sicurezza le sue necessità… E se qualcuno di essi cadrà malato, gli altri frati lo devono servire così come vorrebbero essere serviti essi stessi»[113].

c) San Francesco dice ancora: «Tutti i frati non abbiano… alcun potere o dominio, soprattutto fra di loro… E nessun frate faccia del male o dica del male a un altro; ma piuttosto, per la carità che viene dallo

[109] 2Test 14: FF 216.
[110] Rnb 22,26: FF 60.
[111] Ivi 22,33: FF 61.
[112] Ivi 6,3-4: FF 23.
[113] Rb 6,7-9: FF 91-92.

Konstytucje_06_02_2020.indd 223 06.02.2020 13:26:48

Spirito, di buon volere si servano e si obbediscano vicendevolmente. E questa è la vera e santa obbedienza del Signore nostro Gesù Cristo»[114].

d) San Francesco pensa a una fraternità in cui l'obbedienza ha dei tratti originali: «Se poi il prelato dovesse comandare al suddito qualcosa contro la sua anima, pur non obbedendogli, tuttavia non lo abbandoni. E se per questo dovrà sostenere persecuzione da parte di alcuni, li ami di più per amore di Dio. Infatti, chi sostiene la persecuzione piuttosto che volersi separare dai suoi fratelli, rimane veramente nella perfetta obbedienza, poiché offre la sua anima per i suoi fratelli»[115].

e) Il beato Francesco fonda la fraternità sulle parole di Gesù: «E a lui ricorriamo come al pastore e al vescovo delle anime nostre, il quale dice: Io sono il buon Pastore… Voi siete tutti fratelli… E non vogliate chiamare nessuno padre vostro sulla terra, perché uno solo è il vostro Padre, quello che è nei cieli»[116].

f) Il beato Francesco ammonisce i frati: «Ciascuno ami e nutra il suo fratello, come la madre ama e nutre il proprio figlio»[117]; «Devono guardarsi [i frati] dall'adirarsi e turbarsi per il peccato di qualcuno, perché l'ira e il turbamento impediscono la carità in sé e negli altri»[118]; «E se [il frate], in seguito, mille volte peccasse davanti ai tuoi occhi, amalo più di me per questo: che tu possa attirarlo al Signore; e abbi sempre misericordia di tali fratelli»[119].

g) Frate Francesco esorta i frati a vivere l'amore fraterno sia verso i confratelli sia verso tutti gli uomini: «Mostrino con le opere l'amore che hanno fra di loro, come dice l'apostolo: Non amiamo a parole né con la lingua, ma con le opere e in verità. E non oltraggino nessuno, non mormorino, non detraggano agli altri… E siano modesti… non giudichino, non condannino; e, come dice il Signore, non guardino ai più piccoli peccati degli altri, ma pensino piuttosto ai propri»[120].

---

[114] Rnb 5,9.13-14: FF 19-20.
[115] Amm 3,7-9: FF 150.
[116] Rnb 22, 32-34; FF 61.
[117] Ivi 9,11: FF 32.
[118] Rb 7,3: FF 95.
[119] Lmin 10: FF 235.
[120] Rnb 11,6-12: FF 37.

Konstytucje_06_02_2020.indd 224 06.02.2020 13:26:49

h) Il Serafico Padre era solito convocare presso di sé i suoi frati per parlare con loro del Regno di Dio. Anche i frati desideravano vivamente ritrovarsi insieme con lui: «Erano felici quando potevano riunirsi, più felici quando stavano insieme; era invece penosa per tutti la separazione, amaro il distacco, doloroso il momento dell'addio»[121]. Francesco prescrive ai frati e ai Ministri di radunarsi insieme al Ministro generale nei Capitoli per trattare «tutte le altre cose, che non figurano nella Regola»[122]. E chiede pure a ogni Ministro provinciale di «riunirsi con i suoi frati, ovunque piaccia a loro… per trattare delle cose che riguardano Dio»[123]. Quello che il padre san Francesco scrive sui Capitoli nell'Ordine vale anche, a livello locale, per il Capitolo conventuale.

i) La famiglia francescana, come albero rigoglioso, si compone di diversi rami: i Frati Minori; le consacrate che scelgono «la forma di vita dell'Ordine delle sorelle povere»[124] o Clarisse; i consacrati e le consacrate del Terz'Ordine Regolare; e gli appartenenti all'Ordine Francescano Secolare. Perciò è sommamente conveniente che tutti coloro che hanno san Francesco come padre comune, coltivino costantemente la comunione fraterna e così sempre e dovunque fiorisca la pienezza del carisma francescano.

j) La fraternità francescana, poi, si allarga a tutti gli esseri umani, verso i quali i frati devono mostrarsi sempre accoglienti: «E chiunque verrà da loro, amico o avversario, ladro o brigante, sia ricevuto con bontà»[125]. A loro devono annunciare la pace: «Il Signore mi rivelò che dicessimo questo saluto: "Il Signore ti dia la pace!"»[126]. Lo spirito di fraternità si estende fino ad abbracciare tutto il creato, che san Francesco vede come un riflesso della bellezza e bontà di Dio: «Laudato sie, mi' Signore, cum tutte le Tue creature»[127].

---

[121] 1Cel 39: FF 387.
[122] Lmin 22: FF 239.
[123] Rnb 18,1; FF 50.
[124] RsC 1,1: FF 2750.
[125] Rnb 7,14: FF 26.
[126] 2Test 23: FF 121.
[127] Cant 5: FF 263.

Konstytucje_06_02_2020.indd 225 06.02.2020 13:26:49

Titolo I

La Fraternità Francescana

55.

§1. La vita fraterna trova il suo modello e il suo dinamismo unificante nella comunione della Santissima Trinità[128], che trasforma i rapporti umani e crea un nuovo tipo di solidarietà[129].

§2. La vita fraterna è una manifestazione particolare della comunione della Chiesa e un segno dell'unità universale ed escatologica alla quale essa tende. La stessa fraternità, con la condivisione dei beni, la comunione fraterna e il progetto comune di vita e di attività è anche testimonianza profetica in un mondo spesso diviso e contrapposto[130].

§3. Per meglio promuovere ed esprimere la forma di vita evangelica, nata per divina ispirazione dal cuore di san Francesco[131], i frati si raccolgono in una fraternità radicata nella carità di Dio, animata dallo Spirito Santo, nutrita dalla Parola e dall'Eucaristia, legata dagli stessi vincoli spirituali e giuridici e impegnata nella missione della Chiesa.

§4. I frati costruiscano ogni giorno, con l'aiuto della grazia, la loro comunione di vita. Per questo, si accolgano a vicenda come doni del Signore; si amino reciprocamente con tutto il cuore; rispettino la storia dei fratelli fatta di ricchezza e fragilità; coltivino con ampia apertura il dialogo; si comunichino con confidenza le proprie esperienze; manifestino con fiducia le loro necessità; si aiutino e si sostengano l'un l'altro e con carità si servano vicendevolmente[132]; mettano a disposizione dei fratelli i loro talenti e la loro creatività; esprimano il senso di appartenenza alla fraternità nei Conventi, nelle Province, nelle Custodie e nell'Ordine.

---

[128] Cfr. CIVCSVA, *Vita fraterna in comunità* 10.
[129] Cfr. VC 41.
[130] Cfr. CIVCSVA, *Vita fraterna in comunità* 10; CIC, cann. 602 e 607.
[131] Cfr. 2Test 14: FF 116.
[132] Cfr. Rnb 5,14: FF 20.

Konstytucje_06_02_2020.indd 226 06.02.2020 13:26:49

56.

§1. I frati siano fedeli alla loro vocazione di testimoniare e annunziare a tutti i popoli la presenza salvifica del Signore Gesù e la possibilità di realizzare un mondo più fraterno e solidale con i più emarginati e perseguitati. Perciò non temano di essere creativi nell'attuare la proposta evangelica, ponendo particolare attenzione ai fenomeni che trasformano le relazioni umane: mezzi di comunicazione, migrazioni, cambiamenti culturali, sociali, ideologici e religiosi.

§2. La relazione e lo scambio fra culture, secondo il magistero della Chiesa[133], sono un valore che arricchisce anche la vita fraterna; perciò tutti i frati, consapevoli della propria identità, accolgano la molteplice ricchezza delle diverse culture e tradizioni religiose e promuovano l'incontro e il dialogo tra di esse.

§3. I frati cerchino di avere una vera conoscenza dell'altro, accolgano con rispetto la sua originalità e valorizzino la visione della sua cultura.

§4. I frati cerchino di vivere come un'occasione di crescita umana e spirituale gli eventuali conflitti della vita fraterna. Inoltre, riconoscendo i limiti della propria esperienza e della propria visione della vita, curino la mutua integrazione fra le varie culture[134].

57.

§1. Nell'Ordine, nelle Conferenze e Federazioni, nelle Province e Custodie e nei Conventi, chiamati ad essere casa e scuola di comunione[135], si favoriscano opportune e vicendevoli relazioni tra i frati al fine di promuovere la vita fraterna, la formazione iniziale e permanente e la missione.

§2. Per accrescere il senso di appartenenza, partecipazione, collaborazione e responsabilità di tutti, si favorisca un clima di reciproca

---

[133] Cfr. RM 52; CV 26; EG 116; CEC, *Educare al dialogo interculturale nella scuola cattolica* 33.

[134] Tutto questo numero si ispira alla lettera finale del Congresso Fraterno di Nairobi, *Commentarium Ordinis* (III, 2011) p. 9-14.

[135] Cfr. NMI 43.

Konstytucje_06_02_2020.indd 227 06.02.2020 13:26:49

fiducia ed apertura[136]. Ci siano un'effettiva comunicazione e consultazione tra i frati, sia nei Capitoli e negli altri incontri formali, sia nei colloqui familiari e personali, come anche attraverso i nuovi mezzi di comunicazione[137].

§3. Al fine di far crescere lo spirito fraterno, i frati cooperino nel discernimento della volontà di Dio attraverso la preghiera, la valutazione dei cambiamenti in atto nella Chiesa, nell'Ordine e nella società, e l'attenzione ai segni dei tempi. Ricordino, poi, che devono mettere in pratica le decisioni dei Capitoli e dei Ministri, Custodi e Guardiani, ai quali spetta guidare e animare la fraternità.

58.

§1. I frati si riuniscano in Capitolo per discernere, alla luce dello Spirito Santo, le modalità adeguate per custodire e rendere attuale, nelle diverse situazioni storiche e culturali, il carisma francescano e il patrimonio spirituale dell'Ordine[138].

§2. La comunione della carità fraterna sia promossa particolarmente mediante i Capitoli generali, provinciali, custodiali e conventuali. I Capitoli, infatti, costituiscono l'occasione più idonea per discernere comunitariamente la volontà di Dio sulla fraternità[139].

§3. Il Capitolo conventuale, che può agire – a norma delle Costituzioni – o sotto forma di fraterno consenso, o come consiglio del Guardiano, o come autorità collegiale, nella tradizione dell'Ordine è una delle espressioni più significative della vita fraterna. In esso si promuova la comunione di vita e si trattino le cose che riguardano la crescita umana, spirituale, familiare e apostolica dei frati e della fraternità. Nel Capitolo, ancora, si curi la formazione permanente e, con il coinvolgimento di tutti, si compiano il discernimento comunitario, la programmazione e la verifica delle attività, come anche la revisione di vita e la correzione fraterna.

§4. Tutti i frati che ne hanno il diritto secondo le Costituzioni 228, §1 partecipino con vivo senso di corresponsabilità e con spirito

[136] Cfr. VC 50.
[137] Cfr. CIC, can. 633.
[138] Cfr. VC 42.
[139] Cfr. CIC can 631 e 632.

Konstytucje_06_02_2020.indd 228 06.02.2020 13:26:49

creativo al Capitolo conventuale. Ascoltino e accolgano con cuore aperto quello che dicono i fratelli e manifestino umilmente e con franchezza[140] il proprio parere. Diano il personale apporto di idee, competenze ed esperienze per rinnovare la vita fraterna e apostolica, per dare soluzione ai problemi che si presentano e per programmare e realizzare le iniziative comuni.

59.

§1. I Ministri, Custodi e Guardiani siano aperti e sensibili verso le legittime iniziative dei frati, maturate da un serio discernimento fraterno, specialmente quelle riguardanti nuove forme di evangelizzazione. In tal modo i frati possono rispondere alla chiamata di Dio valorizzando i doni ricevuti e facendoli fruttificare a beneficio della fraternità, della Chiesa e della società[141].

§2. Le attività e gli impegni personali dei frati siano valutati, discussi e concordati con la fraternità, in modo che rispondano al bene personale e comune. In ogni caso i frati, animati da maturità umana e religiosa, sappiano anteporre il bene della fraternità all'interesse personale.

60.

§1. I Ministri, Custodi e Guardiani esercitino il servizio dell'autorità con carità e familiarità[142]: animino costantemente la fraternità; garantiscano il tempo necessario per la preghiera e ne curino la qualità; promuovano la dignità della persona e un'obbedienza responsabile e attiva; infondano coraggio e speranza nelle difficoltà; tengano vivo il carisma dell'Ordine e il "sentire con la Chiesa"; accompagnino il cammino di formazione permanente dei frati[143].

§2. I frati amino i propri Ministri, Custodi e Guardiani, obbediscano loro e li rispettino con lieto animo, preghino e collaborino generosamente con loro, aiutandoli a portare il peso del loro servizio.

---

[140] Cfr. Discorso conclusivo di Papa Francesco alla III[a] Assemblea generale straordinaria del Sinodo dei Vescovi, 18 Ottobre, 2014.

[141] Cfr. CIC can. 618.

[142] Cfr. Rb 10,5: FF 102.

[143] Cfr. CIC, can. 619.

Konstytucje_06_02_2020.indd 229 06.02.2020 13:26:49

61.

§1. I frati dimostrino sempre il loro vicendevole amore con gesti di umanità, cortesia e carità evangelica e si aiutino scambievolmente da fratelli in ogni genere di servizi spirituali e materiali, favorendo la maturazione e l'operosità di ciascuno.

§2. I frati evitino giudizi, parole ed azioni che in qualsiasi modo possano impedire o turbare la pace e la carità fraterna.

§3. Quando, com'è legittimo, ci fossero diversità di opinione, esprimano il proprio parere con convinzione e gentilezza e gli altri lo accolgano con rispetto, ricercando insieme la soluzione migliore.

§4. I frati promuovano lo spirito di comunione fraterna, evitino ogni divisione provocata dalla differenza di età, cultura, provenienza, formazione, interessi e attività, e perdonino prontamente ogni eventuale offesa ricevuta.

62.

§1. I Ministri, Custodi, Guardiani e tutti i frati abbiano particolare attenzione e premura per i frati anziani, malati, deboli o in difficoltà, come vorrebbero averle per sé in circostanze simili[144]. Li aiutino umanamente e spiritualmente soprattutto per mezzo dei sacramenti, li sostengano con la presenza e con gesti concreti di servizio e offrano loro l'assistenza e le cure necessarie.

§2. I frati infermi o colpiti da qualche sofferenza non esitino a manifestare il proprio stato, affinché si possa provvedere a loro ciò che è necessario per recuperare la salute o almeno alleviare il dolore e i disagi della malattia. Essi, poi, sostengano con fede infermità e sofferenze[145], e offrano a Dio le loro pene in unione alla croce di Cristo, consapevoli che proprio così contribuiscono alla propria santificazione, alla vita e alla missione della fraternità e all'edificazione del Regno di Dio.

[144] Cfr. Rb 6,9: FF 92.

[145] Cfr. Cant 24: FF 263.

Konstytucje_06_02_2020.indd 230 06.02.2020 13:26:49

Titolo II

Aspetti Particolari di Vita Fraterna

63.

La natura stessa della fraternità, icona della Trinità, esige che i frati rafforzino la comunione della vita fraterna con alcune azioni in comune. Anche le attività svolte dal singolo frate siano coordinate con le finalità della fraternità.

64.

Il Capitolo conventuale, strumento privilegiato di comunione, programmazione e revisione, stabilisca l'orario degli atti comuni, tenendo conto delle necessità della vita quotidiana, della fraternità e dei singoli frati. Detto orario sia confermato dal Ministro o Custode.

65.

§1. Tutti i frati siano fedeli a partecipare comunitariamente alle celebrazioni liturgiche e agli altri incontri di preghiera: mettendosi insieme in contatto con il mistero divino consolidano la comunione tra loro e con il Popolo di Dio[146].

§2. I frati, che costituiscono una medesima famiglia, partecipino pure alla stessa mensa comune, esprimendo così il mutuo amore e la somiglianza con il convito eucaristico. Alla mensa si faccia precedere una breve lettura spirituale.

§3. Cerchino di prendere parte attivamente e lietamente anche alla ricreazione comune e alla conversazione fraterna.

§4. I frati si prendano cura della casa e adempiano, per quanto è possibile, i servizi domestici quotidiani, come segno di minorità e fraternità.

[146] Cfr. CIC, can. 663.

Konstytucje_06_02_2020.indd 231 06.02.2020 13:26:49

66.

§1. Per meglio custodire l'intimità e la libertà della vita fraterna, il Capitolo conventuale riservi una zona del Convento ai soli frati, con la conferma del Ministro o Custode. Il Guardiano, per una causa ragionevole e nei singoli casi, può consentirvi l'accesso anche ad altre persone[147].

§2. I frati favoriscano in Convento un clima di silenzio, utile allo spirito di preghiera, al lavoro e allo studio.

§3. I frati siano formati al buon uso dei mezzi di comunicazione sociale, i quali oltre che contribuire allo sviluppo della persona, all'accrescimento della conoscenza, allo scambio delle informazioni e alla possibilità di maggiori relazioni, sono anche utili all'opera di evangelizzazione. I frati ne facciano uso con maturità, responsabilità e moderazione, facendo attenzione che a causa di essi non siano impoverite le relazioni con i fratelli del proprio Convento e non sia recato danno alla propria vita consacrata.

§4. Data l'incidenza dei mezzi di comunicazione sociale nella vita delle nostre fraternità, è auspicabile che ogni Provincia e Custodia predisponga un Direttorio sul retto uso delle stesse, alla luce dei documenti magisteriali[148].

§5. I membri dell'intera famiglia francescana, come pure gli altri ospiti che giungono ai nostri Conventi, siano accolti con bontà[149], carità e ospitalità.

67.

§1. L'abito religioso dei frati, segno di vita consacrata, fraterna e povera, sia semplice, modesto e decente, costituito dalla tonaca con il cappuccio, di colore grigio o nero, e dal cingolo bianco, al quale si può portare appesa, secondo l'usanza, la corona francescana della Beata Vergine Maria. La scelta del colore dell'abito religioso è demandata agli Statuti provinciali e custodiali[150].

---

147 Cfr. CIC, Can. 667 §1.
148 Cfr. CIC, can. 666.
149 Cfr. Rnb 7,14: FF 26.
150 Cfr. CIC, can. 669 §1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 232 06.02.2020 13:26:49

§2. I frati portino l'abito dell'Ordine. Gli Statuti provinciali e custodiali tuttavia possono concedere l'uso di un vestito diverso, per cause particolari e per tutta la loro durata. Anche tale vestito sia semplice, modesto e decente.

68.

§1. È conveniente che i frati in viaggio, sostando in città o paesi dove ci sono Conventi dell'Ordine, si rechino in essi, per quanto è possibile, avendo cura di darne cortese preavviso.

§2. Le vacanze siano concesse secondo gli Statuti provinciali e custodiali e secondo le diversità dei tempi e delle necessità personali, sempre, però, in conformità con la professione di vita evangelica dei frati.

69.

§1. I frati ringrazino Dio per i loro genitori, parenti, amici, benefattori e collaboratori. Verso di loro esprimano gratitudine con la preghiera e con il sostegno nelle loro difficoltà.

§2. Dal momento che sono entrati a far parte di questa fraternità, i frati non si immischino inopportunamente negli affari dei parenti; ma, se questi si trovassero in necessità, i Ministri, Custodi e Guardiani, con prudente giudizio e carità, procurino di offrire loro un aiuto concreto, secondo gli Statuti provinciali e custodiali.

§3. I benefattori dell'Ordine, della Provincia e della Custodia siano inclusi nella preghiera della fraternità e, se lo si ritiene opportuno, siano annoverati tra gli amici dell'Ordine, della Provincia o della Custodia con un appropriato riconoscimento stabilito dai rispettivi Ministri o Custodi.

70.

§1. Tutti quelli che lavorano nei Conventi e nelle opere dell'Ordine siano trattati con giustizia e carità, e siano equamente retribuiti secondo il contratto di lavoro a norma delle leggi civili vigenti. Con loro i frati si comportino con rispetto e discrezione.

§2. La presenza dei collaboratori non esima i frati dalla corresponsabilità e sussidiarietà nella gestione dei servizi domestici e delle opere.

Konstytucje_06_02_2020.indd 233 06.02.2020 13:26:49

71.

I frati godano di essere stimati minori e si mostrino familiari fra di loro. Quando è richiesto l'ordine di precedenza, si osservino gli Statuti generali.

Titolo III

La Carità Fraterna verso i Defunti

72.

§1. È cosa buona e salutare, segno di unione fraterna, che i frati preghino per i defunti[151], soprattutto per i confratelli, parenti, amici e benefattori, in modo che, per la comunione esistente fra tutte le membra di Cristo, i defunti ricevano un aiuto spirituale e i frati il conforto della speranza.

§2. I frati, in segno della comunione fraterna, partecipino, per quanto è possibile, alle esequie dei confratelli e a quelle dei parenti di un confratello, secondo gli Statuti provinciali e custodiali.

§3. I frati visitino e curino le tombe dei confratelli e tengano aggiornato il necrologio dei frati defunti per mantenerne viva la memoria.

§4. In ogni fraternità si celebri mensilmente una Messa per i frati, i parenti, gli amici e i benefattori defunti, con la partecipazione di tutti i frati. Chi non potesse essere presente, compia gli esercizi di pietà previsti dagli Statuti provinciali e custodiali.

§5. Nel mese di novembre, secondo le consuetudini locali, ogni fraternità faccia la commemorazione dei defunti della famiglia francescana: in loro suffragio tutti i frati celebrino la Liturgia delle Ore e tutti i presbiteri celebrino la Messa.

§6. Altri suffragi siano stabiliti con accuratezza negli Statuti generali, provinciali e custodiali.

[151] Cfr. Rb 3,4: FF 83.

Konstytucje_06_02_2020.indd 234 06.02.2020 13:26:50

Titolo IV

Le Relazioni con l'intera Famiglia Francescana

73.

I frati coltivino relazioni di viva e reciproca comunione e di cooperazione con tutti i membri dell'intera famiglia francescana. Inoltre promuovano opportune iniziative comuni al fine di rendere presente in modo più efficace il carisma francescano nella vita e nella missione della Chiesa.

74.

§1. Il Serafico Padre san Francesco promise a santa Chiara e alle sue sorelle di avere sempre per loro cura diligente e sollecitudine speciale[152]. Perciò i Ministri e Custodi esercitino la loro autorità ordinaria sui monasteri delle Clarisse uniti al nostro Ordine e provvedano all'assistenza spirituale di tutte le Clarisse Urbaniste designando frati idonei e preparati. Inoltre promuovano in tutti i frati la conoscenza e la stima del loro carisma e della loro missione.

§2. I Ministri e Custodi curino l'assistenza spirituale dei fratelli e sorelle consacrati affiliati o aggregati al nostro Ordine, secondo quanto stabilito nelle loro Costituzioni, e li aiutino a promuovere la fedeltà al carisma francescano, la comunione con la Chiesa e l'unione con la famiglia francescana.

75.

§1. I Ministri e Custodi assicurino l'assistenza spirituale alle fraternità dell'Ordine Francescano Secolare, tenendo conto di quanto stabilito nelle Costituzioni generali dell'Ordine Francescano Secolare. I frati conoscano e studino la spiritualità dell'Ordine Francescano Secolare e siano disponibili ad assistere spiritualmente le fraternità secolari e a collaborare con esse nell'evangelizzazione e nell'impegno sociale.

[152] Cfr. RsC 6,4: FF 2788.

Konstytucje_06_02_2020.indd 235 06.02.2020 13:26:50

§2. I Ministri e Custodi hanno la facoltà di erigere canonicamente nuove fraternità locali dell'Ordine Francescano Secolare e di esercitare l'*altius moderamen*[153] su di esse, rispettando la loro legittima autonomia.

§3. L'assistente spirituale delle fraternità dell'Ordine Francescano Secolare è nominato dai Ministri o Custodi, sentito il Consiglio delle fraternità interessate[154].

76.

I frati collaborino, per quanto è possibile, con i gruppi, gli studiosi e le iniziative che si interessano o si ispirano a san Francesco, al francescanesimo e allo "spirito di Assisi", per promuovere il carisma francescano anche nell'ambito ecclesiale, ecumenico, interreligioso, accademico e sociale.

Titolo V

La Tutela della Vita Fraterna

77.

§1. I frati in difficoltà, che si rendono conto e riconoscono di non poter osservare la Regola secondo lo Spirito, ricorrano ai loro Ministri, i quali li accolgano con carità e benevolenza, e usino nei loro confronti grande familiarità[155].

§2. Tutti i frati, in particolare i Ministri, Custodi e Guardiani, si impegnino senza indugio ad aiutare il confratello che si trova in qualunque genere di difficoltà ascoltandolo, incoraggiandolo, accompagnandolo, ammonendolo e correggendolo con umiltà e carità[156], senza adirarsi e turbarsi[157], e avendo sempre misericordia[158].

---

[153] Cfr. CIC, Can. 303.
[154] Cfr. Costituzioni Generali dell'OFS, Art. 91, 1-3.
[155] Cfr. Rb 10, 4-5: FF 102.
[156] Cfr. Rnb 5,5: FF 17.
[157] Cfr. Rb 7,3: FF 95.
[158] Cfr. Lmin 7-10: FF 235.

Konstytucje_06_02_2020.indd 236 06.02.2020 13:26:50

§3. Coloro che hanno lasciato l'Ordine, siano trattati da tutti con fraterna carità; si preghi il Signore per loro e ci si mostri verso di loro sempre veri fratelli.

§4. I Ministri e Custodi trattino con equità e carità evangelica i frati che hanno ottenuto l'indulto di uscire dall'Ordine o ne sono stati legittimamente dimessi[159].

78.

§1. Sono privi di voce attiva e passiva:

a) l'esclaustrato per qualunque motivo, dopo il suo rientro, per un periodo accertato di sei mesi; il periodo può essere prolungato a giudizio del proprio Ministro o Custode con il consenso del suo Definitorio, ma non per più di un anno;

b) chi ha chiesto tramite il Ministro o Custode la dispensa dagli oneri derivati dalla sacra Ordinazione o l'indulto di secolarizzazione, dal momento in cui ha inoltrato la domanda ai Superiori ecclesiastici[160];

c) chi si assenta illegittimamente dal Convento per un periodo fino a tre mesi, sulla base della dichiarazione scritta del rispettivo Ministro o Custode[161], finché rimane fuori, e dopo il suo rientro per un periodo di sei mesi; il periodo può essere prolungato a giudizio del proprio Ministro o Custode con il consenso del suo Definitorio, ma non per più di due anni;

d) chi, dopo aver illegittimamente abbandonato l'Ordine oltre tre mesi, vi è stato riammesso, per il periodo di quattro anni dalla sua riammissione.

§2. Per comminare altre sanzioni canoniche si osservino le norme del diritto universale[162].

---

[159] Cfr. CIC, can. 702.
[160] Cfr. CIC, cann. 290 n. 3 e 691.
[161] Cfr. CIC, cann. 665, §2; 696, §2.
[162] Cfr. CIC, cann. 1336-1340.

Konstytucje_06_02_2020.indd 237 06.02.2020 13:26:50

79.

La dimissione di un novizio compete al proprio Ministro o Custode; in caso di urgente necessità, il novizio può essere dimesso dal Guardiano con il consenso del Capitolo conventuale[163].

80.

§1. Per quanto riguarda l'assenza dalla casa religiosa[164], l'esclaustrazione[165], l'indulto di uscire dall'Ordine[166] e la dimissione dei frati[167], sia di voti temporanei che solenni, si osservi il diritto universale[168].

§2. In qualsiasi caso di dimissione, si notifichi al frate il motivo di questa decisione e gli si conceda piena facoltà di esporre le proprie ragioni[169]; tuttavia, prima di procedere al decreto di dimissione, gli sia data la possibilità, a norma del diritto, di uscire spontaneamente dall'Ordine[170].

Titolo VI

L'amministrazione Fraterna dei Beni

81.

La vita fraterna richiede una responsabile, oculata e trasparente amministrazione dei beni, ad ogni livello, da condurre secondo i criteri della povertà, minorità, solidarietà e carità. Si ricordi che Dio è ogni bene, sommo bene, tutto il bene[171] e la nostra vera ricchezza[172], e che Egli nella sua provvidenza affida i beni alla nostra saggia custodia e cura.

---

[163] Cfr. CIC, can. 653.
[164] Cfr. CIC, can 665.
[165] Cfr. CIC, can. 686, §1; CCEO, can. 548, §1.
[166] Cfr. CIC, can 691.
[167] Cfr. CIC, cann. 694-696.
[168] Cfr. CIC cann. 697-702.
[169] Cfr. CIC, can. 698.
[170] Cfr. CIC, cann. 691 e 290 n. 3.
[171] Cfr. Lora/Preghiera: FF 265.
[172] Cfr. LodAl,5: FF 261.

Konstytucje_06_02_2020.indd 238 06.02.2020 13:26:50

82.

§1. Per l'amministrazione dei beni della fraternità, la responsabilità principale risiede e si esercita nei Capitoli conventuali, custodiali, provinciali e generali. I Capitoli generali, provinciali e custodiali possono demandare al rispettivo Ministro o Custode con il suo Definitorio la facoltà di trattare questioni amministrative straordinarie.

§2. I Capitoli generali, provinciali, custodiali e conventuali eleggano per ballottazione i rispettivi economi ed esattori, scegliendo frati capaci di svolgere il loro incarico con competenza e diligenza. Essi agiscano sotto la direzione dei Ministri, Custodi e Guardiani, e secondo le norme del diritto universale e di quello civile. Gli economi ed esattori presentino nei rispettivi Capitoli una relazione completa e dettagliata dell'amministrazione[173].

§3. Per la validità della alienazione, permuta o locazione di beni mobili o immobili, occorre il permesso scritto del rispettivo Ministro o Custode e del suo Definitorio, a norma degli Statuti. Quando poi si tratta di un affare la cui cifra superi quella stabilita dalla Santa Sede, o di oggetti donati alla chiesa come *ex voto*, o di cose preziose per valore storico o artistico, oltre al permesso scritto del Ministro generale con il consenso del suo Definitorio, si richiede anche la licenza della Santa Sede[174].

83.

Il Convento, la Custodia, la Provincia, l'Ordine stesso e le altre persone giuridiche dell'Ordine previste dagli Statuti provinciali o custodiali abbiano anche un riconoscimento civile. Siano quindi nominati i rispettivi rappresentanti legali i quali, per sé o per mezzo di delegati, sempre sotto la dipendenza dei Ministri, Custodi e Guardiani, siano capaci di atti amministrativi giuridicamente validi secondo la legge civile. Se tutto questo non fosse possibile, si provveda nel modo stabilito dagli Statuti propri e secondo le leggi civili ed ecclesiastiche[175].

[173] Cfr. CIC, can. 636.
[174] Cfr. CIC, cann. 638 §3, 1292, §2.
[175] Cfr. CIC, can. 634 §1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 239 06.02.2020 13:26:50

84.

§1. L'amministrazione del Convento, della Custodia, della Provincia e dell'Ordine sia unica; ad essa devono confluire le sotto-amministrazioni dei vari uffici, istituzioni, lasciti e simili.

§2. L'intera amministrazione del Convento, della Custodia, della Provincia e dell'Ordine sia affidata all'esattore e all'economo dal rispettivo Capitolo.

§3. L'esattore abbia cura di raccogliere tutti gli introiti, di collaborare con l'economo e con lui vigilare sui registri di amministrazione.

§4. L'economo faccia le spese entro i limiti della sua competenza, procuri le cose necessarie per il sostentamento materiale della fraternità e compili i registri del suo ufficio.

§5. Gli incarichi di esattore ed economo possono essere cumulati con l'approvazione degli Statuti.

85.

§1. L'ufficio di Ministro e Custode è incompatibile con l'incarico di esattore o di economo[176].

§2. Il Guardiano non può esercitare l'incarico di esattore o di economo del Convento, salvo in caso di manifesta necessità, che deve essere comprovata dal Ministro provinciale con il consenso del suo Definitorio. Questa facoltà deve essere data per iscritto e per un tempo limitato; il suo attestato sia conservato nei rispettivi archivi.

86.

§1. Gli Statuti provinciali o custodiali, o il Capitolo conventuale, determinino gli affari di amministrazione che possono abitualmente essere compiuti di ufficio dal Guardiano, dall'economo e dall'esattore del Convento.

§2. Gli Statuti provinciali e custodiali stabiliscano le modalità secondo le quali i Conventi devono versare i loro contributi alla Provincia o Custodia e nell'appendice dichiarino quali sono i beni

[176] Cfr. CIC, can. 636 §1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 240 06.02.2020 13:26:50

appartenenti al patrimonio stabile[177] e le amministrazioni proprie della Provincia e Custodia.

§3. Il Capitolo provinciale stabilisca sia la competenza personale del Ministro provinciale, sia quella che esige il consenso del suo Definitorio, sia quella del Guardiano e del Capitolo conventuale,

§4. Gli Statuti generali dichiarino nell'appendice quali sono i beni e le amministrazioni del patrimonio stabile e delle opere dell'Ordine; stabiliscano i contributi ordinari che le Province e Custodie devono versare per le necessità dell'Ordine, come pure determinino altre forme ordinarie di solidarietà nell'ambito economico.

§5. Il Capitolo generale stabilisca inoltre eventuali contributi straordinari che le Province e Custodie devono versare per le necessità dell'Ordine, come pure determinino eventuali altre forme concrete di solidarietà straordinaria nell'ambito economico.

§6. Il Capitolo generale determini sia la competenza personale del Ministro generale, sia quella che esige il consenso del suo Definitorio.

87.

§1. Tenendo presente la scelta della povertà evangelica e il dovere della solidarietà, come pure la necessità di una programmazione economica, i frati si guardino da ogni non necessaria accumulazione di beni. Nell'esercizio delle operazioni economiche ci si attenga agli Statuti generali, alle norme del diritto universale e del diritto civile[178].

§2. Siano rispettati i contratti regolarmente stipulati dagli ufficiali, e si paghi con esattezza e premura il prezzo degli acquisti.

§3. Non si contraggano debiti se non c'è la certezza che con le entrate ordinarie, o in altro modo preciso, si possa soddisfare agli interessi e rimborsare l'intero capitale senza eccessivo ritardo[179].

---

[177] Cfr. CIC, can. 1291 e CIVCSVA, *Linee orientative per la gestione dei beni*, 1.4 (2 agosto 2014).

[178] Cfr. CIC, cann. 635 §2 e 640.

[179] Cfr. CIC, can. 639.

Konstytucje_06_02_2020.indd 241 06.02.2020 13:26:50

88.

§1. Se un ufficiale avrà effettuato un atto a nome e per incarico del Capitolo o del Ministro o Custode con il consenso del suo Definitorio, ne risponda la rispettiva persona giuridica, non la persona giuridica superiore.

§2. Nessun frate può in alcun modo partecipare all'amministrazione di beni di una persona fisica o giuridica estranea all'Ordine, se non in caso straordinario e con il permesso scritto dato dal Ministro o Custode. Nel caso di un Ministro o Custode, si chieda il permesso all'istanza superiore[180].

§3. Se un frate viola una legge o cagiona un danno per colpa o dolo personale, è tenuto a risponderne lui solo[181].

89.

Nei Conventi dove i frati di famiglia sono meno di tre, il Guardiano stesso, a norma degli Statuti, mandi al Ministro provinciale una relazione scritta di tutta l'amministrazione, firmata dall'altro frate; negli affari per i quali si richiederebbe il consenso del Capitolo conventuale, deve ottenere il consenso scritto del Ministro, dopo aver interpellato l'altro frate.

90.

Si tratti dell'amministrazione economica dell'Ordine e delle Province sia nel Definitorio generale e provinciale, sia nei rispettivi Capitoli, secondo i propri Statuti.

[180] Cfr. CIC, can. 600.
[181] Cfr. CIC, can. 639.

Konstytucje_06_02_2020.indd 242 06.02.2020 13:26:50

CAPITOLO IV

LA MISSIONE DEI FRATI

Introduzione Spirituale

a) San Francesco ricorda così la missione di Gesù: «Teniamo dunque ferme le parole, la vita e l'insegnamento e il santo Vangelo di colui che si è degnato di pregare per noi il Padre suo e manifestarci il nome di lui, dicendo: "Padre, ho manifestato il tuo nome agli uomini, che mi hai dato, perché le parole che tu hai dato a me, io le ho date a loro… Come tu hai mandato me nel mondo, anch'io li ho mandati nel mondo"»[182].

b) Lo stesso Padre Francesco, ricevuta dal Crocefisso di San Damiano la missione di restaurare la sua Chiesa e ascoltato il brano evangelico della "missione degli apostoli" esclama: «Questo voglio, questo chiedo, questo bramo di fare con tutto il cuore!»[183]. A partire da questo momento egli si dedica con instancabile zelo all'annuncio del Vangelo. E anche quando è malato ricorre allo scritto per continuare il suo impegno missionario: «Poiché sono servo di tutti, sono tenuto a servire tutti e ad amministrare le fragranti parole del mio Signore. E perciò… mi sono proposto di riferire a voi, mediante la presente

[182] Rnb 22, 41-42.51: FF 62.
[183] 1Cel 22: FF 356.

Konstytucje_06_02_2020.indd 243 06.02.2020 13:26:50

lettera e messaggio, le parole del Signore nostro Gesù Cristo, che è il Verbo del Padre, e le parole dello Spirito Santo, che sono spirito e vita»[184].

c) Quando riceve in dono dei fratelli[185], li invia due a due ad annunciare «agli uomini la pace e la penitenza»[186] ad evangelizzare. Scrive loro: «Lodatelo [il Signore] perché è buono ed esaltatelo nelle opere vostre, poiché per questo vi mandò nel mondo intero, affinché rendiate testimonianza alla voce di lui con la parola e con le opere e facciate conoscere a tutti che non c'è nessuno onnipotente eccetto lui»[187].

d) Il beato Francesco raccomanda ai frati la comunione con la Chiesa e l'obbedienza ai Ministri nello svolgimento della missione: «Nessun frate predichi contro la forma e le disposizioni della santa Chiesa e senza aver ricevuto il permesso dal suo ministro»[188]; «I frati non predichino nella diocesi di alcun vescovo, qualora dallo stesso vescovo sia stato loro proibito»[189].

e) Il Serafico Padre invita i frati a tener presente, nella loro opera di evangelizzazione, il bene delle persone alle quali sono inviati: «Ammonisco inoltre ed esorto gli stessi frati che, nella predicazione che fanno, le loro parole siano esaminate e caste, a utilità e a edificazione del popolo, annunciando ai fedeli i vizi e le virtù, la pena e la gloria con brevità di discorso, poiché brevi discorsi fece il Signore sulla terra»[190].

f) Francesco rivolge ai frati altre esortazioni per vivere in modo evangelico la missione: «E dobbiamo anzi godere quando siamo esposti a diverse prove, e quando sosteniamo qualsiasi angustia o tribolazione dell'anima o del corpo»[191]; «Quando i frati vanno per il mondo, non portino niente per via»[192], «non litighino… e non giudichino gli altri, ma siano miti, pacifici e modesti, mansueti e umili,

[184] 2Lf 2-3: FF 180.
[185] Cfr. 2Test 14: FF 116.
[186] ICel. 29; FF 366.
[187] LOrd 8-9: FF 216.
[188] Rnb 17,1: FF 46.
[189] Rb 9,1: FF 98.
[190] Ivi 9,3-4: FF 99.
[191] Rnb 17,8: FF 48.
[192] Ivi 14,1: FF 40.

Konstytucje_06_02_2020.indd 244 06.02.2020 13:26:50

parlando onestamente con tutti… In qualunque casa entreranno, dicano prima di tutto: Pace a questa casa»[193].

g) Il Serafico Padre, poi, inserisce nella Regola la novità della missione alle genti: «Tutti quei frati che per divina ispirazione vorranno andare tra i saraceni e gli altri infedeli, vadano con il permesso del loro ministro e servo. Il ministro poi dia loro il permesso e non li ostacoli, se vedrà che sono idonei ad essere mandati»[194].

h) Per san Francesco il Vangelo, prima ancora di essere annunciato con le parole, deve essere testimoniato con la vita: «I frati che vanno tra gli infedeli possono comportarsi spiritualmente in mezzo a loro in due modi. Uno è che non facciano liti né dispute, ma siano soggetti ad ogni creatura per amore di Dio e confessino di essere cristiani. L'altro modo è che, quando vedranno che piace a Dio, annunzino la parola di Dio perché essi credano… e si facciano cristiani»[195].

i) Il Padre Francesco dice anche: «Tutti i frati… predichino con le opere»[196] e richiama «la grazia di lavorare»[197]: «E io lavoravo con le mie mani e voglio lavorare; e voglio fermamente che tutti gli altri frati lavorino di un lavoro quale si conviene all'onestà. E quelli che non sanno, imparino»[198]. Ovunque ed in ogni cosa, «i servi di Dio devono sempre insistere nella preghiera o in qualche opera buona»[199].

j) San Francesco invita i frati a non gloriarsi degli eventuali successi nelle loro attività: «Scongiuro, nella carità che è Dio, tutti i miei frati occupati nella predicazione, nell'orazione, nel lavoro, sia chierici che laici, che cerchino di umiliarsi in tutte le cose, di non gloriarsi, né godere tra sé, né esaltarsi dentro di sé delle buone parole e delle opere, anzi di nessun bene che Dio fa o dice e opera talvolta in loro e per mezzo di loro…»[200]. I frati devono attribuire ogni risultato a Dio «dal quale procede ogni bene»[201].

---

[193] Rb 3,10-13: FF 85-86.
[194] Rnb 16,3-4: FF 42.
[195] Ivi 16,5-7: FF43.
[196] Ivi 17,3: FF 46.
[197] Rb 5,1: FF 88.
[198] 2Test 20-21: FF 119.
[199] Rnb 7,12: FF 25.
[200] Ivi, 17,5-6: FF 47.
[201] Ivi, 17,17: FF 49.

Konstytucje_06_02_2020.indd 245 06.02.2020 13:26:51

Titolo I

Il Fondamento della Missione e delle Attività dei Frati

91.

§1. Il Figlio di Dio è stato inviato dal Padre nel mondo con una precisa missione: portare ai poveri il lieto annuncio, proclamare ai prigionieri la liberazione e ai ciechi la vista, rimettere in libertà gli oppressi e proclamare l'anno di grazia del Signore[202]. Egli poi ha affidato alla Chiesa la missione di annunziare e instaurare in tutto il mondo il Regno di Dio[203]. Evangelizzare perciò è la grazia e la vocazione della Chiesa e la sua identità più profonda[204].

§2. I frati, con la professione dei consigli evangelici, partecipano in modo speciale alla missione della Chiesa. Nella loro chiamata è compreso il compito di dedicarsi totalmente alla missione, perché tutta la vita consacrata, sotto l'azione dello Spirito Santo, è missionaria[205].

§3. Tutti i frati, sull'esempio di Cristo e di san Francesco, proclamino il Vangelo in tutto il mondo ed ad ogni creatura, partecipando attivamente alla missione evangelizzatrice della Chiesa. Perciò la loro vita sia compenetrata di spirito missionario e tutta l'azione missionaria sia animata da spirito religioso[206].

92.

I frati con la loro consacrazione e azione evangelizzatrice offrono un valido contributo alla missione della Chiesa e diventano testimoni credibili del Regno di Dio nel mondo nella misura in cui incarnano il carisma che lo Spirito Santo ha loro affidato. Perciò evangelizzino innanzitutto con la testimonianza di una vita orante, povera, sobria, lieta e fraterna che, in quanto tale, è già evangelizzazione[207].

---

[202] Cfr. Lc 4, 18-19.
[203] Cfr. LG 5.
[204] Cfr. EN 14.
[205] Cfr. VC 72.
[206] Cfr. PC 8; CIC, can. 675, §1.
[207] Cfr. VC 72; CIVCSVA, *Vita Fraterna in Comunità* 54; CIC, can. 673.

Konstytucje_06_02_2020.indd 246 06.02.2020 13:26:51

93.

§1. Qualunque sia il genere di missione esercitata dai frati, esprima sempre i valori della fraternità e della minorità propri del carisma francescano-conventuale, che diventano segno profetico di un mondo nuovo.

§2. Da frati minori, siano sempre disponibili per il servizio alla Chiesa e l'aiuto alle persone. Compiano con animo lieto gli uffici più umili, senza attendersi ricompense. Privilegino i mezzi più idonei e adottino nelle relazioni uno stile semplice.

94.

I frati si dedichino con generosità alla missione e al lavoro in modo tale però da non spegnere o affievolire lo spirito della santa orazione e devozione[208]; anzi, si impegnino ad alimentare sempre di più la preghiera per santificare e rendere feconda tutta l'attività che svolgono[209].

95.

§1. I frati assumano e condividano le varie attività e iniziative missionarie in obbedienza, fraterna concordia e cooperazione. I Ministri, Custodi e Guardiani le assegnino, coordinino e animino, tenendo conto delle attitudini e capacità dei frati, per il bene della fraternità e della Chiesa.

§2. Tutti i frati, fatto un debito discernimento comunitario, siano disponibili a mettere i loro talenti a disposizione delle fraternità della Provincia o Custodia o dell'Ordine che ne abbiano bisogno.

§3. I frati abbiano cura che le varie attività e iniziative missionarie sia nella loro progettazione che nella loro realizzazione siano espressione di una fraternità unita e creativa.

§4. La fraternità locale approvi le attività missionarie dei singoli frati e le coordini con gli altri impegni fraterni, in sintonia con il programma pastorale della Provincia o Custodia e della Chiesa locale.

---

[208] Cfr. Rb 5, 2: FF 88.

[209] Cfr. CIC, can. 675 §2.

Konstytucje_06_02_2020.indd 247 06.02.2020 13:26:51

Titolo II

Gli Ambiti della Missione e delle Attività dei Frati

96.

§1. I frati, animati dai Ministri, Custodi e Guardiani, realizzino la missione nelle sue varie forme, sia con la testimonianza della loro vita, sia con l'attività pastorale, intellettuale, artistica, caritativa e manuale.

§2. Le situazioni della missione francescana sono essenzialmente tre:

a) la *missio ad gentes*[210], che è molto cara alla tradizione francescana fin dalle origini ed è tuttora valida; essa ha come destinatari i popoli e i gruppi che ancora non credono in Cristo, tra i quali la Chiesa non ha ancora messo radici e la cui cultura non è stata ancora influenzata dal Vangelo[211]; in particolare essa riguarda ambiti territoriali, mondi e fenomeni sociali nuovi, aree culturali moderne[212];

b) l'apostolato o attività di predicazione, di conversione, di assistenza spirituale a comunità cristiane che hanno adeguate e solide strutture ecclesiali[213];

c) la nuova evangelizzazione specie nei paesi di antica Cristianità, ma a volte anche nelle Chiese più giovani, dove interi gruppi di battezzati hanno perduto il senso vivo della fede[214].

§3. I frati siano sensibili alle urgenti necessità del nostro tempo e delle varie aree geografiche e culturali. Con audace fiducia spirituale e preparati da una congrua formazione[215] sperimentino nuove vie e metodi per dare la testimonianza di una vita fraterna[216] e per offrire una pastorale adeguata ai tempi e al contesto culturale in cui

[210] Cf. RM 33.
[211] Ivi 34.
[212] Ivi 37.
[213] Ivi 33.
[214] Ivi 33; EG 14.
[215] Cfr. PC 18.
[216] Cfr. EN 21.

Konstytucje_06_02_2020.indd 248 06.02.2020 13:26:51

operano. A questo scopo si avvalgano degli strumenti forniti dal progresso culturale, sociale e tecnologico, secondo le indicazioni della Chiesa[217].

§4. Quantunque nessuna forma di missione o di attività sia estranea all'Ordine, i frati scelgano nei vari luoghi quelle attività che rispondono alle necessità della Chiesa, sono nel solco della tradizione dell'Ordine e in armonia con il carisma francescano. Come minori e senza nulla di proprio, siano pronti a lasciare quelle superate o meno opportune[218].

§5. I frati, in ascolto e in dialogo con gli uomini fra i quali vivono, imparino a conoscerli, ad essere in comunione con loro e ad offrire loro il proprio servizio pastorale.

97.

L'attività missionaria dei frati abbia il fine di portare il Vangelo a tutti gli uomini di tutte le condizioni sociali, per trasformare dal di dentro e rendere nuova l'umanità stessa[219], mediante la preghiera, la testimonianza della vita fraterna, la predicazione, i sacramenti e il discernimento dei segni dei tempi.

98.

I frati curino che le chiese e i santuari da loro officiati siano centri di irradiazione di gioiosa e fruttuosa vita cristiana, attraverso la testimonianza, l'evangelizzazione e la catechesi, le celebrazioni liturgiche svolte con decoro, la condivisione della spiritualità francescana e altre creative attività pastorali, secondo le esigenze del luogo.

99.

§1. I frati esercitino il ministero della parola secondo i propri carismi, applicando alle reali situazioni della vita la perenne verità del Vangelo, con brevità di parola[220] e anche con l'uso dei mezzi più efficaci, adeguati ai tempi e alle persone.

---

[217] Cfr. GS 44.
[218] Cfr. VC 71.
[219] Cfr. EN 18.
[220] Cfr. Rb 9,4: FF 99.

Konstytucje_06_02_2020.indd 249 06.02.2020 13:26:51

§2. Poiché la predicazione, annunzio delle meraviglie di Dio nella storia della salvezza, deve attingere soprattutto alla Sacra Scrittura, i frati leggano, ascoltino e approfondiscano quotidianamente la Parola di Dio, imprimendola nel cuore, per meglio testimoniare la vita evangelica e comunicare più adeguatamente agli altri le verità meditate.

§3. I frati annunzino il mistero di Cristo e il suo Vangelo di pace, di carità, di misericordia, di penitenza e conversione, ed esortino gli uomini all'onestà, integrità e coerenza di vita evangelica.

§4. Affinché l'annuncio sia efficace, i frati si preparino diligentemente con la meditazione, la preghiera, lo studio, corsi di approfondimento e il continuo esercizio, al fine di raggiungere una maggiore competenza nella predicazione.

§5. È compito del parroco o del rettore delle chiesa concedere la licenza di predicare nelle nostre chiese o oratori a coloro che egli sa essere riconosciuti idonei dal proprio Ordinario[221].

100.

§1. Poiché l'Eucaristia è fonte e culmine di tutta la vita cristiana[222], la sua celebrazione costituisca per i frati l'azione principale e la missione più importante del loro sacerdozio ministeriale e comune.

§2. Gli altri sacramenti, riti e atti di pietà popolare, che scaturiscono dall'Eucarestia e ad essa sono ordinati[223], siano celebrati dai frati con grande zelo, allo scopo di promuovere tra i fedeli una più profonda vita sacramentale e di preghiera.

§3. Sull'esempio di Cristo che accostava volentieri i peccatori, i frati siano vicini a coloro che, con il peccato, sperimentano la fragilità umana e annuncino loro la grande misericordia di Dio, che non vuole la morte del peccatore ma che si converta e viva[224]. I presbiteri poi amministrino il sacramento della Penitenza e Riconciliazione con diligenza e compassione, nel rispetto della dignità di ogni persona.

---

[221] Cfr. CIC, can. 765; CCEO, can. 612.
[222] Cfr. LG 11.
[223] Cfr. SC 10.
[224] Cfr. Ez 33,11.

Konstytucje_06_02_2020.indd 250 06.02.2020 13:26:51

101.

§1. I frati con carità vadano incontro a coloro che si sono allontanati dalla fede o dalla pratica della vita cristiana o dalla Chiesa, per ricondurli all'unione vitale con Cristo.

§2. Sull'esempio di Cristo, che percorreva città e villaggi guarendo ogni genere di malattie[225], e di san Francesco che usava misericordia con i lebbrosi[226], i frati si dedichino con particolare cura ai malati e agli infermi, li visitino di frequente, diano loro conforto, amministrino la grazia dei sacramenti e, all'occorrenza, li preparino all'incontro con sorella morte.

102.

I frati vivano la comunione con la Chiesa particolare, collaborando con il vescovo, il clero, gli altri religiosi e i laici. Partecipino e cooperino ai progetti diocesani, portandovi la ricchezza del carisma e della proposta francescana[227].

103.

§1. In spirito di servizio alla Chiesa, i frati assumano anche la cura delle parrocchie, ma in modo tale da poter vivere la propria vocazione e offrire un'efficace testimonianza di minorità e di fraternità nella vita e nell'attività pastorale.

§2. I Ministri non accettino parrocchie nelle quali si preveda che non sia possibile una vera vita fraterna.

104.

I frati si dedichino volentieri anche alla predicazione popolare, alla direzione spirituale, alla guida di esercizi spirituali, alla pastorale sanitaria, carceraria e dell'emarginazione.

[225] Cfr. Mt 9,35.
[226] Cfr. 2Test 2: FF 110.
[227] Cfr. CIC, can. 675, §3.

Konstytucje_06_02_2020.indd 251 06.02.2020 13:26:51

105.

§1. Nei paesi di antica tradizione cristiana, in parte scristianizzati, i frati, con rinnovato zelo, entusiasmo e creatività, annuncino il Vangelo con la testimonianza della vita e con nuovi metodi pastorali[228].

§2. Nei paesi di recente tradizione cristiana, i frati annuncino il Vangelo con un linguaggio accessibile agli uomini delle varie culture e condizioni sociali.

§3. Dato che le società odierne diventano sempre più complesse a livello etnico, culturale e religioso, i frati favoriscano il dialogo e mantengano buone relazioni anche con le persone di altre culture, confessioni cristiane e religioni, come pure con i non credenti. Collaborino con tutti nell'impegno per il rispetto della libertà religiosa, nella promozione dei valori spirituali, morali e socioculturali[229] e nella costruzione di un mondo più umano.

106.

§1. I frati riconoscano, apprezzino e promuovano la vocazione, il modo e la missione propria dei fedeli laici nella Chiesa[230] e lavorino in comunione con loro nelle proprie attività[231]. Aiutino volentieri i gruppi ecclesiali che chiedono la loro assistenza, dando sempre la priorità alla vita e alle opere della fraternità. Il Capitolo conventuale cerchi sempre di armonizzare i vari impegni.

§2. I frati promuovano ovunque l'Ordine Francescano Secolare, condividano con i suoi membri una reciproca comunione nella vita e nella missione, collaborando con loro e sostenendoli nelle attività in cui sono impegnati per vocazione e carisma[232].

§3. I frati curino la vitalità e l'espansione della Gioventù Francescana e dei gruppi giovanili di ispirazione francescana, accompagnando i giovani nel loro cammino cristiano e nella loro crescita umana

[228] Cfr. Giovanni Paolo II, Discorso alla XIX Assemblea ordinaria del CELAM, Port-au-Prince, Haiti; 9 marzo *1983*.

[229] Cfr. NAe 2.

[230] Cfr. LG 30.37.

[231] Cfr. VC 74.

[232] Cfr. *Regola OFS* 14-19.

Konstytucje_06_02_2020.indd 252 06.02.2020 13:26:51

e spirituale, e proponendo loro esplicitamente la bellezza del carisma francescano.

§4. I frati promuovano la Milizia dell'Immacolata, che ben esprime lo spirito mariano dell'Ordine Serafico e realizza un'efficace missione.

§5. I frati promuovano tra il clero diocesano la conoscenza dello spirito dell'Ordine Francescano Secolare e della Milizia dell'Immacolata, perché ne favorisca la diffusione nel proprio ambiente.

107.

Mossi dallo spirito di comunione di san Francesco, i frati partecipino con particolare impegno alle attività ecumeniche. Promuovano contatti personali, incontri di preghiera, attività caritative e convegni di studio, secondo le indicazioni della Chiesa, perché si raggiunga quell'unità che il Signore Gesù ha invocato nella preghiera al Padre durante l'ultima cena[233]. Aprano il cuore agli altri cristiani senza sospetti e diffidenze, e cerchino anzitutto la riconciliazione e la pace nell'unico Dio[234].

108.

§1. Allo scopo di camminare efficacemente a fianco degli uomini del proprio tempo ascoltandone i problemi, le sofferenze e le speranze, i frati approfondiscano la conoscenza delle situazioni sociali, economiche e culturali alla luce del Vangelo e della dottrina sociale della Chiesa, impegnandosi in progetti comunitari di condivisione solidale e fraterna[235].

§2. I frati promuovano condizioni di maggiore giustizia e dignità umana a favore dei poveri e degli emarginati, considerandoli come la carne sofferente di Cristo e un'unica cosa con se stessi[236]. Collaborino con gli uomini di buona volontà per individuare le cause strutturali della povertà, mettano al centro del loro impegno per gli ultimi la causa della giustizia e della pace.

---

[233] Cfr. Gv 17,21-23.
[234] Cfr. EG 244.
[235] Cfr. Ivi 87.
[236] Cfr. Ivi 24 e 199.

Konstytucje_06_02_2020.indd 253 06.02.2020 13:26:51

§3. Le fraternità abbiano a cuore la custodia della terra come "casa comune"[237], assumendo stili di vita che testimoniano l'amore per il creato, e siano in consonanza con i progetti di sostenibilità ambientale, promuovendo iniziative educative di "conversione ecologica integrale"[238].

109.

§1. Secondo la tradizione dell'Ordine[239], i frati si impegnino nello studio; tale impegno, infatti, è mezzo per la formazione integrale, percorso ascetico sempre attuale di fronte alla diversità delle culture ed espressione del desiderio di conoscere Dio in profondità[240].

§2. I Ministri e Custodi promuovano le attività culturali e gli studi scientifici in ambito francescano, biblico, teologico, filosofico, artistico e musicale, come pure altre scienze e tecnologie utili per la missione.

§3. I frati per le loro pubblicazioni scientifiche in materia di fede e di morale, sia stampate che digitali, devono ottenere, oltre alla licenza dell'Ordinario del luogo, anche quella del Ministro o Custode[241].

§4. I frati che frequentano istituti superiori, sia come insegnanti sia come alunni, diano testimonianza di vita francescana, unendo l'amore della verità con la sapienza e l'osservanza del Vangelo.

110.

§1. L'attività educativa e l'insegnamento della catechesi sono elementi importanti della missione dell'Ordine. I frati siano disponibili a lavorare nelle scuole proprie e in quelle statali o private, anche non cattoliche, sia come docenti sia al livello di pastorale scolastica e universitaria. Collaborino con coloro che vi sono impegnati per una seria e valida testimonianza del Vangelo negli ambiti culturali.

---

[237] Cfr. LS 1-61.
[238] Cfr. Ivi, 137-162.
[239] Cfr. LAnt 2: FF 252.
[240] Cfr. VC 98.
[241] Cfr. CIC, cann. 218; 823-824; e 832; CCEO, cann. 21 e 662 §2.

Konstytucje_06_02_2020.indd 254 06.02.2020 13:26:52

§2. I frati promuovano e valorizzino le associazioni degli ex-alunni delle proprie strutture educative, affinché l'opera di formazione abbia continuità.

111.

Appartengono alla missione dell'Ordine anche le opere sociali e caritative, proprie o altrui: ad esse i frati si dedichino con generosità.

112.

Il lavoro manuale nelle sue varie forme, sia all'interno della fraternità che al di fuori di essa, è un reale contributo alla missione dell'Ordine e al Regno di Dio.

113.

§1. Tutti i frati lavorino fedelmente e devotamente[242] e, se sono alle dipendenze di altri, adempiano agli impegni assunti con rispetto, onestà e in spirito di minorità[243].

§2. Poiché i carismi dello Spirito sono per l'edificazione della comunità[244], chi è dotato di un dono particolare lo ponga al servizio dell'edificazione del Regno di Dio e della fraternità, sotto la guida del Ministro, Custode e Guardiano, e con l'aiuto degli altri frati.

Titolo III

L'organizzazione della Missione e delle Attività dei Frati

114.

È competenza dei Capitoli generali, provinciali, custodiali e conventuali esaminare e assumere gli impegni pastorali, affidandoli ai frati idonei. Siano scelti quegli impegni che sono conformi al carisma francescano, alle direttive della Chiesa universale e particolare e alle esigenze degli

[242] Cfr. Rb 5,1: FF 88.
[243] Cfr. Rnb 7,1-2: FF 24.
[244] Cfr. 1Cor 14,2.

Konstytucje_06_02_2020.indd 255 06.02.2020 13:26:52

uomini, dei tempi e dei luoghi. Egualmente, agli stessi Capitoli spetta scegliere quelle nuove forme di missione e quelle attività che meglio manifestano l'aspetto profetico della fraternità.

115.

§1. È compito del Capitolo provinciale e custodiale studiare e decidere l'impostazione generale da dare alla missione pastorale, ed elaborare appositi Statuti per quelle attività che richiedessero precise direttive, nel rispetto delle disposizioni diocesane o regionali.

§2. Il Ministro o Custode, con l'aiuto del Definitorio, in collaborazione con i Guardiani e con l'opportuna consulenza delle competenti commissioni, guidi, anima e coordini le attività della Provincia o Custodia secondo i progetti del Capitolo provinciale o custodiale.

116.

§1. Il governo dell'Ordine promuova e sostenga un'attiva collaborazione tra le diverse Province e Custodie, affinché si possa offrire una testimonianza evangelica più efficace nei diversi tipi di missione assunti.

§2. È compito delle Conferenze e Federazioni coordinare le attività che le Province e Custodie si impegnano a progettare e realizzare in fraterna collaborazione, e trovare le forme più appropriate per tale collaborazione.

§3. I Ministri e Custodi animino le loro Province e Custodie per favorire una più ampia collaborazione dei frati nella Conferenza o Federazione e nell'Ordine.

§4. I Ministri e Custodi cooperino con l'intera famiglia francescana, con le Conferenze e Sinodi episcopali, con le Conferenze dei Superiori maggiori e con i vescovi per un coordinamento più efficace delle iniziative pastorali.

117.

§1. È compito del Guardiano, con il contributo del Capitolo conventuale, coordinare la missione e le attività della fraternità, distribuire gli impegni e mantenere la comunione tra i frati che svolgono servizi pastorali diversi.

Konstytucje_06_02_2020.indd 256 06.02.2020 13:26:52

§2. È compito del Capitolo conventuale, fatto salvo il diritto proprio dei Ministri, Custodi e Guardiani, decidere quali impegni assumere per un tempo determinato e quali lasciare. Inoltre, per favorire lo spirito di comunione fraterna, nel Capitolo conventuale sia data relazione delle missioni pastorali di ciascun frate e siano discusse le singole attività[245].

§3. Nell'accettare attività pastorali per le quali si richiede o si crede opportuna una convenzione scritta, il Ministro o Custode, interpellato il Capitolo conventuale e con il consenso del suo Definitorio, stipuli l'atto richiesto. In esso sia chiaramente indicato tutto ciò che concerne il lavoro da compiere, i frati da impegnare, il rapporto economico e la durata di tale convenzione.

118.

§1. I Ministri, Custodi e Guardiani assegnino ai frati solo quegli incarichi che consentono di vivere secondo la Regola; le attività siano sempre armonizzate con gli impegni della vita fraterna in comunità.

§2. Nell'affidare impegni e attività ai frati si tenga conto della loro competenza religiosa e pastorale, dottrinale e tecnica. Si procuri che possano avere un'adeguata formazione permanente per meglio svolgere la missione nel mondo contemporaneo.

§3. I Ministri e Custodi provvedano che si formi un sufficiente numero di frati qualificati ed esperti per progettare, promuovere e rinnovare le diverse attività dell'Ordine attraverso un attento discernimento dei segni dei tempi.

119.

§1. I frati, nell'esercizio di qualsiasi compito o lavoro ad essi affidato, si mantengano fedeli alle esigenze della vita fraterna, alla Regola e alle Costituzioni, in obbedienza ai Ministri, Custodi e Guardiani.

§2. I frati, che in forza di una convenzione fossero tenuti a svolgere determinati servizi, in quanto religiosi sono soggetti alla visita e alla correzione del Ministro o Custode e alla vigilanza del Guardiano; per quanto poi si riferisce all'apostolato svolto, sono soggetti anche all'autorità ecclesiastica e civile competente.

[245] Cfr. CIC, can. 671.

Konstytucje_06_02_2020.indd 257 06.02.2020 13:26:52

120.

I frati che hanno una responsabilità pastorale si conformino alle disposizioni delle Conferenze episcopali e dei vescovi diocesani per quanto riguarda le scelte, i programmi e i criteri pastorali[246].

121.

§1. L'accettazione delle parrocchie compete al Ministro provinciale con il consenso del suo Definitorio, consultato il Ministro generale al quale si deve trasmettere copia della relativa convenzione, e nel rispetto delle norme del diritto.

§2. Nell'accettazione di una parrocchia sia stipulata tra il Ministro provinciale e il Vescovo diocesano una convenzione, nella quale si definiscano con chiarezza tutte le condizioni[247].

§3. I frati che esercitano il ministero parrocchiale sono soggetti alla giurisdizione dell'Ordinario del luogo, a norma del diritto, in tutte quelle cose che si riferiscono all'ufficio pastorale e alla cura delle anime. I registri e i libri parrocchiali, soggetti alla revisione dell'Ordinario del luogo, sono sottoposti anche alla vigilanza dei rispettivi Ministri, Custodi e Guardiani.

§4. La parrocchia viene affidata alla Provincia o alla Custodia, e pertanto spetta al Ministro o Custode, con il consenso del suo Definitorio, presentare al Vescovo diocesano un frate per la nomina a parroco o, se la cura pastorale viene affidata a più persone insieme, il frate moderatore[248]. Tutto ciò vale anche nel caso della presentazione di un frate a rettore di una chiesa[249]. Allo stesso Ministro o Custode compete presentare i vicari parrocchiali, sentito il parroco.

§5. Benché la parrocchia sia affidata alla Provincia o Custodia mediante convenzione scritta, tuttavia la responsabilità diretta appartiene al frate parroco[250], al quale danno la propria collaborazione i frati vi-

[246] Cfr. CIC, can. 678.

[247] Cfr. CIC, can. 520 §2.

[248] Cfr. CIC, cann. 517, §1; 520, §1; 682, §1; CCEO, cann. 281, §2; 282; 284, §2; 287, §2.

[249] Cfr. CIC, cann. 556; 557, §2; CCEO, cann. 304; 305 §§1-2.

[250] Cfr. CIC, can. 520, §1; CCEO, cann. 281, §2; 282.

Konstytucje_06_02_2020.indd 258 06.02.2020 13:26:52

cari cooperatori, nominati dal Vescovo diocesano su presentazione del Ministro o Custode. Con il consenso del Guardiano, il parroco si avvalga anche dell'aiuto degli altri frati della fraternità.

§6. Gli Statuti provinciali e custodiali determinino espressamente le competenze del parroco e del Guardiano. A quest'ultimo spetta mantenere il giusto equilibrio fra le necessità della parrocchia e le esigenze della vita fraterna. Inoltre gli stessi Statuti determinino tutto ciò che riguarda l'amministrazione dei beni della parrocchia, a norma del diritto universale.

§7. Il frate parroco collabori sempre con i suoi vicari e cooperatori parrocchiali, con gli uffici diocesani, con il consiglio pastorale e il consiglio per gli affari economici della parrocchia. Faccia periodicamente una relazione pastorale e amministrativa al Capitolo conventuale e prenda in considerazione il parere della fraternità.

§8. Nel caso di spese straordinarie di rilevante portata riguardanti la parrocchia, prima di sottoporre il preventivo al consiglio parrocchiale per gli affari economici il frate parroco lo presenti al Capitolo conventuale e poi al Ministro o Custode con il suo Definitorio e ne prenda in considerazione il parere. Gli Statuti provinciali e custodiali diano indicazioni specifiche al riguardo.

§9. Il frate parroco proponga al Capitolo conventuale e poi al Ministro o Custode con il suo Definitorio le scelte pastorali a lungo termine che coinvolgano il servizio della fraternità francescana, e ne prenda in considerazione il parere. Gli Statuti provinciali e custodiali diano indicazioni specifiche al riguardo.

§10. Per quanto concerne la durata dell'incarico, è bene che il parroco goda di una certa stabilità[251], benché sia amovibile a norma del diritto[252].

[251] Cfr. CIC, can. 522; CCEO, can. 284, §3.
[252] Cfr. CIC, can. 682, §2; CCEO, can. 543.

Konstytucje_06_02_2020.indd 259 06.02.2020 13:26:52

Titolo IV

La Missione *ad gentes* dell'Ordine

122.

§1. Cristo Signore, mandato dal Padre, inviò i discepoli in tutto il mondo a predicare il Vangelo[253]. Accogliendo l'invito di Gesù, il Padre Francesco volle che i frati andassero a testimoniare e annunciare il messaggio del Signore a tutte le genti (*ad gentes*).

§2. La missione *ad gentes* dei frati nel mondo comporta un forte impegno di azione pastorale nelle Chiese particolari e la condivisione del carisma francescano, che si arricchisce attraverso il dialogo e il processo di inculturazione.

§3. Ogni presenza dell'Ordine nel mondo sia riconoscibile per la semplicità e la sobrietà di vita. I frati siano in missione come fratelli tra fratelli e testimonino con la vita che Dio è Padre di ogni uomo e fa di tutti gli uomini dei fratelli.

123.

§1. Nella formazione iniziale e permanente i frati siano aiutati a maturare nella consapevolezza che, sebbene la vita francescana-conventuale sia già missione per se stessa, essi sono chiamati ad assumersi il compito e le sfide dell'evangelizzazione oltre i confini della propria cultura. Inoltre sia promosso l'amore per le missioni attraverso la preghiera, il sacrificio ed esperienze di solidarietà.

§2. I frati si impegnino anche a suscitare, condividere e sostenere lo spirito missionario nei laici, in particolare nei Francescani Secolari e nei membri della Milizia dell'Immacolata, tramite la formazione di gruppi missionari, le esperienze di volontariato, l'organizzazione di giornate missionarie, l'annuncio nella predicazione, la preghiera e l'invito alla solidarietà economica e spirituale.

[253] Cfr. Mc 16, 15.

Konstytucje_06_02_2020.indd 260 06.02.2020 13:26:52

124.

§1. I frati, che per divina ispirazione si sentissero chiamati ad andare in missione *ad gentes*, ne facciano domanda scritta al proprio Ministro il quale, dopo adeguato discernimento sull'idoneità dei richiedenti, conceda il permesso[254].

§2. Tutti i frati siano aperti al discernimento circa la chiamata ad andare in missione *ad gentes*, qualora il Ministro ne facesse la proposta.

125.

§1. I Ministri procurino che i frati, prima di partire per la *missio ad gentes* o per l'*implantatio Ordinis*, siano preparati con adeguati corsi di formazione spirituale, linguistica, culturale, ecumenica, interreligiosa e missiologica.

§2. La formazione sia completata presso istituti in terra di missione, in modo che i frati possano parlare correttamente la lingua del popolo in mezzo al quale essi vivono, conoscerne più a fondo le idee e credenze religiose, la storia e la cultura. Si aprano al dialogo con tutti e siano attenti all'inculturazione del Vangelo e del carisma francescano.

126.

In vista del ristabilimento dell'unità tra tutti i cristiani[255], i frati cerchino opportunamente i mezzi e le forme di una corretta e consapevole collaborazione anche con le altre Chiese e Comunità cristiane.

127.

§1. Poiché la vita religiosa arricchisce l'attività missionaria con aiuti preziosi e addirittura necessari, i frati assicurino, per quanto possibile, una stabile presenza dell'Ordine nelle realtà di missione *ad gentes*, con chiari progetti di vita fraterna e pastorale.

§2. La formazione iniziale e permanente sia una priorità nella nuova presenza missionaria. Si ponga attenzione all'animazione vocazionale,

[254] Cfr. Rnb 16, 3: FF 42; Rb 12, 1-2: FF 107.
[255] Cfr. CIC, can. 755.

Konstytucje_06_02_2020.indd 261 06.02.2020 13:26:52

si programmi la preparazione dei formatori e si collabori con le altre Province, Custodie, e Delegazioni della Conferenza o Federazione.

§3. I frati del luogo vengano preparati a ricoprire ruoli di responsabilità e di governo.

128.

§1. È compito della Provincia, anche in collaborazione con altre Province e Custodie, elaborare il progetto della missione *ad gentes*, accompagnare il cammino della nuova presenza fino alla sua effettiva autonomia, assicurando l'invio di frati, il sostegno economico e la preparazione di formatori.

§2. Le Province collaborino tra di loro per l'apertura di nuove presenze missionarie, offrendo la loro solidarietà di personale e di aiuti economici e favorendo diverse forme di gemellaggio.

§3. Tale collaborazione sia coordinata dall'Ordine e/o dalle Conferenze e Federazioni.

§4. Il Segretariato Generale per l'Animazione Missionaria, che assiste il Ministro generale e il suo Definitorio in tutto ciò che riguarda la *missio ad gentes* e l'*implantatio Ordinis*, promuova e coltivi lo spirito missionario nell'Ordine, e collabori con gli animatori missionari delle Province e Custodie.

§5. L'attività del Segretariato Generale per l'Animazione Missionaria sia regolata da un particolare statuto.

CAPITOLO V

LA FORMAZIONE DEI FRATI

Introduzione Spirituale

a) «Il beato Francesco, ricolmo ogni giorno della consolazione e grazia dello Spirito Santo, si adoperava a formare con grande diligenza e sollecitudine i suoi nuovi figli, insegnando loro, con principi nuovi, a camminare rettamente e con passo fermo sulla via della santa povertà e della beata semplicità»[256].

b) Attraverso la sua opera di formazione san Francesco intendeva condurre i frati a vivere il Vangelo: «La Regola e la vita dei Frati Minori è questa, cioè osservare il santo Vangelo del Signore nostro Gesù Cristo»[257], e a seguire le orme di Cristo[258]. «Perciò, tutti noi frati, custodiamo attentamente noi stessi, perché… non ci avvenga di perdere o di distogliere la nostra mente e il cuore dal Signore»[259].

c) Il Serafico Padre già agli inizi dell'Ordine illustrava i passaggi e i principi delle varie tappe formative. «Se qualcuno, per divina ispirazione, volendo intraprendere questa vita, verrà dai nostri frati, sia da essi accolto benevolmente. E se sarà fermamente deciso di

[256] 1Cel 26: FF 363.
[257] Rb 1,1: FF 75.
[258] Cfr. Rnb 1,1: FF 4.
[259] Ivi 22,25: FF 60.

Konstytucje_06_02_2020.indd 263 06.02.2020 13:26:52

accettare la nostra vita… i frati…, quanto prima possano, lo presentino al loro ministro. Il ministro poi lo accolga con bontà e lo conforti e gli esponga diligentemente il tenore della nostra vita. Dopo di che… il ministro gli conceda i panni della prova, per un anno… Finito l'anno e il periodo della prova, sia ricevuto all'obbedienza. Dopo di che non gli sarà lecito… "andar vagando fuori dell'obbedienza". Nessuno sia ricevuto contro la forma e le prescrizioni della santa Chiesa»[260].

d) Poiché è il Signore che dona la vocazione[261], i frati, consapevoli di aver ricevuto un carisma ricco di valori umani e spirituali e molto utile alla Chiesa, preghino instancabilmente per le vocazioni all'Ordine e cooperino attivamente con la grazia del Signore, dando una significativa testimonianza evangelica.

e) I candidati ricevuti all'Ordine, durante tutto il tempo della prova, si impegnino a «seguire l'insegnamento e le orme del Signore nostro Gesù Cristo, il quale dice: "Se vuoi essere perfetto, va', e vendi tutto quello che hai e dallo ai poveri e avrai un tesoro nel cielo; e vieni e seguimi"; e "Se qualcuno vuol venire dietro a me, rinneghi se stesso e prenda la sua croce e mi segua". Similmente: "Se qualcuno vuole venire a me e non odia il padre e la madre e la moglie e i figli e i fratelli e le sorelle e perfino la sua stessa vita, non può essere mio discepolo"»[262]. «E insieme si esercitino a praticare quella vita che il beato Francesco chiamò dei Frati Minori, perché i suoi discepoli, dal loro stesso nome, apprendessero che erano venuti alla scuola di Cristo umile, per imparare l'umiltà»[263].

f) Terminato il tempo della prova, quelli che sono ricevuti all'obbedienza, promettono, con l'osservanza dei consigli evangelici, di seguire l'esempio del Signore che dice: «Chiunque avrà lasciato il padre o la madre, i fratelli o le sorelle, la moglie o i figli, le case o i campi per me, riceverà il centuplo e possederà la vita eterna»[264].

---

[260] Ivi 2,1-12: FF 5-7.
[261] Cfr. 2Test 14: FF 116.
[262] Rnb 1,1-4: FF 4.
[263] Cfr. LM 6,5: FF 1109.
[264] Rnb 1,5: FF 4.

Konstytucje_06_02_2020.indd 264 06.02.2020 13:26:52

g) Ricordando l'esortazione di san Francesco: «Cominciamo fratelli a servire il Signore Iddio, perché finora abbiamo fatto poco o nessun profitto[265]», tutti i frati si impegnino nella formazione permanente, che duri cioè tutta la vita.

h) I formandi, docili alla grazia divina, con generoso impegno e con l'aiuto dei formatori e della fraternità, crescano nello spirito di umiltà, semplicità, obbedienza, carità e nel desiderio di espropriarsi di tutto per poter seguire Cristo[266].

i) Per attuare la loro formazione i frati meditino attentamente queste parole del Serafico Padre: «Nel nome del Signore! Prego tutti i frati di imparare la lettera e il significato delle cose che in questa vita sono state scritte a salvezza della nostra anima, e di richiamarle frequentemente alla memoria. E prego Dio affinché egli stesso, che è onnipotente, trino e uno, benedica tutti quelli che insegnano, imparano, hanno con sé, ritengono a memoria e mettono in pratica queste cose, ogni volta che richiamano e fanno quelle cose che in essa sono state scritte per la salvezza della nostra anima. E supplico tutti, baciando loro i piedi, che le amino molto, le custodiscano e le conservino»[267].

Titolo I

I Principi della Formazione

129.

§1. La formazione è primariamente opera della Trinità: il Padre, mediante lo Spirito, plasma nel cuore dei frati i sentimenti del Figlio[268].

§2. La formazione dei frati, attraverso le mediazioni che il Signore, la Chiesa e l'Ordine offrono, è un processo di crescita in vista della

[265] 1Cel 103: FF 500.
[266] Cfr. Salvir: FF 256-258.
[267] Rnb 24,1-3: FF 72.
[268] Cfr. VC 66.

Konstytucje_06_02_2020.indd 265 06.02.2020 13:26:53

sequela e della conformazione a Cristo crocifisso, povero, casto e obbediente, per essere al servizio della fraternità e della missione.

§3. La formazione francescana raggiunga in profondità tutta la persona, così che ogni intenzione, atteggiamento e gesto del frate siano espressione della conformazione al Signore Gesù[269].

§4. Il luogo principale e privilegiato della formazione è la vita in fraternità, alla quale ogni frate è chiamato a partecipare con fedeltà e perseveranza secondo i principi e le norme disciplinate nei capitoli II-IV delle presenti Costituzioni. Il cammino di crescita nell'amore a Dio e ai fratelli è un impegno formativo che dura tutta la vita.

§5. La formazione aiuti i frati ad appropriarsi dei valori fondamentali del carisma francescano secondo la tradizione conventuale per viverli nel proprio contesto culturale, sociale ed ecclesiale[270].

130.

La formazione come sequela e conformazione a Cristo è compito prioritario dell'Ordine. Esso si impegni con ogni mezzo perché i frati raggiungano un'adeguata maturità e consapevolezza dell'identità del frate minore conventuale, in vista del servizio da svolgere nella Chiesa e nella società, secondo i bisogni dei luoghi e dei tempi[271].

131.

§1. La formazione iniziale si svolga nelle case di formazione dell'Ordine canonicamente erette[272], sotto la guida di formatori preparati. Si eviti ogni forma di doppia appartenenza riguardo ai candidati provenienti dai movimenti ecclesiali[273]. Nelle case di formazione si abbia uno stile di vita sobrio e adeguato all'ambiente sociale e alla cultura del luogo.

§2. Il discernimento vocazionale e la formazione iniziale alla vita francescana, sia da parte del candidato che da parte dell'Ordine,

[269] Cfr. Ivi 65.
[270] Cfr. CIC, can. 659 §2.
[271] Cfr. CIC, cann. 659-661.
[272] Cfr. CIC, can. 608.
[273] Cfr. CIVCSVA, *Potissimum Institutioni*, n. 93 (2 febbraio 1990).

Konstytucje_06_02_2020.indd 266 06.02.2020 13:26:53

si protraggono per tutto il tempo che intercorre dall'ammissione al postulato fino alla professione solenne.

§3. Il discernimento vocazionale e la formazione al ministero ordinato sia da parte del candidato che da parte dell'Ordine, si protraggono fino alla ordinazione, secondo il diritto universale[274].

§4. Il discernimento e la formazione per altre forme di apostolato o di impegno professionale abbiano un accompagnamento adeguato secondo quanto previsto dagli Statuti provinciali o custodiali.

§5. I frati, per quanto è possibile, studino negli istituti o seminari maggiori dell'Ordine. Se compiono gli studi in altri istituti idonei, integrino la conoscenza della storia e del carisma francescano, qualora non fossero offerti dall'istituto accademico, secondo le indicazioni della *Ratio studiorum* dell'Ordine.

§6. I frati studino in istituti che abbiano la facoltà di conferire i titoli di studio ecclesiastici e/o civili, secondo le indicazioni della Conferenza o Sinodo episcopale locale.

132.

§1. La casa di postulato provinciale o custodiale viene eretta o soppressa dal Ministro provinciale con il consenso del suo Definitorio e con l'approvazione del Ministro generale con il suo Definitorio.

§2. Compete unicamente al Ministro generale, con il consenso del suo Definitorio e mediante decreto scritto, erigere, trasferire o sopprimere una casa di noviziato.

§3. Le case del post-noviziato e i seminari maggiori provinciali o custodiali vengono erette o soppresse dal Capitolo provinciale, con l'approvazione del Ministro generale con il suo Definitorio.

§4. Le case di formazione comuni di più Province e Custodie siano istituite dai Ministri e Custodi interessati con i loro Definitori, sempre con l'approvazione del Ministro generale con il suo Definitorio.

§5. È auspicabile che le Conferenze e Federazioni abbiano case di formazione comuni: esse siano istituite dalla stessa Conferenza

[274] Cfr. CIC, cann. 659 §3 e 1027.

Konstytucje_06_02_2020.indd 267 06.02.2020 13:26:53

o Federazione con l'approvazione del Ministro generale con il suo Definitorio.

§6. La casa di formazione san Bonaventura-Seraphicum di Roma, posta sotto l'immediata giurisdizione del Ministro generale, sia considerata sede comune di formazione e di studio per tutto l'Ordine. Il centro formativo offre ai frati l'opportunità di una esperienza internazionale di formazione francescana conventuale, e diventi un luogo per vivere in fraternità il dialogo, l'incontro, il rispetto delle differenti culture (interculturalità) e l'esperienza dell'universalità dell'Ordine.

133.

§1. Per tutto l'Ordine vi sia una *Ratio formationis* (*Discepolato Francescano*) periodicamente aggiornata e sottoposta all'approvazione del Capitolo generale.

§2. Ogni Provincia e Custodia abbia il proprio direttorio di formazione, approvato dal Capitolo provinciale o custodiale, con l'approvazione del Ministro generale con il suo Definitorio. Per il direttorio di formazione di una Conferenza o Federazione si osservino le indicazioni delle Costituzioni 223 §2[275].

§3. Anche ogni casa di formazione di una Provincia o Custodia abbia il proprio regolamento di formazione, approvato dal Ministro o Custode con il suo Definitorio.

§4. Ogni casa di formazione comune di più Province o Custodie abbia il proprio regolamento di formazione, approvato dai Ministri e Custodi interessati.

134.

§1. I Ministri, Custodi e gli altri frati considerino le case di formazione il cuore dell'Ordine e diano ad esse la loro piena collaborazione e il loro sostegno.

§2. Poiché l'efficacia della formazione dipende soprattutto dalla presenza di una fraternità esemplare e di formatori idonei, questi si

[275] Cfr. CIC, can. 659 §2.

Konstytucje_06_02_2020.indd 268 06.02.2020 13:26:53

distinguano per spirito di preghiera, carità e prudenza, conoscano le scienze umane e siano capaci di accompagnare i formandi e di trasmettere e testimoniare ad essi i valori del carisma francescano[276].

§3. A tal fine le Conferenze e Federazioni e le Province e Custodie si impegnino, in collaborazione con il Segretariato Generale per la Formazione, a promuovere la formazione dei formatori attraverso corsi propri o di altri istituti.

135.

§1. Tra Ministri, Custodi, Guardiani, formatori e frati in formazione vi siano dialogo, comprensione e collaborazione, indispensabili alla formazione.

§2. La fraternità offra ai frati in formazione iniziale un clima di generosità, di entusiasmo, di concordia e di aiuto vicendevole in modo che essi possano crescere più facilmente nella vita spirituale[277]. I frati in formazione iniziale facciano propri il carisma e la missione dell'Ordine così da rinsaldare sempre più la propria vocazione[278].

136.

L'ufficio dei singoli formatori, i criteri per la loro scelta, le loro competenze e mutue relazioni siano determinati nella *Ratio formationis* dell'Ordine (*Discepolato Francescano*), nei rispettivi direttori delle Province e Custodie e nei regolamenti interni delle case di formazione. Per la nomina si segua il diritto universale e diritto proprio dell'Ordine.

137.

§1. Tra i formatori, a tutti i livelli, si crei una fraterna collaborazione e si promuovano iniziative atte a favorire la loro formazione.

§2. Si costituiscano commissioni di formazione per tutto l'Ordine, per le Conferenze e Federazioni e per le Province e Custodie. I membri e la competenza delle commissioni siano determinati nei rispettivi direttori.

---

[276] Cfr. VC 66.
[277] Cfr. CIC, can. 652 §4.
[278] Cfr. CIC, can. 652 §3.

Konstytucje_06_02_2020.indd 269 06.02.2020 13:26:53

§3. Il Segretariato Generale per la Formazione assiste il Ministro generale e il suo Definitorio in tutto ciò che riguarda la formazione, secondo la *Ratio formationis* (*Discepolato Francescano*).

Titolo II

Le Dimensioni della Formazione Francescana

138.

Per favorire la conformazione battesimale a Cristo nella vita di ogni giorno, il cammino formativo riguardi, armonizzandole[279], tutte le dimensioni della persona. Esso sia: progressivo, tenga cioè conto delle dinamiche di maturazione umana; personalizzato, in quanto si adegua al cammino di crescita di ciascuno; ancorato al contesto socio-culturale, ecclesiale, in modo da percepirsi parte integrante del Corpo di Cristo.

139.

§1. La formazione francescana sia un cammino di progressiva purificazione e crescita nella relazione con Dio, con gli altri, con se stessi e con il creato, in modo da favorire la maturazione dei frati e la loro crescita nelle virtù indispensabili per la vita fraterna, la testimonianza e la missione.

§2. Nella formazione si curi con particolare attenzione la maturazione affettivo-sessuale del frate, in modo che egli raggiunga una serena, solida e trasparente relazione con tutte le persone.

§3. Eventuali segni di immaturità siano affrontati dai formatori con i criteri di una sana pedagogia, per aiutare il frate a crescere autenticamente nella libertà. Comprovati abusi siano trattati dai formatori, Ministri e Custodi secondo le direttive della Chiesa universale, delle Chiese particolari e dell'Ordine.

§4. Fin dall'inizio i formandi si abituino al lavoro manuale e intellettuale, e imparino a concepire la vita come dono e servizio.

[279] Cfr. VC 65.

Konstytucje_06_02_2020.indd 270 06.02.2020 13:26:53

§5. I formatori sin dai primi anni di formazione orientino i formandi a ricercare ed approfondire i propri talenti e metterli a servizio della fraternità.

140.

§1. Consapevoli che primo e particolare dovere dei formandi è la conoscenza e la relazione con Cristo[280], i formatori pongano particolare attenzione alla crescita della loro vita cristiana, per guidarli progressivamente ad aderire e conformarsi a Gesù.

§2. La celebrazione eucaristica sia il centro di tutta la vita della casa di formazione. I formandi ogni giorno si nutrano alla duplice mensa della Parola di Dio e dell'Eucaristia, attingendo a queste fonti la forza per la propria vita spirituale e per la missione[281].

§3. I frati siano formati allo spirito della liturgia e, in particolare, alla celebrazione della Liturgia delle Ore, mediante la quale lodano e invocano il Signore con la Chiesa per tutto il popolo di Dio[282].

§4. I formandi siano aiutati ad acquisire lo spirito di penitenza e di conversione continua, e ad esercitarsi nell'ascesi, nel dono di sé e nelle opere di misericordia corporali e spirituali.

§5. I formandi siano educati a cogliere la realtà del male e del peccato nella propria vita e in quella degli altri con gli occhi del Signore risorto, e imparino a gustare nel perdono accolto e donato[283] il rimedio decisivo e indispensabile. Perciò si abituino ad accostarsi con frequenza al sacramento della Penitenza. Inoltre abbiano il proprio direttore spirituale, scelto liberamente secondo le indicazioni della Chiesa, a cui possano aprire con fiducia la propria coscienza[284].

§6. Tutti i frati siano formati alla missione. Coloro che, dopo attento discernimento con i formatori, sono chiamati al ministero ordinato, siano aiutati a scoprire, nel cammino formativo, l'unità della vita

[280] Cfr. CIC, can. 663, §1.
[281] Cfr. CIC, cann. 246, §1 e 663, §2; CCEO, cann. 346, §2, 2° e 538, §2.
[282] Cfr. CIC, can. 246, §2; CCEO, can. 346, §2, 3°.
[283] Cfr. Lmin 7-10; FF 235.
[284] Cfr. CIC, can. 246, §4; CCEO, can. 346, §2, 4°.

Konstytucje_06_02_2020.indd 271 06.02.2020 13:26:53

religiosa con la vita ministeriale anche tramite un graduale inserimento nell'esercizio delle pratiche pastorali.

§7. Tutti i formandi venerino sempre con filiale devozione la Beatissima Vergine Immacolata e coltivino un'intima unione di vita con Lei, ispirandosi alla tradizione francescana e all'eredità kolbiana.

141.

§1. I formatori curino di trasmettere il carisma dell'Ordine, proponendo ai formandi i principi spirituali della vita francescana e il significato della professione religiosa, considerata sotto l'aspetto teologico, ecclesiale, carismatico e giuridico.

§2. Si educhino i formandi alla vita fraterna a livello locale, della propria Provincia o Custodia e dell'Ordine attraverso la testimonianza e l'esperienza quotidiana.

§3. Si coltivi nei formandi uno stile di vita evangelico nello spirito di minorità, semplicità e moderazione, come sequela di Cristo servo e come vicinanza agli umili e poveri del proprio ambiente.

§4. Inoltre i formandi siano educati allo stile della conventualità, quale fraternità attiva e corresponsabile, orientata alla contemplazione e alla missione.

§5. I formandi studino ed assimilino la Regola, le Costituzioni, le altre Fonti Francescane, la natura e la storia dell'Ordine, così da conoscere sempre più profondamente lo spirito del Serafico Padre e diventare suoi fedeli seguaci.

Titolo III

L'animazione Vocazionale

142.

§1. Tutti i frati, con animo riconoscente, si rallegrino per la grazia singolare della loro vocazione alla vita francescana conventuale. Mostrino il loro entusiasmo per il dono ricevuto, ricordandosi che la

Konstytucje_06_02_2020.indd 272 06.02.2020 13:26:53

migliore animazione vocazionale è la forza attrattiva della propria testimonianza gioiosa[285].

§2. Tutti i frati con la preghiera fiduciosa e assidua al Padrone della messe[286] promuovano e coltivino le vocazioni per tutta la Chiesa e per l'Ordine.

§3. I frati accompagnino quanti si sentono chiamati alla vita francescana conventuale attraverso un discernimento qualificato, la direzione spirituale[287], l'ascolto della Parola di Dio, la preghiera e il dialogo fraterno, e li invitino a venire e vedere[288] la vita e la missione della fraternità.

§4. Ogni Provincia e Custodia curi con particolare impegno la pastorale giovanile e l'animazione vocazionale, scegliendo mezzi appropriati e frati idonei, che operino secondo le linee guida di un progetto provinciale o custodiale di pastorale giovanile vocazionale.

§5. Si prendano iniziative di animazione vocazionale in collaborazione con la Chiesa locale e con tutta la famiglia francescana.

143.

Si coltivino diligentemente i germi della vocazione nei giovani che vengono educati sia negli istituti dell'Ordine, sia altrove, o che frequentano le nostre chiese e santuari.

144.

Le Province e Custodie abbiano un progetto di accoglienza e un itinerario formativo specifico per coloro che Dio chiama all'Ordine non in giovane età.

145.

§1. Le Province e Custodie, se i rispettivi Capitoli lo ritengono conveniente, possono istituire con il consenso del Ministro generale e del

---

[285] Cfr. PC 24; Papa Francesco, Lettera Apostolica per l'Anno della Vita Consacrata, II,1.

[286] Cfr. Mt 9,37-38.

[287] Cfr. VC 64.

[288] Cfr. Gv 1,39.

Konstytucje_06_02_2020.indd 273 06.02.2020 13:26:53

suo Definitorio un seminario minore, dove si coltivino i germi della vocazione francescana[289].

§2. I giovani, che vivono nei seminari minori dell'Ordine per discernere la propria vocazione francescana, conducano una vita conveniente alla loro età, al loro cammino spirituale e al loro sviluppo, secondo i principi di una sana psicologia, senza trascurare una adeguata esperienza delle realtà umane e i rapporti con la propria famiglia[290].

§3. In questi seminari gli studi siano adeguati alle leggi e alle consuetudini locali, di modo che i candidati, qualora abbracciassero un altro stato di vita, li possano proseguire altrove senza disagio.

§4. Le Province e Custodie, se lo ritengono necessario, possono istituire un prepostulato per i giovani in ricerca vocazionale.

Titolo IV
Il Postulato

146.

§1. Il postulato è la tappa formativa in cui i candidati avviano un iniziale discernimento vocazionale. In questo tempo siano aiutati a maturare nella loro fede attraverso un cammino di catechesi e siano guidati alla lettura della Parola di Dio, alla vita liturgica, alla vita sacramentale e alla preghiera personale. Apprendano e si confrontino con l'ideale di san Francesco e del francescanesimo; facciano concreta esperienza della vita fraterna[291] e incomincino ad esercitarsi in qualche attività pastorale o caritativa.

§2. Il postulato abbia la durata di almeno un anno, a norma degli Statuti provinciali e custodiali. In alcuni casi la durata del postulato può essere prolungata dal rispettivo Ministro o Custode[292]. In questo

[289] Cfr. OT 3.
[290] Ivi.
[291] Cfr. VC 67.
[292] Cfr. CIVCSVA, *Potissimum institutioni,* 43 (2 febbraio 1990).

Konstytucje_06_02_2020.indd 274 06.02.2020 13:26:53

periodo si favorisca e si approfondisca la mutua conoscenza tra la fraternità e i candidati.

147.

§1. Può essere ricevuto al postulato un cattolico, purché fornito delle qualità richieste dal diritto universale e dell'Ordine, e sia esente da qualsiasi impedimento[293]; abbia inoltre raggiunto una sufficiente maturità umana e sia ben disposto ad approfondire il proprio discernimento vocazionale e le condizioni richieste dalla vita religiosa. Il richiedente presenti spontaneamente domanda scritta. I Ministri e Custodi, se è necessario anche con l'aiuto di esperti, valutino la maturità del candidato e si accertino che esistano in lui i segni e le prerogative di una vera vocazione alla vita fraterna in comunità.

§2. In ogni postulante si richiedono: la retta intenzione; la libertà di scelta; una buona salute fisica e psichica, verificata, se necessario, da persone esperte[294]; una adeguata formazione intellettuale, morale e spirituale; la capacità per una vita di fraternità e di missione nell'Ordine.

148.

Negli Statuti provinciali e custodiali siano determinati i certificati e i documenti che ciascun candidato deve presentare e l'età richiesta per incominciare il postulato e il noviziato, tenendo presenti le norme del diritto universale[295] e le esigenze dei luoghi. L'ammissione al Postulato è competenza del Ministro o Custode direttamente o per delega.

149.

Il postulante, nell'atto di ammissione, dichiari con documento scritto, firmato, datato e legalmente riconosciuto che, finché rimane nell'Ordine, farà per esso ogni lavoro a titolo gratuito e senza retribuzione. Pertanto se uscirà dal processo formativo non potrà richiedere nulla per detti lavori.

---

[293] Cfr. CIC, cann. 597, §§ 1-2; 643; CCEO, cann. 517-518.

[294] Cfr. CIC, can. 642; CCEO, can. 519.

[295] Cfr. CIC, cann. 643 §1; 645, §§ 1-2; CCEO, can. 517.

Konstytucje_06_02_2020.indd 275 06.02.2020 13:26:53

150.

Il responsabile del postulato, sentiti i suoi collaboratori e considerate le precedenti referenze, presenti per scritto la relazione e il parere su ogni postulante al proprio Ministro o Custode cui compete, con il consenso del suo Definitorio, ammettere il candidato stesso al noviziato.

Titolo V

Il Noviziato

151.

Il noviziato, con il quale si inizia la vita nell'Ordine[296], è un tempo di più intenso discernimento vocazionale e di formazione in cui, sotto la guida del maestro, il novizio si prepara alla professione religiosa. Durante il noviziato il novizio approfondisca la relazione personale con Gesù Cristo e il valore della vita consacrata e dei voti; informi la mente, il cuore e la vita al carisma francescano attraverso lo studio della Regola e degli scritti di san Francesco, delle fonti francescane, delle Costituzioni e degli Statuti generali. Faccia esperienza della preghiera, del silenzio interiore, della fraternità, della spogliazione di sé, del lavoro e dell'umile servizio ai poveri, com'è nello stile dell'Ordine[297].

152.

L'ammissione all'Ordine si effettua con l'accettazione al noviziato in una Provincia o Custodia, fatta dal rispettivo Ministro o Custode con il consenso del suo Definitorio a suffragio segreto.

153.

§1. Un postulante che appartiene ad una Chiesa *sui iuris* orientale non può essere ammesso al noviziato lecitamente senza la licenza della Sede Apostolica Romana, a meno che non si tratti di un postulante che è destinato a una Provincia o casa della propria Chiesa[298].

[296] Cfr. CIC, can. 646.
[297] Cfr. CIC, can. 652.
[298] Cfr. CCEO, can. 517 §2.

Konstytucje_06_02_2020.indd 276 06.02.2020 13:26:53

§2. Il frate che, pur essendo ammesso al noviziato, rimane ascritto a una altra Chiesa *sui iuris*, curi la conoscenza e la stima del proprio rito e, in quanto è possibile, partecipi alla liturgia e al patrimonio spirituale di tale Chiesa[299].

§3. I frati che per ragione di ufficio, di ministero o di incarico hanno relazioni frequenti con i fedeli cristiani di un'altra Chiesa *sui iuris*, siano formati accuratamente nella conoscenza del rito della stessa Chiesa, secondo l'importanza dell'ufficio, del ministero o dell'incarico che adempiono[300].

154.

§1. Il noviziato si inizi pubblicamente secondo il rituale dell'Ordine, gli Statuti provinciali e i regolamenti delle case di formazione interprovinciali, se queste sono istituite; tale atto sia registrato in un apposito libro.

§2. I candidati, dopo essere stati ricevuti all'Ordine, compiano il noviziato per dodici mesi in un Convento a ciò debitamente assegnato.

§3. Il Ministro o Custode della Provincia o Custodia in cui è il noviziato può permettere che il gruppo dei novizi, per determinati periodi, dimori in un altro Convento dell'Ordine da lui designato.

§4. In casi particolari e in via eccezionale il Ministro generale, col consenso del suo Definitorio, può concedere che qualcuno compia validamente il noviziato in un altro Convento dell'Ordine, sotto la guida di un frate esperto.

155.

§1. Un'assenza dalla casa del noviziato superiore a tre mesi, continui o interrotti, rende invalido il noviziato stesso, salvo Costituzioni 154, §3 e CIC, can. 647-649. I giorni di assenza, oltre i quindici, devono essere recuperati.

§2. Il Ministro o Custode può, per giusti motivi, permettere che la prima professione sia anticipata di non oltre quindici giorni, e anche che sia emessa fuori del noviziato.

---

[299] Cfr. CCEO, can. 40 §2.
[300] Cfr. CCEO, can. 40 §2.

Konstytucje_06_02_2020.indd 277 06.02.2020 13:26:54

§3. Il novizio che si trovasse in pericolo di morte può essere ammesso alla professione dal Ministro o Custode o dal Guardiano del noviziato o da un loro delegato. Però, se guarisce, la sua professione è da considerarsi nulla.

§4. Se il Ministro o Custode ha qualche dubbio sull'idoneità del novizio, sentito il parere dei formatori, può prorogare il tempo di prova, ma non oltre sei mesi[301].

156.

§1. I novizi, sotto la guida del maestro e a norma del diritto[302], in continuazione con l'esperienza del postulato, conducano una vita conforme a quella che dovranno vivere da professi.

§2. Non è loro permesso, durante il tempo del noviziato, darsi a studi per il conseguimento di diplomi o specializzazioni richieste per esercitare determinati uffici.

§3. Benché sia richiesta per i novizi una certa separazione, sarà loro lecito avere opportuni contatti con i propri familiari, con i confratelli e con altri, a prudente giudizio del maestro.

§4. Responsabile della vita e attività del noviziato è il maestro dei novizi. Egli avrà cura di informare il Capitolo conventuale sull'andamento del programma formativo.

157.

§1. L'ammissione alla professione temporanea è riservata ai rispettivi Ministri o Custodi con il consenso dei loro Definitori, a norma delle Costituzioni 152 e tenendo presente il CIC, can. 656.

§2. Il Ministro generale di propria autorità, ottenuto il voto del Ministro o Custode con il consenso del suo Definitorio, salve le prescrizioni giuridiche, può ammettere alla professione.

§3. Al termine del noviziato, il candidato faccia la domanda scritta al proprio Ministro o Custode per essere ammesso alla professione.

---

[301] Cfr. CIC, can 653, §2; CCEO, can. 525, §1.

[302] Cfr. CIC, cann. 650, §2; 651; CCEO, can. 524.

Konstytucje_06_02_2020.indd 278 06.02.2020 13:26:54

158.

§1. Il maestro, sentiti i suoi collaboratori e considerate le precedenti referenze, presenti per scritto la relazione e il parere su ogni candidato al rispettivo Ministro o Custode cui compete, con il consenso del suo Definitorio, ammettere il novizio alla professione.

§2. Lo stesso Ministro o Custode, poi, esamini personalmente, o per mezzo di un suo delegato, la volontà e l'idoneità dei novizi, e ascolti anche gli altri frati del Convento.

§3. Se il novizio si trova fuori Provincia, il Ministro o Custode del luogo ne riceva la relazione e il parere dal maestro di formazione (cfr. §1) e trasmetta i documenti, unitamente al proprio parere, al Ministro o Custode della Provincia o Custodia nativa, al quale, con il consenso del suo Definitorio, è riservata l'ammissione alla professione.

159.

Il novizio, che al termine del noviziato o dopo la professione è uscito legittimamente dall'Ordine e desidera rientrarvi, può essere riammesso soltanto dal Ministro generale con il consenso del suo Definitorio. Allo stesso Ministro generale compete determinare una prova conveniente prima della professione temporanea, anche senza l'obbligo di ripetere il noviziato, e, a norma del diritto[303], determinare il tempo dei voti da premettere alla professione solenne, a norma delle Costituzioni 131 §2 e 161.

160.

§1. Il Ministro o Custode, o un suo delegato, riceva, secondo il rituale dell'Ordine, la professione temporanea. L'atto della professione va registrato nel Libro delle Professioni.

§2. La formula della professione è questa:

> *A lode e gloria della Santissima Trinità. Io, fra N., poiché il Signore mi ha ispirato di seguire più da vicino il Vangelo e le orme di nostro Signore Gesù Cristo, davanti ai fratelli qui presenti, nelle tue mani, fr. N., con fede salda e volontà decisa: faccio voto a Dio*

[303] CIC, cann. 655 e 690, §1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 279 06.02.2020 13:26:54

Padre santo e onnipotente di vivere per … ann… (per tutto il tempo della mia vita), in obbedienza, senza nulla di proprio e in castità, e insieme professo la vita e la Regola dei Frati Minori confermata da Papa Onorio, promettendo di osservarla fedelmente secondo le Costituzioni dell'Ordine dei Frati Minori Conventuali. Pertanto mi affido con tutto il cuore a questa fraternità perché, con l'efficace azione dello Spirito Santo, guidato dall'esempio di Maria Immacolata, per l'intercessione del nostro Padre san Francesco e di tutti i Santi, sostenuto dal vostro fraterno aiuto, possa tendere costantemente alla perfetta carità, nel servizio di Dio, della Chiesa e degli uomini.

161.

A meno che negli Statuti provinciali o custodiali sia disposto altrimenti, i voti che si emettono dopo il noviziato sono validi per un triennio, trascorso il quale potranno essere rinnovati, se necessario, fino alla professione solenne.

Titolo VI

Il Postnoviziato

162.

Il postnoviziato è la tappa formativa nella quale il frate si prepara alla professione solenne per consacrarsi definitivamente a Dio e dedicarsi ai fratelli. In questo tempo consolidi la sua sequela di Cristo e perfezioni la sua formazione umana, spirituale, socio-culturale, teologica, professionale, pastorale e carismatica. Viva con impegno e con coerenza la consacrazione e i voti; continui la verifica della sua vocazione; approfondisca il senso del carisma e della missione francescana. Cresca nella partecipazione attiva e responsabile alla vita della fraternità; faccia esperienze di attività pastorali e caritative[304].

[304] Cfr. CIC, can. 659.

Konstytucje_06_02_2020.indd 280 06.02.2020 13:26:54

163.

I professi temporanei sono tenuti ad osservare la Regola e le Costituzioni con gli stessi obblighi dei professi solenni, però non godendo di voce attiva e passiva. Come i professi solenni partecipano a tutte le grazie dell'Ordine. Il modo della loro eventuale partecipazione al Capitolo conventuale sia specificato nel direttorio proprio del postnoviziato.

164.

§1. Il Ministro generale, con il consenso del suo Definitorio, può concedere l'indulto di uscire dall'Ordine al frate professo temporaneo che, per gravi motivi, ne abbia fatto richiesta. Questo indulto, a meno che non sia stato rifiutato dall'interessato all'atto della notifica, comporta per diritto la dispensa dai voti e da tutti gli obblighi derivanti dalla professione[305].

§2. I Ministri e Custodi non differiscano indefinitamente la decisione di dimettere dall'Ordine il frate che risultasse non idoneo[306]. Questi, terminato il tempo della professione, può essere escluso dall'emettere la professione susseguente per giusti motivi, anche di malattia contratta dopo la professione, a giudizio degli esperti[307]. Ciò compete agli stessi Ministri e Custodi, sentito il parere del proprio Definitorio.

165.

§1. È necessario che il frate, al momento della professione solenne, abbia raggiunto il grado di maturità necessaria perché lo stato religioso, cui consapevolmente e irrevocabilmente si obbliga, gli sia veramente di aiuto per camminare nell'autentica sequela di Cristo.

§2. I Ministri e Custodi, con il consenso del loro Definitorio e sentiti i formatori, possono prorogare la professione temporanea non oltre nove anni[308].

---

[305] Cfr. CIC, cann. 688, §2; 692; CCEO, cann. 546, §2; 549, §3.
[306] Cfr. CIC, can. 696, §§1-2; CCEO, can. 551-552.
[307] Cfr. CIC, can. 689; CCEO, can. 547.
[308] Cfr. CIC, can. 657, §2; CCEO, can. 526, §2.

Konstytucje_06_02_2020.indd 281 06.02.2020 13:26:54

§3. La professione solenne, con la quale il frate si consacra a Dio per sempre e si incorpora definitivamente all'Ordine, sia preceduta da una preparazione immediata di almeno un mese, da considerare come un secondo noviziato, a norma degli Statuti.

§4. Prima della professione solenne, il candidato faccia la domanda scritta al proprio Ministro o Custode per esservi ammesso, esprimendo consapevolmente e liberamente le motivazioni.

166.

§1. L'ammissione alla professione solenne è riservata ai rispettivi Ministri e Custodi con il consenso dei loro Definitori, a norma delle Costituzioni 152 e tenendo presente il CIC, can. 658.

§2. Il Ministro o Custode, o un suo delegato, riceva, secondo il rituale dell'Ordine, la professione solenne, che può essere anticipata, per giusti motivi, non oltre un trimestre[309]. L'atto della professione va registrato nel Libro delle Professioni e trasmesso anche alla parrocchia del luogo di battesimo del professo[310].

167.

§1. Compete unicamente al Ministro generale, col consenso del suo Definitorio, concedere che un frate di professione solenne passi ad altro Istituto religioso; come pure ammettere all'Ordine un religioso di professione perpetua proveniente da altro Istituto, con la concessione del Moderatore supremo di quello stesso Istituto e con il consenso del suo consiglio[311].

§2. Per il passaggio all'Ordine di un membro proveniente da un Istituto secolare, da una Società di vita apostolica o da un Istituto religioso di un'altra Chiesa *sui iuris*[312], è richiesta la licenza della Santa Sede, alle cui disposizioni ci si deve attenere[313].

---

[309] Cfr. CIC, can. 657, §3; CCEO, can. 532.
[310] Cfr. CIC, can. 535, §2; CCEO, can. 296, §2.
[311] Cfr. CIC, can. 684, §1; CCEO, can. 544, §1.
[312] Cfr. CCEO, can. 544, §3.
[313] Cfr. CIC, can. 684, §5; CCEO, can. 544, §§3-4.

Konstytucje_06_02_2020.indd 282 06.02.2020 13:26:54

§3. In questi casi si osservi quanto è richiesto circa le lettere testimoniali, il tempo di prova da premettere alla professione solenne, e i requisiti inerenti alla sua validità[314].

§4. Il tempo di prova deve protrarsi per almeno tre anni, dei quali il primo a modo di noviziato, sotto la guida di un religioso esperto. Terminato il tempo della prova, quel religioso può emettere la professione solenne; ma se non vuole o non è ammesso dal Ministro o Custode competente, deve tornare al proprio Istituto[315].

168.

§1. I frati durante il postnoviziato siano formati alla scuola teologica, filosofica e spirituale della tradizione francescana. Nel caso in cui il corso filosofico-teologico non comprenda una formazione francescana adeguata, si provveda con corsi complementari promossi dalle singole Province, Custodie o Conferenze e Federazioni dell'Ordine (cfr sopra Costituzioni 131 §5). Laddove è possibile questo lo si realizzi in collaborazione con i frati delle altre famiglie del Primo Ordine.

§2. I frati nel postnoviziato, con l'aiuto dei formatori, si formino a un tenore di vita semplice che rispecchi il carisma dell'Ordine. Siano educati a vivere con e per i poveri, e a far propri i valori della giustizia, della pace, dell'integrità del creato e dello "spirito di Assisi".

§3. I frati nel postnoviziato siano formati alla missione in tutte le sue dimensioni e alla collaborazione con l'Ordine Francescano Secolare e con la Milizia dell'Immacolata.

169.

Nel postnoviziato venga impartita ai frati una formazione professionale e pastorale, conveniente sia alla personale maturità spirituale, sia alle esigenze particolari del lavoro e della missione[316].

[314] Cfr. CIC, can. 645, §2-4; CCEO, cann. 517; 519.
[315] Cfr. CIC, can. 684, §4; CCEO, can. 545, §§1-2.
[316] Cfr. CIC, can. 660.

Konstytucje_06_02_2020.indd 283 06.02.2020 13:26:54

170.

I Ministri e Custodi facciano discernimento con i frati del postnoviziato circa l'apprendimento di altre scienze, arti e/o professioni, secondo le attitudini personali e le esigenze della Provincia o Custodia.

171.

I frati che, dopo attento discernimento con i formatori e i Ministri o Custodi, sono chiamati al ministero ordinato si preparino adeguatamente frequentando il programma di filosofia e teologia secondo le norme ecclesiastiche[317].

172.

I frati che intendono essere istituiti lettori e accoliti, dopo una conveniente preparazione, secondo le direttive della Conferenza episcopale locale, facciano richiesta scritta al proprio Ministro o Custode cui a norma del diritto compete l'ammissione agli stessi ministeri[318].

173.

§1. II candidato al ministero ordinato sia professo solenne e faccia richiesta scritta al Ministro o Custode[319]. Completato il corso degli studi, prima di essere ammesso al presbiterato[320] il diacono eserciti il suo ministero per un tempo conveniente, secondo le direttive della Conferenza episcopale locale.

§2. L'ammissione agli ordini sacri spetta al proprio Ministro o Custode con il consenso del suo Definitorio; egli richieda prima il parere di idoneità ai formatori e almeno prima del diaconato compia l'ascolto dei singoli membri della fraternità del candidato.

§3. Qualora il candidato agli ordini sacri appartenga ad un'altra Provincia o Custodia, il Ministro o Custode del luogo richieda il parere di idoneità ai formatori, e proceda all'ascolto dei singoli membri della fraternità (cfr. §2); quindi trasmetta i documenti, unitamente

[317] Cfr. CIC, can. 659 §3.
[318] Cfr. CIC, can. 1035 §1.
[319] Cfr. CIC, can. 1036.
[320] Cfr. CIC, can. 1032, §2; CCEO, can. 758, §1, 4°.

Konstytucje_06_02_2020.indd 284 06.02.2020 13:26:54

al proprio parere, al Ministro o Custode della Provincia o Custodia di appartenenza, al quale, con il consenso del suo Definitorio, è riservata l'ammissione agli ordini sacri.

§4. Prima di procedere alla votazione di ammissione e di concedere le lettere dimissorie il Ministro o Custode renda note al suo Definitorio tutte le informazioni e ne ottenga il consenso[321].

174.

L'attestato della ricevuta ordinazione sia inviato quanto prima al Ministro o Custode della Provincia o Custodia di appartenenza, sia registrato nel Libro delle Ordinazioni e sia conservato in archivio con gli altri documenti del frate. L'attestato del diaconato e del presbiterato sia trasmesso anche alla parrocchia del luogo di battesimo dell'ordinato[322].

175.

§1. Là dove le Conferenze episcopali hanno introdotto il diaconato permanente, gli Statuti provinciali e custodiali determinino le norme per l'ammissione di un frate al medesimo ordine, a norma del diritto universale[323].

§2. Per l'ammissione di un diacono permanente al presbiterato, si proceda secondo quanto stabilito dal diritto universale e dalle norme della Conferenza episcopale locale.

Titolo VII

La Formazione Permanente

176.

L'obiettivo fondamentale della formazione permanente è il rinnovamento della vita evangelica dei frati e dell'Ordine[324], per meglio confor-

[321] Cfr. CIC, can. 1019 §1.
[322] Cfr. CIC, cann. 535, §2; 1054; CCEO, cann. 296, §2; 775.
[323] Cfr. CIC, cann. 236; 1031, §2-3; 1032, §3; CCEO, cann. 354; 760, §2.
[324] Cfr. PC 18; VC 69; CIC, can 661.

Konstytucje_06_02_2020.indd 285 06.02.2020 13:26:54

marsi a Cristo e rispondere alle sfide attuali con creatività e coraggio, aprendosi alle sollecitazioni dello Spirito.

177.

§1. Poiché il passaggio dalla formazione iniziale alla formazione permanente è un momento particolarmente delicato nella vita del frate, i Ministri, Custodi e Guardiani prestino grande attenzione al primo inserimento nella fraternità e nella missione, e creino le condizioni adatte perché esso sia positivo e fruttuoso.

§2. Gli Statuti generali, provinciali e custodiali prevedano un apposito percorso per facilitare questo passaggio.

178.

§1. Le Conferenze e Federazioni e le Province e Custodie promuovano la formazione permanente con programmi organici e con adeguati strumenti formativi.

§2. Le Conferenze e Federazioni, in collaborazione con il Segretariato generale per la Formazione, promuovano e organizzino esperienze di formazione permanente, anche interculturali.

§3. Le Conferenze e Federazioni promuovano e organizzino, secondo le opportunità, esperienze di formazione permanente per tutti i frati, per i frati di diverse fasce di età e per quelli impegnati in particolari attività missionarie.

§4. Gli Statuti provinciali e custodiali stabiliscano il programma e le modalità della formazione permanente della Provincia o Custodia.

179.

Tenendo conto delle necessità dell'Ordine, delle Conferenze e Federazioni, delle Province e Custodie, e delle particolari capacità di ciascuno, i Ministri e Custodi procurino che i frati, nella propria o in altra nazione, si specializzino nel francescanesimo, nelle scienze ecclesiastiche o nella formazione tecnico-professionale, e conseguano i titoli di studio corrispondenti, sia ecclesiastici che civili.

Konstytucje_06_02_2020.indd 286 06.02.2020 13:26:54

180.

Tenendo conto della natura multiculturale dell'Ordine e delle particolari capacità di ciascuno, i Ministri e Custodi assecondino esperienze fraterne e pastorali dei frati in una Provincia o Custodia diversa dalla propria.

181.

§1. I Capitoli, Ministri, Custodi e Guardiani curino che i frati abbiano a disposizione gli strumenti adeguati per la loro crescita spirituale e per il loro aggiornamento culturale.

§2. Il Ministro o Custode, con il consenso del suo Definitorio, può consentire ai frati, che ragionevolmente lo richiedono, un periodo sabbatico. I criteri generali per concedere tale periodo siano determinati dagli Statuti provinciali o custodiali.

CAPITOLO VI

IL GOVERNO DELL'ORDINE

Introduzione Spirituale

a) I frati ritrovano la fonte di ogni autorità in Dio Trino e Uno.

-- Nel Padre, al quale san Francesco rivolge questa preghiera: «Onnipotente, eterno, giusto e misericordioso Iddio, concedi a noi miseri di fare, per tuo amore, ciò che sappiamo che tu vuoi, e di volere sempre ciò che a te piace, affinché, interiormente purificati, interiormente illuminati e accesi dal fuoco dello Spirito Santo, possiamo seguire le orme del tuo Figlio diletto, il Signore nostro Gesù Cristo»[325].

-- Nel Figlio, del quale il Serafico Padre dice: «Ora… che abbiamo abbandonato il mondo, non abbiamo da fare altro che essere solleciti di seguire la volontà del Signore e piacere solo a lui»[326]. Il suo Vangelo è la forma di vita e la norma suprema dei frati: «Teniamo dunque ferme le parole, la vita e l'insegnamento e il santo Vangelo di colui che si è degnato di pregare per noi»[327].

[325] LOrd 50-51: FF 233.
[326] Rnb 22,9: FF 57.
[327] Ivi 22,41: FF 62.

Konstytucje_06_02_2020.indd 289 06.02.2020 13:26:54

-- Nello Spirito Santo, che san Francesco presenta come guida dei frati nella sequela di Cristo. Egli è il «ministro generale dell'Ordine»[328]; i frati «sopra ogni cosa devono desiderare di avere lo Spirito del Signore e la sua santa operazione»[329].

b) Papa Onorio III nel 1223 confermò e avvalorò la Regola di san Francesco con la sua autorità apostolica. La Chiesa, nel suo magistero, ha sempre esercitato ed esercita direttamente la sua autorità sui frati, ma ha delegato e delega parte della sua giurisdizione alle autorità dell'Ordine.

c) I frati costituiti in autorità la esercitino nello spirito del Fondatore: «I ministri… accolgano [i frati] con carità e benevolenza e usino nei loro confronti tanta familiarità, che quelli possano parlare con loro e fare come i padroni con i loro servi; infatti, così deve essere, che i ministri siano i servi di tutti i frati»[330]. «Coloro che sono costituiti sopra gli altri, tanto devono gloriarsi di quell'ufficio prelatizio, quanto se fossero deputati all'ufficio di lavare i piedi ai fratelli»[331]. Ogni ministro «nei confronti di ciascuno dei suoi fratelli usi e abbia quella misericordia che vorrebbe fosse usata verso di lui, qualora si trovasse in un caso simile»[332].

d) I frati poi «si ricordino che per Dio hanno rinnegato la propria volontà. Perciò comando loro fermamente di obbedire ai loro ministri in tutte quelle cose che hanno promesso al Signore di osservare e non sono contrarie all'anima e alla nostra Regola»[333].

e) Come debba essere il Ministro generale di questa famiglia lo precisò lo stesso Padre Serafico rispondendo, secondo quanto scrive fra Tommaso da Celano, ad un frate che glielo aveva chiesto: «Deve essere un uomo di vita quanto mai austera, di grande discrezione e lodevole fama. Un uomo che non conosca simpatie particolari, perché, mentre predilige una parte, non generi scandalo in tutta la comunità. Si applichi con zelo alla preghiera… Deve essere una

[328] 2Cel 193: FF 779.
[329] Rb 10,8: FF 104.
[330] Ivi 10,5-6: FF 102.
[331] Amm 4,2: FF 152.
[332] 2Lf 43: FF 197.
[333] Rb 10,2-3: FF 101.

Konstytucje_06_02_2020.indd 290 06.02.2020 13:26:55

persona che non presenti alcun angolo oscuro di turpe favoritismo e che abbia per i piccoli ed i semplici la stessa premura che ha per i maggiori e i dotti. Anche ammettendo che emerga per cultura, tuttavia ancor più nella sua condotta sia il ritratto della virtuosa semplicità e coltivi la virtù. Deve avere in orrore il denaro, principale rovina della nostra vita religiosa e della perfezione… Consoli gli afflitti, essendo l'ultimo rifugio per i tribolati, perché non avvenga che, non trovando presso di lui rimedi salutari, gli infermi si sentano sopraffatti dal morbo della disperazione. Umìli se stesso, per piegare i protervi alla mitezza, e lasci cadere parte del suo diritto, per conquistare un'anima a Cristo. Quanto ai disertori dell'Ordine, come a pecorelle smarrite, non chiuda loro le viscere della sua misericordia ben sapendo che sono violentissime le tentazioni che possono spingere a tanto. Vorrei che tutti l'onorassero come rappresentante di Cristo, e si provvedesse a tutte le sue necessità con ogni benevolenza. Da parte sua non dovrebbe lasciarsi sollecitare dagli onori, né provare più gusto dei favori che delle ingiurie… Infine deve essere tale da non macchiare in nessun modo l'aspetto virile della giustizia per la smania di mantenere la carica, e che senta più un peso che un onore sì alto ufficio. Guardi tuttavia che l'eccessiva bontà non generi rilassamento, né la condiscendenza colpevole il dissolvimento della disciplina, in modo da essere amato da tutti, ma anche non meno temuto da quanti operano il male[334]».

f) Circa i collaboratori del Ministro generale il beato Francesco afferma: «Vorrei anche che avesse come collaboratori persone fornite di onestà e che si presentino, come lui, esempio di ogni virtù: rigidi contro le attrattive mondane, forti contro le difficoltà, e tanto convenientemente affabili, da accogliere con santa affabilità quanti ricorrono a loro[335]».

g) I Ministri provinciali – ma il discorso vale anche per i Custodi – il Serafico Padre «li voleva affabili verso gli inferiori, e tanto benigni e sereni che i colpevoli non avessero timore di affidarsi al loro affetto. Come pure che fossero moderati nei comandi, benevoli nelle

[334] 2Cel 185-186: FF 771-772.
[335] Ivi 186: FF 772

Konstytucje_06_02_2020.indd 291 06.02.2020 13:26:55

mancanze, più facili a sopportare che a ritorcere le offese, nemici dichiarati dei vizi e medici per i peccatori. In una parola, esigeva in essi una condotta tale che la loro vita fosse specchio di disciplina per tutti gli altri»[336].

h) «Nel nome del Signore! Tutti i frati, che sono costituiti ministri e servi degli altri frati, nelle province e nei luoghi in cui saranno, assegnino il luogo ai loro frati, e spesso li visitino e li esortino e li confortino secondo lo Spirito… E si ricordino i ministri e servi che il Signore dice: "Non sono venuto per essere servito, ma per servire", e che a loro è stata affidata la cura delle anime dei frati, e se di essi qualcuno si perdesse per loro colpa e cattivo esempio, nel giorno del giudizio dovranno rendere ragione davanti al Signore Gesù Cristo»[337].

i) San Francesco riteneva che i Capitoli dei frati fossero sommamente importanti per promuovere il governo dell'Ordine. Infatti, come scrive san Bonaventura, diventati ormai i «frati molto numerosi, il premuroso pastore incominciò a radunarli… nel Capitolo generale, in cui poteva assegnare a ciascuno di loro una porzione di obbedienza»[338]. Ai frati radunati in Capitolo inviava lettere perché prendessero tutte le decisioni necessarie per favorire la regolare osservanza nell'Ordine intero: «Ascoltate, figli del Signore e fratelli miei, e prestate orecchio alle mie parole. Inclinate l'orecchio del vostro cuore e obbedite alla voce del Figlio di Dio. Osservate con tutto il vostro cuore i suoi precetti e adempite perfettamente i suoi consigli. Lodatelo perché è buono, ed esaltatelo nelle opere vostre, poiché per questo vi mandò nel mondo intero, affinché rendiate testimonianza alla voce di lui con la parola e con le opere e facciate conoscere a tutti che non c'è nessuno onnipotente eccetto lui. Perseverate nella disciplina e nella santa obbedienza, e adempite con proposito buono e fermo quelle cose che gli avete promesso»[339].

[336] Ivi 187: FF 773.
[337] Rnb 4,1-2.6: FF 13-14.
[338] LM 4,10: FF 1080.
[339] LOrd 5-10: FF 216.

Konstytucje_06_02_2020.indd 292 06.02.2020 13:26:55

j) «Ai capitoli provinciali… ai quali non poteva essere presente di persona, si preoccupava di rendersi presente con sollecite direttive, con la preghiera insistente e con la sua efficace benedizione»[340] in modo che i medesimi capitoli si impegnassero a trattare responsabilmente «delle cose che riguardano Dio»[341]. Già nelle prime e quindi nelle successive Costituzioni dell'Ordine venne attribuito anche ai Capitoli conventuali il compito di promuovere il governo di ogni fraternità dell'Ordine e delle Province.

Titolo I

Il Servizio dell'autorità nell'Ordine

182.

Il servizio dell'autorità nell'Ordine viene esercitato nei Capitoli e dai Ministri, Custodi e Guardiani. Essi hanno lo scopo di disporre ed animare rettamente la vita e la missione della fraternità.

183.

§1. La suprema autorità in tutto l'Ordine risiede e si esercita nel Capitolo generale, segno eminente di unità e comunione fraterna[342].

§2. L'autorità principale nelle singole Province e nelle loro Custodie risiede e si esercita nel Capitolo provinciale[343].

§3. Nelle Custodie generali la principale autorità risiede e si esercita nel proprio Capitolo a norma degli Statuti generali.

§4. Al Capitolo conventuale compete l'autorità a norma delle Costituzioni e degli Statuti generali e provinciali.

[340] LM 4,10: FF 1081.
[341] Rnb 18,1: FF 50.
[342] Cfr. CIC, can. 631 §1.
[343] Cfr. CIC, can. 632.

Konstytucje_06_02_2020.indd 293 06.02.2020 13:26:55

184.

§1. I Ministri, Custodi e Guardiani dell'Ordine esercitino l'autorità a norma del diritto universale e di quello proprio[344]. Godono di potestà di governo ecclesiastica per il foro sia interno che esterno[345]. Prima di assumere il loro ufficio, sono tenuti ad emettere la professione di fede e il giuramento di fedeltà di fronte al Capitolo o, secondo i casi, al Superiore maggiore[346].

§2. I Superiori maggiori, che nelle nostre Costituzioni vengono detti Ordinari, sono: il Ministro generale per tutto l'Ordine, il Ministro provinciale per la sua Provincia, il Custode generale ed il Custode provinciale per la rispettiva Custodia, e i Vicari degli stessi nell'esercizio del proprio ufficio a norma delle Costituzioni 194, §3[347].

185.

§1. L'atto posto da un Ministro, Custode o Guardiano è invalido quando egli ha bisogno, a norma del diritto universale, del consenso o del consiglio e questi, per qualsiasi motivo, non siano stati richiesti; oppure quando un atto, per il quale è richiesto il consenso, è posto nonostante il voto contrario[348].

§2. Il consenso e il consiglio devono essere richiesti in comune, a meno che gli Statuti generali non dispongano diversamente quando si tratta di chiedere soltanto il consiglio. Tuttavia dovrà sempre risultare per iscritto che il consiglio o il consenso è stato regolarmente richiesto ed espresso.

186.

§1. Il Capitolo e il Definitorio adempiano fedelmente al loro ufficio e, ciascuno secondo le proprie competenze, siano l'espressione della partecipazione e dell'interesse di tutti i frati al bene dell'intera fraternità.

---

[344] Cfr. CIC, cann. 596, §2; 129, §1; CCEO, cann. 511, §2; 979, §1.
[345] Cfr. CIC, can. 274, §1; CCEO, can. 371, §1.
[346] Cfr. CIC, can. 833, 8°; Motu proprio *Ad tuendam fidem*, 18 maggio 1998.
[347] Cfr. CIC, cann. 134 §1, 620.
[348] Cfr. CIC, can. 127.

Konstytucje_06_02_2020.indd 294 06.02.2020 13:26:55

§2. I problemi di competenza del Capitolo non possono essere demandati al rispettivo Definitorio, se non per un motivo la cui gravità deve essere approvata dai due terzi del Capitolo stesso.

§3. È lecito invitare al Capitolo o al Definitorio esperti anche laici per chiederne il parere.

187.

§1. Per la validità degli atti capitolari si richiede la presenza di due terzi dei vocali.

§2. Anche per i Definitori si richiede la presenza di due terzi, a meno che non si preveda l'assenza forzata di parecchi vocali per oltre una settimana e si tratti di casi urgenti; in tali circostanze sarà sufficiente la maggioranza assoluta.

§3. Per ogni problema si richiede ed è sufficiente il consenso della maggioranza assoluta dei presenti, a meno che per qualche caso non sia espressamente disposto in altro modo.

Titolo II
Gli Uffici

188.

§1. I frati chiamati ad un ufficio lo accettino umilmente in spirito di servizio, e lo adempiano con fedeltà e diligenza.

§2. I frati professi solenni, che abbiano le qualità richieste dal diritto universale e dal nostro diritto proprio, sono idonei agli uffici dell'Ordine.

189.

§1. Gli uffici generali sono: l'ufficio di Ministro, di Vicario, di Definitore, di Segretario, di Procuratore e di Economo.

§2. Gli uffici provinciali sono: l'ufficio di Ministro, di Vicario, di Definitore, di Segretario e di Economo.

Konstytucje_06_02_2020.indd 295 06.02.2020 13:26:55

§3. Gli uffici custodiali sono: l'ufficio di Custode, di Vicario, di Definitore, di Segretario e di Economo.

§4. Gli uffici conventuali sono: l'ufficio di Guardiano, di Vicario e di Economo.

§5. Tutti gli altri uffici presi in senso generico sono detti incarichi in queste Costituzioni.

190.

§1. Tutti gli uffici, generali, provinciali e custodiali, vengono conferiti nel rispettivo Capitolo con elezione per schede, salva diversa disposizione. Verificandosi il caso che fuori del Capitolo un ufficio resti vacante, i Vicari subentrano di diritto nell'ufficio stesso fino alla nuova elezione; per gli altri uffici provvede il rispettivo Ministro con il suo Definitorio.

§2. I Guardiani vengono eletti dal Capitolo provinciale o, per giusta causa, fuori del Capitolo, dal Ministro provinciale con il suo Definitorio, per ballottazione su designazione fatta dallo stesso Ministro provinciale. Il Vicario viene eletto con analoga procedura nel Capitolo conventuale. Per poter essere eletti si richiede che i frati siano professi solenni da almeno due anni[349].

§3. Il conferimento degli incarichi invece si effettua per ballottazione oppure per nomina, secondo quanto stabiliscono le Costituzioni o gli Statuti per i singoli casi.

191.

§1. Nelle elezioni si osservi il diritto universale e il diritto proprio dell'Ordine. Tuttavia, salvo quanto prescritto dai seguenti paragrafi 2 e 4, si consideri eletto e come tale venga proclamato dal preside, colui che ha ottenuto la maggioranza assoluta dei suffragi, tolti quelli nulli, o, dopo due scrutini inefficaci, chi ha ottenuto la maggioranza relativa nel terzo scrutinio. In caso di parità dei suffragi si consideri eletto il più anziano di professione solenne, poi di età.

[349] Cfr. CIC, can. 623; CCEO, can. 513.

Konstytucje_06_02_2020.indd 296 06.02.2020 13:26:55

§2. Per la terza ed ultima successiva elezione allo stesso ufficio, si richiede la maggioranza qualificata, cioè i due terzi dei suffragi; tale maggioranza deve essere ottenuta nel primo o nel secondo scrutinio. La stessa norma della maggioranza qualificata vale anche per la terza ed ultima successiva nomina di un Guardiano nella stessa casa. Non si permetta tuttavia che i frati restino troppo a lungo in uffici di governo senza interruzione[350].

§3. L'elezione all'ufficio del Ministro generale, dei Definitori generali, del Ministro provinciale e del Custode è limitata a due mandati consecutivi.

§4. Per l'elezione del Ministro generale e provinciale e del Custode generale, sono ammessi cinque scrutini. Dopo il secondo scrutinio senza esito, vengono privati della voce passiva quei candidati per i quali si richiede la maggioranza qualificata. Nel quinto scrutinio hanno voce passiva solamente i due che nel quarto hanno ottenuto il maggior numero di voti; nel caso che più di due abbiano ottenuto una identica maggioranza sono anch'essi candidati. Tutti costoro comunque nel quinto scrutinio non hanno voce attiva; risulterà eletto chi avrà ottenuto la maggioranza relativa, e in caso di parità il più anziano di professione solenne, poi di età.

§5. Il Ministro generale venga designato con elezione canonica a norma delle Costituzioni 191, §4. Per gli altri Ministri, Custodi e Guardiani si proceda ugualmente secondo le Costituzioni, però con questa modalità: se sono eletti, necessitano della conferma del Superiore maggiore competente a norma del diritto[351], se sono nominati dal Superiore, occorre una precedente opportuna consultazione.

192.

§1. Gli uffici generali hanno una durata di sei anni; quelli provinciali, custodiali e conventuali invece hanno una durata di quattro anni.

§2. Gli incarichi conferiti dal Capitolo generale durano sei anni. Gli incarichi conferiti per nomina generalizia possono avere una durata

[350] Cfr. CIC, can. 624, §2; CCEO, can. 514, §3.

[351] Cfr. CIC, cann. 179, §§1-5; 625 §3; CCEO, cann. 959-960.

Konstytucje_06_02_2020.indd 297 06.02.2020 13:26:55

a tempo determinato o a tempo indeterminato, ma non oltre il sessennio in corso; sono comunque rinnovabili.

§3. Gli incarichi conferiti dal Capitolo provinciale o custodiale durano quattro anni. Gli incarichi conferiti per nomina provinciale o custodiale possono avere una durata a tempo determinato o a tempo indeterminato, ma non oltre il quadriennio in corso; sono comunque rinnovabili.

193.

§1. Al fine di promuovere la carità e la concordia nella fraternità, i Ministri e Custodi abbiano frequenti contatti con i frati per mezzo di colloqui personali, di visite fraterne, di lettere e notiziari circa gli atti dei Capitoli e dei Definitori, e su tutto quanto riguarda la vita della fraternità[352].

§2. Almeno una volta durante il suo ufficio, personalmente o per mezzo di un delegato, il Ministro e Custode compia la visita canonica secondo la modalità stabilita negli Statuti generali, e ne presenti la relazione al rispettivo Capitolo ordinario[353].

§3. Durante la visita i Ministri e Custodi trattino con umiltà e carità i confratelli, esaminino attentamente secondo il direttorio la vita e la missione della fraternità, e lo svolgimento del progetto quadriennale locale e quello della Provincia o Custodia. Nel Capitolo conventuale espongano le loro conclusioni e ne trattino comunitariamente. Dopo un congruo periodo di tempo dalla visita canonica, facciano una verifica circa il progresso della fraternità.

194.

§1. Al fine di poter essere sempre a disposizione dei frati, i Ministri, i Custodi e i Guardiani sono tenuti alla residenza[354].

§2. I Ministri e i Custodi tengano costantemente informati i loro Vicari circa il governo e l'amministrazione, e si servano volentieri del loro aiuto nel disbrigo degli affari ordinari.

---

[352] Cfr. CIC, can. 619.

[353] Cfr. CIC, can. 628 §§1.3.

[354] Cfr. CIC, can. 629.

Konstytucje_06_02_2020.indd 298 06.02.2020 13:26:55

§3. Il Ministro, il Custode e il Guardiano, che debba assentarsi o che sia impedito, preavverta il suo Vicario il quale tratterà gli affari a norma del diritto e in costante collaborazione con il Ministro, Custode o Guardiano.

195.

§1. Il frate, che per il bene comune fosse stimato dai Ministri o Custodi necessario per un altro ufficio, rinunzi in spirito di disponibilità fraterna a quello che aveva.

§2. La rinunzia ad un ufficio e agli incarichi conferiti in Capitolo può essere accettata dallo stesso Capitolo durante la sua celebrazione. Fuori del Capitolo l'accetta il Ministro con il consenso o con il consiglio del suo Definitorio, a seconda dei casi. La rinunzia dagli uffici conferiti in Definitorio può essere accettata dal Ministro col consenso del Definitorio, mentre riguardo a quella degli incarichi per nomina è competente il Ministro o Custode che li ha conferiti.

§3. Fuori del Capitolo, la rinunzia del Ministro generale può essere accettata unicamente dalla Sede Apostolica; la rinunzia del Ministro provinciale e del Custode generale dal Ministro generale con il consenso del suo Definitorio; la rinunzia del Custode provinciale dal Ministro provinciale con il consenso del suo Definitorio.

196.

§1. Nessun ufficio o incarico nell'Ordine è inamovibile. I frati però abbiano quella stabilità che è richiesta dal bene dei frati stessi, dell'Ordine, e delle persone affidate alla loro cura.

§2. I frati non siano rimossi da uffici conferiti a tempo determinato se non per grave e proporzionata causa legittimamente comprovata dal Ministro o Custode con il rispettivo Definitorio. Tale rimozione venga fatta sempre in un clima fraterno, rispettoso e caritatevole, e salva la giustizia e l'equità, secondo le indicazioni degli Statuti generali[355].

§3. La rimozione di un frate dall'ufficio compete alla stessa autorità che, a norma delle Costituzioni 195, ne può accettare la rinunzia.

[355] Cfr. CIC, can. 624 §3.

Konstytucje_06_02_2020.indd 299 06.02.2020 13:26:55

§4. Il Ministro Provinciale con il consenso del suo Definitorio, può rimuovere un Guardiano per giusta causa secondo le norme degli Statuti generali[356].

197.

Dalla legge dell'incompatibilità degli uffici o dell'inabilità agli stessi, sancita dal nostro diritto proprio, per giusti motivi può dispensare il Ministro generale con il consenso del suo Definitorio.

Titolo III

Il Capitolo Generale

198.

§1. Il Capitolo generale sia convocato dal Ministro generale e celebrato secondo gli Statuti generali.

§2. Il Capitolo generale ordinario, per l'elezione del Ministro generale, si celebri nel tempo di Pentecoste, salvo Costituzioni 205.

199.

Il Ministro generale, col consenso del suo Definitorio o su richiesta della maggior parte dei Ministri provinciali, convochi il Capitolo generale straordinario per trattare le questioni più gravi o urgenti dell'Ordine.

200.

§1. I capitolari nei singoli atti del Capitolo generale ordinario e straordinario sono: il Ministro generale, gli ex-Ministri generali, i Definitori generali, i Ministri provinciali, i Custodi generali e provinciali e i delegati delle Province, a norma degli Statuti generali.

§2. Se il Ministro provinciale o il Custode generale o provinciale fosse legittimamente impedito, vada al Capitolo il rispettivo Vicario; e se anche questi fosse impedito, venga inviato un delegato dal Ministro o Custode.

[356] Cfr. CIC, cann. 193, 624.

Konstytucje_06_02_2020.indd 300 06.02.2020 13:26:55

201.

Il Capitolo generale è presieduto dallo stesso Ministro generale o, in sua assenza, dal Vicario.

Titolo IV

Il Ministro Generale e il suo Definitorio

202.

§1. Per essere eletto a Ministro generale un religioso sia professo solenne da almeno dieci anni.

§2. Al Ministro generale, come padre e servo di tutta la fraternità, incombe l'obbligo di dirigere ed aver cura dell'Ordine, promuoverne il rinnovamento della vita e della missione, e prendere altre iniziative per la gloria di Dio e l'edificazione del suo Regno.

203.

Al Ministro generale compete la potestà ordinaria propria in tutto l'Ordine, da esercitare a norma del diritto universale[357] e di quello proprio.

204.

Nel governo dell'Ordine il Ministro generale è coadiuvato dai Definitori generali, che sono gli Assistenti generali; questi sono inabili agli uffici provinciali durante il sessennio.

205.

Cessando l'autorità del Ministro generale fuori del Capitolo, il Vicario generale assume il governo dell'Ordine e convoca il Capitolo generale, da celebrarsi non prima di tre né oltre sei mesi dall'interruzione del generalato.

[357] Cfr. CIC, can. 622.

Konstytucje_06_02_2020.indd 301 06.02.2020 13:26:56

206.

I Definitori generali devono conoscere la vita e la missione dell'Ordine, mantenere il legame con i frati dell'area a loro assegnata, esaminare le pratiche e riferire il proprio parere al Ministro generale o in Definitorio, e assistere il Ministro generale nel suo servizio.

207.

Il Procuratore, che esercita un ufficio generale, ha il compito di curare, per incarico del Ministro generale, gli affari dell'Ordine presso la Sede Apostolica, eccettuati quelli riguardanti la Postulazione generale. Egli viene eletto dal Ministro generale col suo Definitorio.

208.

Ci siano vari incarichi e segretariati, a norma degli Statuti generali, per esaminare i vari argomenti riguardanti la vita e la missione dell'Ordine, per l'esecuzione delle decisioni prese dal Capitolo o approvate dal Definitorio generale, e anche per prestare aiuto alle Province e Custodie e alle Conferenze e Federazioni.

Titolo V

Il Capitolo Provinciale

209.

§1. Il Capitolo provinciale ordinario sia convocato dal Ministro generale e sia celebrato secondo le norme degli Statuti generali.

§2. Il Ministro provinciale, con il consenso del suo Definitorio, convochi il Capitolo straordinario ogni qualvolta lo richiedano problemi di grande importanza, dandone tempestiva comunicazione al Ministro generale.

210.

§1. Il preside del Capitolo ordinario, nella prima parte del Capitolo fino alla quarta sessione compresa[358], è il Ministro generale o un

[358] Cfr. Direttorio per la celebrazione del Capitolo provinciale.

Konstytucje_06_02_2020.indd 302 06.02.2020 13:26:56

suo delegato. Alle altre sessioni del Capitolo ordinario e agli altri Capitoli presiede il Ministro provinciale.

§2. I vocali del Capitolo provinciale ordinario sono: il Ministro generale o il suo delegato, l'ex Ministro generale nella sua Provincia nativa, il Ministro provinciale, l'ex-Ministro provinciale che ha lasciato l'ufficio nell'ultimo Capitolo ordinario (però non oltre il successivo Capitolo ordinario), i Custodi provinciali, i Definitori provinciali, i delegati eletti secondo gli Statuti generali, a meno che il Ministro generale con il consenso del suo Definitorio non preveda diversamente circa la partecipazione di tutti i frati professi solenni a norma degli Statuti.

§3. I vocali del Capitolo provinciale straordinario sono tutti i vocali del precedente Capitolo provinciale ordinario, a meno che il Ministro generale con il consenso del suo Definitorio non preveda diversamente circa la partecipazione di tutti i frati professi solenni, a norma degli Statuti.

211.

§1. L'elezione del Ministro provinciale avviene secondo le varie modalità stabilite negli Statuti generali.

§2. La scelta della modalità venga stabilita dagli Statuti provinciali.

§3. Gli Statuti provinciali stabiliscano il sistema da adottarsi per la elezione, in conformità agli Statuti generali, e il numero dei delegati nella Provincia come nella Custodia.

212.

Se, per grave causa, fosse impedita la celebrazione del Capitolo provinciale ordinario, il Ministro generale con il consenso del suo Definitorio, e consultati possibilmente i frati di quella Provincia, nomini il Ministro provinciale e il suo Definitorio.

213.

§1. Il Ministro provinciale e il Custode possono essere legittimamente rimossi se abbiano per negligenza, posti o omessi colpevolmente atti che abbiano provocato un danno grave a chiunque. Per danno, la cui valutazione spetta al Ministro generale assieme al suo Definitorio, si intende fisico, morale, spirituale o patrimoniale.

Konstytucje_06_02_2020.indd 303 06.02.2020 13:26:56

§2. Il Ministro generale, con il consenso del suo Definitorio, per causa grave e per il bene della Chiesa e dell'Ordine, consultati possibilmente i frati di quella Provincia o Custodia, ha la facoltà di nominare il Ministro provinciale o Custode e il loro Definitorio[359].

§3. In tali casi specifici, il Ministro generale, sentito il Definitorio provinciale, con il consenso del Definitorio generale, può nominare un Commissario pro tempore[360].

§4. Nei medesimi casi specifici il Ministro generale, col consenso del suo Definitorio, può nominare un Visitatore stabile che affianchi il Ministro provinciale o il Custode e il loro Definitorio nel governo della Provincia o della Custodia. Le facoltà e la durata del mandato saranno determinati nel decreto di nomina.

Titolo VI

Il Ministro Provinciale e il suo Definitorio

214.

Può essere eletto Ministro provinciale un frate professo solenne da almeno cinque anni, dotato di maturità, di prudenza, capacità e spirito francescano, come pure delle altre doti richieste dal diritto universale[361].

215.

Il Ministro, mostrando verso tutti spirito di carità e di premura, curi diligentemente che i frati conducano una vita conforme alla Regola e alle Costituzioni, progredendo sempre più in santità e nell'edificazione della fraternità e della Chiesa.

216.

Il Ministro provinciale ha potestà ordinaria propria in tutta la Provincia, nelle Custodie dipendenti da essa, sui singoli Conventi, sulle case e su tutti i singoli frati a norma del diritto proprio[362].

---

[359] Cfr. *Motu proprio* "Come una madre amorevole", 4 giugno 2016.
[360] Cfr. CIC, can. 137 §1.3.
[361] Cfr. CIC, cann. 129, §1; 134, §1; 274, §1; CCEO, cann. 979, §1; 984, §3; 371, §1.
[362] Cfr. CIC, cann. 134 §1, 617, 620.

Konstytucje_06_02_2020.indd 304 06.02.2020 13:26:56

217.

Costituiscono il Definitorio del Ministro provinciale il Vicario e altri tre Definitori, a meno che gli Statuti provinciali ne richiedano di più.

218.

Il Vicario provinciale tiene il posto e fa le veci del Ministro provinciale se assente o impedito. Quando, fuori del Capitolo, viene a cessare l'ufficio del Ministro, il Vicario avverta subito il Ministro generale che l'ufficio è rimasto vacante e subentri con lo stesso titolo di Vicario fino al Capitolo ordinario. Se l'ufficio del Ministro provinciale viene a cessare prima di compiere il secondo anno del suo mandato, il Ministro generale può convocare un nuovo Capitolo provinciale (cfr. Costituzioni 211, §1).

219.

Si costituiscano apposite commissioni provinciali per coordinare e promuovere la missione della Provincia. Il numero delle commissioni, il numero dei loro membri, la competenza e il modo di operare, siano determinati negli Statuti provinciali.

Titolo VII

Il Custode e il suo Definitorio

220.

§1. Quanto è detto sopra nei Titoli V e VI circa la Provincia e i suoi ufficiali vale, con la dovuta proporzione di legge, anche per la Custodia generale.

§2. L'autorità nella Custodia generale, essendo vicaria, può essere limitata per giusti motivi dagli Statuti approvati nel Capitolo generale.

221.

§1. La Custodia provinciale, a norma degli Statuti provinciali, può avere il proprio Capitolo al quale compete l'autorità prevista dagli stessi Statuti.

Konstytucje_06_02_2020.indd 305 06.02.2020 13:26:56

§2. Il Custode provinciale, il suo Vicario e almeno due Definitori siano eletti dal Capitolo provinciale o custodiale, a norma degli Statuti provinciali.

§3. Il Custode ha potestà ordinaria vicaria in tutta la Custodia sui singoli Conventi e su tutti i singoli frati.

222.

§1. È compito del Custode animare la vita fraterna e la missione e, secondo le Costituzioni 127 §2, favorire l'animazione vocazionale.

§2. Il Custode, col consenso del suo Definitorio, può affiliare candidati alla Custodia, ammettere alla professione, rilasciare le lettere dimissorie, nominare o sostituire i Guardiani, stipulare convenzioni scritte con i Vescovi diocesani (cfr. Costituzioni 117, §3) e presentare agli stessi i frati come parroci.

§3. Per gli altri affari, specialmente quelli straordinari, l'autorità del Custode, essendo vicaria, può essere limitata dal Capitolo provinciale e dagli Statuti provinciali.

Titolo VIII

Le Conferenze e Federazioni

223.

§1. La Conferenza è costituita dai Ministri e Custodi; la Federazione dai Ministri, Custodi e Delegati. La loro funzione e finalità sono descritte nelle Costituzioni 31.

§2. Per favorire la collaborazione su temi d'interesse comune e considerando che le Conferenze e Federazioni non hanno potestà di giurisdizione, una loro mozione, per essere vincolante per tutte le Province, Custodie, Delegazioni e Missioni, deve essere prima accolta e poi promulgata dal Ministro generale con il suo Definitorio.

§3. Per essere presentata al Ministro Generale, la mozione necessita della maggioranza secondo quanto stabilito negli Statuti della Conferenza o Federazione.

Konstytucje_06_02_2020.indd 306 06.02.2020 13:26:56

§4. I Presidenti delle Conferenze e Federazioni, eletti secondo i propri statuti, siano convocati periodicamente dal Ministro generale per trattare le questioni riguardanti la vita e la missione dell'Ordine.

224.

Ogni Conferenza e Federazione mantenga opportunamente e faciliti, per mezzo del proprio Assistente di area, uno stretto contatto col Ministro generale e il suo Definitorio e con le altre Conferenze e Federazioni. Il segretario della Conferenza o Federazione rediga gli atti e altri documenti che trasmetterà alle Province, Custodie e Delegazioni interessate. Il Presidente della Conferenza o Federazione comunichi a tutti i frati i principali argomenti o questioni presentati e trattati dalla Conferenza o Federazione.

225.

I Ministri, Custodi e delegati collaborino volentieri con le rispettive Conferenze dei Superiori maggiori ai vari livelli per un migliore coordinamento di opere e di attività, in stretta unione con le rispettive Conferenze episcopali.

Titolo IX

Il Guardiano e il Capitolo Conventuale

226.

§1. La fraternità conventuale è retta dal Guardiano personalmente o con il Capitolo conventuale.

§2. Essa è composta da almeno tre frati.

227.

§1. È compito del Guardiano animare, dirigere e coordinare la vita e la missione della fraternità e dei singoli frati secondo la Regola, le Costituzioni e gli Statuti.

§2. Al medesimo compete la potestà ordinaria su tutti i frati di famiglia e sugli altri che abitano in Convento.

Konstytucje_06_02_2020.indd 307 06.02.2020 13:26:56

228.

§1. Tutti i frati professi solenni di famiglia godono del diritto capitolare a norma delle Costituzioni 231 e formano il Capitolo conventuale che è presieduto dal Guardiano. Per le case di formazione si osservino gli Statuti generali.

§2. Ordinariamente il Capitolo sia convocato ogni mese ed ogni qualvolta si ritenga necessario dal Guardiano o, in sua assenza, dal Vicario se la cosa non può essere differita.

229.

§1. Spetta al Capitolo eleggere gli ufficiali del Convento come pure stabilire norme per i singoli incarichi. Gli altri affari da trattare collegialmente nel Capitolo conventuale sono indicati nel diritto proprio.

§2. Le cose, per le quali il Guardiano ha bisogno del consenso o del consiglio del Capitolo conventuale, sono già indicate nelle Costituzioni, e anche gli Statuti le possono determinare. In questi casi si applichino anche al Capitolo conventuale le modalità fissate dalle Costituzioni e dagli Statuti per i Definitori.

230.

Il Guardiano di un Convento posto sotto l'immediata giurisdizione del Ministro generale viene eletto dallo stesso Ministro con il suo Definitorio; gli ufficiali poi vengono eletti dal Capitolo dello stesso Convento.

231.

§1. Tutti i frati professi vengono collocati di famiglia nel Convento dove risiedono, e qui esercitano diritti e doveri a norma delle Costituzioni.

§2. Ciascun frate professo solenne gode di voce attiva e passiva in un solo Convento e in una sola Provincia o Custodia, in quella nativa o in altra, ad eccezione di quanto disposto nel n. 204.

§3. I frati che sono legittimamente collocati al Sacro Convento e nella Custodia di Assisi con lettera di obbedienza e convenzione, pur conservando i diritti provinciali nella Provincia o Custodia

Konstytucje_06_02_2020.indd 308 06.02.2020 13:26:56

di appartenenza, godono, per singolare privilegio, di voce attiva e passiva nel Capitolo Custodiale, in deroga alla norma generale (Costituzioni 231, §2), a meno che sia stato stabilito diversamente dai rispettivi Superiori Maggiori (Costituzioni 78; 231, §4).

§4. I frati residenti in un Convento fuori della loro Provincia o Custodia hanno diritti e doveri secondo le convenzioni tra i rispettivi Ministri e Custodi, sentito il parere del religioso; tali convenzioni devono essere chiaramente definite nelle lettere obbedienziali, con la indicazione della durata di tempo che il frate trascorrerà fuori Provincia o Custodia, come stabilito negli Statuti generali.

§5. È permessa la trasfiliazione di un frate dalla propria ad altra Provincia o Custodia, sia per sempre sia per un tempo determinato, con il consenso del frate e dei Ministri o Custodi delle due Province o Custodie, previo consenso del rispettivo Definitorio.

***

SKOROWIDZ RZECZOWY

1. Cyfra rzymska z odpowiadającą jej literą (np. I-a) oznacza fragment *Wprowadzenia duchowego* poszczególnych sześciu rozdziałów.

2. Cyfra arabska (np. 17,4) oznacza numer i paragraf Konstytucji.

3. Asterysk (*) odsyła do treści analogicznych.

A

AKOLITAT/LEKTORAT: procedura ustanowienia 172.

ASCEZA: a zachowanie czystości 25,3; w prowadzeniu działalności naukowej 109,1; w formacji 140,4;

AUTONOMIA: nowych obecności 128,1.

B

BAZYLIKA PATRIALCHALNA: 32.

BISKUP DIECEZJALNY: wydaje pisemną zgodę na utworzenie stałej obecności przez jakąś prowincję lub kustodię na terenie innej prowincji lub kustodii 29,1; należy wysłuchać jego zdania przed zniesieniem klasztoru 34,4; bracia odpowiedzialni za duszpasterstwo powinni zastosować się do jego wskazań 120; minister prowincjalny zawiera z nim

Konstytucje_06_02_2020.indd 311 06.02.2020 13:26:56

umowę w sprawie przyjęcia parafii 121,2; podległość braci zgodnie z przepisami prawa w tym, co dotyczy obowiązków duszpasterskich 121,3; mianuje proboszcza po przedstawieniu kandydata przez ministra lub kustosza 121,4; mianuje wikariuszy parafialnych po przedstawieniu kandydata przez ministra lub kustosza 121,4; kustosz za zgodą swego definitorium może zawierać z nim umowy 222,2.

BÓG OJCIEC: powołał świętego Franciszka z Asyżu I-a; a Reguła świętego Franciszka I-d; dla którego wyrzeka się własnej woli I-f; służyć przez czystość wybraną z miłości do Niego I-h; w działalności apostolskiej i w życiu kontemplacyjnym 2; potwierdzenie Jego łaski przez śluby 9,1; posłuszeństwo Jego woli 10 oraz 13,1; czystość wyrazem miłości ku Niemu 24,1 oraz 25,1; w modlitwie Franciszka II-b; dziękując Mu II-l; przez profesję zakonną bracia poświęcają Mu się na własność 35,1; życie konsekrowane uprzywilejowaną przestrzenią wyłącznej miłości 35,2; życie w doskonałym zjednoczeniu z Nim 36,1; zjednoczeniu z Nim przez praktykowanie cnót 36,2; łączyć się z Nim w miłości Chrystusa 36,3; a Liturgia godzin 39,1; braterska wspólnota zakorzeniona w Jego miłości 55,3; współdziałać w rozeznawaniu Jego woli 57,3; wspólnotowe rozeznawanie Jego woli na kapitułach 58,2; a zarządzanie dobrami 81; w prowadzonej misji wszystko odnosić do Niego IV-j; pragnienie głębszego poznania Go poprzez działalność naukową 109,1; jest Ojcem każdego człowieka 122,3; formacja drogą progresywnego oczyszczania i rozwoju relacji z Nim 139,1; w modlitwie Franciszka VI-a.

BRACIA: dzielą to samo powołanie franciszkańskie i konwentualne 1,3; ściśle łączą życie kontemplacyjne z działalnością 2 oraz 36,1; zobowiązują się, aby żyć według Ewangelii 4,1; ślubują żyć według Reguły, która jest sposobem życia ewangelicznego 5,1-2; oprócz samej Reguły, niech studiują i zgłębiają także pozostałe pisma świętego Franciszka, źródła franciszkańskie, Konstytucje oraz dokumenty Stolicy Apostolskiej 5,3; niech dołożą starań, aby Regułę, Konstytucje i Statuty zachowywać przede wszystkim dla wcielenia ideału doskonałości ewangelicznej 7,6; ślubują żyć w posłuszeństwie, bez własności i w czystości 9,1; całkowicie składają Bogu własną wolę 10; w duchu wiary poddają się przełożonym w Kościele 10; niech okazują się mniejszymi szczególnie poprzez

Konstytucje_06_02_2020.indd 312 06.02.2020 13:26:56

posłuszeństwo oraz wierność Kościołowi 11; są zobowiązani do posłuszeństwa papieżowi 12,1; zobowiązują się do posłuszeństwa ministrowi generalnemu, ministrom, kustoszom i gwardianom 12,2; mają być posłuszni w tym, co nie jest przeciwne Ewangelii, Regule, Konstytucjom oraz własnemu sumieniu 12,3; podlegają ordynariuszom miejsca w tym, co wiąże się z ich władzą pasterską 12,4; chętnie służą jedni drugim 12,5; niech powstrzymują się od jakichkolwiek aktów własności 14,4; niech zrzekną się na rzecz prowincji lub kustodii praw i dochodów związanych z działalnością intelektualną 14,5; niech zachowują najwyższe ubóstwo, umiejąc wyrzekać się wszystkiego i strzec się przed konsumpcyjną mentalnością prowadzącą do gromadzenia i marnotrawstwa 14,6; zobowiązują się powstrzymywać od wszystkiego, co jest przeciwne czystości 24,2; czujnie zabiegają o należyty poziom życia duchowego 35,3; niech codziennie karmią się z podwójnego stołu Pisma Świętego i Eucharystii 38,1-2; niech z największym szacunkiem pielęgnują Liturgię godzin 39,1; będą odprawiać Liturgię godzin zgodnie z przepisami Kościoła 39,2 oraz 41,2-3; niech każdego dnia odmawiają wspólnie w całości Liturgię godzin 39,3; niech otoczą opieką sprzęty przeznaczone do kultu liturgicznego 41,5; niech okazują pełne uszanowanie i wszelką cześć Najświętszemu Ciału i Krwi Pana naszego Jezusa Chrystusa 43; otwierają się na dialog oraz pomoc współbraci 52,2; wierni swemu powołaniu do dawania świadectwa ewangelicznego 56,1; niech starają się prawdziwie nawzajem poznawać 56,3; ewentualne konflikty niech przeżywają jako okazję do wzrostu ludzkiego i duchowego 56,4; niech zawsze okazują sobie miłość 61,1; niech unikają wszelkich sądów, słów i czynów, które by mogły naruszyć lub zakłócić pokój i miłość bratnią 61,2; niech własną opinię wyrażają z przekonaniem i życzliwie 61,3; uczestniczą we wspólnocie 65,1-3; niech troszczą się o utrzymanie domu 65,4; przeżywający trudności zwracają się do swoich ministrów 77,1; przychodzą z pomocą współbratu w jakiejkolwiek trudności 77,2; bez specjalnego pozwolenia nie wolno im brać udziału w zarządzie majątkiem osoby fizycznej lub prawnej spoza Zakonu 88,2; ponoszą odpowiedzialność za wyrządzoną szkodę osobistą z własnej winy lub oszustwa 88,3; powołani na urzędy powinni tę posługę przyjąć pokornie 188,1; urzędy w Zakonie mogą sprawować profesi uroczyści 188,2;

Konstytucje_06_02_2020.indd 313 06.02.2020 13:26:57

w duchu braterskiej dyspozycyjności zrzekają się powierzonego urzędu dla wspólnego dobra 195,1; po profesji uroczystej, którym przysługuje prawo kapitulne, tworzą kapitułę klasztorną 228,1; profesi umieszczani *de familia* w klasztorach, gdzie przebywają i tam korzystają ze swoich praw oraz wypełniają obowiązki 231,1; profesi uroczyści posiadają głos czynny i bierny tylko w jednym klasztorze i w jednej prowincji lub kustodii 231,2; przebywający w Świętym Konwencie i Kustodii w Asyżu zachowują prawa prowincjalne w prowincji lub kustodii swej przynależności 231,3; przebywający poza własną prowincją lub kustodią mają prawa i obowiązki zgodnie z zawartą umową 231,4; mogą zostać przeniesieni do innej prowincji lub kustodii 231,5.

BRACIA CHORZY: w trosce wspólnoty 1,2; doświadczający własnych słabości 52,2; otaczani troską ministrów, kustoszy, gwardianów i wszystkich braci 62,1; przyczyniają się do uświęcania własnego życia, misji braterskiej wspólnoty oraz budowania królestwa Bożego 62,2.

BRACIA MNIEJSI: Zakon założony w Kościele przez świętego Franciszka z Asyżu 1,1; nazwa chciana przez świętego Franciszka 1,4; żyć według Ewangelii zgodnie z Regułą 4,1; sposób życia ewangelicznego zgodny z przepisami Konstytucji 5,1.

BRACIA ODPOWIEDZIALNI ZA DUSZPASTERSTWO (BRACIA PEŁNIĄCY POSŁUGI PARAFIALNE): powinni zastosować się do wskazań konferencji episkopatu oraz biskupów diecezjalnych 120; podlegają zgodnie z przepisami prawa jurysdykcji ordynariusza miejsca w tym, co dotyczy obowiązków duszpasterskich 121,3.

BRACIA OPUSZCZAJĄCY ZAKON: traktowani z bratnią miłością 77,3; zanosząc za nich modlitwy do Boga 77,3; zachowując się względem nich jak prawdziwi bracia 77,3.

BRACIA W FORMACJI: ich zadania V-h; dialog, wzajemne zrozumienie i współpraca z ich ministrami, kustoszami, gwardianami, wychowawcami 135,1; atmosfera bezinteresowności zapewniona przez braterską wspólnotę 135,2; niech przyjmą jako własne charyzmat oraz misję Zakonu 135,2; rozwiązywanie przez wychowawców oznak

Konstytucje_06_02_2020.indd 314 06.02.2020 13:26:57

niedojrzałości 139,3; traktowanie udowodnionych nadużyć 139,3; powinni przysposabiać się do pracy fizycznej i intelektualnej oraz służby 139,4; ukierunkowywani na rozpoznanie i pogłębienie własnych talentów 139,5; stopniowo doprowadzani do przylgnięcia i upodobnienia się do Jezusa 140,1; niech codziennie posilają się z podwójnego stołu słowa Bożego i Eucharystii 140,2; powinni być wprowadzani w ducha pokuty i ciągłego nawracania się 140,4; powinni nauczyć się patrzeć oczyma Zmartwychwstałego Pana na rzeczywistość zła oraz grzechu 140,5; powinni przyzwyczaić się do częstego przystępowania do sakramentu pokuty i mieć własnego kierownika duchowego 140,5; powinni otrzymać formację do misji 140,6; niech zawsze z synowską pobożnością oddają cześć Matce Bożej Niepokalanej 140,7; powinni poznać duchowe podstawy życia franciszkańskiego oraz istotę profesji zakonnej 141,1; w sposób szczególny zapoznawani z życiem braterskim 141,2; powinni nauczyć się prowadzić życie ewangeliczne w duchu *minoritas*, prostoty i umiarkowania 141,3; powinni przygotować się do życia w stylu konwentualnym 141,4; powinni poznawać i przyswajać sobie Regułę, Konstytucje, źródła franciszkańskie, charakter i historię Zakonu 141,5.

BRACIA WYDALENI Z ZAKONU: należy przedstawić na piśmie przyczyny usunięcia i dać możność przedstawienia obrony 80,2; trzeba dać możliwość dobrowolnego opuszczenia Zakonu 80,2.

BRACIA Z TRUDNOŚCIAMI: powinni zwrócić się do swoich ministrów 77,1; traktowani z bratnią miłością 77,3 oraz 77,4; pozbawieni głosu czynnego i biernego 78,1; oficjalne stwierdzenie powrotu do klasztoru 78,1; a postawa ministra generalnego w opisie Franciszka VI-e.

C

CHARYZMAT: wyrażony przez braterską wspólnotę oraz *minoritas* I-c; strzeżony i wcielany w życie przez kapituły 58,1; rozwijany przez ministrów, kustoszy, gwardianów 60,1; wspierany w instytutach afiliowanych lub agregowanych do Zakonu 74,2; promowany wśród osób

Konstytucje_06_02_2020.indd 315 06.02.2020 13:26:57

zainteresowanych osobą świętego Franciszka 76; ukazywany w Kościele 92; wyraża walory braterskiej wspólnoty i *minoritas* w podejmowanej misji 93,1; misja prowadzona w harmonii z nim 96,4; w kościołach i sanktuariach obsługiwanych przez braci 98; ubogaca Kościoły partykularne 102; w misji Franciszkańskiego Zakonu Świeckich 106,2; jego piękno wskazywane czytelnie Młodzieży Franciszkańskiej 106,3; w działalności naukowej 109,1; odpowiadająca mu podjęte zobowiązania duszpasterskie 114; współdzielenie się nim w misji braci 122,2; wzbogacony w procesie inkulturacji 122,2 oraz 125,2; przyswajany przez braci w formacji 129,5 oraz 130; uzupełniany przez tych, którzy podejmują kształcenie poza Zakonem 131,5; ukazywany przez wychowawców 134,2; przyjmowany jako własny przez braci w formacji 135,2; w duchu maryjnym podczas formacji 140,7; przekazywany przez wychowawców 141,1; pogłębiany przez braci w formacji 141,5; poznawany w postulacie 146,1; kształtowany w umyśle i sercu nowicjuszy 151; pogłębiany w postnowicjacie 162; w teologicznej szkole tradycji franciszkańskiej podczas postnowicjatu 168,1; ukazywany w stylu formacji postnowicjackiej 168,2.

CHRZEST: a profesja zakonna 9,1; a chrześcijańskie nawrócenie 50,1; wynikające z niego upodabnianie się każdego dnia do Chrystusa 138; powiadomienie o złożeniu profesji uroczystej 166,2; zaświadczenie o udzieleniu sakramentu święceń 174.

CIERPLIWOŚĆ: jako owoc modlitwy z wdzięcznym usposobieniem 35,4.

CISZA (WEWNĘTRZNE SKUPIENIE): jej zachowanie czynnikiem pokutnym na drodze nawrócenia do Boga 53,1; jej klimat w klasztorze 66,2; w nowicjacie 151.

CNOTY: a ubóstwo I-g; owoc zjednoczenia z Bogiem 36,2; głoszone w kazaniach IV-e oraz 99,3; niezbędne w życiu braterskim, dawaniu świadectwa i misji 139,1; w opisie postaci ministra generalnego według Franciszka VI-e; w opisie współpracowników ministra generalnego według Franciszka VI-f.

Konstytucje_06_02_2020.indd 316 06.02.2020 13:26:57

CZUJNOŚĆ: roztropna w zachowywaniu ślubów 9,4; nad własnym sercem w zachowaniu ślubu czystości 25,3; na modlitwie w trosce o należyty poziom życia duchowego 35,3.

CZYSTOŚĆ: według Franciszka I-h; określenie ślubu 24,1; powstrzymanie się od wszystkiego, co jej przeciwne 24,2; sposób przeżywania 25; postępowanie w przypadku wystąpienia nadużyć 26,2.

D

DEFINITOR GENERALNY: urząd generalny 189,1; uczestnik kapituły generalnej 200,1; nie może być wybrany na urząd prowincjalny 204; pomaga ministrowi generalnemu w zarządzaniu Zakonem 204; obowiązki 206.

DEFINITOR KUSTODIALNY: urząd kustodialny 189,3; wybór zgodnie z przepisem Statutów prowincjalnych 221,2.

DEFINITOR PROWINCJALNY: urząd prowincjalny 189,2; uczestnik kapituły prowincjalnej 210,2; konsultowany przed mianowaniem w szczególnych przypadkach komisarza czasowego 213,3; wchodzi w skład definitorium ministra prowincjalnego 217.

DEFINITORIUM: urząd i jego zakres 186,1; sprawy przekazane przez kapitułę 186,2; na obrady można zaprosić biegłych 186,3; kryteria ważności podejmowanych aktów 187,2 oraz 187,3.

DEFINITORIUM GENERALNE: w opisie Franciszka VI-f; wybór ograniczony do dwóch bezpośrednio następujących po sobie kadencji 191,3; pomaga ministrowi generalnemu w zarządzaniu Zakonem 204.

DELEGAT MINISTRA PROWINCJALNEGO: współpracuje z właściwymi konferencjami przełożonych wyższych i konferencjami biskupów 225.

DELEGAT PROWINCJALNY: uczestnik kapituły prowincjalnej 210,2; sposób wyboru 211,3.

Konstytucje_06_02_2020.indd 317 06.02.2020 13:26:57

DELEGAT Z PROWINCJI: uczestnik kapituły generalnej 200,1.

DELEGATURA: może być ustanowiona przez prowincję 30,2; wchodzi w skład konferencji lub federacji 31,1.

DIAKONAT: kwalifikacje kandydata i wykonywanie posługi 173,1; stały 175,1; dopuszczenie stałego diakona do święceń prezbiteratu 175,2.

DIALOG: braterski 55,4; pomiędzy kulturami 56,2; przez przepływ informacji i konsultację 57,2; na kapitule klasztornej 58,4; z ludźmi, wśród których żyją 96,5; z ludźmi innych kultur, wyznań chrześcijańskich i religii oraz niewierzącymi 105,3; wzbogaca charyzmat franciszkański 122,2; ze wszystkimi 125,2; pomiędzy ministrami, kustoszami, gwardianami, wychowawcami i braćmi podlegającymi formacji 135,1; z przejawiającymi powołanie 142,3.

DŁUG: kryteria zaciągania 87,3.

DNI SKUPIENIA: organizowane okresowo w sposób określony przez Statuty prowincjalne lub kustodialne 46,2.

DOBRO WSPÓLNE: aspekt prorocki profesji zakonnej 9,3; przez przydzielane zadania misyjne 95,1.

DOBROCZYŃCY (*GRONO PRZYJACIÓŁ ZAKONU): poszanowanie intencji ofiarodawców 19; modlitwa i dziękczynienie za nich 69,1; zaliczeni do grona przyjaciół Zakonu 69,3; modlitwa za zmarłych 72,1; Msza Święta miesięczna za zmarłych w każdym klasztorze 72,4; coroczna pamięć o zmarłych 72,5.

DOJRZAŁOŚĆ: wzrasta przez posłuszeństwo 10; uczuciowa a ślub czystości 25,1; ludzka i zakonna w działalności oraz osobistym zaangażowaniu 59,2; w świadomości do podjęcia wyzwań ewangelizacyjnych także poza granicami własnej kultury 123,1; cel formacji w Zakonie 130; ludzka 138; braci w cnotach niezbędnych w życiu braterskim, dawaniu świadectwa i misji 139,1; afektywno-seksualna 139,2; w wierze w czasie postulatu 146,1; wymagana od kandydatów do postulatu 147,1; odpowiedni jej stopień wymagany do złożenia profesji uroczystej 165,1; duchowa 169; konieczna cecha ministra prowincjalnego 214.

Konstytucje_06_02_2020.indd 318 06.02.2020 13:26:57

DOM FILIALNY: założenie i zniesienie 34,3.

DOM FORMACJI (*DOM FORMACJI WSPÓLNY; *NOWICJAT; *POSTNOWICJAT; *POSTULAT): miejsce odbywania formacji 131,1; kanonicznie erygowany 131,1; styl życia 131,1; powinien mieć własny regulamin 133,3; serce Zakonu 134,1; obowiązki wychowawców, kryteria wyboru, uprawnienia i wzajemne relacje określa regulamin formacji 136; codzienna Eucharystia 140,2; a prawo uczestnictwa w kapitule 228,1.

DOM FORMACJI WSPÓLNY (*DOM FORMACJI; *NOWICJAT; *POSTNOWICJAT; *POSTULAT): ustanawianie 132,4; wskazany dla konferencji i federacji 132,5; powinien mieć własny regulamin 133,4.

DOM MODLITWY/PUSTELNIA: zasady jego utworzenia 46,3.

DOPUSZCZENIE: do nowicjatu 152; a przynależność do innego Kościoła *sui iuris* 153,2; do profesji czasowej 157,1; do profesji własną powagą przez ministra generalnego 157,2; pisemna prośba kandydata do ministra lub kustosza 157,3; nowicjusza do profesji przysługuje właściwemu ministrowi lub kustoszowi za zgodą jego definitorium 158,1;do profesji przysługuje ministrowi lub kustoszowi rodzimej prowincji lub kustodii 158,3; minister generalny wyznacza czas odpowiedniej próby dla kandydata ponownie przyjętego do Zakonu 159; prośba kandydata na piśmie przed profesją uroczystą 165,4; do ślubów uroczystych przysługuje właściwemu ministrowi lub kustoszowi za zgodą jego definitorium 166,1; do profesji uroczystej kandydata przechodzącego z innego instytutu 167,4; praktyka diakońska przed święceniami kandydata prezbiteratu 173,1; do sakramentu święceń przysługuje własnemu ministrowi lub kustoszowi za zgodą jego definitorium 173,2; przed d. zażąda opinii o zdatności kandydata 173,2; minister lub kustosz powinien wszystkie informacje przedstawić swemu definitorium i otrzymać jego zgodę 173,4; brata do przyjęcia diakonatu stałego tam, gdzie konferencje episkopatu wprowadziły stały diakonat 175,1; stałego diakona do święceń prezbiteratu 175,2.

DUCH ASYŻU: w celu promowania charyzmatu franciszkańskiego 76; a formacja braci w postnowicjacie 168,2.

Konstytucje_06_02_2020.indd 319 06.02.2020 13:26:57

DUCH ŚWIĘTY: prowadzi braterską wspólnotę 1,2; pobudza braci do działalności na polu ewangelizacji 1,5; kierowanie braćmi, aby byli posłuszni w sposób aktywny i odpowiedzialny oraz w nieustannej otwartości i wierności Jego natchnieniom 13,2; w doświadczeniu duchowym Franciszka odgrywa ważną oraz życiową rolę II-g; Seraficki Ojciec, przeniknięty na wskroś Jego światłem, postanawia „rozpocząć życie pokuty" II-k; życie konsekrowane świadczy na sposób prorocki o Jego żywej obecności 35,2; bracia powinni usilnie starać się o to, aby Go posiąść i szukać Jego świętej woli 36,1; bracia powinni życiem i postępowaniem potwierdzać to, czego się w Nim nauczyli 36,2; ożywia braterską wspólnotę 55,3; oświeca braci zebranych na kapitułach 58,1; pod Jego działaniem samo życie konsekrowane staje się misją 91,2; powierza braciom charyzmat 92; Jego charyzmaty służą zbudowaniu wspólnoty 113,2; Franciszek pełen Jego pociechy i łaski kształcił nowych synów V-a; otwieranie się się na Jego natchnienia w formacji ustawicznej 176; postrzegany przez Franciszka jako „generalny minister zakonu" VI-a.

DUSZPASTERSTWO POWOŁANIOWE (ANIMACJA POWOŁAŃ): priorytet w każdej nowej obecności misyjnej 127,2; modlitwa braci V-d oraz 142,2; doświadczenie radości szczególnej łaski powołania 142,1; pociągająca moc radosnego świadectwa życia 142,1; towarzyszenie braci 142,3; wybór odpowiednich braci 142,4; we współpracy z Kościołem 142,5; wśród młodych ludzi, którzy kształcą się w szkołach prowadzonych przez Zakon, bądź gdzie indziej, lub uczęszczają do naszych kościołów i sanktuariów 143.

DYREKTORIUM FORMACJI: każdej prowincji i kustodii 133,2; na poziomie konferencji i federacji 133,2; określa obowiązki, kryteria wyboru i uprawnienia wychowawców 136; ustala członkostwo i uprawnienia komisji do spraw formacji 137,2; postnowicjatu 163.

DYSPENSY: od przepisów dyscyplinarnych Konstytucji i Statutów 8.

DYSPOZYCYJNOŚĆ: braci gotowych do udania się do prowincji lub kustodii dotkniętych trudnościami 20,1; braci do udania się do innych prowincji lub kustodii 31,2; udania się na misję *ad gentes*, gdyby taką propozycję otrzymali od ministra 124,2.

Konstytucje_06_02_2020.indd 320 06.02.2020 13:26:57

DZIAŁALNOŚĆ APOSTOLSKA, DUSZPASTERSKA (*MISJA): powiązana z kontemplacją 2; prowadzona w posłuszeństwie 13,3; a przeżywanie w czystości miłości do Boga i ludzi 25,1; koordynowana przez konferencje oraz federacje 31,2; ustalona dla dzieł stałych w specjalnych statutach konferencji oraz federacji 31,4; podejmowana przez kapitułę klasztorną 58,3; planowana i weryfikowana na kapitule klasztornej 58,3; ministrowie, kustosze i gwardiani otwarci na słuszne inicjatywy braci 59,1; osobista braci 59,2; podejmowana w posłuszeństwie, braterskiej zgodzie oraz wzajemnej współpracy 95,1; przydzielana, koordynowana i animowana przez ministrów, kustoszy i gwardianów 95,1; odzwierciedlająca jedność i twórczą aktywność braterskiej wspólnoty 95,3; zatwierdzona przez wspólnotę braterską i skoordynowana z jej zajęciami 95,4; zgodna z programem duszpasterskim prowincji lub kustodii oraz miejscowego Kościoła 95,4; różnorakie formy 96,1; przenika od wewnątrz 97; w kościołach i sanktuariach braci 98; w prowadzonych parafiach 103,1; z grupami kościelnymi 106,1; wybierana i oceniana na kapitułach 114; odpowiadająca franciszkańskiemu charyzmatowi, wskazaniom Kościoła powszechnego i partykularnemu 114; w nowych formach, które pełniej wyrażają aspekt prorocki braterskiej wspólnoty 114; kierowana, koordynowana i pobudzana przez ministrów i kustoszy przy współpracy gwardianów 115,2; podejmowana wspólnie przez prowincje i kustodie 116,2; w klasztorze koordynowana przez gwardiana 117,1; podejmowana decyzją kapituły klasztornej 117,2; sprawozdania z niej oceniane na kapitule klasztornej 117,2; zawierana na mocy pisemnej umowy 117,3; przygotowanie wystarczającej liczby braci kompetentnych 118,3; podlega wizytacji i ocenie ministra lub kustosza 119,2; podlega nadzorowi gwardiana 119,2; podlega właściwej władzy kościelnej lub cywilnej 119,2; a misja braci *ad gentes* 122,2; wzbogacona przez życie zakonne i realizowana za pomocą jasno nakreślonych projektów dotyczących życia braterskiego oraz duszpasterstwa 127,1; w postulacie 146,1; w postnowicjacie 162.

DZIERŻAWA: ruchomości lub nieruchomości 82,3.

Konstytucje_06_02_2020.indd 321 06.02.2020 13:26:57

E

EKONOM: wybierany na właściwej kapitule przez balotację 82,2; wykonuje zadanie pod kierunkiem ministra, kustosza oraz gwardiana 82,2; podejmuje działania zgodnie z normami prawa powszechnego i cywilnego 82,2; składa sprawozdanie na właściwej kapitule 82,2; właściwa kapituła powierza mu całą administrację 84,2; uprawnienia i zadania 84,4; łączenie z obowiązkiem poborcy 84,5; nie można łączyć z urzędem ministra i kustosza 85,1; w razie oczywistej konieczności obowiązek pełniony przez gwardiana 85,2; odpowiedzialność za podejmowane czynności 88,1; urząd generalny 189,1; urząd prowincjalny 189,2; urząd kustodialny 189,3; urząd klasztorny 189,4.

EKSKLAUSTRACJA: wywołuje efekt pozbawienia głosu czynnego i biernego 78,1a).

EKUMENIZM: przez podejmowanie współpracy 105,3; przez działalność 107; w przygotowywaniu misjonarzy 125,1; we współpracy misyjnej 126.

EMERYTURY: bracia mogą pobierać 17,2; wpływają do braterskiej wspólnoty 17,2; ministrowie i kustosze z ich definitoriami, zgodnie z zasadami prawnymi poszczególnych krajów, niech zatroszczą się o zapewnienie braciom dostępu do nich 17,3.

EUCHARYSTIA: w pobożności Franciszka II-f; szczytem i źródłem 37 oraz 100,1; codzienna 38,1-2; przez Jej sprawowanie umacnia się i wzrasta jedność oraz wzajemna miłość 38,2; kapłanom zaleca się koncelebrę 38,2; bracia niech okazują pełne uszanowanie i wszelką cześć 43; czas na wspólnotową adorację 43; chętnie podejmowana adoracja osobista 43; wspólnota braterska przez Nią karmiona 55,3; Jej sprawowanie powinno dla braci stanowić główną czynność i najważniejszą misję 100,1; inne sakramenty i praktyki pobożności ludowej, które z Niej wypływają i do Niej zmierzają 100,2; sprawowana w domach formacji winna być centrum całego życia domu formacyjnego 140,2.

Konstytucje_06_02_2020.indd 322 06.02.2020 13:26:58

EWANGELIA: żyć według niej I-a oraz I-d; wsłuchując się nią uważnie I-b; napisał Regułę, używając głównie jej tekstów I-b; Reguła jest jej rdzeniem I-d; zachowywanie jej I-e; wyrzec się wszystkiego dla niej I-f; życie według niej i świadczenie o niej 1,1; żyć według niej we wspólnocie braterskiej oraz w duchu *minoritas*, naśladując Chrystusa w posłuszeństwie, bez własności i w czystości 4,1; posłuszeństwo we wszystkim, co nie jest jej przeciwne 12,3; niech bracia niosą jej dobrą nowinę 18,2; bracia niech ją medytują 44,2 oraz 99,4; a braterska wspólnota III-a; a jej zachowywanie w misji IV-a; jej głoszenie IV-b oraz 99,3; zanim będzie przepowiadana, najpierw powinna być głoszona życiem IV-h; bracia za wzorem Chrystusa i świętego Franciszka niech głoszą ją całemu światu i wszelkiemu stworzeniu 91,3 oraz 122,1; nieść ją do wszelkich kręgów rodzaju ludzkiego, aby przenikając je swą mocą od wewnątrz, tworzyła z nich nową ludzkość 97; wiążąc jej odwieczną prawdę, głoszoną w krótkości słowa, z konkretnymi warunkami życia i posługując się skutecznymi środkami, dostosowanymi do potrzeb czasu oraz ludzi 99,1; bracia niech starają się z odnowionym zapałem, entuzjazmem i w sposób twórczy głosić ją przez świadectwo życia oraz stosując nowe metody duszpasterskie 105,1; niech bracia głoszą ją językiem przystępnym dla ludzi różnych kultur i uwarunkowań społecznych 105,2; bracia niech w jej świetle i nauki społecznej Kościoła pogłębiają znajomość uwarunkowań społecznych, ekonomicznych i kulturalnych 108,1; [w szkołach niech bracia] współpracują w dawaniu poważnego i przekonywującego świadectwa życia nią 110,1; uwrażliwieni na jej inkulturację 125,2; święty Franciszek chciał prowadzić braci do życia nią V-b; w formule ślubów zakonnych 160,2; zachowujmy więc ją VI-a.

EWANGELIZACJA: podejmowana w duchu konwentualności 1,5; ubogich i przez ubogich 18,2; inicjatywy osobiste braci w podejmowaniu jej nowych form 59,1; a środki społecznego komunikowania 66,3; we współpracy z Franciszkańskim Zakonem Świeckich 75,1; pierwszych braci IV-c; by mieli na uwadze dobro ludzi, do których są posłani IV-e; prawdziwą tożsamością Kościoła 91,1; w misji Kościoła 91,3; przede wszystkim świadectwem swego życia 92; w kościołach oraz sanktuariach obsługiwanych przez braci 98; przez świadectwo oraz nowe metody duszpasterskie 105,1; poza granicami własnej kultury 123,1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 323 06.02.2020 13:26:58

F

FEDERACJA: połączenie prowincji, kustodii i delegatur 31,1; popiera współpracę w dziedzinie formacji 31,2; popiera współpracę w dziedzinie ekonomicznej 31,2; koordynuje prowadzony apostolat i działalność 31,2; popiera dyspozycyjność braci do udania się do innych prowincji lub kustodii 31,2; opracowuje własne Statuty 31,3; powinna opracować specjalne statuty dla wspólnie podjętych dzieł stałych 31,4; koordynuje działalność programowaną i realizowaną przy braterskiej współpracy 116,2; kierowana przez ministrów i kustoszy 116,3; wyraża troskę o rozwój nowej obecności misyjnej 127,2; koordynuje współpracę w nowych obecnościach 128,3; może utworzyć wspólne domy formacji 132,5; dyrektorium formacji 133,2; powinna wspierać formację wychowawców 134,3; powołuje komisję do spraw formacji 137,2; braciom w postnowicjacie zapewnia formację w teologicznej, filozoficznej i duchowej tradycji szkoły franciszkańskiej 168,1; troszczy się o zorganizowanie formacji ustawicznej 178,1; wspiera oraz organizuje różne wydarzenia formacji ustawicznej, w tym międzykulturowe 178,2; popiera oraz organizuje kursy formacji ustawicznej dla różnych grup braci 178,3; składa się z ministrów, kustoszy i delegatów 223,1; moc wiążąca podjętych przez nią decyzji 223,2-3; okresowe zwoływanie jej przewodniczących 223,4; kontakty z ministrem generalnym za pośrednictwem asystenta własnego obszaru 224; zadanie jej sekretarza 224.

FORMACJA (*FORMACJA POCZĄTKOWA; *FORMACJA USTAWICZNA): wzajemna pomoc w ramach Zakonu 20,1; popierana przez konferencje i federacje 31,2; przez gorliwe studium tekstów liturgicznych 41,1; przez wzajemne kontakty między braćmi 57,1; w braterskiej komunii 61,4; odpowiednia dla pilnych potrzeb naszych czasów oraz różnych obszarów geograficznych i kulturowych 96,3; pomaga braciom w podejmowaniu zadań ewangelizacyjnych także poza granicami własnej kultury 123,1; powinna stać się priorytetem w nowej obecności misyjnej 127,2; do przyjęcia odpowiedzialności za misje 127,2; prowadzona przez Franciszka V-a; w ujęciu Franciszka, by żyć Ewangelią V-b; jej etapy według Franciszka V-c; napomnienie Franciszka V-i; jest

Konstytucje_06_02_2020.indd 324 06.02.2020 13:26:58

przede wszystkim dziełem Trójcy Przenajświętszej 129,1; jest procesem wzrastania w celu naśladowania i upodobnienia się do Chrystusa 129,2; powinna dogłębnie przenikać wnętrze osoby 129,3; w braterskiej wspólnocie 129,4; ma dopomóc braciom w przyswajaniu sobie podstawowych wartości franciszkańskiego charyzmatu 129,5; jest pierwszoplanowym zadaniem Zakonu 130; do życia franciszkańskiego 131,2; jej skuteczność 134,2; właściwa atmosfera 135, 1-2; uwzględnić wszystkie jej wymiary 138; droga progresywnego oczyszczania i rozwoju 139,1; kształtuje dojrzałość afektywno-seksualną każdego brata 139,2; prowadząca do wzrastania w prawdziwej wolności 139,3; do pracy fizycznej i intelektualnej oraz służby 139,4; duchowa 140; do misji 140,6; franciszkańska 141; dla tych, których Bóg powołuje do naszego Zakonu w zaawansowanym wieku 144; w postnowicjacie 162; zakonnika przechodzącego z innego instytutu zakonnego 167,4; w teologicznej, filozoficznej i duchowej tradycji szkoły franciszkańskiej 168,1; do życia prostego, odzwierciedlającego charyzmat Zakonu 168,2.

FORMACJA POCZĄTKOWA (*FORMACJA): ma się odbywać w domach formacji Zakonu 131,1; pod kierunkiem przygotowanych wychowawców 131,1; unikać jakiejkolwiek podwójnej formy przynależności kandydatów wywodzących się z ruchów kościelnych 131,1; do życia franciszkańskiego 131;2; do pełnienia posługi związanej z przyjęciem sakramentu święceń 131,3; do apostolatu lub wykonywania jakiegoś zawodu 131,4; w teologicznej, filozoficznej i duchowej tradycji szkoły franciszkańskiej 168,1; do życia prostego, odzwierciedlającego charyzmat Zakonu 168,2; specjalistyczna i duszpasterska 169; w dyscyplinach naukowych, artystycznych, bądź przygotowania zawodowego 170; do pełnienia posługi związanej z przyjęciem sakramentu święceń 171.

FORMACJA USTAWICZNA (*FORMACJA): przez gorliwe studium tekstów liturgicznych 41,1; na kapitule klasztornej 58,3; wspierana przez ministrów, kustoszy, gwardianów 60,1; aby przepowiadanie Ewangelii mogło odnieść pełny skutek 99,4; przez zaangażowanie w działalność naukową 109,1; aby bracia lepiej mogli wykonywać misję we współczesnym świecie 118,2; misjonarzy 125,2; według Franciszka V-g; powinna dogłębnie przenikać wnętrze osoby 129,3; w braterskiej wspólnocie

Konstytucje_06_02_2020.indd 325 06.02.2020 13:26:58

129,4; jej cel 176; przejście braci od formacji początkowej momentem szczególnie delikatnym 177,1; troska konferencji, federacji, prowincji i kustodii o jej całościowy program 178,1; przez różne wydarzenia, w tym międzykulturowe 178,2; dla wszystkich braci, dla braci różnych grup wiekowych oraz dla braci zaangażowanych w szczególne rodzaje aktywności misyjnej 178,3; ustalona przez Statuty prowincjalne i kustodialne 178,4; przez studia specjalistyczne 179; przez uczestnictwo w inicjatywach braterskich organizowanych w innej prowincji lub kustodii 180; dostarczenie stosownych pomocy 181,1; odbycie okresu szabatowego 181,2.

FRANCISZKAŃSKI ZAKON ŚWIECKICH: część rodziny franciszkańskiej III-i; pomoc duchowa zapewniana przez ministrów i kustoszy 75,1; erygowanie nowych wspólnot lokalnych 75,2; sprawowanie nad nim wyższego kierownictwa (*altius moderamen*) 75,2; mianowanie asystentów duchowych 75,3; podobieństwo sposobu życia i misji 106,2; Młodzież Franciszkańska 106,3; szerzenie znajomości jego ducha pośród duchowieństwa diecezjalnego 106,5; szerzenie wśród niego wrażliwości misyjnej 123,2; przygotowanie do współpracy z nim podczas formacji postnowicjackiej 168,3.

G

GŁOS CZYNNY I BIERNY: pozbawiony jest go eksklaustrowany z jakiegokolwiek powodu 78,1a); pozbawiony jest go ten, kto za pośrednictwem ministra lub kustosza wniósł prośbę o dyspensę od obowiązków wynikających z przyjętych święceń lub o indult sekularyzacyjny 78,1b); pozbawiony jest go ten, kto bezprawnie przebywa poza klasztorem przez okres do trzech miesięcy, na podstawie pisemnej deklaracji właściwego ministra lub kustosza 78,1c); pozbawiony jest go ten, kto został ponownie przyjęty po przekraczającym trzy miesiące nielegalnym opuszczeniu Zakonu, przez cztery lata od chwili powrotu 78,1d); nie posiada go profes czasowy 163; w piątym głosowaniu w wyborach ministra generalnego i prowincjalnego oraz kustosza generalnego 191,4; profesa uroczystego tylko w jednym klasztorze i w jednej prowincji lub

Konstytucje_06_02_2020.indd 326 06.02.2020 13:26:59

kustodii, rodzimej albo innej 231,2; profesa uroczystego należącego do Świętego Konwentu w Asyżu i Kustodii Asyskiej 231,3.

GOŚCINNOŚĆ (*ŻYCZLIWOŚĆ): charakterystyczny rys braterskiej wspólnoty 1,2; wobec wszystkich 66,5.

GWARDIAN: dla słusznej przyczyny udziela czasowej dyspensy od przepisów dyscyplinarnych Konstytucji i Statutów swoim braciom i innym przebywającym w klasztorze 8,c); należne mu posłuszeństwo 12,2; w sprawowaniu urzędu uległy woli Bożej 13,1; sprawuje urząd w duchu miłości i służby 13,1; chętnie słucha swoich braci; 13,1; pobudza braci do wspólnego wysiłku 13,1; posiada władzę decydowania i nakazywania tego, co bracia mają czynić 13,2 oraz 60,1; kieruje braćmi 13,2; rozporządza używaniem dóbr 14,4; niech swym przykładem pociąga braci do życia ubogiego 14,7; baczy, aby nie udzielać nierozważnych pozwoleń 14,7; udziela pozwoleń na umiarkowane i odpowiedzialne używanie pieniędzy 22; kieruje braterską wspólnotą 57,3 oraz 60,1; otwarty oraz wrażliwy na słuszne inicjatywy poszczególnych braci 59,1; zapewnia odpowiedni czas na modlitwę i zabiega o jej właściwy poziom 60,1; popiera odpowiedzialne i aktywne posłuszeństwo 60,1; rozwija charyzmat 60,1; wsłuchuje się w głos Kościoła 60,1; towarzyszy w ustawicznej formacji braci 60,1; odniesienie się do braci 60,2; troszczy się o braci w potrzebie 62,1; dla słusznej przyczyny udziela pozwolenia na wejście za klauzurę 66,1; stara się przyjść z konkretną pomocą znajdującym się w potrzebie krewnym braci 69,2; powinien bezzwłocznie przychodzić z pomocą braciom znajdującym się w jakiejkolwiek trudności 77,2; w przypadku naglącej konieczności za zgodą kapituły klasztornej wydala nowicjusza 79; kieruje działalnością ekonoma i poborcy 82,2; jest przedstawicielem prawnym klasztoru 83; nie może pełnić obowiązku poborcy lub ekonoma klasztoru, chyba że w razie oczywistej konieczności 85,2; w zarządzaniu dobrami działa zgodnie z uprawnieniami ustalonymi przez kapitułę prowincjalną 86,3; odpowiedzialność za podejmowane czynności administracyjne 88,1; przydziela zadania, koordynuje i animuje je 95,1; kieruje misją w różnoraki sposób 96,1; kieruje używaniem specjalnych charyzmatów braci 113,2; współpracuje

Konstytucje_06_02_2020.indd 327 06.02.2020 13:26:59

z ministrem lub kustoszem w realizacji programowanej działalności 115,2; obowiązek koordynowania misji i działalności braterskiej wspólnoty 117,1; wyznaczanie obowiązków 117,1; przy spełnianiu zadań bracia okazują mu posłuszeństwo 119,1; nadzoruje działalność apostolską 119,2; nadzoruje prowadzenie ksiąg parafialnych 121,3; udziela zgody proboszczowi na korzystanie z pomocy innych braci 121,5; czuwa nad zachowaniem równowagi pomiędzy potrzebami parafii a wymogami życia braterskiego 121,6; dialog, duchowe porozumienie i współpraca pomiędzy nim a ministrami, kustoszami, braćmi w formacji 135,1; domu nowicjackiego, może dopuścić do profesji nowicjusza znajdującego się w niebezpieczeństwie śmierci 155,3; niech z wielką uwagą podchodzi do pierwszego włączenie brata do wspólnoty 177,1; dba o stosowne pomoce dla wzrostu duchowego oraz poszerzenia horyzontów kulturalnych braci 181,1; sprawuje posługę władzy 182 oraz 184,1; przed objęciem urzędu zobowiązany do złożenia wyznania wiary i przysięgi wierności 184,1; kryteria ważności podejmowanych aktów prawnych 185; urząd klasztorny 189,4; wybierany przez balotację na kapitule prowincjalnej lub poza kapitułą przez ministra prowincjalnego z jego definitorium 190,2; wymogi stawiane do wyboru 190,2; trzeci i ostatni wybór dla tego samego domu 191,2; zatwierdzenie wyboru przez właściwego przełożonego wyższego 191,5; zobowiązany do rezydencji 194,1; korzysta z pomocy wikariusza 194,3; zgodnie ze Statutami generalnymi, ze słusznej przyczyny, może zostać usunięty z urzędu 196,4; zarządza klasztorem 226,1; obowiązki 227,1; ma władzę zwyczajną 227,2; przewodniczący kapituły klasztornej 228,1; zwołuje kapitułę klasztorną 228,2; potrzebuje zgody lub rady kapituły klasztornej 229,2; dla klasztoru podległego bezpośredni jurysdykcji ministra generalnego ustanawiany przez ministra generalnego z jego definitorium 230.

H

HABIT: opis 67,1; inny ubiór 67,2.

Konstytucje_06_02_2020.indd 328 06.02.2020 13:27:00

I

IMPLANTATIO ORDINIS **(ZASZCZEPIENIE OBECNOŚCI ZAKONU, *ZAKŁADANIE NOWYCH OBECNOŚCI ZAKONU):** wzajemna pomoc jednej braterskiej wspólnoty 20,1; przygotowanie misjonarzy przed udaniem się na misje *ad gentes* 125,1; wsparcie ministra generalnego przez sekretariat generalny do spraw animacji misyjnej 128,4.

IMPRIMI POTEST **(*POZWOLENIE NA DRUK, POZWOLENIE NA PUBLIKACJĘ):** konieczne pozwolenia na publikacje naukowe z zakresu religii i moralności 109,3.

INKULTURACJA: charyzmatu 122,2; Ewangelii i charyzmatu franciszkańskiego 125,2.

INSTYTUT KLERYCKI: Zakon zaliczony przez Kościół 1,3.

J

JAŁMUŻNA: w przypadkach konieczności niech z pokorą proszą 17,1.

JEZUS CHRYSTUS (*NAŚLADOWANIE CHRYSTUSA): Franciszek prawdziwym uczniem, I-a; Jego Ewangelia sposobem życia I-b; źródło życia braterskiego i *minoritas* I-c; Jego ubóstwo I-g; upodobnienie się w czystości I-h; przez złożone śluby 9,1; przez profesję bracia jednoczą się z Jego zbawczą misją 9,2; bracia proroczo świadczą o możliwości uformowania nowego człowieczeństwa w Nim 9,3; posłuszeństwo na Jego wzór 10; przez ślub ewangelicznego ubóstwa bracia zobowiązują się naśladować Jego przykład 14,1; przez ślub doskonałej czystości bracia przyjmują Jego styl życia 24,1; dołożą starań, by wewnętrznie jednoczyć się z Nim 25,2; Jego wcielenie II-d; Jego męka i śmierć II-e; uszanowanie i wszelka cześć obecnemu w Eucharystii II-f; czynić wszystko w Jego imię II-l; w odpowiedzi na Jego wezwanie, by czuwać i modlić się 35,3; posiąść Ducha Świętego, by ciągle upodabniać się do Niego 36,1; uczestnicząc w Jego tajemnicach, bracia powinni potwierdzać życiem to, czego się nauczyli 36,2; coraz bardziej łączyć się z Bogiem w Jego

Konstytucje_06_02_2020.indd 329 06.02.2020 13:27:00

miłości 36,3; wszyscy bracia niech codziennie karmią się z podwójnego stołu Pisma Świętego i Eucharystii, jednocząc się z Jego paschalną tajemnicą w ofierze z własnego życia 38,1; niech z szacunkiem pielęgnują Liturgię godzin, uczestnicząc w ten sposób w Jego modlitwie 39,1; niech szukają ścisłej łączności z Nim na osobistej adoracji 43; nieznajomość Pisma Świętego jest Jego nieznajomością 44,1; praktyki pobożności ludowej, przez które oddaje się cześć i przeżywa tajemnice Jego życia 49,1; bracia niech żyją w duchu pokuty i nieustannego nawrócenia, aby całkowicie upodobnić się do Niego 50,1; upodobnienie się do Niego i praktykowanie ascezy 50,3; upodabnianie się do Niego jest stopniowym procesem dojrzewania, dlatego bracia niech często przystępują do sakramentu pokuty i pojednania 51,1; na drodze upodabniania się do Niego niech robią codziennie rachunek sumienia 51,2; a korzystanie z kierownictwa duchowego 51,2; Jego misterium paschalne 52,3; święty Franciszek ustanawia braterską wspólnotę na fundamencie Jego słów III-e; świadectwo i głoszenie wszystkim ludziom orędzia o Jego zbawczej obecności 56,1; bracia chorzy niech ofiarują swoje cierpienia w łączności z Jego krzyżem 61,2; Jego misja IV-a; *missio ad gentes* skierowana do jeszcze nie wierzących w Niego 96,2; bracia niech głoszą Jego tajemnicę 99,3; aby doprowadzić ich do żywego zjednoczenia z Nim 101,1; służba braci na Jego wzór 101,2; posłany przez Ojca rozesłał uczniów na cały świat 122,1; Reguła i życie braci mniejszych polega na zachowywaniu Jego Ewangelii V-b; Jego poznanie podstawowym obowiązkiem braci w formacji 140,1; nowicjusz w trakcie nowicjatu pogłębia z Nim więź 151.

JĘZYKI: poznanie przez odpowiednią formację przed udaniem się braci na misję *ad gentes* bądź w celu *implantatio Ordinis* 125,1; aby bracia mogli poprawnie mówić j. ludzi, wśród których żyją 125,2.

K

KAPITUŁA GENERALNA (*KAPITUŁY): prosi Stolicę Apostolską o autentyczną interpretację Reguły 6,1; przedstawia Stolicy Apostolskiej do zatwierdzenia lub uchylenia przepisy Konstytucji 6,2; dokonuje

Konstytucje_06_02_2020.indd 330 06.02.2020 13:27:00

wyjaśniającej interpretacji Konstytucji 6,3; może wydawać prawa i dekrety w sprawie wiernego zachowywania Reguły i Konstytucji 6,4; powinna opracować statuty dla całego Zakonu 7,1; posiada kompetencje zakładania, dzielenia, jednoczenia, łączenia, znoszenia prowincji i kustodii generalnej 33,1; zakłada i znosi klasztor podległy bezpośrednio ministrowi generalnemu 34,1; Franciszek nakazuje spotykać się na nich III-h; wyznacza zakres uprawnień ministra generalnego działającego osobiście i za zgodą jego definitorium 86,6; zatwierdza *Ratio formationis* 133,1; w opisie według Franciszka VI-i; najwyższa władza w Zakonie 183,1; wyraz jedności i więzi braterskiej 183,1; zwoływana przez ministra generalnego 198,1; zwyczajna powinna się odbywać w okresie Zesłania Ducha Świętego 198,2; jej uczestnicy 200,1; jej obradom przewodniczy minister generalny 201; w razie wygaśnięcia urzędu ministra generalnego zwołuje ją wikariusz generalny 205; zatwierdza statuty kustodii generalnej 220,2.

KAPITUŁA KLASZTORNA (*KAPITUŁY): czynne i odpowiedzialne uczestnictwo braci jako wyraz konwentualności 1,5; wysłuchanie jej zdania przy ustanawianiu i znoszeniu domu filialnego 34,3; wnioskuje w sprawie zatwierdzenia godzin kanonicznych do wspólnego odmawiania 39,4; ustala szczegółowy porządek obchodów liturgicznych i ćwiczeń pobożnych 41,4; uwzględnia czas na wspólnotową adorację eucharystyczną 43; wyznacza czas na wspólnotowe czytanie słowa Bożego oraz modlitewną refleksję nad nim 44,4; na podobieństwo innych kapituł III-h; obowiązek wykonania jej decyzji 57,3; wzmacnia wzajemną więź wśród braci, 58,2; jej sposoby działania 58,3; jednym z najbardziej znaczących przejawów życia braterskiego 58,3; wzmacnia wspólnotę życia 58,3; omawia sprawy dotyczące rozwoju ludzkiego 58,3; troszczy się o formację ustawiczną 58,3; dokonuje wspólnotowego rozeznania 58,3; ustala plany działania i podejmuje ich weryfikację 58,3; dokonuje oceny życia 58,3; udziela braterskich napomnień 58,3; prawo uczestnictwa 58,4; uprzywilejowane narzędzie komunii, planowania i rewizji życia 64; sporządza rozkład czynności wykonywanych przez wspólnotę 64; określa granice klauzury 66,1; określa sprawy administracyjne, które zwyczajnie z urzędu mogą być załatwiane przez

Konstytucje_06_02_2020.indd 331 06.02.2020 13:27:00

gwardiana, ekonoma i poborcę 86,1; zakres uprawnień 86,3; zatwierdza działalność misyjną poszczególnych braci 95,4; harmonizuje podejmowane zobowiązania w niesieniu pomocy grupom kościelnym 106,1; wspiera gwardiana w koordynowaniu misji i działalności braterskiej wspólnoty, w wyznaczaniu obowiązków oraz w zachowaniu jedności między braćmi 117,1; podejmuje decyzje o przyjmowaniu obowiązków 117,2; przeprowadza dyskusję nad różnymi rodzajami działalności 117,2; wyraża zdanie w sprawie zawierania umów przy podejmowaniu działalności duszpasterskiej 117,3; przyjmuje okresowe sprawozdanie duszpasterskie i administracyjne proboszcza na temat parafii i wyraża swą opinię 121,7; ocenia przedstawione przez proboszcza wydatki parafialne nadzwyczajne na znaczną sumę 121,8; poddaje ocenie planowane długoterminowe zadania duszpasterskie angażujące w posługę braterską wspólnotę 121,9; sposób uczestnictwa profesów po ślubach czasowych 163; zadanie kierowania wspólnotą braterską VI-j; zakres władzy 183,4; wybiera wikariusza klasztoru 190,2; zarządza klasztorem 226,1; prawo uczestnictwa 228,1; jej zwoływanie 228,2; wybiera urzędników w klasztorze i ustala normy działania dla poszczególnych obowiązków 229,1; wyraża zgodę lub udziela rady 229,2; klasztoru podlegającemu bezpośrednio ministrowi generalnemu 230.

KAPITUŁA KUSTODIALNA (*KAPITUŁY): pozwala na utworzenie stałej obecności na swym terenie innej prowincji lub kustodii 29,1; bada i ustala ogólne metody posługi duszpasterskiej oraz opracowuje jej Statuty 115,1; obowiązek posiadania dyrektorium formacji 133,2; może założyć niższe seminarium 145,1; naczelna władza w kustodiach generalnych 183,3; sprawowana w zależności od Statutów prowincjalnych 221,1.

KAPITUŁA PROWINCJALNA (*KAPITUŁY): powinna opracować Statuty dla swojej prowincji 7,1; wyraża zgodę na utworzenie stałej obecności innej prowincji lub kustodii na terenie własnej prowincji 29,1; większością dwóch trzecich głosów może założyć kustodię prowincjalną 33,4; znosi kustodię prowincjalną 33,5; zakłada klasztor 34,2; według opisu Franciszka III-h; ustala zakres uprawnień ministra prowincjalnego działającego osobiście i za zgodą jego definitorium oraz

Konstytucje_06_02_2020.indd 332 06.02.2020 13:27:00

gwardiana i kapituły klasztornej 86,3; dokonuje wyboru głównych kierunków posługi duszpasterskiej i opracowuje Statuty 115,1; wyraża zgodę na założenie i zniesienie domów formacji postnowicjackiej w prowincji lub kustodii 132,3; zatwierdza prowincjalne dyrektorium formacji 133,2; może założyć niższe seminarium 145,1; według opisu Franciszka VI-j; naczelna władza w poszczególnych prowincjach i ich kustodiach 183,2; wybiera przez balotację gwardianów 190,2; zwyczajna, zwoływana przez ministra generalnego 209,1; nadzwyczajna, zwoływana przez ministra prowincjalnego za zgodą jego definitorium 209,2; przewodniczy jej minister generalny lub jego delegat 210,1; uczestnicy kapituły zwyczajnej 210,2; uczestnicy kapituły nadzwyczajnej 210,3; może ograniczyć władzę kustosza prowincjalnego, jako zastępczą 222,3.

KAPITUŁY (*KAPITUŁA GENERALNA; *KAPITUŁA KLASZTORNA; *KAPITUŁA KUSTODIALNA; *KAPITUŁA PROWINCJALNA): oceniają i zatwierdzają nowe formy ubóstwa 23; a przepływ informacji i konsultacja 57,2; obowiązek wykonania ich decyzji 57,3; miejsca poszukiwania odpowiednich sposobów wcielania charyzmatu oraz dziedzictwa duchowego 58,1; wzmacniają wzajemną miłość i więź 58,2; miejsca wspólnotowego rozeznawania woli Bożej 58,2; odpowiedzialne za zarządzanie dobrami materialnymi braterskiej wspólnoty 82,1; wybierają ekonoma i poborcę 82,2 oraz 84,2; przyjmują sprawozdanie właściwego ekonoma i poborcy 82,2; odpowiedzialne za podejmowane czynności prawne 88,1; oceniają i podejmują decyzje o podejmowaniu działalności duszpasterskiej 114; wybierają nowe formy misji i działalności 114; sprawują posługę władzy 182; wiernie wypełniają swoje obowiązki 186,1; sprawy, których nie należy przekazywać do rozstrzygnięcia właściwemu definitorium 186,2; zapraszanie na nie biegłych 186,3; kryteria ważności podejmowanych czynności 187,1 oraz 187,3; nadają urzędy 190,1.

KAPŁANI: zależnie od możliwości, zachęcani do koncelebry 38,2.

KATECHEZA: w kościołach i sanktuariach obsługiwanych przez braci 98; w postulacie 146,1.

Konstytucje_06_02_2020.indd 333 06.02.2020 13:27:01

KIEROWNICTWO DUCHOWE: a życie pokuty 51,2; podejmowane przez braci 104; podczas formacji 140,5; w animacji powołaniowej 142,3.

KLARYSKI: cząstka rodziny franciszkańskiej III-i; a posługa braci 74,1; rozpowszechnianie ich charyzmatu i misji przez braci 74,1.

KLASZTOR (*KONWENT): wszystkie dobra, które bracia otrzymują stanowią jego własność 16,2; może posiadać dobra doczesne 16,3; a pomoc materialna i personalna 20,1; wchodzi w skład prowincji i kustodii 28,2 oraz 30,1; czyli miejscowa wspólnota braterska 30,1; do których bracia należą *de familia* 30,1; jego określenie 30,1; założenie i zniesienie podległego bezpośrednio ministrowi generalnemu 34,1; założenie 34,2; zniesienie 34,4; każdego dnia odmawiana w nim wspólnie w całości Liturgia godzin 39,3; podejmowanie przez braci posług domowych 65,4; klauzura 66,1; klimat ciszy 66,2; zatrzymanie się w nim braci podczas podróży 68,1; odnoszenie się do tych, którzy wykonują w nim pracę 70,1; miesięczne Msze św. za zmarłych 72,4; osoba prawna 83; przedstawiciel prawny 83; należy prowadzić jedną administrację 84,1; całą administrację powierza ekonomowi i poborcy 84,2; przekazuje stałą składkę na potrzeby prowincji lub kustodii 86,2; zarządzany przez gwardiana lub z kapitułą klasztorną 226,1; składa się z co najmniej trzech braci 226,2; bracia umieszczeni *de familia* 231,1; gdzie braciom po profesji uroczystej przysługują prawa kapitulne 228,1; prawo głosu czynnego i biernego 231,2; Święty w Asyżu 32 oraz 231,3.

KLAUZURA: ustalona przez kapitułę klasztorną i zatwierdzona przez ministra lub kustosza 66,1.

KOMISARZ: w szczególnych przypadkach mianowany na określony czas przez ministra generalnego za zgodą jego definitorium 213,3.

KOMISJE: konsultacja w sprawach podejmowanej działalności 115,2; do spraw formacji 137,2; prowincjalne ustalone w Statutach prowincjalnych 219.

KOMUNIA (*JEDNOŚĆ; *ŁĄCZNOŚĆ, *WIĘŹ): Zakonu i poszczególnych braci z całym Ludem Bożym 3; jednej wspólnoty braterskiej 27; z Bogiem w Trójcy jedynym, z braćmi i siostrami oraz z wszelkim

Konstytucje_06_02_2020.indd 334 06.02.2020 13:27:01

stworzeniem II-l; życie braterskie szczególnym znakiem k. Kościoła 55,2; budowana codziennie z pomocą łaski 55,4; wezwanie do bycia domem i szkołą k. 57,1; wzmacniana przez kapituły 58,2; promowana na kapitule klasztornej 58,3; bracia niech rozwijają ducha braterskiej k. 61,4; umacnianie k. wymogiem natury braterskiej wspólnoty 63; kapituła klasztorna uprzywilejowanym narzędziem k. 64; uczestnictwo w pogrzebie współbraci oraz krewnych współbrata 72,2; 103,2; ze wszystkimi członkami całej rodziny franciszkańskiej 73; instytutów afiliowanych i agregowanych z Kościołem i rodziną franciszkańską 74,2; braci z Kościołem w wykonywaniu misji głoszenia kazań IV-d; braci z Kościołem partykularnym 102; we współpracy ze świeckimi 106,1; z Franciszkańskim Zakonem Świeckich 106,2; zachowywana w klasztorze między braćmi pełniącymi różne posługi duszpasterskie 117,1; umacniana na kapitule klasztornej przez sprawozdania z misji duszpasterskiej każdego brata i przeprowadzaną dyskusję 117,2.

KONFERENCJA: połączenie prowincji, kustodii, delegatur 31,1; popiera współpracę w dziedzinie formacji początkowej i ustawicznej, udziela wsparcia ekonomicznego, koordynuje apostolat i działalność oraz dyspozycyjność braci do udania się do innych prowincji lub kustodii 31,2; opracowuje własne Statuty 31,3; powinna opracować szczegółowe statuty dla wspólnie podjętych dzieł stałych 31,4; koordynuje działalność, do której zobowiązały się poszczególne prowincje i kustodie 116,2; animowana do podejmowania współpracy 116,3; zabiega o rozwój nowej obecności misyjnej 127,2; koordynuje współpracę w nowych obecnościach misyjnych 128,3; jest wskazane posiadanie wspólnych domów formacji 132,5; powinna mieć dyrektorium formacji 133,2; powinna wspierać formację wychowawców 134,3; powołuje komisję do spraw formacji 137,2; zapewnia formację postnowicjuszy w teologicznej, filozoficznej i duchowej tradycji szkoły tradycji franciszkańskiej 168,1; troszczy się o zorganizowanie formacji ustawicznej 178,1; wspiera formację ustawiczną 178,2; popiera oraz organizuje formację ustawiczną dla wszystkich braci oraz braci różnych grup wiekowych i zaangażowanych w szczególne rodzaje aktywności misyjnej 178,3; składa się z ministrów i kustoszy 223,1; moc wiążąca podjętych przez nią decyzji

Konstytucje_06_02_2020.indd 335 06.02.2020 13:27:01

223,2-3; zwoływanie przewodniczących, 223,4; za pośrednictwem asystenta własnego obszaru utrzymuje i popiera ścisłe kontakty z ministrem generalnym i jego definitorium 224; zadanie jej sekretarza 224.

KONFERENCJA EPISKOPATU: ministrowie i kustosze niech podejmują współpracę 116,4; bracia odpowiedzialni za duszpasterstwo powinni dostosować się do jej wskazań pastoralnych 120; instytuty prowadzące kształcenie zgodnie z jej wskazaniami 131,6; posługa lektora i akolity zgodnie z jej wskazaniami 172; pełnienie posługi diakona określony jej przepisami 173,1; kompetencje wprowadzenia diakonatu stałego 175,1; jej przepisy wymagane przy dopuszczaniu stałego diakona do święceń prezbiteratu 175,2; ministrowie, kustosze i delegaci niech chętnie z nią współpracują 225.

KONFERENCJA PRZEŁOŻONYCH WYŻSZYCH: współpraca ministrów, kustoszy dla zapewnienia skuteczniejszej koordynacji inicjatyw duszpasterskich 116,4; współpraca ministrów, kustoszy i delegatów dla zapewnienia lepszej koordynacji podejmowanej działalności 225.

KONFERENCJA: połączenie prowincji, kustodii, delegatur 31,1; popiera współpracę w dziedzinie formacji początkowej i ustawicznej, udziela wsparcia ekonomicznego, koordynuje apostolat i działalność oraz dyspozycyjność braci do udania się do innych prowincji lub kustodii 31,2; opracowuje własne Statuty 31,3; powinna opracować szczegółowe statuty dla wspólnie podjętych dzieł stałych 31,4; koordynuje działalność, do której zobowiązały się poszczególne prowincje i kustodie 116,2; animowana do podejmowania współpracy 116,3; zabiega o rozwój nowej obecności misyjnej 127,2; koordynuje współpracę w nowych obecnościach misyjnych 128,3; jest wskazane posiadanie wspólnych domów formacji 132,5; powinna mieć dyrektorium formacji 133,2; powinna wspierać formację wychowawców 134,3; powołuje komisję do spraw formacji 137,2; zapewnia formację postnowicjuszy w teologicznej, filozoficznej i duchowej tradycji szkoły tradycji franciszkańskiej 168,1; troszczy się o zorganizowanie formacji ustawicznej 178,1; wspiera formację ustawiczną 178,2; popiera oraz organizuje formację ustawiczną dla wszystkich braci oraz braci różnych grup wiekowych i zaangażowanych

Konstytucje_06_02_2020.indd 336 06.02.2020 13:27:01

w szczególne rodzaje aktywności misyjnej 178,3; składa się z ministrów i kustoszy 223,1; moc wiążąca podjętych przez nią decyzji 223,2-3; zwoływanie przewodniczących, 223,4; za pośrednictwem asystenta własnego obszaru utrzymuje i popiera ścisłe kontakty z ministrem generalnym i jego definitorium 224; zadanie jej sekretarza 224.

KONSEKROWANI/KONSEKROWANE: część rodziny franciszkańskiej III-i; instytuty afiliowane lub agregowane do Zakonu 74,2.

KONSTYTUCJE: interpretują Regułę 4,1; określają śluby jako zwykłe lub uroczyste 4,2; Reguła obowiązuje w sumieniu zgodnie z ich przepisami 5,1; bracia niech studiują i zgłębiają 5,3; prośba do Stolicy Apostolskiej o uchylenie obowiązujących jak i zatwierdzenie nowych 6,2; wyjaśniająca interpretacja należy do kapituły generalnej 6,3; prawa i dekrety kapituły generalnej w sprawie wiernego zachowywania 6,4; obowiązują w sumieniu 7,5; obowiązkiem wszystkich braci jest ich dogłębna znajomość 7,5; zachowywać przede wszystkim dla wcielenia ideału doskonałości ewangelicznej według ducha Zakonu 7,6; należy czytać wspólnie w czasie i w sposób ustalony w Statutach prowincjalnych 7,7; udzielanie czasowej dyspensy od przepisów dyscyplinarnych 8; polecenia posłuszeństwa wydawane zgodnie z nimi 12,2; bracia mają być posłuszni w tym wszystkim, co nie jest im przeciwne 12,3; bracia poświęcą się ich zgłębianiu podczas dni skupienia 46,2; okresy pokuty z ich nakazu 54,1b); kapituła klasztorna jest przeprowadzana zgodnie z ich przepisami 58,3; bracia uprawnieni do udziału w kapitule klasztornej na ich mocy 58,4; zapewnić pomoc duchową braciom i siostrom konsekrowanym, afiliowanym lub agregowanym do naszego Zakonu, zgodnie z przepisami ich Konstytucji 74,2; zapewnić pomoc duchową braterskim wspólnotom Franciszkańskiego Zakonu Świeckich, biorąc pod uwagę przepisy Konstytucji generalnych Franciszkańskiego Zakonu Świeckich 75,1; bracia, którym powierzono jakieś zadanie lub pracę, w ich wykonywaniu powinni być wierni ich wymogom 119,1; uczestnictwo w życiu braterskiej wspólnoty zgodnie z zasadami i normami określonymi w ich częściach II-IV 129,4; w przypadku dyrektorium formacji na poziomie konferencji lub federacji należy zachować ich przepis 133,1; bracia w formacji powinni je poznawać i przyswajać

Konstytucje_06_02_2020.indd 337 06.02.2020 13:27:02

sobie 141,5; ich studium w nowicjacie 151; a ich przepis regulujący ważność nowicjatu 155,1; a dopuszczenie do profesji czasowej 157,1; czas trwania ślubów przed złożeniem profesji uroczystej, według ich przepisów 159; zachowanie ślubów według ich przepisów 160,2; profesi po ślubach czasowych obowiązani są do ich zachowania 163; dopuszczanie do ślubów uroczystych zgodnie z ich przepisem 166,1; poszczególne prowincje i kustodie lub konferencje i federacje Zakonu według ich przepisów powinny zorganizować odpowiednie kursy uzupełniające 168,1; zadanie kierowania każdą wspólnotą braterską Zakonu i prowincji powierzały także kapitułom klasztornym VI-j; kapitule klasztornej przysługuje władza według ich przepisów 183,4; przełożonych wyższych nazywa się w nich ordynariuszami 184,2; wikariusze w czasie sprawowania swego urzędu, zgodnie z ich przepisem 184,2; inne urzędy rozumiane w znaczeniu ogólnym nazywają się w nich obowiązkami 189,5; obowiązki nadaje się przez balotację lub przez nominację, jak to w poszczególnych przypadkach przepisują 190,3; wybór ministra generalnego zgodnie z ich przepisem 191,5; innych ministrów, kustoszy oraz gwardianów ustanawia się również według nich 191,5; usunięcie brata z urzędu należy do tej władzy, która zgodnie z nimi może przyjmować jego rezygnację z urzędu 196,3; kapituła generalna zwyczajna odbywa się w okresie Zesłania Ducha Świętego, z zachowaniem ich przepisu 198,1; minister powinien usilnie zabiegać o to, aby bracia prowadzili życie zgodne z ich nakazami 215; a możliwość zwołania nowej kapituły prowincjalnej 218; obowiązki kustosza zgodnie z nimi 222,1-2; określają zadania konferencji i federacji 223,1; obowiązki gwardiana sprawowane zgodnie z nimi 227,1; prawa kapitulne braci wykonywane zgodnie z nimi 228,1; ustalają sposób działania kapituły klasztornej 229,2; kapitułę klasztorną obowiązują ich przepisy o definitoriach 229,2; bracia umieszczeni *de familia* w klasztorach korzystają z praw oraz wypełniają obowiązki zgodnie nimi 231,1; odstępstwo od nich dla braci, którzy należą do Świętego Konwentu i Kustodii w Asyżu 231,3.

KONSULTACJA (WYSŁUCHANIE OPINII, ZDANIA; *SKRUTYNIA): obowiązek ministrów, kustoszy, gwardianów 13,1; przed zakładaniem, dzieleniem, jednoczeniem, łączeniem, znoszeniem prowincji

Konstytucje_06_02_2020.indd 338 06.02.2020 13:27:02

lub kustodii generalnej 33,1; przed zniesieniem kustodii prowincjalnej 33,5; kapituły klasztornej przed założeniem i zniesieniem domu filialnego 34,3; zainteresowanych stron przez zniesieniem klasztoru 34,4; biskupa diecezjalnego przed zniesieniem klasztoru 34,4; Rady zainteresowanej wspólnoty braterskiej Franciszkańskiego Zakonu Świeckich przed mianowaniem asystenta duchowego 75,3; właściwej komisji przez ministrów i kustoszy 115,2; proboszcza przed mianowaniem wikariusza parafii 111,4; braci z klasztoru przed dopuszczeniem do profesji czasowej 158,2; definitorium prowincjalnego lub kustodialnego przed wydaleniem z Zakonu profesa czasowego 164,2; wychowawców przed przedłużeniem okresu profesji czasowej 165,2; braci ze wspólnoty klasztornej przynajmniej przed diakonatem 173,2.

KONSULTACJA, (WYSŁUCHANIE OPINII, ZDANIA; *SKRUTYNIA): obowiązek ministrów, kustoszy, gwardianów 13,1; przed zakładaniem, dzieleniem, jednoczeniem, łączeniem i znoszeniem prowincji lub kustodii generalnej 33,1; przed zniesieniem kustodii prowincjalnej 33,5; kapituły klasztornej przed założeniem i zniesieniem domu filialnego 34,3; zainteresowanych przed zniesieniem klasztoru 34,4; biskupa diecezjalnego przed zniesieniem klasztoru 34,4; Rady zainteresowanej wspólnoty braterskiej Franciszkańskiego Zakonu Świeckich przed ustanowieniem asystenta duchowego 75,3; właściwej komisji przez ministra lub kustosza 115,2; proboszcza przed przedstawieniem biskupowi diecezjalnemu kandydatów na wikariuszy parafialnych 121,4; zdania braci z klasztoru przed dopuszczeniem do złożenia profesji 158,2; definitorium prowincji lub kustodii przed wydaleniem profesa czasowego 164,2; wychowawców w sprawie przedłużenia okresu profesji czasowej 165,2; braci z klasztoru, przynajmniej przed dopuszczeniem kandydata do święceń diakonatu 173,2.

KONWENTUALNOŚĆ (*KONWENTUALNY): atrybut niemal od samego początku dodany do nazwy Zakonu 1,1 oraz 1,5; w szczególny sposób wskazuje sposób przeżywania braterskiej wspólnoty 1,5; wyraża się w czynnym i odpowiedzialnym uczestnictwie wszystkich braci 1,5; a kapituła klasztorna 58,3; przygotowanie do stylu życia podczas formacji 141,4; przekazywana w formacji nowicjackiej 151.

Konstytucje_06_02_2020.indd 339 06.02.2020 13:27:02

KOŚCIOŁY I SANKTUARIA: oddziaływanie w nich braci 98; mianowanie proboszczy i rektorów 121,4.

KOŚCIÓŁ: a posłuszeństwo braci 11; a wspieranie materialne 21; a Zakon jako świadectwo ewangelicznego ubóstwa 23; jego dyrektywy w sprawie występujących nadużyć 26,2 oraz 139,3; a Liturgia godzin II-i oraz 39,2; życie braterskie szczególnym widzialnym znakiem komunii 55,2; braterska wspólnota zaangażowana w jego misję 55,3; a wielorakie bogactwo różnych kultur 56,2; a wkład działalności braci 59,1; sens wsłuchiwania się w „jego głos" przez posługę ministrów, kustoszy, gwardianów 60,1; wsparcie w utrzymywaniu z nim jedności przez instytuty afiliowane i agregowane 74,2; jego misja 91,1; ewangelizacja jego prawdziwą tożsamością 91,1; a misja osób konsekrowanych 91,2 oraz 92; jego misja ewangelizacyjna 91,3; a gotowość służenia mu przez braci 93,2; misja odpowiadająca jego potrzebom 96,4; a ci, którzy się od niego oddalili 101,1; działalność apostolska podjęta według jego wskazań 114; w kontekście formacji 138; jego władza nad Zakonem VI-b.

KOŚCIÓŁ PARTYKULARNY (LOKALNY): stosowanie się do jego zaleceń w przypadku wystąpienia nadużyć 26,2 oraz 139,3; docenienie jego bogactwa w modlitwie liturgicznej 41,2; możliwość posługiwania się mszałem, rytuałem i kalendarzem w czynnościach liturgicznych 41,3; zachowywanie obowiązujących w nim okresów pokutnych 53,2; bracia niech żyją w komunii z nim 102; prowadzenie parafii 103,1; szerzenie w nim znajomości Franciszkańskiego Zakonu Świeckich i Rycerstwa Niepokalanej 106,5; działalność apostolska podjęta zgodnie z jego wskazaniami 114; a dokonanie wyboru kierunków posługi duszpasterskiej 115,1; a misyjne zaangażowanie braci w działalność duszpasterską 122,2; podejmowanie we współpracy z nim inicjatyw powołaniowych 142,5.

KOŚĆIÓŁ *SUI IURIS*: bogactwo uczestnictwa w liturgii oraz dziedzictwie duchowym 42; dopuszczanie kandydatów do nowicjatu 153,1; uczestnictwo w liturgii i duchowym dziedzictwie 153.

KREWNI BRACI: dziękczynienie, wdzięczność i modlitwa za nich 69,1; bracia niech się nieopatrznie nie mieszają do ich spraw 69,2; gdy jednak

Konstytucje_06_02_2020.indd 340 06.02.2020 13:27:02

ci znajdą się w potrzebie, niech ministrowie, kustosze i gwardiani, kierując się roztropnością i miłością, starają się przyjść im z konkretną pomocą 69,2; modlitwa za zmarłych 72,1; bracia w miarę możliwości powinni uczestniczyć w ich pogrzebie 72,2; comiesięczna Msza Święta w każdym klasztorze 72,4; coroczne modlitwy za zmarłych w listopadzie 72,5.

KSIĘGA ZMARŁYCH (*NEKROLOG): niech posiadają na bieżąco uzupełnianą 72,3.

KULTURA: element charakteryzujący działalność braci w duchu konwentualności 1,5; a odnajdywanie obecności Boga 2; a czujność braci na przemiany 56,1; wzajemna wymiana i przenikanie 56,2; bracia niech się starają wzajemnie oceniać różne wizje 56,3; bracia niech zabiegają o wzajemną integrację 56,4; zauważać różne uwarunkowania podczas sprawowania kapituł 58,1; bracia niech unikają jakiegokolwiek podziału 61,4; a obszary misyjne Zakonu 96,2; ich złożoność 105,3; bracia niech pogłębiają ich znajomość 108,1; działalność wspierana przez ministrów i kustoszy 109,2; w działalności edukacyjnej i nauczaniu katechezy 110,1; głoszenie wśród nich orędzia Pana 119,1; a wyzwania ewangelizacyjne przekraczająca jej granice 123,1; a przygotowanie braci udających się na misje *ad gentes* 125,1; poznanie jej przez uzupełnienie formacji misyjnej 125,2; przyswojenie w formacji wartości, aby żyć nimi we własnym kontekście k. 129,5; w domach formacji powinien panować styl odpowiedni do warunków k. 131,1; formacja mająca odniesienie do jej kontekstu 138; zapewnienie braciom stosownych pomocy do jej pogłębienia 181,1; w przedstawionym przez Franciszka opisie osoby ministra generalnego VI-e.

KUSTODIA (*KUSTODIA GENERALNA; *KUSTODIA PROWINCJALNA): może posiadać własne statuty 7,2; może posiadać dobra doczesne 16,3; udziela pomocy materialnej i personalnej 20,1; stanowi część składową Zakonu 28,1; dokonuje afiliacji braci 28,1; składa się z klasztorów 28,2 oraz 30,1; istnieje na określonym terytorium 28,2; a utworzenie stałej obecności na terenie innego prowincji lub kustodii 29,1; wchodzi w skład konferencji lub federacji 31,1; posiada osobowość prawną 83; powinna mieć przedstawiciela prawnego 83; prowadzi jedną administrację 84,1; całą administrację powierza poborcy i ekonomowi

Konstytucje_06_02_2020.indd 341 06.02.2020 13:27:02

84,2; określa dobra stanowiące majątek stały 86,2; przekazuje stałą składkę na potrzeby Zakonu 86,4; podejmuje się prowadzenia parafii 121,4; wspiera formację wychowawców 134,3; powołuje komisję do spraw formacji 137,2; organizuje animację powołaniową 142,4; opracowuje program formacji dla kandydatów wstępujących w zaawansowanym wieku 144; może założyć niższe seminarium 145,1; zależnie od potrzeby może ustanowić prepostulat 145,4; powinna zadbać o zorganizowanie formacji ustawicznej 178,1.

KUSTODIA GENERALNA (*KUSTODIA): zakładanie, dzielenie, jednoczenie, łączenie, znoszenie 33,1; kryteria zakładania 33,2; kryteria zniesienia, przyłączenia, połączenia 33,3; kapituła kustodialna jako naczelna władza 183,3; proporcjonalne odniesienie przepisów dotyczących prowincji 220,1; władza zastępcza 217,2; Statuty zatwierdzone przez kapitułę generalne mogą ograniczyć jej władzę 220,2.

KUSTODIA PROWINCJALNA (*KUSTODIA): może posiadać własne Statuty 7,2; kryteria zakładania 33,4; jej zniesienie zastrzeżone kapitule prowincjalnej 33,5; wskazane jest, aby miała pustelnię lub dom modlitwy 46,3; kapituła prowincjalna jej naczelną władzą 183,2; może odbywać własną kapitułę 221,1.

KUSTOSZ GENERALNY (*MINISTROWIE I KUSTOSZE): urząd kustodialny 189,3; urząd ograniczony do dwóch bezpośrednio następujących po sobie kadencji 191,3; sposób wyboru 191,4; zatwierdzenie wyboru przez właściwego przełożonego wyższego 191,5; przyjęcie rezygnacji z urzędu 195,3; uczestnik kapituły generalnej 200,1; mającego uzasadnioną przeszkodę uczestnictwa w kapitule generalnej zastępuje wikariusz 200,2; jego zadania 221,1.

KUSTOSZ PROWINCJALNY (*MINISTROWIE I KUSTOSZE): urząd kustodialny 189,3; urząd ograniczony do dwóch bezpośrednio następujących po sobie kadencji 191,3; zatwierdzenie wyboru przez właściwego przełożonego wyższego 191,5; przyjęcie rezygnacji z urzędu 195,3; uczestnik kapituły generalnej 200,1; mającego uzasadnioną przeszkodę uczestnictwa w kapitule generalnej zastępuje wikariusz 200,2; prawo do udziału w kapitule prowincjalnej 210,2; wybór zgodnie

Konstytucje_06_02_2020.indd 342 06.02.2020 13:27:02

z przepisami Statutów prowincjalnych 221,2; jego zadania 222,1; kapituła prowincjalna i Statuty prowincjalne mogą ograniczyć jego władzę jako zastępczą 222,3.

KUSTOSZ Z JEGO DEFINITORIUM: może wyjaśniać właściwe Statuty lub wprowadzać w nich zmiany, obowiązujące do najbliższej kapituły 7,3; zawiera umowę w sprawie współpracy i wzajemnej pomocy przy ustanawianiu stałej obecności braci przez inną prowincję lub kustodię 29,2; określa godziny kanoniczne do wspólnego odmawiania przez wspólnotę, która nie może odprawić Liturgii godzin wspólnie w całości 39,4; ustala formy praktyk pokutnych 54,1a); zarządza nadzwyczajne dni modlitw i/lub pokuty 54,2; może przedłużyć okres pozbawienia głosu czynnego i biernego powracającemu z eksklaustracji 78,1a); może przedłużyć okres pozbawienia głosu czynnego i biernego powracającemu do klasztoru po bezprawnym przebywaniu poza klasztorem 78,1c); otrzymuje upoważnienie kapituły do załatwiania administracyjnych spraw nadzwyczajnych 82,1; wydaje pisemne pozwolenie na alienację, zamianę, oddanie w dzierżawę ruchomości lub nieruchomości 82,3; przedstawia biskupowi diecezjalnemu kandydata na urząd proboszcza 121,4; ustanawia wspólne dla wielu prowincji i kustodii domy formacji 132,4; zatwierdza regulamin prowincjalnego lub kustodialnego domu formacji 133,3; przyjmuje kandydatów do nowicjatu 150; przyjmuje do Zakonu 152; dopuszcza do profesji czasowej 157,1 oraz 158,1; wysłuchuje zdania biegłych przed wydaleniem z Zakonu profesa czasowego 164,2; może przedłużyć czas profesji czasowej 165,2; dopuszcza do ślubów uroczystych 166,1; dopuszcza do sakramentu święceń 173,2 oraz 173,4; może pozwolić na odbycie okresu szabatowego 181,2; uznaje i prawnie stwierdza przyczyny usuwaniu z urzędu 196,2; uprawnienia 222,2; wyraża zgodę na transfiliację czasową lub stałą 231,5.

L

LEKTORAT/AKOLITAT (POSŁUGI LITURGICZNE): zasady ustanawiania 172.

Konstytucje_06_02_2020.indd 343 06.02.2020 13:27:03

LITURGIA GODZIN (OFICJUM BOSKIE): sposób odmawiania przez świętego Franciszka II-i; niech bracia z jak największym szacunkiem pielęgnują 39,1; uczestnicząc w ten sposób w modlitwie Chrystusa 39,1; odprawiać zgodnie z przepisami Kościoła 39,2; sposób jej odprawiania 39,2; odmawiana w każdym klasztorze każdego dnia wspólnie w całości 39,3; wyjątki we wspólnym odprawianiu 39,4; bracia po profesji uroczystej, którzy nie mogą odprawić jej wspólnie, powinni ją odmówić prywatnie, w przypadku konieczności oficjum z *Ojcze nasz* 40,1; bracia po profesji czasowej, którzy nie mogą odprawić jej wspólnie, niech prywatnie odmówią przynajmniej jutrznię i nieszpory, a w przypadku konieczności oficjum z *Ojcze nasz* 40,2; przygotowanie przez gorliwe studium tekstów 41,1; sprawowana z oddaniem 41,2; w formacji 140,3.

M

MAJĄTEK (DOBRA, DOBRA DOCZESNE, *RUCHOMOŚCI I NIERUCHOMOŚCI): jego alienacja, zamiana lub oddanie w dzierżawę 82,3; niekonieczne gromadzenie 87,1.

MEDYTACJA (*ROZMYŚLANIE, ZGŁĘBIANIE, STUDIUM): Reguły, pozostałych pism świętego Franciszka, źródeł franciszkańskich, Konstytucji oraz dokumentów Zakonu i Stolicy Apostolskiej dotyczących Reguły 5,3; tekstów liturgicznych 41,1; słowa Bożego 44,1; Ewangelii 44,2; codziennie, przynajmniej przez pół godziny 45; szczegóły określą Statuty prowincjalne lub kustodialne 45; życia oraz pism świętego Franciszka 48,1; dla lepszego przekazywania dzieł Boga w kazaniach 99,2 oraz 99,4.

MIEJSCA POCHÓWKU: współbraci 72,3.

MIŁOSIERDZIE: okazywane trędowatym I-a oraz 50,2; charakterystyczny rys braterskiej wspólnoty 1,2; a łaska Ducha Świętego II-g; wobec braci doświadczających własnych słabości 52,2; w uczynkach wobec ciała i ducha 53,1; braterskie III-f; wobec współbrata znajdującego się w jakiejkolwiek trudności 77,2; głoszone przez braci 99,3; wobec tych, którzy przez grzech doznają ludzkiej ułomności 100,3; w podejmowaniu

Konstytucje_06_02_2020.indd 344 06.02.2020 13:27:03

przez braci formujących się dzieł względem ciała i ducha 140,4; w posłudze władzy ministrów i kustoszy VI-c; w opisie ministra generalnego według Franciszka VI-e.

MIŁOŚĆ (*MIŁOSIERDZIE CHRZEŚCIJAŃSKIE): a wzajemne posłuszeństwo 12,5; a sprawowanie urzędu przez ministrów, kustoszy i gwardianów 13,1; a zarządzanie dobrami 16,1; którą jest Bóg II-c; a zjednoczenie z Bogiem II-l; Chrystusa 36,3; braterska wspólnota zakorzeniona w m. Bożej 55,3; braterska 55,4 oraz 61,1; w sprawowaniu posługi władzy 60,1; a zarządzanie dobrami 81; a przepowiadanie 99,3; w działalności misyjnej 111; zadanie braci podczas formacji V-h; praktykowana w postulacie 146,1; w sprawowaniu posługi władzy przez ministrów i kustoszy VI-c.

MINISTER GENERALNY (*MINISTROWIE I KUSTOSZE): może udzielać czasowej dyspensy od przepisów dyscyplinarnych Konstytucji i Statutów 8a); zobowiązanie braci do posłuszeństwa 12,2; klasztor podległy bezpośrednio jego jurysdykcji 34,1; kapituła generalna określi zakres jego uprawnień administracyjnych 86,6; udziela pozwolenia ministrowi prowincjalnemu na zarządzanie majątkiem osoby spoza Zakonu 88,2; ma na uwadze zapewnienie życia braterskiego przy udzielaniu pozwolenia na przyjęcie parafii 103,2; wyraża zdanie w sprawie przyjmowania parafii 121,1; własną powagą może dopuszczać do profesji 157,2; Duch Święty przewodnikiem braci VI-a; w opisie według Franciszka VI-e; urząd generalny 189,1; wybór na urząd jest ograniczony do dwóch bezpośrednio następujących po sobie kadencji 191,3; sposób przeprowadzania wyboru 191,4 oraz 191,5; rezygnacja z urzędu 195,3; zwołuje kapitułę generalną 198,1; wybierany na kapitule generalnej zwyczajnej 198,2; jest uczestnikiem kapituły generalnej 200,1; byli ministrowie generalni uczestnikami kapituły generalnej 200,1; przewodniczy obradom kapituły generalnej 201; jego kwalifikacje 200,1; jego zadania 200,2; władza zwyczajna 203; w zarządzaniu Zakonem pomagają mu definitorzy generalni 204; w razie wygaśnięcia jego urzędu wikariusz generalny obejmuje władzę nad Zakonem 205; zwołuje kapitułę prowincjalną zwyczajną 209,1; zostaje powiadomiony o zwołaniu kapituły prowincjalnej nadzwyczajnej 209,2; przewodniczy

Konstytucje_06_02_2020.indd 345 06.02.2020 13:27:03

od pierwszej do czwartej sesji kapituły prowincjalnej zwyczajnej 210,1; uczestnik kapituły prowincjalnej 210,2; były minister generalny uczestnikiem kapituły prowincjalnej w rodzimej prowincji 210,2; może zwołać kapitułę prowincjalną po ustaniu władzy ministra prowincjalnego 218; przyjmuje do rozważenia decyzje konferencji lub federacji podjęte wymaganą większością głosów określonych w Statutach konferencji lub federacji 223,3; zwołuje okresowo przewodniczących konferencji i federacji 223,4.

MINISTER GENERALNY ZE SWOIM DEFINITORIUM: w przypadku szczególnie naglącym dokonuje wyjaśniającej interpretacji Konstytucji obowiązującej do najbliższej kapituły generalnej 6,3; bada i potwierdza zgodność Statutów prowincjalnych z prawem własnym Zakonu 7,4; wyraża zgodę na utworzenie stałej obecności braci przez jakąś prowincję lub kustodię na terenie innej prowincji lub kustodii 29,1; zatwierdza własne Statuty konferencji i federacji 31,3; zatwierdza specjalne statuty dla wspólnie podjętych dzieł stałych przez konferencje i federacje 31,4; poza kapitułą generalną posiada kompetencje zakładania, dzielenia, jednoczenia, łączenia i znoszenia prowincji lub kustodii generalnej 33,1; udziela pozwolenia na założenie kustodii prowincjalnej 33,4; wyraża zgodę na założenie klasztoru 34,2; znosi klasztor 34,4; wydaje pisemne pozwolenie na alienację, zamianę, oddanie w dzierżawę ruchomości lub nieruchomości 82,3; zakres uprawnień administracyjnych 86,6; zatwierdza ustanowienie lub zniesienie domu postulatu 132,1; zakłada, przenosi i znosi dom nowicjatu 132,2; zatwierdza ustanowienie lub zniesienie domu formacji postnowicjackiej w prowincji lub kustodii 132,3; zatwierdza ustanowienie domu formacji wspólnego dla wielu prowincji i kustodii 132,4; zatwierdza ustanowienie domu formacji wspólnego dla konferencji i federacji 132,5; potwierdza własne dyrektorium formacji prowincji i kustodii 133,2; potwierdza dyrektorium formacji konferencji i federacji 133,2; wyraża zgodę na założenie niższego seminarium 145,1; w przypadkach szczególnych i w drodze wyjątku udziela pozwolenia na odbycie nowicjatu przez kandydata w innym klasztorze Zakonu 154,4; może ponownie przyjąć kandydata, który po ukończeniu nowicjatu lub po profesji prawnie opuścił Zakon

Konstytucje_06_02_2020.indd 346 06.02.2020 13:27:03

159; udziela indultu odejścia z Zakonu profesowi o ślubach czasowych 164,1; może pozwolić na przejście do innego zakonu bratu po ślubach uroczystych i przyjąć do Zakonu zakonnika po ślubach wieczystych 167,1; przyjmuje rezygnację z urzędu ministra generalnego oraz kustosza generalnego 195,3; prawnie stwierdza racje usunięcia z urzędu 196,2; może udzielić dyspensy od przepisów naszego prawa własnego, które zabraniają łączenia kilku urzędów albo określają niezdolność ich sprawowania 197; zwołuje kapitułę generalną nadzwyczajną 199; z poważnych przyczyn może mianować ministra prowincjalnego i jego definitorium 187,1 oraz 187,2; może czasowo mianować komisarza 187,3; w specyficznych przypadkach może mianować stałego wizytatora 187,4; przyjmuje rezygnację z urzędu ministra prowincjalnego i kustosza generalnego 193,3; posiada władzę usuwania z urzędu 194,3; może udzielać dyspensy od przepisów naszego prawa zabraniających łączenia kilku urzędów albo określają niezdolność ich sprawowania 195; może zwołać kapitułę generalną nadzwyczajną 197; wybiera prokuratora generalnego 207; mianuje ministra prowincjalnego i jego definitorium, gdy z ważnych przyczyn kapituła prowincjalna zwyczajna nie może odbyć się 212; ocenia wielkość szkody stanowiącej powód usunięcia z urzędu ministra prowincjalnego i kustosza 213,1; z poważnej przyczyny oraz dla dobra Kościoła i Zakonu ma prawo mianować ministra prowincjalnego lub kustosza i ich definitorium 213, 2; w szczególnych przypadkach może na określony czas mianować komisarza 213,3; w szczególnych przypadkach może mianować stałego wizytatora, który będzie wspierał ministra prowincjalnego lub kustosza i ich definitorium w zarządzaniu prowincją lub kustodią 213,4; aprobuje i ogłasza decyzje konferencji lub federacji powzięte wymaganą większością głosów określoną w Statutach 223,2-3; wybiera gwardiana dla klasztoru podlegającego bezpośrednio jego jurysdykcji 230.

MINISTER PROWINCJALNY (*MINISTROWIE I KUSTOSZE): swoim braciom i przebywającym w prowincji lub w kustodiach może udzielać czasowej dyspensy od przepisów dyscyplinarnych Konstytucji i Statutów 8,b); a bracia przeżywający trudności 77; kapituła prowincjalna ustali jego uprawnienia administracyjne, gdy działa osobiście

Konstytucje_06_02_2020.indd 347 06.02.2020 13:27:04

86,3; udziela pozwolenia kustoszowi prowincjalnemu na zarządzanie majątkiem osoby spoza Zakonu 88,2; ma na uwadze zapewnienie życia braterskiego przy przyjmowaniu parafii 103,2; zawiera umowę przy przyjmowaniu parafii 121,2; rozpatruje prośbę braci, którzy odczuwają powołanie, by udać się na misję *ad gentes* 124,1; proponuje braciom misję *ad gentes* 124,2; troszczy się o przygotowanie misjonarzy 125,1; urząd prowincjalny 189,2; wybór na urząd jest ograniczony do dwóch bezpośrednio następujących po sobie kadencji 191,3; sposób wyboru 191,4; zatwierdzenie wyboru przez właściwego przełożonego wyższego 191,5; rezygnacja z pełnienia urzędu 195,3; przyjmuje rezygnację z pełnienia urzędu od kustosza prowincjalnego 195,3; konsultowany w sprawie zwołania kapituły generalnej nadzwyczajnej 199; uczestnik kapituły generalnej 200,1; w razie niemożliwości uczestnictwa w kapitule generalnej zastępowany przez wikariusza lub delegata 200,2; przewodniczy obradom od piątej sesji kapituły prowincjalnej zwyczajnej 210,1; uczestnik kapituły prowincjalnej zwyczajnej i nadzwyczajnej 210,2-3; uczestnik kapituły prowincjalnej w następnej kapitule po zakończeniu kadencji urzędowania 210,2; sposób jego wyboru 211,1; kwalifikacje 214; zadania 215; posiada władzę zwyczajną 216.

MINISTER PROWINCJALNY Z JEGO DEFINITORIUM: może wyjaśniać Statuty prowincjalne lub wprowadzać w nich zmiany, obowiązujące do następnej kapituły 7,3; udziela czasowej dyspensy od przepisów dyscyplinarnych Konstytucji i Statutów poszczególnym klasztorom 8b); zawiera umowę w sprawie utworzenia stałej obecności prowincji na terenie innej prowincji lub kustodii 29,2; zakłada i znosi dom filialny 34,3; wyznacza określone godziny kanoniczne do wspólnego odmawiania w klasztorze 39,4; ustala praktyki pokutne do zachowanie w dni pokuty 54,1a); może zarządzić nadzwyczajne dni modlitw i/lub pokuty 54,2; może przedłużyć okres pozbawienia głosu czynnego i biernego powracającemu z eksklaustracji 78,1a); może przedłużyć okres pozbawienia głosu czynnego i biernego powracającemu do klasztoru po bezprawnym przebywaniu poza klasztorem 78,1c); otrzymuje upoważnienie od kapituły prowincjalnej do załatwiania administracyjnych spraw nadzwyczajnych 82,1; wydaje pozwolenie na alienację, zamianę, oddanie

Konstytucje_06_02_2020.indd 348 06.02.2020 13:27:04

w dzierżawę ruchomości lub nieruchomości 82,3; w razie oczywistej konieczności pozwala na pełnienie przez gwardiana obowiązku ekonoma lub poborcy 85,2; posiada zakres jego uprawnień administracyjnych ustalony przez kapitułę prowincjalną 86,3; wyraża zgodę na zawarcie umowy na piśmie w sprawie podjęcia działalności duszpasterskiej 117,3; wyraża zgodę na przyjęcie parafii 121,1; wyraża zgodę na przedstawienie ordynariuszowi miejsca kandydata na urząd proboszcza 121,4; wyraża opinię w sprawie wydatków parafialnych nadzwyczajnych na znaczną sumę 121,8; wyraża opinię w sprawie podjęcia długoterminowych zadań duszpasterskich przez klasztor 121,9; wyraża zgodę na ustanowienie i zniesienie domu postulatu 132,1; ustanawia wspólne dla wielu prowincji i kustodii domy formacji 132,4; zatwierdza regulamin prowincjalnego domu formacji 133,3; dopuszcza kandydatów do nowicjatu 150; przyjmuje do Zakonu 152; dopuszcza do złożenia profesji czasowej 157,1; podejmuje decyzję w sprawie wydalenia z Zakonu profesa czasowego 164,2; może przedłużyć czas profesji czasowej 165,2; dopuszcza do profesji uroczystej 166,1; dopuszcza do sakramentu święceń 173,2 oraz 173,4; może pozwolić na odbycie okresu szabatowego 181,2; poza kapitułą wybiera gwardiana 190,2; stwierdza ważność przyczyny usunięcia z urzędu 196,2; może ze słusznej przyczyny usunąć gwardiana, zgodnie z przepisami Statutów generalnych 196,4; zwołuje kapitułę prowincjalną nadzwyczajną 209,2; zostaje mianowane przez ministra generalnego za zgodą swego definitorium, gdy kapituła prowincjalna zwyczajna nie może odbyć się 212; z poważnej przyczyny oraz dla dobra Kościoła i Zakonu może zostać mianowane przez ministra generalnego, za zgodą jego definitorium 213,2; w szczególnych przypadkach może być wspierane przez stałego wizytatora mianowanego przez ministra generalnego, za zgodą jego definitorium 213,4; wyraża zgodę na czasową lub stałą tranfiliację brata 231,5.

MINISTROWIE I KUSTOSZE (*KUSTOSZ GENERALNY; *KUSTOSZ PROWINCJALNY; *MINISTER GENERALNY; *MINISTER PROWINCJALNY): a posłuszeństwo braci 12,2; w sprawowaniu swego urzędu niech będą ulegli woli Bożej w duchu miłości i służby 13,1; niech chętnie słuchają swoich braci, wspierają ich rozwój ludzki i duchowy

Konstytucje_06_02_2020.indd 349 06.02.2020 13:27:05

oraz niech pobudzają do wspólnego wysiłku 13,1; posiadają władzę decydowania i nakazywania tego, co bracia mają czynić 13,2 oraz 60,1; niech jednak starają się tak kierować braćmi, by byli posłuszni w sposób aktywny i odpowiedzialny 13,2; podporządkowanie im braci w zakresie używania dóbr 14,4; niech swym przykładem pociągają braci do życia ubogiego 14,7; baczą, aby przez udzielanie nierozważnych pozwoleń zachowanie ubóstwa nie doznało uszczerbku 14,7; wydają pozwolenia na zmianę rozporządzeń w sprawach majątkowych 15,2; niech zatroszczą się o zapewnienie braciom dostępu do świadczeń emerytalnych oraz ubezpieczeń zdrowotnych 17,3; w zależności od nich bracia mogą w sposób umiarkowany i odpowiedzialny używać pieniędzy poprzez stosowanie różnych form płatności 22; na wniosek kapituły klasztornej określają godziny kanoniczne Liturgii godzin do wspólnego odmawiania 39,4; zatwierdzają szczegółowy porządek odprawiania obchodów liturgicznych i ćwiczeń pobożnych w klasztorze 41,4; wydają pozwolenie na inny sposób odprawienia rekolekcji 46,1; pozwalają braciom na pobyt przez określony czas w pustelni lub domu modlitwy 46,3; kierują braterską wspólnotą 57,3 oraz 60,1; otwarci oraz wrażliwi na słuszne inicjatywy poszczególnych braci 59,1; posługę władzy niech sprawują z miłością i dobrocią 60,1; zapewniają odpowiedni czas na modlitwę i zabiegają o jej właściwy poziom 60,1; popierają odpowiedzialne i aktywne posłuszeństwo 60,1; niech rozwijają charyzmat Zakonu 60,1; wsłuchują się w głos Kościoła 60,1; towarzyszą w ustawicznej formacji braci 60,1; bracia powinni ich miłować, okazywać im posłuszeństwo i szacunek, modlić się za nich i chętnie z nimi współpracować 60,2; niech poświęcą szczególną uwagę i otoczą opieką braci w podeszłym wieku, chorych, słabszych bądź przeżywających trudności 62,1; zatwierdzają klasztorny program dnia 64; zatwierdzają granice klauzury w klasztorach 66,1; starają się przyjść z konkretną pomocą krewnym braci znajdującym się w potrzebie 69,2; zaliczają dobroczyńców do grona przyjaciół Zakonu 69,3; powinni zapewnić pomoc duchową braciom i siostrom konsekrowanym, afiliowanym lub agregowanym do naszego Zakonu 74,2; powinni zapewnić pomoc duchową braterskim wspólnotom Franciszkańskiego Zakonu Świeckich 75,1; mają władzę kanonicznego erygowania nowych braterskich wspólnot lokalnych Franciszkańskiego Zakonu

Konstytucje_06_02_2020.indd 350 06.02.2020 13:27:05

Świeckich 75,2; sprawują wyższe kierownictwo (*altius moderamen)* nad Franciszkańskim Zakonem Świeckich 75,2; mianują asystentów duchowych Franciszkańskiego Zakonu Świeckich 75,3; powinni bezzwłocznie przychodzić z pomocą współbratu, który znalazłby się w jakiejkolwiek trudności 77,2; powinni zachować słuszność kanoniczną (*aequitas*) i ewangeliczną miłość wobec braci, którzy otrzymali indult odejścia z Zakonu 77,4; wydają deklarację o opuszczeniu przez brata klasztoru 78,1c); mają władzę wydalenia nowicjusza 79; kierują działalnością ekonoma i poborcy 82,2; mianują odpowiednich przedstawicieli prawnych 83; nie mogą pełnić urzędu ekonoma lub obowiązku poborcy 85,1; odpowiedzialność za podejmowane akty administracyjne 88,1; w nadzwyczajnym wypadku wydają pozwolenie na zarządzanie przez brata majątkiem osoby spoza Zakonu 88,2; przydzielają działalność misyjną, koordynują ją i animują 95,1; kierują misją pełnioną przez braci w różnoraki sposób 96,1; niech nie przyjmują parafii, w których według przewidywań nie byłoby możliwości prowadzenia prawdziwego życia braterskiego 103,2; niech wspierają działalność kulturalną oraz badania naukowe 109,2; wydają pozwolenie na publikacje naukowe braci 109,3; kierują używaniem specjalnego charyzmatu braci 113,2; kierują dziełami prowincji lub kustodii 115,2; wspierają jak największą współpracę pomiędzy braćmi w ramach konferencji lub federacji oraz Zakonu 116,3; niech podejmują współpracę z całą rodziną franciszkańską 116,4; będą powierzać braciom tylko te obowiązki, które umożliwiają życie według Reguły 118,1; niech dołożą starań, by przygotować wystarczającą liczbę braci kompetentnych i doświadczonych 118,3; bracia w pełnieniu zadań okazują im posłuszeństwo 119,1; wizytują działalność apostolską braci 119,2; nadzorują prowadzenie ksiąg parafialnych 121,3; przedstawiają biskupowi diecezjalnemu kandydatów na proboszczów i wikariuszy parafialnych 121,4; przyjmują kandydatów do Zakonu V-c; ustanawiają wspólne dla wielu prowincji i kustodii domy formacji 132,4; domy formacji uważają za serce Zakonu 134,1; konieczne w formacji dialog, wzajemne zrozumienie i współpraca z gwardianami i braćmi w formacji 135,1; a udowodnione nadużycia traktowane zgodnie ze wskazaniami Kościoła i Zakonu 139,3; dokonują oceny przymiotów kandydata do postulatu 147,1; posiadają władzę przyjmowania do postulatu 148;

Konstytucje_06_02_2020.indd 351 06.02.2020 13:27:06

mogą pozwolić, by grupa nowicjuszy przebywała przez określony czas w innym domu Zakonu 154,3; udzielają pozwolenia na przyspieszenie pierwszej profesji 155,2; dopuszczają do profesji nowicjusza znajdującego się w niebezpieczeństwie śmierci 155,3; mogą przedłużyć okres próby nowicjackiej 155,4; przeprowadzają skrutynia przed profesją czasową 158,2; a odbywanie nowicjatu poza rodzimą prowincją lub kustodią 158,3; przyjmują śluby czasowe 160,1; podejmują decyzję o wydaleniu z Zakonu profesów czasowych 164,2; mogą przedłużyć okres profesji czasowej 165,2; przyjmują profesję uroczystą 166,2; wraz z braćmi w postnowicjacie powinni dokonać rozeznania co do podjęcia specjalizacji 170; dokonują rozeznania z kandydatami do święceń 171; wprowadzają w liturgiczną posługę lektoratu i akolitatu 172; a dopuszczenie kandydata do święceń przebywającego poza rodzimą prowincją lub kustodią 173,3; wysyłają zaświadczenie o otrzymaniu święceń 174; niech z wielką uwagą podchodzą do pierwszego włączenia do braterskiej wspólnoty i misji oraz stworzą odpowiednie warunki, aby było ono pozytywne i owocne 177,1; powinni zabiegać, by bracia we własnym lub innym kraju odbywali studia specjalistyczne 179; niech umożliwią braciom uczestnictwo w inicjatywach braterskich i duszpasterskich organizowanych w innej prowincji lub kustodii 180; powinni zadbać, by bracia mieli do dyspozycji stosowne pomoce do ich wzrostu duchowego oraz poszerzenia horyzontów kulturalnych 181,1; sposób sprawowania przez nich władzy VI-c; w opisie Franciszka VI-g; ich posługa według Franciszka VI-h; sprawują posługę władzy 182 oraz 184,1; przed objęciem swego urzędu obowiązani są złożyć wyznanie wiary i przysięgę wierności 184,1; są przełożonymi wyższymi 184,2; są ordynariuszami 184,2; kryteria ważności podejmowanych aktów prawnych 185; wybór ograniczony do dwóch bezpośrednio następujących po sobie kadencji 191,3; wybierani w wyborze kanonicznym 191,5; niech często kontaktują się z braćmi przez osobiste rozmowy, odwiedziny braterskie, listy i sprawozdania z działalności kapituł i definitoriów 193,1; przynajmniej raz w czasie swego urzędowania, osobiście lub przez delegata, powinni przeprowadzić wizytację kanoniczną 193,2-3; zobowiązani do rezydencji 194,1; korzystają z pomocy wikariuszy 194,2-3; niech chętnie

Konstytucje_06_02_2020.indd 352 06.02.2020 13:27:08

współpracują z właściwymi konferencjami przełożonych wyższych oraz konferencjami biskupów 225.

***MINORITAS*:** ewangeliczna wartość stanowiąca fundament tożsamości Zakonu I-c; jest postawą naśladowania Chrystusa ubogiego i pokornego 1,4; w postawie wzajemnej służby i posłuszeństwa braci 12,5; w wykonywaniu codziennych posług domowych 65,4; w zarządzaniu dobrami 81; wyrażana w jakiegokolwiek rodzaju misji wypełnianej przez braci 93,1; w gotowości służenia Kościołowi i pomaganiu ludziom 93,2; w gotowości pozostawienia dzieł już nieaktualnych lub mniej odpowiednich 96,4; w dawaniu skutecznego świadectwa w życiu oraz działalności duszpasterskiej 103,1; w wypełnianiu obowiązków 113,1; w prowadzeniu życia ewangelicznego podczas formacji 141,3.

MISJA (*DZIAŁALNOŚĆ APOSTOLSKA/DUSZPASTERSKA *PRACA): prowadzona z ewangeliczną prostotą 1,2; przeniknięta kontemplacją 2; a więzy posłuszeństwa w życiu braterskiej wspólnoty 13,3; której fundamentem jest życie w zjednoczeniu z Bogiem II-a; braterska wspólnota zaangażowana w Kościele 55,3; przez popieranie wzajemnych kontaktów między braćmi 57,1; Jezusa IV-a; Apostołów IV-b; pierwszych braci IV-c; w łączności z Kościołem oraz w posłuszeństwie ministrom IV-d; przeżywana w sposób ewangeliczny IV-f; wśród niechrześcijan IV-g; głoszona życiem IV-h; głoszona czynami (przez podejmowaną pracę) IV-i oraz 112; z pokorą przypisywana Bogu IV-j; Chrystusa i Kościoła 91,1; przez profesję rad ewangelicznych 91,2 oraz 92; przez głoszenie Ewangelii całemu światu i wszelkiemu stworzeniu 91,3; zawsze powinna wyrażać właściwe franciszkańskiemu charyzmatowi konwentualnemu walory braterstwa i *minoritas* 93,1; a prostota w relacjach z innymi 93,2; tak jednak, aby nie gasić lub osłabiać ducha świętej modlitwy i pobożności 94; w posłuszeństwie, braterskiej zgodzie oraz wzajemnej współpracy 95,1; odzwierciedlająca jedność i twórczą aktywność wspólnoty braterskiej 95,3; pełniona w różnoraki sposób 96,1; jej obszary 96,2; *ad gentes* w tradycji franciszkańskiej 96,2 a); przystosowana do czasów i kontekstu kulturowego 96,3; posługując się narzędziami wytworzonymi przez postęp kulturowy, społeczny i technologiczny 96,3; żadna jej forma nie powinna być obca Zakonowi 96,4; odpowiadająca na

Konstytucje_06_02_2020.indd 353 06.02.2020 13:27:08

potrzebom Kościoła 96,4; ma na celu niesienie Ewangelii do wszelkich kręgów rodzaju ludzkiego 97; a sprawowanie Eucharystii 100,1; a inne sakramenty, obrzędy i praktyki pobożności ludowej 100,2; a sakrament pokuty i pojednania 100,3; wśród tych, którzy się oddalili od wiary lub od praktyk życia chrześcijańskiego oraz od Kościoła 101,1; wśród chorych i niedołężnych 101,2; w szpitalach i więzieniach oraz wśród osób zepchniętych na margines społeczny 104; stosując nowe metody duszpasterskie 105,1; niech bracia głoszą Ewangelię językiem przystępnym dla ludzi różnych kultur i uwarunkowań społecznych 105,2; z ludźmi innych kultur, wyznań chrześcijańskich i religii oraz niewierzącymi 105,3; wśród grup kościelnych, które zwracają się o opiekę duchową 106,1; współdzielona z Franciszkańskim Zakonem Świeckich 106,2; szerząc Rycerstwo Niepokalanej 106,4; angażując się w projekty wspólnotowe oparte na solidarności i braterskim dzieleniu się 108,1; w zapewnienie sprawiedliwości i pokoju dla zajmujących ostatnie miejsce w społeczeństwie 108,2; niech noszą w sercu troskę o zachowanie ziemi jako „wspólnego domu" 108,3; zgodnie z tradycją Zakonu, niech się angażują w działalność naukową 109,1; edukacyjna i nauczanie katechezy 110,1; w dzieła społeczne i charytatywne 111; przez nowe formy, które pełniej wyrażają aspekt prorocki braterskiej wspólnoty 114; kapituła prowincjalna i kustodialna powinny również zbadać i dokonać wyboru głównych kierunków 115,1; do konferencji i federacji należy koordynowanie programowanej i realizowanej przy braterskiej współpracy 116,2; Zakonu *ad gentes* 122-128; na cały świat, by przepowiadali Ewangelię 122,1; braci wśród różnych narodów 122,2; jest nią samo życie franciszkańsko-konwentualne 123,1; także poza granicami własnej kultury 123,1; niech bracia starają się wzbudzać, współdzielić i podtrzymywać ducha misyjnego wśród świeckich 123,1 oraz 123,2; bracia, którzy za Boskim natchnieniem odczuwają powołanie, by udać się na misje *ad gentes* 124,1; bracia niech będą otwarci na rozeznanie wezwania udania się na misje, gdyby taką propozycję otrzymali od ministra 124,2; by bracia przygotowali się przez odpowiednie kursy oraz otrzymali niezbędną formację 125,1; formację należy uzupełnić w instytutach na terytorium misyjnym 125,2; za pomocą jasno nakreślonych projektów dotyczących życia braterskiego oraz duszpasterstwa 127,1; formacja, tak

Konstytucje_06_02_2020.indd 354 06.02.2020 13:27:08

początkowa jak i ustawiczna, powinna stać się priorytetem w każdej nowej obecności 127,2; we współpracy z innymi prowincjami i kustodiami 128, 1; różne formy współpracy 128,2; a sekretariat generalny do spraw animacji misyjnej 128,4 oraz 128,5; bracia w formacji początkowej niech przyjmą jako własną misję Zakonu 135,2; pozwalać braciom dojrzewać i wzrastać w cnotach niezbędnych do misji 139,1; bracia odbywający formację niech codziennie posilają się z podwójnego stołu słowa Bożego i Eucharystii, czerpiąc z tych źródeł do prowadzenia misji 140,2; wszyscy bracia powinni otrzymać formację do misji 140,6; w stylu konwentualnym 141,4; pogłębiana w postnowicjacie 162 oraz 168,3; zapewniona przez formację specjalistyczną i duszpasterską 169; animowana przez posługę władzy w Zakonie 182; cel wizytacji kanonicznej 193,3.

MISJA *AD GENTES*: która od początku zyskała uznanie w tradycji franciszkańskiej i nadal je zachowuje 96,2a); Zakonu 122-128; na cały świat 122,1; braci 122,2; braci, którzy odczuwają takie powołanie 124,1; bracia niech będą otwarci na rozeznanie wezwania, gdyby taką propozycję otrzymali od ministra 124,2; niezbędna formacja misjonarzy 125,1; zapewnienie stałej obecności Zakonu za pomocą jasno nakreślonych projektów dotyczących życia braterskiego oraz duszpasterstwa 127,1; we współpracy pomiędzy poszczególnymi prowincjami i kustodiami 128,1; działalność sekretariatu generalnego do spraw animacji misyjnej 128,4.

MŁODZEŻ FRANCISZKAŃSKA: troska braci o jej o żywotność i rozwój 106,3; rozpowszechniana w kościele lokalnym 106,5.

MODLITWA (*MODLITWA LITURGICZNA; MODLITWA WSPÓLNOTOWA): oddawać się jej w celu wzrastania w czystości 25,2; do Ojca II-b; wytrwała II-c; inspirowana wcieleniem Syna Bożego II-d; rozważanie męki i śmierci Jezusa II-e; do Ducha Świętego II-g; do Bożej Rodzicielki, Maryi II-j; źródło zjednoczenia II-l; ich pierwszym i podstawowym obowiązkiem 35,1; w odpowiedzi na wezwanie Pana 35,3; wpatrując się w przykład Serafickiego Ojca 35,3; zawsze czystym sercem 35,4; jak najściślej łączyć ją z pracą 36,1; ściślejsza łączność z Bogiem

Konstytucje_06_02_2020.indd 355 06.02.2020 13:27:09

36,2; prowadzi do praktykowania cnót 36,2; uwzględnić czas na wspólnotową adorację eucharystyczną 43; maryjna 47,1; przez inne praktyki mające swe źródło w tradycji Zakonu oraz w pobożności ludowej właściwej różnym narodom i kulturom 49,1; nadzwyczajne dni modlitw zarządzone przez ministrów i kustoszy 54,2; ministrowie, kustosze i gwardiani niech zapewniają odpowiedni czas na nią i zabiegają o jej właściwy poziom 60,1; powinni ewangelizować przez nią 92; bracia niech gorliwie oddają się misji i pracy, tak jednak, aby jej nie gasić lub osłabiać 94; niech się starają jeszcze gorliwiej modlić się 94; aby przenikając je swą mocą od wewnątrz, tworzyła z nich nową ludzkość 97; przygotowywać się sumiennie przez nią do przepowiadania Ewangelii 99,4; wzmacniać przez nią umiłowanie misji 123,1; przez nią wzbudzać, współdzielić i podtrzymywać ducha misyjnego wśród świeckich 123,2; o powołania V-d; ufna i wytrwała do Pana żniwa o powołania 142,2; w postulacie 146,1; w nowicjacie 151; w opisie postaci ministra generalnego według Franciszka VI-e.

MODLITWA LITURGICZNA: wyraża wymiar konwentualny braterskiej wspólnoty 1,5; bracia powinni dołożyć starań, aby się do niej przygotować przez gorliwe studium tekstów liturgicznych 41,1; bracia niech sprawują z oddaniem 41,2; zgodnie z przepisami Kościoła 41,2; mając na względzie odmienność obrządków 41,2; doceniając bogactwo Kościołów miejscowych 41,2; pozostawiając miejsce na różnice oraz zgodne z prawem dostosowanie 41,2; zachowywać przepisy kalendarza i rytuału zakonnego 41,3; można posługiwać się mszałem, rytuałem i kalendarzem Kościołów partykularnych 41,3; niech otoczą staranną opieką kościół, relikwie świętych, naczynia i inne sprzęty, przeznaczone do kultu liturgicznego 41,5; a bracia przebywający w pozostałych Kościołach *sui iuris* 42; wszyscy bracia niech będą wierni we wspólnym uczestniczeniu 65,1; dbać o jej piękno w kościołach i sanktuariach obsługiwanych przez braci 98; przygotowanie do niej w postulacie 146,1.

MODLITWA WSPÓLNOTOWA: wyraża wymiar konwentualny braterskiej wspólnoty 1,5; do kapituły klasztornej, za zgodą ministra lub kustosza, należy ustalenie szczegółowego porządku jej odprawiania 41,4; adoracja eucharystyczna 43; słuchanie słowa Bożego oraz

Konstytucje_06_02_2020.indd 356 06.02.2020 13:27:09

modlitewna refleksja nad nim 44,4; wszyscy bracia niech będą wierni we wspólnym uczestniczeniu 65,1.

MODLITWY ZA ZMARŁYCH: comiesięczne w każdym klasztorze 72,4; coroczne w listopadzie 72,5; ustalone przez Statuty 72,6.

N

NABOŻEŃSTWA (*CELEBRACJE) LITURGICZNE: wspólne uczestniczenie 65,1.

NADZIEJA: w całkowitym zjednoczeniu z Bogiem II-l; wszystko oceniać w świetle wiary, by przezwyciężać trudności jej mocą 36,3; by przyjmować siostrę śmierć 52,3.

NAJŚWIĘTSZA MARYJA PANNA (*NIEPOKALANA DZIEWICA MARYJA): Jej ubóstwo I-g; Zakon zrodził się pod szczególną Jej opieką 1,6; obrona prawdy Jej Niepokalanego Poczęcia uważana za „złotą nić" historii naszego Zakonu 1,6; aby królestwo Chrystusowe szerzyło się w całym świecie pod Jej przewodem 1,6; pobożność do Niej rozwinęła się przez myśl i świętość braci 1,7; bezwarunkowe zawierzenie przez świętego Maksymiliana Marię Kolbego 1,7; szczególne nabożeństwo do Niej pomocą do życia w czystości 25,2; cześć oddawana przez św. Franciszka II-j; Jej kult 47,1; cześć oddawana przez braci w tajemnicy Jej Niepokalanego Poczęcia 47,2; sposób powierzenia się Jej braci w duchu świętego Maksymiliana Kolbego 47,3; praktyki pokutne przed Jej uroczystością 54,1b); koronka franciszkańska noszona na Jej cześć 67,1; bracia w formacji niech zawsze z synowską pobożnością oddają Jej cześć 140,7.

NAPOMNIENIE BRATERSKIE: na kapitule klasztornej 58,3.

NAŚLADOWANIE (UPODOBNIENIE SIĘ DO) CHRYSTUSA (*JEZUS CHRYSTUS): a zachowywanie Jego Ewangelii I-e; w *minoritas*, jako postawie naśladowania Go ubogiego i pokornego 1,4; owoce pokuty w podjęciu krzyża II-k; w duchu pokuty i nieustannego nawrócenia 50,1; jest stopniowym procesem dojrzewania, w którym rozpoznaje się działanie Boga Ojca w życiu każdego brata i uznaje się także grzech,

Konstytucje_06_02_2020.indd 357 06.02.2020 13:27:09

słabości i upadki 51,1; zadanie braci w formacji V-e oraz V-f; przez braci podczas formacji, uległych łasce Bożej, przez szczery wysiłek oraz przy pomocy wychowawców i braterskiej wspólnoty V-h; formacja jest procesem wzrastania w nim 129,2; aby każda intencja, postawa i czyn brata były jego przejawem 129,3; jest pierwszoplanowym zadaniem formacji Zakonu 130; pierwszym i podstawowym obowiązkiem braci odbywających formację 140,1; przez braci podczas formacji w życiu ewangelicznym w duchu *minoritas* 141,3; utwierdzane w postnowicjacie 162; stopień dojrzałości, właściwy dla stanu zakonnego wymagany do złożenia profesji uroczystej 165,1; zasadniczym celem formacji ustawicznej 176; w modlitwie Franciszka VI-a.

NAUKA (STUDIUM): bracia niech się angażują 109,1; ministrowie i kustosze niech wspierają 109,2.

NIŻSZE SEMINARIUM: ustanowienie 145,1; życie 145,2; nauka 145,3.

NOWICJAT: według Franciszka V-c; założenie, przeniesienie, zniesienie 132,2; prawo przyjęcia 150; rozpoczęcie życia w Zakonie 151; cele do osiągnięcia 151; przyjęcie do Zakonu 152; rozpoczęcie winno się odbyć publicznie 154,1; czas trwania 154,2; przebywanie przez określony czas w innym domu Zakonu 154,3; w przypadkach szczególnych i w drodze wyjątku, w innym klasztorze Zakonu, pod kierunkiem doświadczonego brata 154,4; nieobecność trwająca dłużej niż trzy miesiące 155,1; miejsce złożenia pierwszej profesji 155,2; profesja w niebezpieczeństwie śmierci 155,3; przedłużenie okresu próby 155,4; pogłębienie formacji rozpoczętej w postulacie 156,1; zabrania się podejmowania studiów, które miałyby na celu zdobycie dyplomów lub specjalizacji 156,2; wolno utrzymywać odpowiednie kontakty z własną rodziną, ze współbraćmi oraz innymi osobami 156,3; mistrz 156,4; pisemna prośba o złożenie profesji złożona na zakończenie nowicjatu 157,3; ponowne przyjęcie kandydata 159.

O

OBOWIĄZKI (*URZĘDY): urzędy rozumiane w znaczeniu ogólnym 188,5; nadaje się przez balotację lub przez nominację 190,3; generalne trwają sześć lat 192,2; powierzone przez ministra generalnego drogą

Konstytucje_06_02_2020.indd 358 06.02.2020 13:27:09

nominacji można pełnić przez czas określony lub nieokreślony, lecz nie dłużej niż przez okres kadencji 192,2; prowincjalne trwają cztery lata 192,3; powierzone przez ministra prowincjalnego lub kustosza drogą nominacji można pełnić przez czas określony lub nieokreślony, lecz nie dłużej niż przez okres trwającej kadencji 192,3; zrzeczenie się dla dobra wspólnego 195,1; zrzeczenie się i kompetencja jego przyjęcia 195,2; wszystkie są usuwalne 196,1; dla różnych spraw powinny być ustanowione zgodnie ze Statutami generalnymi 208.

ODDALENI: od wiary lub od praktyk życia chrześcijańskiego oraz od Kościoła 101,1.

ODWIEDZINY BRATERSKIE (WIZYTA BRATERSKA): ministrów i kustoszy dla umacniania braterskiej miłości i zgody we wspólnocie 193,1.

OFIARY: przeznaczone na działalność apostolską rzeczywiście obracać na ten cel oraz na dalszy rozwój dzieł apostolskich Zakonu 19.

OKRES SZABATOWY: na jego odbycie może pozwolić minister lub kustosz za zgodą swego definitorium 181,2; kryteria związane z przyznaniem tego czasu powinny zostać określone przez Statuty prowincjalne lub kustodialne 181,2.

ORDYNARIUSZ: własny, który udziela pozwolenia na głoszenie kazań 99,5; przełożeni wyżsi 184,2.

ORDYNARIUSZ MIEJSCA: bracia podlegają im w tym, co według prawa wiąże się z ich władzą pasterską 12,4; wydaje pozwolenie na publikację opracowań naukowych z zakresu religii i moralności, czy to wydawanych drukiem, czy w formie elektronicznej 109,3; współpraca ministrów i kustoszy w celu zapewnienia skuteczniejszej koordynacji inicjatyw duszpasterskich 116,4.

P

PANOWANIE: w odrzucającej je postawie *minoritas* i naśladowania Chrystusa ubogiego i pokornego 1,4; a braterska wspólnota III-c.

Konstytucje_06_02_2020.indd 359 06.02.2020 13:27:09

PANOWANIE NAD SOBĄ: w zachowaniu czystości 25,1.

PAPIEŻ: cały Zakon i poszczególni bracia podlegają mu bezpośrednio 3; objaśnia Regułę 5,1; na mocy ślubu bracia, według przykładu i woli świętego Franciszka, są zobowiązani do posłuszeństwa 12,1; zatwierdził i uwierzytelnił Regułę świętego Franciszka VI-b.

PAPIEŻ HONORIUSZ III: zatwierdził Regułę świętego Franciszka 5,1; zatwierdził i uwierzytelnił Regułę świętego Franciszka VI-b.

PARAFIA: w duchu służby Kościołowi bracia niech podejmują się prowadzenia 103,1; niech nie przyjmują, gdyby nie byłoby możliwości prowadzenia prawdziwego życia braterskiego 103,2; procedura przyjęcia 121,1; zawarcie pisemnej umowy 121,2; podległa ordynariuszowi miejsca w tym, co dotyczy obowiązków duszpasterskich 121,3; jej księgi podlegają kontroli ordynariusza miejsca oraz nadzorowi właściwych ministrów, kustoszy i gwardianów 121,3; powierza się ją prowincji lub kustodii 121,4; bezpośrednia odpowiedzialność za nią spoczywa na bracie proboszczu 121,5; a obowiązek zachowania odpowiedniej równowagi pomiędzy potrzebami parafialnymi a wymogami życia braterskiego 121,6; a zarządzanie jej majątkiem 121,6; a współpraca proboszcza z wikariuszami i współpracownikami parafialnymi, urzędami diecezjalnymi oraz radami 121,7; a wydatki nadzwyczajne na znaczną sumę 121,8; a planowane długoterminowe zadania duszpasterskie, które angażują w posługę braterską wspólnotę franciszkańską 121,9.

PIENIĄDZE: używane w sposób umiarkowany i odpowiedzialny 22; nie oczekując zapłaty za podjęte obowiązki 93,2.

PISMO ŚWIĘTE (SŁOWO BOŻE): a Franciszek II-h; bracia niech codziennie karmią się z podwójnego stołu 38,1; niech pilnie słuchają, czytają, medytują i zgłębiają 44,1; jego nieznajomość jest bowiem nieznajomością Chrystusa 44,1; niech też poznają właściwe metody i wybierają odpowiednie środki 44,1; bracia niech ze szczególną pilnością medytują Ewangelię Pana naszego Jezusa Chrystusa 44,2; niech chętnie zgłębiają święty tekst zarówno w liturgii, jak i innych celebracjach 44,3; kapituła klasztorna niech wyznaczy czas na wspólnotowe

Konstytucje_06_02_2020.indd 360 06.02.2020 13:27:09

słuchanie słowa Bożego oraz modlitewną refleksję nad nim 44,4; braterska wspólnota karmiona słowem Bożym 55,3; przepowiadanie treść swoją powinno czerpać przede wszystkim z niego 99,2; niech bracia codziennie czytają, słuchają i zgłębiają 99,2; bracia odbywający formację niech codziennie posilają się z podwójnego stołu 140,2; wsłuchiwanie się podczas animacji powołaniowej 142,3; przygotowanie do jego lektury w postulacie 146,1.

POBORCA: wybierany na właściwej kapitule przez balotację 82,2; pod kierunkiem ministrów, kustoszy oraz gwardianów 82,2; podejmuje działania zgodnie z normami prawa powszechnego i cywilnego 82,2; właściwa kapituła powierza mu całą administrację 84,2; zadania 84,3; łączenie z obowiązkiem ekonoma 84,5; nie można łączyć z urzędem ministra i kustosza 85,1; w razie oczywistej konieczności obowiązek może być pełniony przez gwardiana 85,2; odpowiedzialność za podejmowane czynności 88,1.

POKORA (UNIŻENIE): w postawie *minoritas* I-c; w uległości Kościołowi I-e; w naśladowaniu Chrystusa 1,4; Jezusa Chrystusa w tajemnicy wcielenia II-d; tajemnicy eucharystycznej II-f; w przyjęciu „wonnych słów" Pana II-h; w modlitwach i błaganiach II-k; jako owoc modlitwy 35,4; w pójściu przez świat IV-f; w ewentualnych sukcesach misyjnych IV-j; w wykonywaniu obowiązków 93,2; w szkole Chrystusa IV-e; wzrastać w niej podczas formacji V-h; w nowicjacie przez służbę ubogim 151; w opisie ministra generalnego według Franciszka VI-e.

POKÓJ: jego popieranie i budowanie w postawie *minoritas* 1,4; w proroczym świadczeniu o możliwości uformowania nowego człowieczeństwa w Chrystusie 9,3; wkład własnego majątku braci na rzecz jego szerzenia 21; niesiony światu IV-f; głoszony przez braci 99,3; a udział w ruchu ekumenicznym 107; jego walory przyswajane w formacji postnowicjackiej 168,2.

POKUTA: a początki Zakonu I-a; w zamyśle Franciszka II-k; wytrwała II-k; pogłębiana przez śluby w duchu konsekracji chrzcielnej 50,1; a służba ubogim 50,2; a praktykowanie ascezy 50,3 oraz 52,1; a uczynki miłosierdzia wobec ciała i ducha 53,1; a czyny z nią związane 53,1;

Konstytucje_06_02_2020.indd 361 06.02.2020 13:27:09

okresy pokutne w Kościołach lokalnych 53,2; okresy pokutne właściwe Zakonowi 54,1; nadzwyczajne dni według zarządzeń ministrów i kustoszy 54,2; głoszona przez pierwszych braci IV-c; a głoszenie Ewangelii 99,3; bracia będący w formacji powinni być wprowadzani w jej ducha 140,4; w nowicjacie 151.

POSŁUGA SŁOWA: pierwszych braci IV-c; w łączności z Kościołem IV-d; mieć na względzie dobro ludzi IV-e; aby przenikać swą mocą od wewnątrz 97; posługując się skutecznymi środkami, dostosowanymi do potrzeb czasu oraz ludzi 99,1; a przygotowanie braci 99,2 oraz 99,4; niech bracia głoszą tajemnicę Chrystusa i jego Ewangelię pokoju, miłości, miłosierdzia, pokuty i nawrócenia 99,3; pozwolenie na głoszenie kazań w naszych kościołach lub kaplicach wydaje proboszcz lub rektor kościoła 99,5; bracia niech chętnie oddają się także kaznodziejstwu ludowemu 104.

POSŁUSZEŃSTWO: według Franciszka I-f; określenie 10; wcale nie umniejsza godności osoby ludzkiej 10; Kościołowi 11; papieżowi 12,1; ministrom, kustoszom i gwardianom 12,2; w tym wszystkim, co nie jest przeciwne Ewangelii, Regule, Konstytucjom oraz własnemu sumieniu 12,3; ordynariuszom miejsca w tym, co według prawa wiąże się z ich władzą pasterską 12,4; sobie nawzajem 12,5; w sposób aktywny i odpowiedzialny 13,2 oraz 60,1; a własne talenty 13,2; pozwala prowadzić wspólnie podjętą misję 13,3; pozwala koordynować działalność poszczególnych braci 13,3; prawdziwe i święte braterskiej wspólnoty III-c; w braterskiej wspólnocie ma oryginalny charakter III-d; ministrom w wykonywaniu misji IV-d; ministrom, kustoszom i gwardianom w wykonywaniu jakiegoś zadania lub pracy 119,1; braci podczas formacji, przez szczery wysiłek oraz przy pomocy wychowawców i braterskiej wspólnoty V-h; ministrom we wszystkim, co przyrzekli Panu zachowywać, a co nie sprzeciwia się ich sumieniu i regule naszej VI-d.

POST: dobrowolny 53,1; właściwy naszemu Zakonowi 54,1.

POSTNOWICJAT: według Franciszka V-f; założenie lub zniesienie domu formacji 132,3; jego cele 162; w teologicznej, filozoficznej i duchowej tradycji szkoły franciszkańskiej 168,1; bracia, z pomocą

Konstytucje_06_02_2020.indd 362 06.02.2020 13:27:10

wychowawców, powinni się formować do życia prostego, odzwierciedlającego charyzmat Zakonu 168,2; powinni otrzymać formację do misji we wszystkich jej wymiarach 168,3; formacja do współpracy z Franciszkańskim Zakonem Świeckich i Rycerstwem Niepokalanej 168,3; powinni mieć zapewnioną formację specjalistyczną i duszpasterską 169; powinni dokonać rozeznania co do dalszych studiów różnych dyscyplin naukowych, artystycznych, bądź przygotowania zawodowego 170.

POSTULAT: rozeznawanie powołania oraz formacja początkowa do życia franciszkańskiego 131;2; rozeznawanie powołania oraz formacja do pełnienia posługi związanej z przyjęciem sakramentu święceń 131,3; założenie lub zniesienie domu formacji 132,3; jego cele 146,1; powinien trwać przynajmniej jeden rok 146,2; wymogi stawiane kandydatom do dopuszczenia 147,1-2; wymagane świadectwa i dokumenty oraz wiek wymagany do dopuszczenia kandydata 148; pisemne oświadczenie kandydata o wykonywaniu w Zakonie pracy tytułem darmowym 149; brat odpowiedzialny 150; kontynuacja w nowicjacie zdobytego doświadczenia 156,1.

POWOŁANIE: to samo, franciszkańskie konwentualne, które dzielą wszyscy bracia 1,3.

PRACA (*MISJA; *DZIAŁALNOŚĆ BRACI): obowiązek braci 17,1; pozwala się braciom mieć narzędzia przydatne w ich rzemiośle 17,1; jako misja IV-i oraz 112; tak jednak, aby nie gasić lub osłabiać ducha świętej modlitwy i pobożności 94; fizyczna w jej różnorakich formach 112; wiernie i pobożnie 113,1; zaprawiać się do niej podczas formacji 139,4; w nowicjacie 151; formacja specjalistyczna i duszpasterska 169.

PRAKTYKI (*ĆWICZENIA) POBOŻNE: ustalenie szczegółowego porządku ich odprawiania należy do kapituły klasztornej 41,4; o charakterze maryjnym 47,1; mające swe źródło w tradycji Zakonu oraz w pobożności ludowej właściwej różnym narodom i kulturom 49,1; przepojone duchem liturgii 49,2; które wypływają z Eucharystii i do niej zmierzają 100,2; będą bracia sprawować gorliwie, aby w ten sposób przyczynić się do pogłębienia przez wiernych życia sakramentalnego i modlitwy 100,2.

Konstytucje_06_02_2020.indd 363 06.02.2020 13:27:10

PRAWO (*UPRAWNIENIA): udziału w kapitule klasztornej 58,4; głosu czynnego i biernego (pozbawienie) 78,1; dobrowolnego opuszczenia Zakonu przed wydaleniem 80,2; profesów czasowych 163; kapitulne 228,1 oraz 231,1-2; prowincjalne 231,2; przyznane szczególnym przywilejem dla Świętego Konwentu w Asyżu i Kustodii Asyskiej 231,3; zgodnie z umową zawartą dla braci przebywających poza prowincją lub kustodią 231,4.

PREPOSTULAT: prowincje i kustodie, zależnie od potrzeby, mogą go ustanowić 145,4.

PROBOSZCZ: przedstawiany biskupowi diecezjalnemu przez ministra lub kustosza 121,4; konsultowany przed przedstawieniem kandydata na wikariusza parafialnego 121,4; bezpośrednio odpowiedzialny za parafię 121,5; zwraca się o pomoc do gwardiana 121,5; posiada kompetencje określone Statutami 121,6; jego obowiązek współpracy 121,7; okresowe sprawozdanie duszpasterskie i administracyjne przedstawiane na kapitule klasztornej i dyskutowane 121,7; a wydatki nadzwyczajne na znaczną sumę 121,8; a planowane długoterminowe zadania duszpasterskie, które angażują w posługę braterską wspólnotę franciszkańską 121,9; urząd usuwalny, jednak powinien cieszyć się pewną stałością 121,10.

PROFESJA CZASOWA (*PROFESJA ZAKONNA; ŚLUBY ZAKONNE): przekazanie zarządu majątku przed jej złożeniem 15,1; bracia, którzy nie mogą odprawić Liturgii godzin wspólnie, niech prywatnie odmówią przynajmniej jutrznię i nieszpory; a w przypadku konieczności niech odmawiają oficjum z „Ojcze nasz" przepisane w Regule 40,2; przyspieszenie jej złożenia 155,2; pozwolenie na złożenie poza domem nowicjatu 155,2; nowicjusza znajdującego się w niebezpieczeństwie śmierci 155,3; dopuszczenie do niej 157,1; minister generalny własną powagą może do niej dopuszczać 157,2; wniesienie na piśmie prośby o dopuszczenie 157,3; opinia wychowawców 158,1; przeprowadzenie skrutyniów 158,2; przyjęta przez ministra lub kustosza 160,1; czas trwania 161; zobowiązuje do zachowania Reguły i Konstytucji 163; uprawnienia 163; a ewentualne uczestnictwo w kapitułach klasztornych 163; a odejście z Zakonu 164,1; a wydalenie z Zakonu 164,2; jej przedłużenie 165,2.

Konstytucje_06_02_2020.indd 364 06.02.2020 13:27:10

PROFESJA UROCZYSTA (*PROFESJA ZAKONNA; ŚLUBY ZAKONNE): określane w Konstytucjach 4,2; bracia zostają definitywnie włączeni do Zakonu 4,3; przed jej złożeniem kandydat powinien zrzec się własności majątku aktualnie posiadanego 15,2; bracia, którzy nie mogą odprawić Liturgii godzin wspólnie, powinni ją odmówić prywatnie, a w przypadku konieczności niech odmawiają oficjum z *Ojcze nasz* przepisane w Regule 40,1; zamyka okres formacji początkowej do życia franciszkańskiego 131;2; przygotowanie do jej złożenia w postnowicjacie 162; a wymagany od kandydata odpowiedni stopień dojrzałości 165,1; bezpośrednie przygotowanie uważane za drugi nowicjat 165,3; pisemna prośba o jej złożenie 165,4; dopuszczenie do jej złożenia 166,1; przyjęta przez ministra lub kustosza 166,2; można dla słusznej przyczyny przyspieszyć 166,2; należy wpisać do księgi 166,2; o jej złożeniu powiadomienie proboszcza miejsca chrztu profesa 166,2; w przypadku przejścia do/z innego instytutu zakonnego 167,1; złożona po zakończeniu próby 167,4.

PROFESJA ZAKONNA (*PROFESJA CZASOWA; *PROFESJA UROCZYSTA; ŚLUBY ZAKONNE): wszyscy bracia dzielą to samo powołanie franciszkańskie konwentualne oraz przyjmują prawa i obowiązki wynikające z jej złożenia 1,3; jej określenie 4,1; zobowiązuje do zachowania Reguły, Konstytucji i Statutów 7,6; ślubów 9,1; a wypełnienie konsekracji chrzcielnej 9,1; bracia w szczególny sposób jednoczą się z Kościołem i zbawczą misją Chrystusa 9,2; bracia proroczo świadczą o możliwości uformowania nowego człowieczeństwa w Chrystusie 9,3; bracia poświęcają się całkowicie umiłowanemu nade wszystko Bogu 35,1; świadczy na sposób prorocki o żywej obecności Ducha Świętego 35,2; a chrześcijańskie nawrócenie 50,1; a praktykowanie ascezy 50,3; a misja Kościoła 91,2; bracia w szczególny sposób uczestniczą w misji Kościoła 91,2; pod działaniem Ducha Świętego, staje się misją 91,2; bracia wnoszą cenny wkład w misję Kościoła 92; jest już misją samą w sobie 123,1; a formacja 141,1; nowicjat czasem przygotowania do jej złożenia 151; przygotowanie i złożenie w przypadku ponownego wstąpienia do Zakonu 159; jej formuła 160,2; przygotowanie w postnowicjacie 162.

Konstytucje_06_02_2020.indd 365 06.02.2020 13:27:10

PROGRAMOWANIE (PROGRAM; PLAN; PROJEKT; PLANOWANIE): ustalane na kapitule klasztornej 58,3 oraz 64; ekonomiczne 87,1; duszpasterskie prowincji lub kustodii oraz miejscowego Kościoła 95,4; uchwalone przez kapitułę prowincjalną lub kustodialną 115,2; by przygotować wystarczającą liczbę braci kompetentnych i doświadczonych 118,3; w realiach misji *ad gentes* 127,1; a przygotowanie wychowawców w nowej obecności misyjnej 127,2; misyjne prowincji 128,1; jego realizacja weryfikowana podczas wizytacji kanonicznej 193,3.

PROKURATOR GENERALNY: urząd generalny 189,1; ma za zadanie, na polecenie ministra generalnego, troszczyć się o sprawy Zakonu w Stolicy Apostolskiej 207; wybierany przez ministra generalnego wraz z jego definitorium 207.

PROSTOTA (SKROMNOŚĆ; UMIAR): ewangeliczna w prowadzeniu działalności misyjnej przez braterską wspólnotę 1,2; w używaniu dóbr 14,4; w rozporządzaniu dobrami 16,1; a używanie pieniędzy 22; w relacjach z innymi 93,2; każda obecność Zakonu w świecie powinna być rozpoznawalna przez nią 122,3; Franciszek kształcił nowych synów, ucząc ich chodzić jej prawymi drogami V-a; wzrastać w niej w czasie formacji V-h; postawa braci w formacji 141,3; w formacji braci w postnowicjacie 168,2; w opisie ministra generalnego według Franciszka VI-e.

PROWINCJA: posiada własność 16,3; przychodzi z pomocą będącym w potrzebie 20,1; stanowi część Zakonu 28,1; afiliacja braci do niej 28,1; składa się z klasztorów 28,2 oraz 30,1; istnieje na danym terytorium określonym i zdefiniowanym we właściwych Statutach 28,2; a jej stała obecność na terenie innej jurysdykcji 29,1; może ustanawiać delegatury 30,2; wchodzi w skład konferencji lub federacji 31,1; Święty Konwent Asyski uważany za ich centrum duchowe 32; zakładanie, dzielenie, jednoczenie, łączenie i znoszenie 33,1; kryteria wymagane do ustanowienia 33,2; kryteria zniesienia lub przyłączenia czy połączenia 33,3; wskazane jest, aby posiadała pustelnię lub dom modlitwy 46,3; jest osobą prawną 83; powinna mieć przedstawiciela prawnego 83; należy prowadzić jedną administrację 84,1; całą administrację powierza poborcy i ekonomowi

Konstytucje_06_02_2020.indd 366 06.02.2020 13:27:10

84,2; jej dobra stanowiące majątek stały 86,2; przekazuje stałą składkę na rzecz Zakonu 86,4; udziela pomocy w zakresie ekonomicznym na potrzeby Zakonu 86,4; powierza się jej parafie 121,4; opracowuje projekt misyjny *ad gentes* 128,1; powinna współpracować przy otwieraniu nowych obecności misyjnych 128,2; powołuje komisję do spraw formacji 137,2; organizuje animację powołaniową 142,4; powinna opracować program sposobu przyjmowania oraz specyficznego itinerarium formacyjnego tych, których Bóg powołuje do naszego Zakonu w zaawansowanym wieku 144; może ustanowić niższe seminarium 145,1; może ustanowić prepostulat 145,4; powinna zatroszczyć się o zorganizowanie formacji ustawicznej z całościowym programem 178,1; naczelna władza sprawowana przez kapitułę prowincjalną 183,2.

PRZEDSTAWICIEL PRAWNY: obowiązek 83.

PRZEŁOŻENI WYŻSI: określenie 184,2; zatwierdzają wybór na urząd ministrów i kustoszy 191,5.

PRZEWODNICZĄCY KONFERENCJI/FEDERACJI: wybrani zgodnie z własnymi Statutami konferencji i federacji 223,4; powinni być okresowo zwoływani przez ministra generalnego 223,4; będzie informował wszystkich braci o ważniejszych problemach i sprawach wniesionych i rozstrzyganych przez konferencję lub federację 224.

PRZYJACIELE BRACI: modlitwa i dziękczynienie za nich 69,1; modlitwa za zmarłych 72,1; obowiązek odprawiania comiesięcznej Mszy Świętej w każdym klasztorze 72,4; coroczne modlitwy za zmarłych 72,5.

PUSTELNIA (DOM MODLITWY): zasady utworzenia 46,3.

R

RACHUNEK SUMIENIA: a życie pokuty 51,2.

RADOŚĆ (*POGODNE/WDZIĘCZNE USPOSOBIENIE): charakterystyczny rys braterskiej wspólnoty 1,2; usposobienie wobec braci 25,2; w podejmowaniu służby ubogim 50,2; we wspólnej rekreacji i rozmowie z braćmi 65,3; w ewangelizacji 92; w oddziaływaniu przez kościoły

Konstytucje_06_02_2020.indd 367 06.02.2020 13:27:10

i sanktuaria obsługiwane przez braci 98; ze szczególnej łaski powołania do franciszkańskiego życia konwentualnego 142,1; świadectwo życia braci najlepszą akcją powołaniową 142,1.

***RATIO FORMATIONIS [ZASADY; PROGRAM FORMACJI (DISCEPOLATO FRANCESCANO)*:** cały Zakon powinien posiadać 133,1; każda prowincja i kustodia powinna mieć własne 133,2; określa obowiązki poszczególnych wychowawców, kryteria ich wyboru, uprawnienia i wzajemne relacje 136; a sekretariat generalny do spraw formacji 137,3.

RATIO STUDIORUM: bracia powinni uzupełnić znajomość historii i charyzmatu franciszkańskiego, gdyby takie przedmioty nie wchodziły w zakres programu akademickiego, zgodnie z jego wskazaniami 131,5.

REGUŁA: błogosławiony Franciszek napisał prosto i zwięźle, dla siebie i dla swoich braci obecnych i przyszłych I-b; odnosząc się do niej Franciszek I-d; Ojciec Święty potwierdził mi I-d; dla Serafickiego Ojca jest księgą życia, nadzieją zbawienia, rdzeniem Ewangelii, drogą doskonałości, kluczem do raju, umową wiecznego przymierza I-d; jej interpretacja I-e oraz 6,1; zinterpretowana przez Konstytucje 4,1; zatwierdzona przez papieża Honoriusza III a przez innych papieży objaśniona 5,1; jest sposobem życia ewangelicznego ślubowanym przez braci mniejszych konwentualnych 5,1; obowiązuje w sumieniu 5,1; stanowi podstawę życia i prawodawstwa całego Zakonu 5,2; jej lepsze poznanie i przyswojenie sobie jej ducha 5,3; prawa i dekrety w sprawie wiernego jej zachowywania 6,4; należy ją zachowywać przede wszystkim dla wcielenia ideału doskonałości ewangelicznej według ducha Zakonu 7,6; należy czytać ją wspólnie w czasie i w sposób ustalony w Statutach prowincjalnych 7,7; Ewangelia jej fundamentem 44,2; okresy pokuty z jej nakazu 54,1; powierzać braciom tylko te obowiązki, które umożliwiają życie według niej 118,1; w wykonywaniu obowiązków bracia powinni być wierni jej wymogom 119,1; bracia w formacji powinni ją poznawać i przyswajać sobie 141,5; nauczyć się jej w nowicjacie 151; zatwierdzona i uwierzytelniona przez papieża VI-b.

REKOLEKCJE: odbywane każdego roku wspólne przez pięć pełnych dni 46,1; w inny sposób za pozwoleniem ministra lub kustosza 46,1;

Konstytucje_06_02_2020.indd 368 06.02.2020 13:27:11

gwardian powinien czuwać, by bracia uczestniczyli 46,1; prowadzone przez braci 104.

RELACJE (ODNOSZENIE SIĘ DO INNYCH): poszukiwać w nich obecności Boga 2; a przeżywanie czystości 25; z należytym szacunkiem 26,1; niech też przyczyniają się do tworzenia zdrowych i bezpiecznych środowisk 26,1; a czujność wobec zjawisk, które przekształcają relacje międzyludzkie 56,1; bracia niech popierają łączność i dialog 56,2; dla umocnienia jedności w życiu braterskim, formacji początkowej i ustawicznej oraz działalności apostolskiej 57,1; także z ludźmi innych kultur, wyznań chrześcijańskich i religii oraz niewierzącymi 105,3; formacja franciszkańska powinna być drogą progresywnego ich oczyszczenia i rozwoju 139,1; a dojrzałość afektywno-seksualna 139,2; młodych, którzy dla rozeznania swojego powołania franciszkańskiego przebywają w niższych seminariach Zakonu 145,2.

REWIZJA (OCENA) ŻYCIA; WERYFIKACJA: dokonywana na kapitule klasztornej 58,3; kapituła klasztorna jej uprzywilejowane narzędzie 64.

RODZINA FRANCISZKAŃSKA: jak rozłożyste drzewo III-i; a gościnność 66,5; łączność i współpraca 73; afiliowani lub agregowani do Zakonu 74,2; współpraca ministrów i kustoszy 116,4; należy podejmować inicjatywy powołaniowe we współpracy 142,5.

ROZEZNAWANIE (*POSZUKIWANIE; ROZPOZNAWANIE): wspólnotowe jak rozporządzać dobrami doczesnymi 14,3; nowych form ubóstwa 23; dla wzrostu ducha braterstwa 57,3; na kapitułach 58,1-2; wspólnotowe na kapitułach klasztornych 58,3; słusznych inicjatyw poszczególnych braci 59,1; wspólnotowe w celu dzielenia się talentami z innymi wspólnotami 95,2; w działalności misyjnej 97; by przygotować dostateczną liczbę braci kompetentnych i doświadczonych 118,3; przed udaniem się na misję *ad gentes* 124,1-2; powołania 131,2-4; a animacja powołaniowa 142,3; w niższych seminariach 145,2; w postulacie 146,1; w nowicjacie 151; weryfikowane w postnowicjacie 162; do pełnienia posługi związanej z przyjęciem sakramentu święceń 171.

Konstytucje_06_02_2020.indd 369 06.02.2020 13:27:11

RÓWNOWAGA DUCHOWA: a czystość 25,1.

RUCHY (*GRUPY) KOŚĆIELNE: a misja braci 106,1; a formacja początkowa 131,1.

RYCERSTWO NIEPOKALANEJ: bracia powinni szerzyć i rozwijać 106,4; bracia niech pośród duchowieństwa diecezjalnego szerzą znajomość jego ducha 106,5; niech bracia starają się wzbudzać, współdzielić i podtrzymywać ducha misyjnego wśród świeckich 123,2; bracia w postnowicjacie powinni otrzymać formację do współpracy z nim 168,2.

S

SAKRAMENT POKUTY: bracia niech często przystępują 51,1; niech im głoszą wielkie miłosierdzie Boga 100,3; bracia prezbiterzy niech gorliwie sprawują 100,3; bracia podczas formacji powinni przyzwyczaić się do częstego przystępowania 140,5.

SAKRAMENTY: dołożą starań, by często przystępować 25,2; umożliwienie korzystania braciom chorym 62,1; w działalności misyjnej przenikająca swą mocą od wewnątrz 97; które wypływają z Eucharystii i do niej zmierzają 100,2; bracia niech udzielają 101,2.

SANKCJE: wymierzone na mocy Konstytucji 78,1; kanoniczne 78,2; 80,1.

SEKRETARIAT GENERALNY DO SPRAW ANIMACJI MISYJNEJ: obowiązki 128,4-5.

SEKRETARIAT GENERALNY DO SPRAW FORMACJI: zadania 137,3; powinien wspierać oraz organizować różne wydarzenia formacji ustawicznej, w tym międzykulturowe 178,2.

SEKRETARIATY GENERALNE: ustanowione dla rozpatrywania szeregu zagadnień, dotyczących życia i misji Zakonu, w celu wprowadzania w życie postanowień uchwalonych na kapitule lub powziętych na definitorium generalnym oraz dla niesienia pomocy prowincjom i kustodiom oraz konferencjom i federacjom 208.

Konstytucje_06_02_2020.indd 370 06.02.2020 13:27:11

SEKRETARZ GENERALNY: urząd generalny 189,1.

SEKRETARZ KUSTODII: urząd kustodialny 189,3.

SEKRETARZ PROWINCJI: urząd prowincjalny 189,2.

***SERAPHICUM*, DOM FORMACJI I WYDZIAŁ TEOLOGICZNY ŚWIĘTEGO BONAWENTURY:** opis 132,6; oferuje braciom możliwość doświadczenia międzynarodowej franciszkańskiej formacji konwentualnej 132,6.

SKŁADKA STAŁA: klasztorów na potrzeby prowincji lub kustodii 86,2; prowincji i kustodii składana na potrzeby Zakonu 86,4.

SKROMNOŚĆ (UMIAR): a ubóstwo 14,4; a rozporządzanie dobrami 16,1; sposób używania pieniędzy 22; jako forma ewangelizacji 92; znak rozpoznawczy każdej obecności Zakonu w świecie 122,3; styl życia w domach formacji 131,1.

SŁUŻBA: braciom chorym jako charakterystyczny rys braterskiej wspólnoty 1,2; wzajemna troska o siebie w postawie *minoritas* 1,4; rodzinie ludzkiej w wymiarze konwentualnym 1,5; podejmowana przez ministrów, kustoszy i gwardianów 13,1; a przeżywanie ślubu czystości 25,2; w miłości, jeden drugiemu 55,4; w podejmowaniu zajęć domowych 65,4; sprawowana z miłością przez ministrów, kustoszy i gwardianów 59,1; w utrzymaniu domu 65,3; jako bracia mniejsi powinni zawsze okazywać Kościołowi i ludziom. 93,2; wśród których żyją 96,5; w jej duchu bracia niech podejmują się również prowadzenia parafii 103,1; braterskiej wspólnoty oraz misji 129,2 oraz 130; niech nauczą się pojmować życie 139,4; ubogim podczas formacji w nowicjacie 151; w sprawowaniu władzy przez ministrów i kustoszy VI-c; zadanie ministrów i kustoszy VI-h; sprawowana przez kapituły oraz przez ministrów, kustoszy i gwardianów 182; minister generalny wobec całej braterskiej wspólnoty 202,2.

SOLIDARYZOWANIE SIĘ (UDZIELANIE POMOCY): z ludźmi wzgardzonymi i wyłączonymi ze społeczności 1,4; przez prorocze świadectwo braci o możliwości uformowania nowego człowieczeństwa

Konstytucje_06_02_2020.indd 371 06.02.2020 13:27:11

w Chrystusie 9,3; z ubogimi 17,1; z ubogimi w ich cierpieniach i troskach 18,2; wewnątrz Zakonu 20,1; braci gotowych do udania do prowincji lub kustodii dotkniętych trudnościami 20,1; w dziedzinie formacji 20,1; w nowych obecnościach Zakonu w świecie 20,1; konkretne formy ustalone przez Statuty generalne 20,2; formy ustalone przez Statuty prowincjalne i kustodialne 20,3; konkretne formy powinny zostać określone i weryfikowane przez odpowiednie kapituły lub, w przypadku naglącym, przez ministra i kustosza z jego definitorium 20,3; w umowie w sprawie stałej obecności danej prowincji lub kustodii na terenie innej 29,2; udzielana przez konferencję i federację 31,2; w przemieniającym działaniu Trójcy Przenajświętszej 55,1; kryterium odpowiedzialnego, roztropnego i przejrzystego zarządzania dobrami na każdym poziomie 81; Statuty prowincjalne i kustodialne ustalą sposób przekazywania 86,2; a planowanie ekonomiczne 87,1; projekty wspólnotowe w świetle Ewangelii i nauki społecznej Kościoła 108,1; braci w formacji z potrzebującymi 123,1; w dziedzinie ekonomicznej i duchowej 123,2; w nowej obecności, zapewniając posyłanie do niej braci, wsparcie ekonomiczne oraz przygotowywanie wychowawców 128,1; przy otwieraniu nowych obecności misyjnych 128,2.

SPRAWIEDLIWOŚĆ: w prorockim świadczeniu braci poprzez złożoną profesję zakonną 9,3; szerzona w formie pomocy udzielanej z własnego majątku 21; misja wobec ludzi obecnych czasów 108,1; przez zaangażowanie w tworzenie odpowiednich warunków społecznych 108,2; w formacji postnowicjackiej przez przyswajanie sobie jej walorów 168,2; w opisie ministra generalnego przekazanym przez Franciszka VI-e.

STAŁY WIZYTATOR: szczególnych przypadkach minister generalny, za zgodą swojego definitorium, może go mianować, aby wspierał ministra prowincjalnego lub kustosza i ich definitorium w zarządzaniu prowincją lub kustodią 213,4.

STATUTY GENERALNE: prawa w sprawie wiernego zachowywania Reguły i Konstytucji 6,4; kapituła generalna powinna dla całego Zakonu 7,1; wyjaśniane przez ministra generalnego z jego definitorium mają mocą obowiązującą do najbliższej kapituły generalnej 7,3; obowiązują

Konstytucje_06_02_2020.indd 372 06.02.2020 13:27:11

w sumieniu zależnie od ważności przedmiotu 7,5; zachowywać przede wszystkim dla wcielenia ideału doskonałości ewangelicznej według ducha Zakonu 7,6; dyspensowanie od ich przepisów 8; ustalą konkretne formy, zgodnie z którymi zarząd Zakonu powinien gromadzić środki na fundusz solidarnościowy i rozdzielać go pomiędzy różne prowincje i kustodie 20,2; ustanowienie delegatury prowincjalnej zgodnie z ich przepisami 30,2; powinny ustalić także kryteria zapewniające odpowiednią jakość życia ewangelicznego i braterskiego nowej prowincji lub kustodii generalnej 33,2; ustalają kryteria jakości życia ewangelicznego i braterskiego dla ustanowienia kustodii prowincjalnej 33,4; zniesienie kustodii prowincjalnej zgodnie z ich ustaleniami 33,5; ustalają inne modlitwy za zmarłych 72,6; alienacja, zamiana lub oddanie w dzierżawę ruchomości lub nieruchomości 82,3; określają, które dobra i administracje Zakonu stanowią majątek stały 86,4; ustalą stałą składkę przekazywaną na potrzeby Zakonu przez prowincje i kustodie 86,4; ustalą szczegółowe zasady zwyczajnego udzielania pomocy w zakresie ekonomicznym 86,4; w przeprowadzaniu operacji ekonomicznych należy przestrzegać ich zasad 87,1; określają zasady czynności administracyjnych w klasztorze, gdzie *de familia* przebywa mniej niż trzech braci 89; przygotowanie do złożenia profesji uroczystej 165,3; powinny ustalić odpowiednie zasady ułatwiające przejście braci od formacji początkowej do formacji ustawicznej 177,2; określają zakres władzy kapituły w kustodii generalnej 183,3; określają zakres władzy kapituły klasztornej 183,4; określają zasady przeprowadzania wizytacji kanonicznej 193,2; usuwanie z urzędu zgodnie z ich wskazaniami 196,2; podają normy w spawie usunięcia z urzędu gwardiana 196,4; określają przepisy określające sprawowanie kapituły generalnej 198,1; określają sposób wyboru delegatów na kapitułę generalną 200,1; zgodnie z ich normami powinny być ustanowione różne obowiązki oraz sekretariaty generalne 208; określają sposób sprawowania kapituły prowincjalnej 209,1; określają różne sposoby wyboru delegatów na kapitułę prowincjalną zwyczajną 210,2; określają prawo uczestnictwa w kapitule prowincjalnej nadzwyczajnej 210,3; określają różne sposoby wyboru ministra prowincjalnego 211,1; zobowiązują Statuty prowincjalne do określenia systemu wyboru delegatów na kapitułę prowincjalną 211,3; określają obowiązki

Konstytucje_06_02_2020.indd 373 06.02.2020 13:27:12

gwardiana 227,1; ustalają zasady uczestnictwa w kapitule klasztornej dla braci profesów uroczystych odbywających formację 228,1; mogą określać sprawy, w których gwardian powinien uzyskać zgodę kapituły klasztornej lub zasięgnąć jej rady 229,2; określają zasady zawierania umów w sprawie braci przebywających w klasztorze poza własną prowincją lub kustodią 231,4.

STATUTY KUSTODIALNE (*STATUTY PROWINCJALNE I KUSTODIALNE): może je posiadać kustodia prowincjalna 7,2; zachowywać przede wszystkim dla wcielenia ideału doskonałości ewangelicznej według ducha Zakonu 7,6; dla kustodii generalnej zatwierdzane przez kapitułę generalną 220,2.

STATUTY PROWINCJALNE: opracowane przez kapitułę prowincjalną 7,1; wyjaśniane przez ministra prowincjalnego z jego definitorium mają mocą obowiązującą do najbliższej kapituły prowincjalnej 7,3; należy je przedłożyć bezzwłocznie ministrowi generalnemu, aby ze swoim definitorium zbadał i potwierdził ich zgodność z prawem własnym Zakonu 7,4; obowiązują w sumieniu zależnie od ważności przedmiotu 7,5; należy je zachowywać przede wszystkim dla wcielenia ideału doskonałości ewangelicznej według ducha Zakonu 7,6; ustalają sposób wspólnego czytania Reguły i Konstytucji 7,7; dyspensowanie od ich przepisów 8; powinny ustalić formy solidarności ekonomicznej pomiędzy klasztorami swych prowincji lub kustodii oraz pomiędzy klasztorami a prowincją lub kustodią 20,3; określają zasady ustanowienia delegatury 30,2; określają szczegółowe zasady wydatków parafialnych nadzwyczajnych na znaczną sumę 121,8; określają szczegółowe zasady przyjmowania długoterminowych zadań duszpasterskich, które angażują w posługę braterską wspólnotę franciszkańską 121,9; określają sposób rozpoczęcia nowicjatu 154,1; określają zakres władzy kapituły klasztornej 183,4; określają sposób wyboru ministra prowincjalnego 211,2; określają system wyborów delegatów na kapitułę prowincjalną 211,3; określają liczbę definitorów 217; określają liczbę komisji prowincjalnych oraz ich członków, zakres uprawnień i metodę pracy 219; ustalają zasady obowiązujące w kustodii prowincjalnej

Konstytucje_06_02_2020.indd 374 06.02.2020 13:27:12

221,1; ustalają sposób wyboru kustosza prowincjalnego i jego definitorium 221,2; mogą ograniczyć władzę kustosza prowincjalnego jako zastępczą 222,3.

STATUTY PROWINCJALNE I/LUB KUSTODIALNE (*STATUTY KUSTODIALNE; *STATUTY PROWINCJALNE): wyjaśniane przez właściwych ministrów oraz kustoszy z ich definitoriami mają mocą obowiązującą do najbliższej kapituły prowincjalnej 7,3; obowiązują w sumieniu zależnie od ważności przedmiotu 7,5; należy je zachowywać przede wszystkim dla wcielenia ideału doskonałości ewangelicznej według ducha Zakonu 7,6; ustalają sposób wspólnego czytania Reguły i Konstytucji 7,7; dyspensowanie od ich przepisów 8; ustalają sposób zrzeczenia się własności przed profesją uroczystą 15,2; regulują przeznaczenie wynagrodzeń otrzymywanych przez braci 16,2; ustalają zasady ubezpieczeń społecznych braci 17,2; powinny ustalić formy solidarności ekonomicznej pomiędzy klasztorami swych prowincji lub kustodii oraz pomiędzy klasztorami a prowincją lub kustodią 20,3; normują zasady używania pieniędzy poprzez stosowanie różnych form płatności 22; określają szczegóły odprawiania medytacji 45; określają sposób organizowania dni skupienia 46,2; ustalą sposób oddania się braci Maryi Niepokalanej w duchu świętego Maksymiliana Kolbego 47,3; ustalają formy praktyk pokutnych w wigilie uroczystości świętego Franciszka i Niepokalanego Poczęcia NMP 54,1b); powinny ustalić kolor habitu zakonnego 67,1; mogą pozwolić na noszenie innego ubioru 67,2; regulują zasady korzystania z wakacji 68,2; regulują zasady udzielania koniecznej pomocy krewnym braci 69,2; podają zasady uczestnictwa w pogrzebach 72,2; ustalają comiesięczne formy modlitw za zmarłych 72,4; ustalają inne modlitwy za zmarłych 72,6; ustalają zasady alienacji, zamiany lub oddania w dzierżawę ruchomości lub nieruchomości 82,3; zawierają wykaz osób prawnych 83; uznanie cywilne kościelnych osób prawnych 83; określają zakres spraw administracyjnych, które zazwyczaj z urzędu mogą być załatwiane przez gwardiana, ekonoma i poborcę klasztoru 86,1; ustalą sposób przekazywania stałej składki na potrzeby prowincji lub kustodii przez poszczególne klasztory 86,2; w załączniku określą dobra stanowiące majątek stały 86,2; określą dokładniej

Konstytucje_06_02_2020.indd 375 06.02.2020 13:27:12

kompetencje proboszcza i gwardiana 121,6; z zachowaniem prawa powszechnego, powinny określić wszystko, co dotyczy zarządzania majątkiem parafialnym 121,6; ustalają szczegółowe zasady dokonywania wydatków parafialnych nadzwyczajnych na znaczną sumę 121,8; ustalają zasady przyjmowania długoterminowych zadań duszpasterskich, które angażują w posługę braterską wspólnotę franciszkańską 121,9; ustalają zasady formacji i wyboru form apostolatu lub wykonywania jakiegoś zawodu 131,4; ustalają czas trwania postulatu 146,2; ustalą, jakie świadectwa i dokumenty ma przedłożyć każdy kandydat oraz jaki wiek jest wymagany do rozpoczęcia postulatu i nowicjatu 148; ustalają sposób rozpoczęcia nowicjatu 154,1; określają czas trwania ślubów składanych po nowicjacie 161; ustalają czas bezpośredniego przygotowania do złożenia profesji uroczystej 165,3; określają zasady ustanowienia stałego diakonatu 175,1; ustalają zasady formacji ustawicznej po pierwszym pełnym włączeniu braci do wspólnoty braterskiej 177,2; ustalają program i sposób realizacji formacji ustawicznej przez prowincję lub kustodię 178,4; ustalają ogólne kryteria związane z przyznaniem okresu szabatowego 181,2.

STOLICA APOSTOLSKA: autentyczna interpretacja Reguły 6,1; zatwierdzanie Konstytucji 6,2; autentyczna interpretacja Konstytucji 6,3; pozwolenie na alienację, zamianę, oddanie w dzierżawę ruchomości lub nieruchomości 82,3; pozwolenie na przyjęcie do Zakonu członka instytutu świeckiego lub stowarzyszenia życia apostolskiego 167, 2-3; przyjmuje rezygnację ministra generalnego złożoną poza kapitułą 195,3; prokurator generalny na polecenie ministra generalnego troszczy się w niej sprawy Zakonu 207.

STWORZENIE: odnajdywać w nim obecność Boga 2; promowanie jego integralności przez prorocze świadectwo braci 9,3; wspierane przez braci 21; zjednoczenie z nim Franciszka II-l; bracia niech noszą w sercu troskę 108,3; formacja drogą progresywnego oczyszczenie i rozwój relacji 139,1; walor przyswajany przez braci w formacji postnowicjackiej 168,2.

SUMIENIE: a posłuszeństwo nakazom 12,3.

Konstytucje_06_02_2020.indd 376 06.02.2020 13:27:12

SZCZEROŚĆ (PRZEJRZYSTOŚĆ): aby przeżywać w czystości miłość do Boga i ludzi 25,1; należy szczególnie zatroszczyć się o kształtowanie dojrzałości afektywno-seksualnej każdego brata 139,2.

SZKOŁY (INSTYTUTY): w ogólności 110,1; zrzeszenia byłych wychowanków 110,2; Zakonu 131,5; posiadające uprawnienia do nadawania stopni naukowych, czy to kościelnych, czy to świeckich 131,6.

Ś

ŚLUBY: bracia zobowiązują się publicznie żyć naśladując Chrystusa w posłuszeństwie, bez własności i w czystości 4,1; z natury swojej obowiązują pod grzechem ciężkim 9,5; przygotowanie o ich złożenia w nowicjacie 151; czasowe przyjmuje minister lub kustosz bądź ich delegat według rytuału zakonnego 160,1; ich formuła 160,2; [w postnowicjacie] brat wiernie i z zaangażowaniem żyje nimi 162.

ŚRODKI SPOŁECZNEGO KOMUNIKOWANIA (PRZEKAZU): niech używają odpowiedzialnie 25,3; umiarkowane korzystanie i dobrowolne wyrzeczenia 53,1; zachować szczególną czujność wobec zjawisk, które przekształcają relacje międzyludzkie 56,1; w skutecznym przepływie informacji i konsultacji między braćmi 57,2; bracia powinni otrzymać odpowiednie przygotowanie do korzystania z nich 66,3; są także pożyteczne do prowadzenia ewangelizacji 66,3.

ŚWIADECTWO; ŚWIADCZENIE (DAWANIE PRZYKŁADU): o Ewangelii w braterskiej wspólnocie 1,1; prorockie o możliwości uformowania nowego człowieczeństwa w Chrystusie 9,3; wierności wszystkich braci ze swojej prowincji franciszkańskiemu ideałowi i franciszkańskiemu charyzmatowi w Świętym Konwencie Asyskim 32; wypełnienia zachęty świętego Pawła: „A cokolwiek mówicie lub czynicie…" II-l; profetyczne braterskiej wspólnoty wobec świata 55,2; wszystkim ludziom 56,1; słowem i czynem pierwszych braci IV-c; życiem IV-h; swego życia przez modlitwę, ubóstwo, prostotę, radość i braterstwo, które samo w sobie jest ewangelizacją 92; własnym życiem 96,1; przez pracę duszpasterską, umysłową, artystyczną, charytatywną

Konstytucje_06_02_2020.indd 377 06.02.2020 13:27:12

i fizyczną 96,1; życia braterskiego za pomocą nowych dróg i metod 96,3; życia braterskiego w działalności misyjnej 97; w kościołach i sanktuariach obsługiwanych przez braci 98; niech bracia codziennie czytają, słuchają i zgłębiają słowo Boże, przyjmując je całym sercem, aby mogli lepiej je dawać 99,2; skuteczne ś. *minoritas* i braterstwa w życiu oraz działalności duszpasterskiej 103,1; życia w nowej ewangelizacji 105,1; poważne i przekonywujące życia Ewangelią przez działalność edukacyjną i nauczanie katechezy 110,1; skuteczniejsze ewangelicznego życia przez czynną współpracę pomiędzy różnymi prowincjami i kustodiami 116,1; przez misję braci *ad gentes* 122,1; że Bóg jest Ojcem każdego człowieka, a wszystkich ludzi uczynił braćmi 122,3; ewangeliczne swego powołania V-d; braterskiej wspólnoty oraz odpowiednich kwalifikacji wychowawców 134,2; misji podczas formacji 139,1; codzienne, braterskiej wspólnoty 141,2; radosne, życia 142,1;

ŚWIECCY (*WIERNI ŚWIECCY): bracia niech odkrywają, doceniają i wspierają ich powołanie, drogę i właściwą misję w Kościele 106,1; niech bracia starają się wzbudzać, współdzielić i podtrzymywać wśród nich ducha misyjnego 123,2.

ŚWIĘCENIA: uprawniają do sprawowania pewnych urzędów w Zakonie 1,3; rozeznawanie powołania oraz formacja 131,3; przygotowanie do ścisłego łączenia życia zakonnego z pełnioną posługą 140,6; odpowiednie przygotowanie poprzez odbycie studiów z zakresu filozofii i teologii 171; posługi lektoratu i akolitatu 172; kandydat powinien być profesem uroczystym i wnieść pisemną prośbę do własnego ministra lub kustosza 173,1; władza dopuszczenia 173,2; zaświadczenie o diakonacie oraz prezbiteracie należy także wysłać do proboszcza parafii chrztu wyświęconego brata 174.

ŚWIĘCI: bracia niech wyjątkową czcią starają się otaczać i naśladować 48,2.

ŚWIĘTEGO BONAWENTURY (WYDZIAŁ TEOLOGICZNY – *SERAPHICUM*): opis 132,6; oferuje braciom możliwość doświadczenia międzynarodowej franciszkańskiej formacji konwentualnej 132,6.

Konstytucje_06_02_2020.indd 378 06.02.2020 13:27:12

ŚWIĘTY FRANCISZEK Z ASYŻU: prawdziwy uczeń Jezusa Chrystusa I-a; braterską wspólnotę założył za natchnieniem Bożym I-a; żyje według Ewangelii świętej I-a; I-b; I-c; wsłuchuje się w Ewangelię I-b; napisał Regułę I-b; ewangeliczne wartości I-c; znaczenie Reguły I-d; a Kościół I-e; a rola posłuszeństwa I-f; a wartość ubóstwa I-g; z miłości wybiera życie w czystości I-h; założył Zakon 1,1; pragnął, aby jego bracia nazywali się braćmi mniejszymi 1,4; bracia, według jego przykładu i woli, są zobowiązani do posłuszeństwa papieżowi 12,1; zobowiązują się też do posłuszeństwa ministrowi generalnemu, jego następcy 12,2; pokorny i ubogi 14,6; wyraża wolę, aby wszyscy bracia oddawali się pracy 17,1; założył swoją braterską wspólnotę przede wszystkim jako świadectwo ewangelicznego ubóstwa w Kościele 23; słynne sanktuarium, w którym spoczywa 32; przykładem i słowem wskazuje braciom, iż życie w zjednoczeniu z Bogiem stanowi fundament wspólnoty minoryckiej oraz jej misji II-a; miłując Boga, Dobro Najwyższe w jego duchu II-b; według niego modlitwa ma pierwszeństwo przed wszystkim innym II-c; a tajemnica Wcielenia Syna Bożego II-d; a rozważanie męki i śmierci Jezusa II-e; a Eucharystia II-f; a Duch Święty II-g; a Pismo Święte II-h; a oficjum Boskie II-i; a Boża Rodzicielka Maryja II-j oraz 47,1; a pokuta II-k; żył w całkowitym zjednoczeniu z Bogiem II-l; człowiek, który stał się modlitwą 35,3; Ewangelia fundamentem jego Reguły 44,2; uroczystość ku jego czci 48,1; przykład pokuty 50,2; otrzymał łaskę podjęcia życia pokuty przez okazywanie miłosierdzia trędowatym 50,2; wigilia jego uroczystości czasem pokuty 54,1b); braterską wspólnotę postrzega ją jako dar Boga III-a; wzywa współbraci, by żyli jak prawdziwi bracia III-b; a wystrzeganie się panowania nad innymi III-c; a okazywanie sobie nawzajem posłuszeństwa III-c; myśli o braterskiej wspólnocie, w której posłuszeństwo ma oryginalny charakter III-d; ustanawia braterską wspólnotę na fundamencie słów Jezusa III-e; napomina braci III-f; wzywa braci do okazywania braterskiej miłości zarówno wobec współbraci jak i wszystkich ludzi III-g; miał zwyczaj zwoływać swych braci, aby z nimi rozmawiać o królestwie Bożym III-h; nakazuje braciom i ministrom, by zbierali się razem z ministrem generalnym na kapitułach III-h; wspólny ojciec rodziny franciszkańskiej III-i; całe stworzenie, w którym dostrzega odbicie piękna i dobroci Boga

Konstytucje_06_02_2020.indd 379 06.02.2020 13:27:13

III-j; sposób życia, zrodzony z natchnienia Bożego w jego sercu 55,3; bracia, o ile to możliwe, powinni podejmować współpracę z zespołami badawczymi, naukowcami oraz przy inicjatywach zainspirowanych i wyrażających zainteresowanie jego osobą 76; mając w pamięci misję Jezusa IV-a; jego misja otrzymana w kościele świętego Damiana IV-b; sługą wszystkich IV-b; wysyła braci po dwóch, by ewangelizowali IV-c; nakazuje braciom pełne zjednoczenie z Kościołem oraz posłuszeństwo ministrom w wykonywaniu misji IV-d; wzywa braci, by w podejmowaniu dzieła ewangelizacji mieli na uwadze dobro ludzi, do których są posłani IV-e; mówi jak bracia mają iść przez świat IV-f; a misja wśród niechrześcijan IV-g; a Ewangelia głoszona życiem IV-h; a praca własnymi rękami IV-i; wzywa braci do zachowania pokory w misji IV-j; bracia, natchnieni jego duchem jedności, niech w szczególny sposób angażują się w działalność ekumeniczną 107; odpowiadając na wezwanie Jezusa, chciał, aby bracia byli świadkami i głosili orędzie Pana wszystkim narodom (*ad gentes*) 122,1; z wszelką czujnością i troskliwością kształcił nowych synów V-a; chciał prowadzić braci do życia Ewangelią V-b; już na początku istnienia Zakonu określił stopnie i zasady różnych etapów formacji V-c oraz V-f; a formacja ustawiczna, pamiętając o jego zachęcie V-g; bracia, realizując własną formację, powinni uważnie rozważać jego słowa V-i; niech poznają ideał [w postulacie] 146,1; studium jego Reguły i pism [w nowicjacie] 151; w modlitwie do Boga Ojca VI-a; wzywa, by iść śladami Jezusa Chrystusa VI-a; postrzega Ducha Świętego jako „generalnego ministra zakonu" VI-a; bracia sprawujący władzę powinni ją wykonywać w jego duchu VI-c; zapytany przez pewnego brata, jakim ma być minister generalny tej rodziny VI-e; określa cechy współpracowników ministra generalnego VI-f; podaje, jakimi powinni być ministrowie prowincjalni VI-g; uważał, że kapituły braci spełniają niezmiernie ważną rolę w zarządzaniu Zakonem VI-i.

ŚWIĘTY JÓZEF: Opiekun Zakonu 47,4.

ŚWIĘTY KONWENT ASYSKI: opis 32; jest prawnie zarządzany przez własny Statut 32; bracia należący do niego, zachowując prawa

Konstytucje_06_02_2020.indd 380 06.02.2020 13:27:14

prowincjalne w prowincji lub kustodii swej przynależności, cieszą się także szczególnym przywilejem prawa głosu czynnego i biernego w kapitule kustodialnej, w drodze odstępstwa od normy ogólnej 231,3.

ŚWIĘTY MAKSYMILIAN KOLBE: w ciągłości z pierwotnym charyzmatem i tradycją Zakonu szerzy pobożność maryjną 1,7; wraz z innymi świętymi braćmi pozostawia w dziedzictwie wszystkim braciom wymagające powołanie 7,1; sposób oddania się braci Maryi Niepokalanej w jego duchu 47,3; jego dziedzictwo a franciszkańska tradycja maryjna w formacji 140,7.

T

TALENTY (CHARYZMATY; DARY; UZDOLNIENIA; ZDOLNOŚCI): aby byli posłuszni w sposób aktywny i odpowiedzialny oraz w nieustannej otwartości i wierności natchnieniom Ducha Świętego wykorzystywali je 13,2; niech dla dobra braci rozwijają je i nimi służą 55,4; dowartościowując te otrzymane i wydając owoce na rzecz braterskiej wspólnoty, Kościoła i społeczeństwa 59,1; ministrowie, kustosze i gwardiani niech je przydzielają, koordynują i animują nimi dla dobra braterskiej wspólnoty i Kościoła 95,1; bracia niech chętnie dzielą się nimi z będącymi w potrzebie wspólnotami prowincji lub kustodii bądź Zakonu 95,2; kto go otrzymał, niech go używa do budowania królestwa Bożego i braterskiej wspólnoty 113,2; przy powierzaniu braciom obowiązków i działalności 118,2.

TRANSFILIACJA (PRZENIESIENIE): czasowa lub stała 231,5.

TRÓJCA ŚWIĘTA (PRZENAJŚWIĘTSZA): a Reguła I-d; a ślub czystości 24,1; a życie w całkowitym zjednoczeniu z Bogiem II-l; a Eucharystia 38,1; w Niej życie braterskie znajduje swój pierwowzór i moc jednoczącą 55,1; wspólnota braterska będąca Jej ikoną 63; a misja Franciszka IV-b; w błaganiu Franciszka o błogosławieństwo Boga dla braci V-i; formacja jest przede wszystkim Jej dziełem 129,1; źródło wszelkiego autorytetu VI-a.

Konstytucje_06_02_2020.indd 381 06.02.2020 13:27:14

U

UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE: bracia mogą z nich korzystać 17,2; ministrowie i kustosze ze swymi definitoriami niech zatroszczą się o zapewnienie braciom dostępu do nich 17,3.

UBODZY: ich potrzeby w rozporządzaniu dobrami 14,3; a solidaryzowanie się z nimi 17,1; życie braci powinno odzwierciedlać ich sposób życia 18,2; solidaryzowanie się w ich cierpieniach i troskach 18,2; niech chętnie udzielają z własnego majątku na ich utrzymanie 21; troska o nich a ślubowana czystość 25,2; okazywanie im służby znakiem pokuty 50,2; jałmużna 53,1; a zaangażowanie braci w tworzenie warunków wzmacniających poczucie sprawiedliwości oraz ich godność ludzką 108,2; bliskość z nimi podczas formacji 141,3; pokorna służba im w czasie nowicjatu 151; bracia w postnowicjacie formowani, aby żyć dla nich 168,2.

UBÓSTWO: według Franciszka I-g; określenie ślubu 14,1; zrzeczenie się posiadania indywidualnej własności dóbr 14,2; wspólnotowe rozeznanie w sprawie rozporządzania dobrami doczesnymi 14,3; umiejętność dzielenia się z ubogimi 14,3; niech się powstrzymują od jakichkolwiek aktów własności 14,4; w używaniu dóbr niech się podporządkowują ministrom, kustoszom i gwardianom 14,4; a własność intelektualna 14,5; umiejąc wyrzekać się wszystkiego 14,6; strzec się przed konsumpcyjną mentalnością prowadzącą do gromadzenia i marnotrawstwa 14,6; ministrowie, kustosze i gwardiani niech swym przykładem pociągają braci 14,7; aby nie doznało uszczerbku przez udzielanie nierozważnych pozwoleń 14,7; wszystkie dobra przez nich nabyte lub im użyczone nie należą do nich, ale są własnością wspólnoty braterskiej 16,1; wynagrodzenie za pracę stanowią własność klasztoru albo innej osoby prawnej w Zakonie 16,2; aby wszyscy bracia oddawali się pracy 17,1; mieć narzędzia przydatne w ich rzemiośle 17,1; niech proszą o jałmużnę 17,1; zasiłki społeczne 17,1; mogą pobierać wynagrodzenia i emerytury 17,2; mogą ubezpieczać się w zakładach ubezpieczeń społecznych 17,2; zachowywać je, aby w ten sposób dawać wyraziste świadectwo prorockie

Konstytucje_06_02_2020.indd 382 06.02.2020 13:27:14

18,1; życie tak poszczególnych braci jak i całej braterskiej wspólnoty, powinno odzwierciedlać ich sposób życia w danym środowisku 18,2; związane z życiem wspólnym 18,3; a środki przeznaczone na działalność apostolską 19; respektować intencje ofiarodawców 19; wzajemna pomoc w duchu jedności braterskiej wspólnoty 20; niech chętnie udzielają pomocy z własnego majątku 21; a używanie pieniędzy w sposób umiarkowany i odpowiedzialny 22; bracia będą dokonywać rozeznania co do nowych form 23; a zarządzanie dobrami zgodnie z jego kryteriami 81; bracia niech unikają wszelkiego niekoniecznego gromadzenia dóbr 87,1; które samo w sobie jest ewangelizacją 92; święty Franciszek kształcił nowych synów V-a.

ULEGŁOŚĆ: w postawie *minoritas*, która odrzuca pragnienie panowania 1,4; w duchu posłuszeństwa przełożonym w Kościele 10.

UMOWY: należy pilnie przestrzegać 87,2.

UPRZEJMOŚĆ (GOŚCINNOŚĆ; ŻYCZLIWOŚĆ): charakterystyczny rys wspólnoty braterskiej 1,2; braterska 61,1; wobec wszystkich 66,5; powiadomienie przed przybyciem do jakiegoś klasztoru z zamiarem zatrzymania się w nim 68,1.

URLOP: pozwala się na korzystanie zgodnie ze Statutami prowincjalnymi i kustodialnymi 68,2; zależnie od okoliczności czasu i potrzeb osobistych 68,2; zgodnie z profesją życia ewangelicznego braci 68,2.

URZĘDY (*OBOWIĄZKI): bracia powinni tę posługę przyjąć pokornie w duchu służby oraz wiernie i sumiennie ją wypełniać 188,1; mogą sprawować bracia profesi uroczyści, mający odpowiednie przymioty 188,2; generalne 189,1; prowincjalne 189,2; kustodialne 189,3; klasztorne 189,4; nadane na kapitule 190,1; jeżeli są opróżnione poza kapitułą 190,1; czasokres ich sprawowania 192,1; zrzeczenie się 195,1-3; wszystkie są usuwalne 196,1; usunięcie 196,2-3; minister generalny za zgodą swego definitorium może udzielić dyspensy od przepisów naszego prawa własnego, które zabraniają łączenia kilku urzędów albo określają niezdolność do ich sprawowania 197.

Konstytucje_06_02_2020.indd 383 06.02.2020 13:27:14

W

WERYFIKACJA: na kapitule klasztornej 58,3; wdrożenia zaleceń wizytacji kanonicznej 193,3.

WIARA: a zjednoczenie z Bogiem II-l; wszystko oceniać w jej świetle 36,3; w przyjęciu siostry śmierci 52,3.

WIKARIUSZ GENERALNY: jest przełożonym wyższym 184,2; urząd generalny 189,1; współpracuje z ministrem generalnym 194,3; przewodniczy kapitule generalnej w razie nieobecności ministra generalnego 201; w razie opróżnienia urzędu ministra generalnego obejmuje władzę nad Zakonem i zwołuje kapitułę generalną 205.

WIKARIUSZ KLASZTORU: urząd klasztorny 189,4; wybierany przez balotację na kapitule klasztornej 190,2; wymagane kwalifikacje 190,2; współpracuje z gwardianem 194,3; zwołuje kapitułę w razie nieobecności gwardiana, gdy sprawy nie można odłożyć 228,2.

WIKARIUSZ KUSTODII: jest przełożonym wyższym 184,2; urząd kustodialny 189,3; współpracuje z kustoszem 194,3; na kapitule generalnej może zastępować kustosza generalnego lub prowincjalnego, mającego prawnie uzasadnioną przeszkodę 200,2.

WIKARIUSZ PARAFII: procedura mianowania 21,4; współpracuje z proboszczem 121,5.

WIKARIUSZ PROWINCJI: jest przełożonym wyższym 184,2; urząd prowincjalny 189,2; współpracuje z ministrem prowincjalnym 194,3; na kapitule generalnej może zastępować ministra prowincjalnego, mającego prawnie uzasadnioną przeszkodę 200,2; zastępuje i zajmuje miejsce ministra prowincjalnego w razie jego nieobecności lub przeszkody 218; po ustaniu władzy ministra prowincjalnego poza kapitułą natychmiast zawiadamia ministra generalnego o wygaśnięciu urzędu i zachowując swój tytuł wikariusza, obejmuje urząd i pełni go do kapituły zwyczajnej 218.

WIZYTACJA KANONICZNA: obowiązek przeprowadzenia 193,2; jej zadania 193,3; jej weryfikacja 193,3.

Konstytucje_06_02_2020.indd 384 06.02.2020 13:27:14

WŁADZA: ministrów, kustoszy, gwardianów 13,2 oraz 60,1; kościelna i cywilna w sprawach działalności apostolskiej 119,2; posiada źródło w Bogu w Trójcy Jedynym VI-a; Kościoła nad braćmi VI-b; Zakonu VI-b; w duchu Założyciela VI-c; kapituł, ministrów, kustoszy i gwardianów 182; najwyższa w Zakonie, sprawowana przez kapitułę generalną 183,1; naczelna w prowincjach i ich kustodiach, sprawowana przez kapitułę prowincjalną 183,2; naczelna w kustodiach generalnych, sprawowana przez kapitułę kustodialną 183,3; kapituły klasztornej 183,4; sposób sprawowania przez ministrów, kustoszy i gwardianów 184,1.

WŁASNOŚĆ: wyrzeczenie się jej przez poszczególnych braci 14,2; bracia niech powstrzymują się od jakichkolwiek aktów 14,4; intelektualna 14,5; przekazanie zarządu majątku przed profesją czasową 15,1; całkowite zrzeczenie przed profesją uroczystą 15,2; posiadana przez Zakon, prowincje, kustodie, klasztory 16,3.

WSPÓLNOTA BRATERSKA (*ŻYCIE BRATERSKIE): założona przez Franciszka I-a; ewangeliczna wartość stanowiąca fundament tożsamości Zakonu I-c; tworzona przez członków Zakonu 1,2; charakterystyczne rysy 1,2; złączona więzami posłuszeństwa 13,3; zarządza wszystkimi dobrami 16,1; utrzymywana z pracy braci 17,1; dochody z wynagrodzeń i emerytur 17,2; zarządza środkami przeznaczonymi na działalność apostolską 19; jedna Zakonu 20,1; jako świadectwo ewangelicznego ubóstwa 23; jedna, rozprzestrzeniona na całym świecie 27; miejscowa, czyli klasztorna 30,1; żyjąca w zjednoczeniu z Bogiem II-a; zabiegająca o należyty poziom życia duchowego 35,3; jedna z cech charyzmatycznych życia franciszkańskiego III-a; jak prawdziwi bracia III-b; nie wolno braciom piastować władzy ani panować nad nikim III-c; prawdziwe posłuszeństwo III-c; w której posłuszeństwo ma oryginalny charakter III-d; ustanowiona na fundamencie słów Jezusa III-e; w napomnieniach błogosławionego Franciszka III-f oraz III-g; rozszerzona na wszystkich ludzi III-g oraz III-j; na kapitułach III-h; całej rodziny franciszkańskiej III-i; obejmująca swym duchem całe stworzenie III-j; znajduje swój pierwowzór i moc jednoczącą w tajemnicy komunii Osób Trójcy Przenajświętszej 55,1; jest szczególnym widzialnym znakiem komunii Kościoła 55,2; profetycznym świadectwem wobec świata 55,2 oraz 56,1;

Konstytucje_06_02_2020.indd 385 06.02.2020 13:27:15

zrodzona z natchnienia Bożego w sercu świętego Franciszka 55,3; zakorzeniona w miłości Bożej 55,3; ożywiana przez Ducha Świętego 55,3; karmiona słowem Bożym i Eucharystią 55,3; związana tymi samymi więzami duchowymi i prawnymi 55,3; zaangażowana w misję Kościoła 55,3; budowana nieustannie z pomocą łaski 55,4; codzienne czynniki ją kształtujące 55,4; ubogacana przez wzajemną wymianę i przenikanie się kultur 56,2; ewentualne konflikty okazją do wzrostu ludzkiego i duchowego 56,4; domem i szkołą komunii 57,1; wspierana przez wzajemne kontakty w Zakonie 57,1; kierowana przez ministrów, kustoszy i gwardianów 57,3 oraz 60,1; kapituła klasztorna jednym z najważniejszych przejawów 58,3; przynosząca owoce w postaci inicjatyw braci 59,1; działalność oraz osobiste zaangażowanie braci powinny zostać poddane ocenie, dyskusji oraz uzgodnione 59,2; unika czynów mogących naruszyć czy zakłócić pokój i miłość bratnią 61,2; poszukuje wspólnie lepszego rozwiązania 61,3; unika jakiegokolwiek podziału 61,4; stała troska o braci w podeszłym wieku, chorych, słabszych bądź przeżywających trudności 62,1; ikona Trójcy Przenajświętszej 63; działa w sposób skoordynowany przez kapitułę klasztorną 64; rozkład zajęć dostosowany do jej potrzeb 64; zaangażowana w posługi domowe 65,4; klauzura zapewnia jej intymność 66,1; habit znakiem przynależności do niej 67,1; wyraża pamięć o zmarłych 72,1-5; ochrania samą siebie przez regulacje normatywne 77-80; wymaga odpowiedzialnego, roztropnego i przejrzystego zarządzania dobrami 81; przez kapituły bierze odpowiedzialność za zarządzanie majątkiem 82,1; walor niezbędny w wyrażanej misji 93,1; misja podejmowana dla jej dobra 95,1; chętne dzielenie się swoimi talentami z innymi 95,2; odzwierciedlać jej jedność i twórczość w podejmowanych zadaniach 95,3; zatwierdza i koordynuje działalność misyjną poszczególnych braci 95,4; dawanie świadectwa w podejmowaniu działalności parafialnej 103,1; a praca fizyczna w jej różnych formach 112; kto otrzymał specjalny dar, niech go używa do jej budowania 113,2; do kapituł należy wybór nowych form misji i tych rodzajów działalności, które pełniej wyrażają jej aspekt prorocki 114; proboszcz korzysta z jej pomocy za zgodą gwardiana 121,5; uzgadnianie długoterminowych zadań duszpasterskich ją angażujących 121,9; jako bracia wśród braci 122,3; pomaga braciom w formacji V-h; dom

Konstytucje_06_02_2020.indd 386 06.02.2020 13:27:15

formacji pod wezwaniem Świętego Bonawentury *Seraphicum* w Rzymie oferuje możliwość doświadczenia jej charakteru międzynarodowego 132,6; jej wzorowy przykład w domach formacji 134,2; braciom będącym w formacji początkowej powinna zapewnić atmosferę bezinteresowności 135,2; bracia odbywający formację powinni przygotować się do życia w stylu konwentualnym 141,4; odpowiedzialne uczestnictwo w postnowicjacie 162; ministrowie i kustosze utrzymują z nią częste kontakty 193,1; jej życie i misja badana podczas wizytacji kanonicznej 193,3; jej postęp powinien być zweryfikowany po upływie odpowiedniego czasu od przeprowadzonej wizytacji kanonicznej 193,3.

WSPÓLNOTA STOŁU: uczestnictwo jako przejaw konwentualności 1,5; podobieństwo do uczty eucharystycznej 65,2; wspólny posiłek winien być poprzedzony krótkim czytaniem duchowym 65,2.

WSPÓŁPRACA: pobudzana przez ministrów, kustoszy, gwardianów 13,1; popierana przez konferencje i federacje 31,2; prowincji i kustodii przy ustanowieniu i prowadzeniu pustelni lub domu modlitwy 46,3; dla zapewnienia lepszego poczucia sensu przynależności, uczestnictwa i odpowiedzialności wszystkich braci 57,2; braci z ministrami, kustoszami, gwardianami 60,2; z Franciszkańskim Zakonem Świeckich 75,1 oraz 106,2; z osobami zainteresowanymi franciszkanizmem 76; z ludźmi innych kultur, wyznań chrześcijańskich i religii oraz niewierzącymi 105,3; ze świeckimi 106,1; w celu wskazywania strukturalnych przyczyn ubóstwa 108,2; w dawaniu świadectwa życia Ewangelią w środowisku szkolnym 110,1; gwardianów z ministrami i kustoszami 115,2; zarządu Zakonu pomiędzy różnymi prowincjami i kustodiami 116,1; koordynowana przez konferencje i federacje 116,2; wspierana przez ministrów i kustoszy w ramach konferencji i federacji 116,3; podejmowana z całą rodziną franciszkańską, z konferencjami episkopatów i synodami biskupów, wyższymi przełożonymi oraz z poszczególnymi biskupami 116,4; wikariuszy parafialnych z proboszczem 121,5; proboszcza z wikariuszami, współpracownikami, urzędami diecezjalnymi i radami 121,7; z innymi Kościołami i wspólnotami chrześcijańskimi 126; w dziedzinie formacji z innymi prowincjami, kustodiami i delegaturami danej konferencji lub federacji 127,2; prowincji z innymi prowincjami lub

Konstytucje_06_02_2020.indd 387 06.02.2020 13:27:15

kustodiami w opracowaniu projektu misyjnego *ad gentes* 128,1 oraz 128,2; koordynowana przez Zakon i/lub przez konferencje i federacje 128,3; sekretarza generalnego do spraw animacji misyjnej z animatorami misyjnymi poszczególnych prowincji i kustodii 128,4; ministrów i kustoszy z domami formacji 134,1; między ministrami, kustoszami, gwardianami, wychowawcami i braćmi podlegającymi formacji 135,1; pomiędzy wychowawcami na wszystkich stopniach formacji 137,1; w podejmowaniu inicjatyw powołaniowych 142,5; wychowanie w postnowicjacie 168,2; pomiędzy ministrami, kustoszami, gwardianami i ich wikariuszami 194,3.

WSPÓŁPRACOWNICY BRACI: wdzięczność i modlitwa za nich 69,1; odnoszenie się do nich 70,1; a współodpowiedzialność i zaangażowanie braci 70,2.

WSTRZEMIĘŹLIWOŚĆ: od aktów przeciwnych czystości 24,2; z własnego wyboru 52,1.

WYBORY: ekonoma i poborcy przez balotację na właściwej kapitule 82,2; za pomocą kartek, jeżeli inaczej nie zastrzeżono 190,1; gwardiana na kapitule prowincjalnej za pomocą balotacji 190,2; wikariusza klasztornego na kapitule klasztornej przez balotację 190,2; zasady 191,1-2; gwardiana po raz trzeci z kolei dla tego samego domu 191,2; ministra generalnego, definitora generalnego, ministra prowincjalnego i kustosza ograniczony do dwóch bezpośrednio następujących po sobie kadencji 191,3; ministra generalnego i prowincjalnego, kustosza generalnego 191,4; ministra generalnego 191,5; konieczność zatwierdzenia przez właściwego przełożonego wyższego 191,5; prokuratora generalnego 207.

WYCHOWANKOWIE (BYLI): zachować wpływ na ich formację 110,2.

WYCHOWAWCY (*FORMATORZY): zaplanować przygotowanie w nowej obecności misyjnej 127,2; obiektem troski prowincji macierzystej w misji *ad gentes* 128,1; pomoc braciom w formacji V-h; pod kierunkiem przygotowanych w. 131,1; posiadający odpowiednie kwalifikacje 134,2; wspierać ich formację 134,3; dialog, wzajemne porozumienie i współpraca konieczne w formacji 135,1; obowiązki, kryteria

Konstytucje_06_02_2020.indd 388 06.02.2020 13:27:15

doboru i wzajemne relacje 136; atmosfera bratniej współpracy 137,1; zdrowa pedagogika 139,3; wskazania Kościoła powszechnego, Kościołów partykularnych i Zakonu 139,3; powinni zwracać uwagę na rozwój życia chrześcijańskiego braci odbywających formację 140,1; powinni szczególnie zatroszczyć się o przekaz charyzmatu Zakonu 141,1; odpowiedzialny za postulat 150; przedstawi na piśmie sprawozdanie i własną opinię o każdym postulancie 150; w nowicjacie 151; a przedłużenie okresu próby nowicjusza 155,4; mistrz nowicjatu 156,4; winien na piśmie przedstawić sprawozdanie i opinię o poszczególnych kandydatach przed dopuszczeniem do profesji czasowej 158,1; zasięgnięcie ich opinii w sprawie przedłużenia okresu profesji czasowej 165,2; dokonują rozeznania wraz z kandydatem do święceń 171; wystawia opinię o zdatności kandydata przed dopuszczeniem do przyjęcia święceń 173,2.

WYDALENIE Z ZAKONU: nowicjusza 79; brata 80,2.

WYRZECZENIE SIĘ (SAMYCH SIEBIE): jako oznaka *minoritas* 1,4; jak przystoi naśladowcom pokornego i ubogiego Franciszka 14,6.

WYTRWAŁOŚĆ: w posłuszeństwie I-f; w swoim powołaniu 9,4; w pokucie II-k.

Z

ZAKON: ewangeliczne wartości stanowiące fundament jego tożsamości I-c; założony w Kościele przez świętego Franciszka z Asyżu pod nazwą „braci mniejszych" 1,1; jego ideałem jest życie według świętej Ewangelii i świadczenie o niej w braterskiej wspólnocie 1,1; jego członkowie, prowadzeni przez Ducha Świętego, tworzą braterską wspólnotę 1,2; Kościół zalicza go do instytutów kleryckich 1,3; prawie od początku istnienia jako swój element konstytutywny odczytał konwentualność 1,5; zrodził się i rozwijał pod szczególną opieką Najświętszej Maryi Panny 1,6; obrona prawdy o Niepokalanym Poczęciu jest uważana za „złotą nić" jego historii 1,6; jego święci w ciągłości z jego pierwotnym charyzmatem i tradycją 1,7; podlega bezpośrednio papieżowi 3; śluby w jego tradycji 4,2; Reguła stanowi podstawę jego życia i prawodawstwa

Konstytucje_06_02_2020.indd 389 06.02.2020 13:27:16

5,2; poznać i przyswoić sobie jego dokumenty 5,3; kapituła generalna powinna opracować jego Statuty 7,1; Regułę, Konstytucje i Statuty zachowywać przede wszystkim dla wcielenia ideału doskonałości ewangelicznej według jego ducha 7,6; a wszystkie dobra nabyte przez braci 16,1 oraz 16,2; może posiadać dobra doczesne 16,3; a środki przeznaczone na działalność apostolską 19; a wzajemna pomoc 20,1 oraz 20,2; stanowi jedną rodzinę 20,2; stanowi jedną wspólnotę braterską rozprzestrzenioną na całym świecie 27; składa się z prowincji i kustodii 28,1; a Święty Konwent Asyski 30,2; jego kalendarz i rytuał 41,3; jego tradycja maryjna 47,1 oraz 106,4; a tajemnica Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny 47,2; święty Józef, jego Opiekun 47,4; święta Klara i jego Święci 48,2; Bracia niech utrzymują łączność z Bogiem przez inne praktyki mające swe źródło w jego tradycji 49,1; właściwe mu okresy pokuty 54,1; jego kapituły III-h; a wspólnota braterska 55,4 oraz 141,2; dom i szkoła komunii 57,1; ocena dokonujących się w nim przemian 57,3; na kapitule strzec jego charyzmatu franciszkańskiego oraz dziedzictwa duchowego 58,1; kapituła klasztorna w jego tradycji 58,3; ministrowie, kustosze i gwardiani niech rozwijają jego charyzmat 60,1; jego habit 67,2; zatrzymanie się braci w czasie podróży w mieście lub miejscowości, gdzie znajduje się jego klasztor 68,1; jego dobroczyńcy 69,3; praca na jego rzecz 70,1; klaryski z nim złączone 74,1; zapewnić pomoc duchową braciom i siostrom konsekrowanym, afiliowanym lub agregowanym do niego 74,2; jego stosunek do tych co z niego wystąpili 77,3-4; oraz 80,1-2; bracia powracający po okresie eksklaustracji oraz nielegalnym opuszczeniu go 78,1; osoba prawna 83; należy mianować przedstawiciela prawnego 83; należy prowadzić jego jedną administrację 84,1; właściwa kapituła całą jego administrację powierza ekonomowi i poborcy 84,2; jego majątek stały i dzieła 86,4; dzielenie się z jego wspólnotami będącym w potrzebie 95,2; żadna forma misji czy działalności nie powinna być mu obca 96,4; zaangażowanie w działalność naukową zgodnie z jego tradycją 109,1; działalność edukacyjna i nauczanie katechezy stanowią ważne elementy jego misji 110,1; jego własne dzieła społeczne i charytatywne 111; praca fizyczna stanowi rzeczywisty wkład w jego misję 112; jego Zarząd a popieranie, podejmowanie oraz koordynowanie współpracy 116,1; 116,3 oraz 128,3;

Konstytucje_06_02_2020.indd 390 06.02.2020 13:27:17

planowanie, rozwój oraz odnowa różnych dzieł podejmowanych przez niego 118,3; jego misja *ad gentes* 122-128; każda jego obecność w świecie powinna być rozpoznawalna przez prostotę i skromność życia 122,3; niech się starają o zapewnienie jego stałej obecności w realiach misji *ad gentes* 127,1; jego *implantatio* 128,4; formacja na początku jego istnienia V-c; niech nieustannie się modlą o powołania do niego V-d; 142,2 oraz 143; kandydaci przyjęci do niego V-e; a formacja 129,2; formacja jego pierwszoplanowym zadaniem 130; formacja początkowa braci ma się odbywać w jego domach formacji 131,1; a okres rozeznawanie powołania kandydata 131,2-3; bracia, w miarę możliwości, powinni kształcić się w jego instytutach lub wyższych seminariach 131,5; jego *Ratio studiorum* 131,5; jego dom formacji św. Bonawentury *Seraphicum* w Rzymie 132,6; jego *Ratio formationis* 133,1; domy formacji uważać za jego serce 134,1; bracia w formacji początkowej niech przyjmą jako własne jego charyzmat oraz misję 135,2; mianowanie wychowawców powinno odbywać się zgodnie z prawem powszechnym oraz jego własnym 136; a komisja do spraw formacji 137,2; udowodnione nadużycia powinny być traktowane zgodnie z jego wskazaniami 139,3; wychowawcy powinni szczególnie zatroszczyć się o przekaz jego charyzmatu 141,1; bracia w formacji powinni poznawać i przyswajać sobie jego charakter i historię 141,5; ci, których Bóg powołuje do niego w zaawansowanym wieku 144; jego niższe seminaria 145,2; nowicjat, którym rozpoczyna się w nim życie 151; przyjęcie do niego 152; ponownie przyjęcie kandydata do niego 159; śluby czasowe przyjmuje minister lub kustosz bądź ich delegat według jego rytuału 160,1; udział we wszystkich jego łaskach 163; jego opuszczenie 164,1; wydalenie z niego 164,2; profesja uroczysta, przez którą brat na zawsze poświęca się Bogu i definitywnie zostaje włączony do niego 165,3; pozwolenie na przejście do innego instytutu oraz przyjęcie do niego 167,1-2; Duch Święty postrzegany jako jego *generalny minister* VI-a; najwyższą władzę w nim posiada i sprawuje kapituła generalna 183,1; minister generalny posiada w nim władzę zwyczajną własną 203; władzę nad nim w razie wygaśnięcia urzędu ministra generalnego 205; do obowiązków definitorów generalnych należy poznanie jego życia i misji 206; prokurator, sprawując urząd generalny, ma za zadanie, na polecenie ministra generalnego, troszczyć się o jego

Konstytucje_06_02_2020.indd 391 06.02.2020 13:27:17

sprawy w Stolicy Apostolskiej 207; powinny być ustanowione różne obowiązki oraz sekretariaty dla rozpatrywania szeregu zagadnień, dotyczących jego życia i misji 208; przewodniczący konferencji i federacji okresowo zwoływani przez ministra generalnego w celu omówienia spraw dotyczących jego życia i misji 223,4.

ZAMIANA: ruchomości lub nieruchomości 82,3.

ZARZĄDZANIE DOBRAMI (ADMINISTRACJA): kandydat przed profesją czasową powinien je przekazać 15,1; w ogólności 81; główna odpowiedzialność należy do kapituł 82,1; składanie sprawozdań przez ekonoma i poborcę 82,2; powinno być jedno 84,1; w całości powierzone poborcy i ekonomowi 84,2; ustalenie zakresu uprawnień 86,3; odpowiedzialność za podejmowane czynności 88,1; poza Zakonem 88,2; wyrządzenie szkody z własnej winy lub oszustwa 88,3; majątkiem parafialnym 121,6.

ZASIŁKI SPOŁECZNE: niech z pokorą korzystają ze „stołu Pana", czyli niech proszą o nie i przyjmują je 17,1.

ZMARLI BRACIA: modlitwa za nich 72,1; comiesięczna Msza Święta 72,4; coroczna Msza Święta i pamięć 72,5.

Ż

ŻYCIE APOSTOLSKIE (*DZIAŁALNOŚĆ): powiązane z kontemplacją 2; łącząc jak najściślej modlitwę z pracą, prowadzić życie w doskonałym zjednoczeniu z Ojcem niebieskim 36,1; ma być ożywiane duchem zakonnym 91,3.

ŻYCIE BRATERSKIE (*BRATERSKA WSPÓLNOTA): znajduje swój pierwowzór i moc jednoczącą w tajemnicy komunii Osób Trójcy Przenajświętsze 55,1; jest szczególnym widzialnym znakiem komunii Kościoła 55,2; jest także profetycznym świadectwem wobec świata 55,2; niech wyrażają swoją przynależność do niej 55,4; ubogacane przez wzajemną wymianę i przenikanie się kultur 56,2; ewentualne konflikty bracia niech przeżywają jako okazję do wzrostu ludzkiego i duchowego

Konstytucje_06_02_2020.indd 392 06.02.2020 13:27:17

56,4; należy popierać wzajemne kontakty między braćmi dla umocnienia jego jedności 57,1; kapituła klasztorna a gotowość do współpracy w jego odnowie 58,3; po bratersku świadczą sobie nawzajem różne duchowe i materialne przysługi 61,1; niech unikają wszelkich sądów, słów i czynów, które by w jakikolwiek sposób mogły naruszyć lub zakłócić pokój i miłość 61,2; poszukując wspólnie lepszego rozwiązania 61,3; jej natura, wymaga, aby bracia umacniali jedność przez wykonywanie wspólnie pewnych czynności 63; kapituła klasztorna sporządzi rozkład czynności wykonywanych przez wspólnotę, dostosowany do potrzeb jej codziennego życia 64; habit jako jej znak 67,1; a comiesięczna Msza Święta za zmarłych 72,4; a coroczna Msza Święta za zmarłych 72,5; wymaga odpowiedzialnego, roztropnego i przejrzystego zarządzania dobrami na każdym poziomie 81; samo w sobie jest ewangelizacją 92; zatwierdza działalność misyjną poszczególnych braci 95,4; bracia niech próbują nowych dróg i metod dawania mu świadectwa 96,3; niesienie Ewangelii do wszelkich kręgów rodzaju ludzkiego poprzez jego świadectwo 97; prowadzenie parafii pod warunkiem dawania mu świadectwa 103,1; niech nie przyjmują parafii, w których według przewidywań nie byłoby możliwości prowadzenia go 103,2; zajęcia powierzone braciom należy zawsze dostosować do jej praktyk wspólnych 118,1; bracia, którym powierzono jakieś zadanie lub pracę, w ich wykonywaniu powinni być wierni jego wymogom 119,1; jej współpraca przy prowadzeniu parafii 121,5; na gwardianie ciąży obowiązek zachowania odpowiedniej równowagi pomiędzy potrzebami parafialnymi a jej wymogami 121,6; a długoterminowe zadania duszpasterskie, które angażują w ją posługę 121,9; w realiach misji *ad gentes* za pomocą jasno nakreślonych projektów 127,1; formacja franciszkańska powinna być drogą progresywnego oczyszczenia i rozwoju relacji, aby pozwalać braciom dojrzewać i wzrastać w cnotach mu niezbędnych 139,1; podczas formacji należy w sposób szczególny zapoznawać z nim braci 141,2; niech doświadczają go konkretnie [w postulacie] 146,1; nowicjusz w trakcie nowicjatu podejmuje także jego doświadczenie 151; [w postnowicjacie brat] wzrasta w czynnym i odpowiedzialnym w nim uczestnictwie 162; jej postęp celem wizytacji kanonicznej 193,3.

Konstytucje_06_02_2020.indd 393 06.02.2020 13:27:18

ŻYCIE DUCHOWE: niech każda braterska wspólnota i poszczególni bracia czujnie zabiegają o należyty poziom 35,3.

ŻYCIE EWANGELICZNE (WEDŁUG EWANGELII): sposób życia zrodzony z natchnienia Bożego w sercu świętego Franciszka 55,3; bracia niech nie obawiają się być twórczymi w czynieniu go aktualnym 56,1; a korzystanie z wakacji w sposób z nim zgodny 68,2; ukazywane w głoszeniu kazań 99,2-3; jego odnowa zasadniczym celem formacji ustawicznej 176.

ŻYCIE KONTEMPLACYJNE: powinno być ściśle powiązane z działalnością apostolską 2; powinno być ich pierwszym i podstawowym obowiązkiem 35,1; aby, łącząc je jak najściślej z pracą, prowadzić życie w doskonałym zjednoczeniu z Ojcem niebieskim 36,1; przeniknięte duchem misyjnym 91,3; powinno przygotować do życia w stylu konwentualnym 141,4.

ŻYCIE WSPÓLNE: a ubóstwo 18,3; a ofiarność braci 52,1.

ŻYCZLIWOŚĆ: we wzajemnym odnoszeniu się do siebie braci 61,1; w wyrażaniu własnej opinii 61,3; przy przyjmowaniu kandydatów do Zakonu V-c; braci wobec ministra generalnego VI-e; ministrów i kustoszy wobec braci VI-g.

SPIS TREŚCI

Dekret Kongregacji ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego 7

Pismo przewodnie do dekretu 9

Promulgacja 11

REGUŁA Serafickiego Ojca Świętego Franciszka 15

TESTAMENT Serafickiego Ojca Świętego Franciszka 27

KONSTYTUCJE Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych 33

Wykaz skrótów 35

Część I: Życie braci według Ewangelii 37

Wprowadzenie duchowe 37
Rozdział 1: Charyzmatyczne podstawy Zakonu 41
Rozdział 2: Profesja Reguły 44
Rozdział 3: Śluby zakonne 47
Rozdział 4: Ustrój Zakonu 56

Część II: Życie w zjednoczeniu z Bogiem 61

Wprowadzenie duchowe 61
Rozdział 1: Duch i życie modlitwy 65
Rozdział 2: Modlitwa liturgiczna 67
Rozdział 3: Inne praktyki pobożne 70
Rozdział 4: Pokuta i nawrócenie w życiu braci 73

Konstytucje_06_02_2020.indd 395 06.02.2020 13:27:18

Część III: Braterskie życie we wspólnocie 77

Wprowadzenie duchowe 77
Rozdział 1: Braterska wspólnota franciszkańska 81
Rozdział 2: Specyfika życia braterskiego 87
Rozdział 3: Miłość braterska względem zmarłych 92
Rozdział 4: Relacje z całą rodziną franciszkańską 93
Rozdział 5: Ochrona wspólnoty braterskiej 95
Rozdział 6: Braterskie zarządzanie dobrami 97

Część IV: Misja braci 103

Wprowadzenie duchowe 103
Rozdział 1: Podstawa misji i działalności braci 107
Rozdział 2: Zakres misji i działalności braci 109
Rozdział 3: Organizacja misji i działalności braci 119
Rozdział 4: Misja Zakonu *ad gentes* 125

Część V: Formacja braci 129

Wprowadzenie duchowe 129
Rozdział 1: Zasady formacji 132
Rozdział 2: Wymiary formacji franciszkańskiej 138
Rozdział 3: Animacja powołaniowa 141
Rozdział 4: Postulat 143
Rozdział 5: Nowicjat 146
Rozdział 6: Postnowicjat 151
Rozdział 7: Formacja ustawiczna 158

Część VI: Zarząd Zakonu 161

Wprowadzenie duchowe 161
Rozdział 1: Posługa władzy w Zakonie 166
Rozdział 2: Urzędy 168
Rozdział 3: Kapituła generalna 174
Rozdział 4: Minister generalny i jego definitorium 175
Rozdział 5: Kapituła prowincjalna 177
Rozdział 6: Minister prowincjalny i jego definitorium 180
Rozdział 7: Kustosz i jego definitorium 181

Konstytucje_06_02_2020.indd 396 06.02.2020 13:27:18

Rozdział 8: Konferencje i federacje 183
Rozdział 9: Gwardian i kapituła klasztorna 184

COSTITUZIONI Dell'ordine DeiFrati Minori Conventuali 187

Sigle 189

Capitolo I: La Vita Evangelica dei Frati 191

Introduzione Spirituale 191
Titolo I: I Principi Carismatici dell'Ordine 194
Titolo II: La Professione della Regola 197
Titolo III: La Professione dei Voti 199
Titolo IV: La Struttura dell'Ordine 206

Capitolo II: La Vita di Unione con Dio 211

Introduzione Spirituale 211
Titolo I: La Vita e lo Spirito di Preghiera 214
Titolo II: La Preghiera Liturgica 216
Titolo III: Le Altre Azioni Sacre 218
Titolo IV: Penitenza e Conversione nella Vita dei Frati 221

Capitolo III: La Vita Fraterna in Comunione 223

Introduzione Spirituale 223
Titolo I: La Fraternità Francescana 226
Titolo II: Aspetti Particolari di Vita Fraterna 231
Titolo III: La Carità Fraterna verso i Defunti 234
Titolo IV: Le Relazioni con l'intera Famiglia Francescana 235
Titolo V: La Tutela della Vita Fraterna 236
Titolo VI: L'amministrazione Fraterna dei Beni 238

Capitolo IV: La Missione dei Frati 243

Introduzione Spirituale 243
Titolo I: Il Fondamento della Missione e delle Attività dei Frati 246
Titolo II: Gli Ambiti della Missione e delle Attività dei Frati 248
Titolo III: L'organizzazione della Missione e delle Attività dei Frati 255
Titolo IV: La Missione ad gentes dell'Ordine 260

Konstytucje_06_02_2020.indd 397 06.02.2020 13:27:18

Capitolo V: La Formazione dei Frati 263

Introduzione Spirituale 263
Titolo I: I Principi della Formazione 265
Titolo II: Le Dimensioni della Formazione Francescana 270
Titolo III: L'animazione Vocazionale 272
Titolo IV: Il Postulato 274
Titolo V: Il Noviziato 276
Titolo VI: Il Postnoviziato 280
Titolo VII: La Formazione Permanente 285

Capitolo VI: Il Governo dell'Ordine 289

Introduzione Spirituale 289
Titolo I: Il Servizio dell'autorità nell'Ordine 293
Titolo II: Gli Uffici 295
Titolo III: Il Capitolo Generale 300
Titolo IV: Il Ministro Generale e il suo Definitorio 301
Titolo V: Il Capitolo Provinciale 302
Titolo VI: Il Ministro Provinciale e il suo Definitorio 304
Titolo VII: Il Custode e il suo Definitorio 305
Titolo VIII: Le Conferenze e Federazioni 306
Titolo IX: Il Guardiano e il Capitolo Conventuale 307

Skorowidz rzeczowy 311